XI. ÉVFOLYAM, 1. SZ. 1921 JANUÁR 5

Mult és Jövő

ZSIDÓ POLITIKAI, IRODALMI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI HETILAP

SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, PODMANICZKY-UTCA 39. SZÁM

ELŐFIZETÉSI DIJ:
EGÉSZ ÉVRE 250 K, EGYES SZÁM ÁRA 6 K

A tizenegyedik esztendő elé.

Tiz esztendő mulott el azóta, hogy a Mult és Jövő első száma a közönség elé került. Tiz esztendő nagy idő lehet nemcsak egyének, de népek és intézmények életében is. Ez a tiz esztendő, amely elgördült felettünk, ilyen sokszorosan számitó, nagy eseményekben gazdag idő volt. Példátlan viharok rázták meg államunk és társadalmunk épületét s a nagy összeomlás maga alá temetett mindent, ami kulturális érték itt termett és virágzott. A romokból lassan bontakozott ki az ujra kizsendülő élet. Mi is talpra álltunk s a megváltozott közhangulattal felvettük a ránk kényszeritett küzdelmet.

A Mult és Jövő megindulásakor a zsidó müvészet és kultura ápolását tüzte ki céljául s e hivatását közel egy évtizeden át sikeresen és eredményesen teljesitette is. A zsidó mult nagy emlékeit és a jövönek inlő reménységét a müvészet gloriájában mutatta be s ezzel visszahozta a zsidósághoz az ifjuságot és azokat a rétegeket is, amelyeknek szivében már kihült a tradiciók iránt a szeretet. Cikkei, illusztrációi Magyarország határain tul is méltó feltünést keltettek és a zsidó kulturának tiszteletet és megbecsülést szereztek.

A nagy összeomlás derékban roppantotta ketté e kulturmunkánkat. Mire ujra megjelenhettünk, a legsulyosabb vádak kereszttüzében állott a zsidóság. s a zsidó lapoknak első kötelességük volt, hogy egységes védelmi frontot alkossanak s a zsidóság igazát és érdemét tárgyilagos megvilágitásban a forrongó közvélemény elé állitsák. Inter arma silent Musae. A Mult és Jövőnek is le kellett egyelőre mondania müvészi programmjának további kiépitéséről és politikai hetilappá alakult át. E formájában is páratlan népszerüségre tett szert, régi hiveinkhez az ujak serege járult és amikor a zsidóság igazáért sikra szálltunk, azzal a büszke tudattal tehettük, hogy mögöttünk az egész magyar zsidóság sorakozik.

Azóta a harci zaj félig elült már a magyar siskon

A rendezett viszonyok fokozatosan visszatérnek és mi is hozzáláthattunk ahhoz, hogy ujra felvegyük megszakitott kulturmunkánk fonalát. A második évtized kapujánál ujra kopogtat olvasóinknál régi impozáns illusztrált folyóiratunk.

Az első évtizedet lezárjuk és jelen számunkkal ujat kezdünk. Nehéz és nagy munkában telt el ez az idő, de büszkén tekinthetünk rá vissza. Hisszük, hogy a magyar és a zsidó kulturát sok szinnel és tartalommal tettük gazdagabbá és a magyar zsidóságnak értékes szolgálatokat tettünk. Nagyszámu hiveink elismerése legszebb jutalmunk e munkáért. Tisztán és világosan látjuk céljainkat, amely felé haladnunk kell. Sok munka vár még ránk ezen az uton. Csak néhány percre állhatunk meg e jelentös fordulónál, első évtizedünk határkövénél s azután felvesszük ujra a tollat. A nagy katasztrófa összekovácsolta hiveinket s mi emelt homlokkal, törhetetlen hittel és energiával vállaljuk a megnött munkát. Erőt és kitartást ad nekünk az a tudat, hogy az egész magyar zsidóság szeretete kiséri tollunk szántását.

ZERKOVITZ EMIL (New-York):

Amerika nyeresége, — Magyarország vesztesége.

Ily cimü cikkünkre Zerkovitz Emil miniszteri tanácsostól a következő levelet kaptuk New-Yorkból:

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Barátszivességből, megkaptam a „Mult és Jövő" egy legutóbbi számában megjelent közleményt amelyben „Amerika nyeresége — Magyarország vesztesége" cimen egy beregszászi zsidó ifju esete van megirva. — Sajnálom, hogy a közleményben az én egészen természetes, baráti szerepemről is szó esett — de hát ezen most már nem változtathatok. — Annál inkább kötelességemnek tartom, hogy most már még közelebbről ismertessem ezt az esetet, azt, ami ebben a legfontosabb: egy kiválóan derék honfitársunknak, egy derék magyar ifjunak, hithü zsidó testvérünknek a dolgát, amerikai sikereit.

A b. lapjában megjelent közlemény megemlékezett a beregszászi ifjunak, Weisz Soma orvostanhallgató amerikai beiratkozásának, felvételének a körülményeiről. — Amikor az Oceánon, a hajón találkoztam ezzel a derék ifjuval, a legelső alkalommal arról győződtem már meg, hogy érvényesülni fog Amerikában, ahol az igazi értéket megbecsülik — tekintet nélkül a vallásra, hacsak istenfélő, becsületes és legfőképpen: ha igazi tudása, képessége, munkakedve, akaratereje az átlagon felül való.

Weisz Somáról már professzorai, Korányi, Kőrössy és Háry ajánlólevelekben állapitották meg, hogy elsőrendü ember, kiváló tudással, rendkivüli igyekezettel, nagy képességekkel. — A budapesti egyetemre még sem iratkozhatott be ez a zsidó ifju. Prágába nem akart menni, Bécsbe sem. Amerikába jött. És itt tárt karokkal fogadták a nagyhirü professzorok, dr. Jacques Loeb, a nagy biológus és dr. Graham Lusk, a világ leghiresebb anyagcserésze, akiknél azonnal állást is nyerhetett volna, de nem vállalta, mert előbb tanulmányait akarta befejezni.

A Columbia egyetemen folytatja tanulmányait. Jelenlegi professzorai közül, dr. Hatcher, Amerika legkiválóbb experiment pharmatológusa, dr. Duboistól hallotta, hogy Weisz Soma New-Yorkban van. Azelőtt sohasem beszélt vele. Felkereste soraival és felajánlotta az első tanársegédi állást. — Megengedte, hogy közben folytathassa tanulmányait és kijárta kinevezését, annak dacára, hogy még nem doktor. — Igy, Weisz Soma most az Egyesült Államok legfiatalabb tanársegéde, és egyetlen eset, hogy azzá lett, a doktori cim nélkül. — Elfoglaltsága: reggeli 8-tól, éjjeli 1-ig. Kétszer hetenként a hallgatóknak kisérleti demonstrációt tart, máskor kutatásokat végez a tanárjával. — Megjegyzem, Weisz Soma csak ez év szeptemberében érkezett ide, velem együtt — tehát sikereit alig pár hét után érhette el.

Igy tehát: hallgatója a Columbia egyetemnek és tanársegéd a Cornell Medical Collegen, Amerika egyik legjobb egyetemén, amely nem tévesztendő össze a „Schnellsieder" amerikai egyetemekkel. A Cornell Medical Collegen, a college hallgatói után külön felvételi vizsgát tesznek, azután jönnek az egyetemi kurzusra, ami összesen hét éves tanulmányt jelent.

Weisz Somát különben, tudom, Európában és éppen a magyar királyi egyetem orvosi fakultásán is megbecsülték tudós professzorai, dr. Kőrössy és dr. Háry mellett dolgozott Budapesten és ezenfelül még chemiai tanulmányokat végzett a műegyetem vegyészmérnöki fakultásán is. — Derék, kiválóan szorgalmas, rokonszenves magyar ifju, — nemeslelkü és jellemü, jókedélyü, nem nagyképüsködő férfi. Méltán büszke lehet reája atyja, Weisz Ignác műszaki főtanácsos, a Bereg és Besztercenaszódi magyar királyi államépitészeti hivatal volt főnöke.

A hazai körülmények, akaratán kivül idesodorták az ifjut. Illetve: amikor lehetetlenné vált, hogy tanulmányait szülőhazájában folytassa: minden nehézség leküzdésével, erős akarattal igyekezett ide és első megjelenésével máris karriert csinált. Nem véletlent. Olyat, amilyet mindenképpen megérdemel. Karriert — amelynek ugyan a kezdetén van már, de ez is nagy dicsősége a tanulni vágyó, ritka tehetségü magyar ifjunak, a hithü zsidónak. — Akik illetékesek arra, hogy tehetségét, képességeit elbirálják, azok mondják, hogy nagy emberré lesz itt Amerikában. Amivé lett volna Magyarországon is, ha nem zárják el az utját az egyetemen csak azért: mert zsidó.

És én, amennyire sajnálom, hogy ilyen körülmények között kellett ennek a derék honfitársunknak ide kijönnie, amennyire sajnálom, hogy nem Magyarország dicsősége lesz az ő tudása, nem a mi szeretett hazánk javára fog otthon dolgozhatni: mégis boldog vagyok, hogy láthatom, figyelhetem egy derék, lelkes magyar ifjunak a sikerét, becsületes, nemes törekvésének, tudásának gyönyörü érvényesülését. — Jólesett ezt Önökkel, lapjuk olvasóival is közölhetnem.

Igaz nagyrabecsülésem kifejezésével vagyok mindvégig, szivélyes üdvözlettel,

őszintén hivük:
Zerkowitz Emil.

Előfizetőinkhez,

akiknek előfizetése január hó 1-én lejár, szintugy azokhoz, akiknek előfizetése már előbb járt le, azzal a kéréssel fordulunk, hogy a mai számunkhoz mellékelt postabefizetési lapon az előfizetési dijat beküldeni sziveskedjenek. Az előfizetési dij a Mult és Jövő hetilapjára egész évre 250 korona. A befizetési lapon küldhető be a Mult és Jövő művészi havi folyóiratára szóló előfizetés is. Egész évre 600 korona. A befizetési lapon kérjük pontosan megjelölni, hogy az előfizetés a hetilapra, vagy a havi folyóiratra szól-e. A mai sulyos viszonyok között nagy sulyt kell helyeznünk arra, hogy az előfizetési dijak pontosan befolyjanak, hogy a szinte napról-napra fokozódó horribilis költségeket fedezhessük.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

A zsidóüldözések a Népszövetség előtt.

— Zsidó politikusok Genfben. — Izrael Zangwill. — A zsidó szervezetek memoranduma. — A Zsidó Sajtóközpont felirata. — A kisebbségi jogok védelme. —

A Népszövetség első nagy konferenciája Genfben az egész világ osztatlan érdeklődése mellett lezajlott. Kis népek és nemzetek tekintete fordult bizakodó reménységgel a Népek Ligája felé, amely a nemzetközi politika legfőbb erkölcsi fórumának hirdette magát. Ma még nem tudja senki, csalódtak-e a népek várakozásukban, avagy a Népszövetség tényleg beváltja a hozzája füzött reménységeket? Egyelőre annyi tény, hogy a nagy erkölcsi testületek minden méltóságával tárgyalta meg a szenvedő emberiség bajait, uj nemzeteket vett fel kötelékeibe és gyógyító irt igért az ütött sebekre.

Nekünk, magyar zsidóknak, hazánk szörnyü katasztrófája mellett még ujabb fájdalmat jelentett keleteurópai testvéreink borzalmas megpróbáltatása. Világszerte visszhangot keltett a zsidóság körében a lengyel és az ukrán zsidóság jajkiáltása és a müvelt emberiség osztatlan felháborodással itélte el azokat a pogromokat, melyeket a középkort megszégyenitő kegyetlenséggel követett el a lengyel és ukrán vérszomjas csőcselék. E borzalmak tettekre hivták testvéreik érdekében a nyugodtabb sorsban élő nyugateurópai zsidóságot is. Fellépésükre a nyugati kulturállamok bizottságokat küldtek ki a pogromsujtotta vidékekre, amelyek az elkövetett vérlázitó kegyetlenségek hiteles történetét hozták vissza magukkal.

Fizikai erő nincs a zsidóság birtokában. Egyedül a humanizmus és a kultura erkölcsi erejével veheti fel a harcot a pogromok ellen, amelyek a XX. században uj inkviziciós középkort teremtenek. A nagy zsidó politikai szervezetek a Népszövetségnél közös akcióra szánták el magukat, hogy ezzel a zsidómészárlásoknak gátat vessenek. A Népszövetség üléseinek idejére Genfbe érkeztek Nahum Sokolov, a Zsidó Delegáció elnöke és Leo Motzkin titkár, az angol Joint Foreign Committee képviseletében Lucien Wolf, az ITO képviseletében Izrael Zangwill, a világhirü iró. Ezen szervezetek a Népszövetség elnökéhez Hymanshoz a következő francia nyelvü memorandumot intézték:

„Kegyelmes Uram!

Alulirottak, mint az alant felsorolt zsidó szervezetek képviselői, mély tisztelettel felhivjuk Excellenciád s az elnöklete alatt müködő nagytekintetü gyülekezet figyelmét arra a szörnyü helyzetre, amelyben ma Keleteurópa zsidósága sinylődik.

Távoli országokból a rémület és a kétségbeesés üvöltése hömpölyög felénk. A világháborúban a zsidóság nemzsidó polgártásaival egyetemben áldozatokból és bánatból bőven kivette részét. Tette ezt azon reményben, hogy rá is egy jobb kor fog felvirradni s ime a világháboru elülte után ujabb, még szörnyübb förgeteg zudult reá, egy uj pusztitó hadjárat, amely most már csak ellene irányul, a pogromok hadjárata. Az utolsó két esztendőben a zsidók által legsürübben lakott területeken egy borzalmas pogrom-áradat zugott keresztül. Proskurow hekatombái, Uman hullahegyei, Fastoro tömegsirjai, a holttestek ezrei és az elpusztitott vagyon tengere száz meg száz más városban, a lerombolt zsidó községek, az elkövetett erőszakosságok, az elszenvedett halálküzdelmek a keleti zsidóságnak olyan katasztrófáját tárják elénk, amelyhez hasonló példa még e nép mozgalmas történetében is alig akad századok óta. Elvadult hordák, a puszta gyilkolás és pusztitás állati ösztönétől hajtva, tömegesen vetették rá magukat a zsidó lakosságra, házaikat fölpörkölték, vagyonukat megsemmisitették s ezernyi ezer ártatlan embert minden humanizmust kigunyoló kegyetlenséggel felkoncoltak. Asszonyokat és gyermekeket, ifjakat és öregeket, férfiakat és aggokat lemészároltak, megkinoztak és sok helyütt elevenen elégettek. Egész zsidó községeket kiirtottak vagy megtizedeltek, szentségeiket, temetőiket felduláták és bemocskolták. Házaik ma üszkös romok. Csontvázzá soványodott menekülők ezrei bolyonganak ma is még az erdőkben és bujkálnak a pincékben. Egy felnövő nemzedék életét örökre megmérgezték.

Ez ma a keleteurópai zsidóság tulnyomó részének képe. A középkor óta a pogromok kisértete még nem dühöngött ily borzalommal Európa felett. A rémület uj folyamát, nyitotta meg, ezernyi életet rabolt el s mérhetetlen vagyont semmisitett meg. Az isteni és emberi törvényeket a legdurvább módon felrugták e vadállati hordák! S talán még megrenditőbb, hogy a borzalom, minden órának kisértő félelme, a végső pusztulás szörnyü rettegése ma is még remeg a keleteurópai zsidóság felzaklatott lelkületén. Emberek millióit bénitja meg a legszörnyübb felelem s lehetetlen, hogy őket a végső kétségbeesés martalékául odadobjuk. Ez a méreteiben szinte példátlan tragédia visszhangot vert fel minden országok zsidóságának szivében. Nem vesztettük el hitünket Európa és Amerika nemesszivü polgáraiban, bár tudjuk, hogy ilyen arányu katasztrófa után igen nehéz kellő segélyt nyujtanunk.

A szenvedő zsidóság szemében a reménynek utolsó sugara villan meg most, amikor orvoslásért a Népek Ligájához fordul, ahhoz a nemzetközi fórumhoz, amely a jogot, a szabadságot és az erkölcsi tekintélyt képviseli a hatalom, a zsarnokság és ez erőszakkal szemben. Arra kérjük a Népek Ligáját, hogy védő kezét reánk is kiterjessze, sokat szenvedett testvéreinkre, hadd érezzék, hogy ők sincsenek teljesen elhagyatva, hogy ők is felemelhessék fejeiket s a békés élet, a termelő munka és talán a boldogság utjára ők is visszatérhessenek.

Kérjük Excellenciádat, hogy a szenvedő zsidóság e jajkiáltását a Népek Ligájához eljuttassa. Kérjük a Népszövetséget, hogy vizsgálóbizottságot küldjön ki, amelynek az általunk képviselt szervezetek a birtokukban lévő óriási anyagot be-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

mutathatják és azok orvoslására tisztelettteljes javaslatot tehetnek.

Nahum Sokolov, a Zsidó Delegációk Bizottságának elnöke, Lucien Wolff, a Jewish Board of Deputées és az Anglo Jewish Association titkára és megbizottja, Izrael Zangwill, a Jewish Territorial Organisation elnöke.

E históriai jelentőségü memorandumon kivül a zsidó sajtó nevében Oscar Grün, a Zürichi Zsidó Sajtóközpont igazgatója a következő feliratot intézte Hymanshoz:

Genf, 1920. december 15.

Kegyelmes Uram!

Mint igazgatója a Zürichi Zsidó Sajtóközpontnak, amely az egész világnak mintegy százötven zsidó lapjával állandó összeköttetésben áll, bátorkodom Excellenciád s nagybecsü közvetitésével a Népszövetség figyelmét felhivni a pogromok gaztetteire, amelyeknek Keleteurópában sok ezer zsidó áldozatul esett.

Hónapok óta sikong már egy megkinzott népnek jajszava s a szerkesztőségünkbe érkező jelentések valóságos irtó hadjáratról számolnak be, amelyet a zsidók ellen folytatnak. Kötelességünknek tartjuk, hogy e hajmeresztő tényeket ne csak a zsidó lapoknak, de az egész müvelt világnak tudomására hozzuk.

A Zsidó Sajtóközpont kötelességének érzi, hogy a zsidóság e jajszavának hangot adjon, hiszen a tömegeknek ez nem áll módjukban s Excellenciád és a Népszövetség figyelmét ráirányitsa arra a tragédiára, amely ma keleten lejátszódik.

Szerkesztőségünk boldognak érezné magát, ha a vezértitkárságnak rendelkezésére bocsáthatná gazdag adatgyüjteményét, amelyből a Népek Ligája fogalmat alkothatna a zsidóságnak szörnyü balsorsáról, hiszen ez az a nép, amelynek nagy prófétái évezredekkel ezelőtt hirdették azokat a nagy és nemes ideálokat, amelyek ma a Népszövetségben megvalósultak.

Mély tisztelettel

Oscar Grün,

a Jüdische Presszentrale Zürich igazgatója és kiadója.

A zsidó politikusok munkája e memorandumokkal még nem merült ki. Különösen Sokolov folytatott igen fontos megbeszéléseket a vezető politikusokkal. Ezeknek eredményeképen Finnországot lord Robert Cecil nagy beszéde után csak ugy vették fel a Népszövetségbe, hogy megbizottjának garanciákat kellett adni a zsidó lakosság teljes egyenjogusitása tárgyában. A Népszövetség dokumentálta ezzel, hogy csak olyan államokat vesz fel, amelyek a békeszerződésekben is biztositott kisebbségi jogokat teljes tiszteletben tartják.

Schwabach Bankház 1345. First Avenue, New-York készséggel ad felvilágositást és utbaigazitást minden oly ügyben, mely Amerikával van összefüggésben: Üzletágak: Pénzküldés, bankbetétek, pénzbeváltás, hajójegyek, közjegyzői hivatal. Schwabach K. Alfred ügyvédi irodája a bank helyiségében van.

SZÉKELY NÁNDOR:

Poduska.

Szombat volt. A prágai templomban ünnepi díszbe öltözött hivők gyülekeztek. Az ájtatos zsidók az uj kántor próbaéneklését akarták meghallgatni. Ráncosképü, nagyszakálu öregek, gömbölyü, rózsás arcu ifjak, csillogó szemü, karcsu asszonyok egyforma kiváncsisággal szorongtak egymás mellett, hogy a kántort meghallgathassák. De nemcsak a zsidó negyed lakói voltak ott teljes számban. Messze, a városból jöttek előkelő keresztények, kik a kántor hangját akarták hallani.

Tizenegy órakor a frigyláda elé lépett Poduska. Széles vállait aranyrojtu talár fedte. Fekete szakálla méltóságteljesen omlott a fehér szent lepelre, melybe délceg termetét burkolta. Pirós ajkai mögül előcsillantak a gyöngyfényü, fehér fogak. S mikor a szent szavak, mint a drága igazgyöngy leperegtek ajkairól, a hallgatók nem tudtak betelni a csodálkozással. Ez nem volt az a hang, amit ők szombatról-szombatra hallgattak. Ez valami uj, valami csodálatos volt. Minden hang, minden szó beleszállt a szivekbe, összeszoritotta, mint valami erős, láthatatlan kéz és kisajtolt belőle egy-egy csepp drága nedvet, mely a szemekből buggyant elő.

— Poduska lesz a mi kántorunk! — suttogták a férfiak.

— Ilyet még nem hallottunk! — bólintgattak az öregek.

— Ezt meghallgatjuk minden szombaton! — fogadkoztak a keresztények.

— Poduska nem fog többé énekelni! — sugta csillogó szemmel az egyik hallgató a vasrácsok mögül.

Tizennyolcesztendős keresztény lány volt. Sötét, gesztenyeszinü haja, mint a korona övezte alabástrom homlokát. Finom metszésü, keskeny ajkait idegesen harapdálta, piciny ökle határozott mozdulatot irt le a levegőben, haragoszöld szemei valami különös fényben csilogtak, mikor e szavakat kimondta.

Ez a lány, aki az előkelő prágai negyedből jött ki a ghettó templomába, Holubecz bárónak, a leggazdagabb cseh arisztokratának volt egyetlen leánya. Erzsébetnek hivták.

Másnap vasárnap volt. A ghettó vénjei tanácsra gyültek össze. Poduskát megválasztották a prágaiak. Csak egy akadékoskodó volt, aki folyton azt hajtogatta, hogy Poduska lehet ugyan jó kántor, de nem jó zsidó, mert tudomása szerint megszegte a szombatot. Mivel azonban ezt a merész állitását nem tudta bizonyitani, Poduskát mégis megválasztották.

Poduska az egész idő alatt lakásán volt és várta a tanács határozatát. A ház, amelyben lakott, ott állt a Szombat-utca végén, közvetlen a vámsorompó mellett. A vakolatot rég leszedte az idő, meg a szél a falakról. Az udvarra néző ablakokat — az utcára nem nézhetett zsidó ház ablaka — zsiros papirossal tapasztotta be a ház gazdája. S Poduskának, ha látni akarta, jön-e valaki, folyton ki kellett mennie az utcára.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Várt, várt, már délre járt az idő és még semmi hir. Végre, hosszu türelmetlen várakozás után megzörgette valaki a kis kapu závárját. A töpörödött kis „sámesz“ jött és tudtára adta — bizalmasan, — hogy megválasztották. Ez a jóindulatu, bizalmas hiradás mindig egy forintot jelentett számára.

Alighogy elment, másik küldönc kopogtatott be. Egy lakktopánkás, frakkos legény állt meg szertartásosan az ajtóban. Előkelő kézlegyintéssel belökte az ajtót.

— Te vagy Poduska, a zsidó kántor? — kérdezte gőgösen.

— Én vagyok, uram, — ugrott fel szolgálatkészen Poduska.

— Gyere velem! A gazdám, Holubecz báró hivat!

— Megyek, megyek, — mondta izgatottan Poduska s nem tudta megérteni, mit akarhat tőle Holubecz báró.

Az uton nem beszélgettek egymással. Az inas ment elől és a zsidó kántor alázatosan utána. Csak néha fordult vissza az inas, valamit morgott, talán az utat magyarázta, vagy talán csodálkozásának adott kifejezést, hogy oly nagy és előkelő ur, mint Holubecz báró, hogy állhat szóba egy jöttment zsidóval.

A báró a kandalló előtt állt, mikor beléptek. A téli napsugár bágyadtan verődött vissza a Hradsin hóval fedett tetejéről. A nagyterem keskeny, csúcsives ablakain keresztül beszökött és körültáncolta a szobát.

A báró, hatalmas termetü, gőgös főur, intett az inasnak és az eltünt. A kántor ott állt az ajtóban. Várt, hogy a báró megmondja, miért hivatta. De az csak Poduskát nézte. A kántor lehajtotta fejét és csak lopva mert Holubecz báróra tekinteni. Végre, hosszas, kellemetlen csend után megszólalt a báró:

— Mennyit fizetnek neked a prágaiak?

— Nem tudom, nagy uram, — mondta alázatosan Poduska. — Csak ma választottak meg és nem tudom, mennyit ér nekik a hangom ...

— Mindegy! — legyintett a báró. —Valami sokat nem kaphatsz! Hát figyelj ide! Adok neked ötezer forintot, utazz el innen, menj, ahova akarsz, csak Prágában ne maradj ...

— Nem értem, — dadogta Poduska. — A báró ur fizet nekem ötezer forintot, hogy utazzam el Prágából? ...

— Ugy van!

— De az állásom... Engem megválasztottak... Prágai kántor vagyok ...

— Hiszen azért adok ötezer forintot, hogy ne légy prágai kántor ... Utazz el innen, akárhová, csak tünj el Prágából!

— De miért, uram? ... Miért? ...

— Érts meg, fiacskám, — beszélt hevesen a báró, — neked el kell utaznod innen ... Csendben, feltünés nélkül ... Hisz én elintézhetném ezt az ügyet a policáj segitségével másként is ... De én azt nem akarom ... Hát csak utazz el csendben és hagyd meg nékem a lányomat ...

— Nem értem, báró ur! — mondta zavartan Poduska.

— Hát érts meg: a lányom látott és megbolondult. A feleséged akar lenni... A te feleséged... Hehe ... Holubecz báró leánya: egy csavargó zsidó felesége ... Ilyet még nem látott volna a világ! ... Kinevetnének! ... Én, aki mindig undorodtam a fajtádtól, egy zsidónak adjam a lányomat! És még milyen zsidónak! ... Egy ily kóbor, csavargónak, kit ma innen, holnap amonnan vernek ki! Egy ilyen éhenkórásznak, aki örül, ha valamelyik vén nagyszakállas uzsorás az asztalához ülteti ... Egy ily nyomorult féreg, aki abból él, hogy a többi nyomorultak összeraknak néki néhány garast, ez tetszik az én lányomnak! ... Az én lányomnak, akiért a legelőkelőbb mágnások fiai vetekednek! ... Az én lányom: a ghettóban... Tudod, mit jelent ez? A datolyapálma a bogáncs között ... A rózsa a dudva s gaz között ... Az én lányom a legutolsó nép között: a zsidók között!... Inkább ma ölöm meg ... Nesze, itt a pénz, fogd és lódulj ki a városból! ...

Poduska kiegyenesedett. Szemeiben büszke dac csillogott. Amig őt bántották, néma volt és alázatos. Most, hogy a fajtáját kezdték becsmérelni, gőgös és önérzetes lett. És az ő zengő hangján, mellyel tömegek szivét tudta megkapni, ezt mondta:

— Báró úr, a pénzét nem fogadom el, mert nem hagyom el Prágát ... De ha az ön leánya, Holubecz Erzsébet bárónő felszólit erre, azonnal szedem a sátorfámat s megyek.

Meghajolt és magára hagyta az ámuló bárót.

Este vendég jött a Szombat-utcai kis házba. Nem jött nagy zajjal, lovas stafétáknak nem jelentették előre érkezését. Csak lopva, a házak mellé lapulva, óvatosan, félve kúszott tova. Ha alabárdosok lépteit hallotta, remegve huzódott egy kapumélyedés alá. Ha éber kutyák hangos ugatása felébresztette az utcát, dobogó szivvel görnyedezett egy hidboltozat alatt, mig elhalkult a zaj, s sötét lett az utca. Aztán remegve előbujt és végig libbent a fehér havon, mint egy lenge tünemény.

Holubecz Erzsébet volt.

Odabenn a kántor szobájában mécses égett. Poduska ott ült az asztal mellett, két könyökére támaszkodva. A levegőbe bámult, mintha ott látna valamit. A báró ajánlatán gondolkodott.

— Mért menjek én el csendben, titokban, mint a tolvaj? ... Mit vétettem? ... Tehetek én róla, hogy annak a szeszélyes gyereknek megtetszettek a szemeim? ... Vagy ki tudja? ... Talán jobb lenne, ha elmennék! Kapnék huszezer forintot és nem kellene többé marakodó, epés, vén zsidók kedvét keresnem ...

Valaki megkopogtatta az ablakot. Poduska felfigyelt. Mikor a kopogás ismétlődött, felkelt és ajtót nyitott. Megnézte a késői látogatót és nem tudta megérteni, mit keres ez az előkelő külsejü, büszke szépség az ő szegényes odujában. Aztán eszébe jutottak a báró szavai: a lányom meglátott és megbolondult!

Poduska izgatottan kérdezte:

— Holubecz bárókisasszony? ...

— Az vagyok, — suttogta a lány és kezét nyujtotta a kántornak.

Poduska lehajolt és megcsókolta a fehér, bársonyos kis kezet.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtara

— Az apám azt akarja, hogy menj el Prágából! Teljesitsd a kivánságát... Menj, — én veled megyek!

Reggelre eltünt Poduska kántor Prágából. A ghettó nem tudta megérteni, mi történhetett? Megválasztanak egy fiatalembert és az, ahelyett, hogy boldogan énekelné nékik a szent melódiákat, se szó, se beszéd, faképnél hagyja őket. Senki sem tudta, mi lett Poduskával. Egy ember, egy megtört szivü, zokogó apa beszélhetett volna csak valamit, de melyik remegő zsidó mert Holubecz bárótól felvilágositást kérni?...

A prágaiak választottak uj kántort és megnyugodtak. Holubecz báró nem tudott belenyugodni, hogy lányát elvitte egy zsidó és meghalt. Aztán csend lett. A prágaiak talán el is felejtették az esetet.

*

A bárólánynak igaza volt: Poduska nem énekelt többé.

— Egy bárólány ura nem lehet zsidó kántor! — mondta Poduska és nem lépett többé a frigyláda elé.

De nemcsak a kántorságot hagyta ott. Ősei hitét is. Kikeresztelkedett. Megtagadta azokat a szent igéket, melyeket ő hirdetett valaha. Elfordult az Irástól, amelyben hitt és nem ismerte többé azokat az alázatos nézésü, görnyedt hátu embereket, kik ötezer esztendő óta testvérnek nevezik egymást. Elhagyott, megtagadott mindenkit, azért az egy lányért.

Valahol a Szepességben ütötték fel sátorfájukat. Szűkösen, nyomorúságosan éltek, mert Poduska még a lány fülbevalóit is elszórta az uton.

— Nem akarok semmit apád vagyonából! — mondta. — Én téged viszlek el és nem apád kincsesládájának a kulcsát...

Az a kevés pénz, amijök volt, hamar elfogyott. Nem telett bele öt esztendő s a gond megöregitette őket. A bárókisasszony rózsás arca megnyult, a csillogó szemek elvesztették tüzüket, fiatal, üde teste elhervadt, elfonnyadt. Poduska hajában is ezüst szálak kezdtek csillogni, délceg termete mintha meggörnyedt volna. A nyomor megöregitette őket, pedig fiatalok voltak.

Dolgozni nem tudtak s abból éltek, amit plébániákon és káptalanokban kaptak. Az asszonynak nagy feszület lógott a nyakán és ez megnyitotta előttük a csendes paróchiák kapuit.

Valamelyik felvidéki görbeutcáju kis városban csavargott Poduska, a hajdani zsidókántor, a keresztény bárólány ura, a paróchiák és püspöki rezidenciák halkszavu koldusa.

Künn járt a város végén. A házak mind alacsonyabbak, az utcák mind piszkosabbak lettek, minnél tovább ment. Egyszerre a vám elé ért. Azontul a ghettó kezdődött. Megremegett. Öt esztendeje nem volt „közöttük". Csak messziről látta őket s nem mert a szemük közé nézni. S most valami húzta ki, a mocskos falak közé, az üldözött, megvetett emberek felé. Talán a saját nyomorusága is űzte: átlépett a sorompón és ott volt a ghettóban.

A templomba ment. Az ünnepi mécsek megvilágitották a kis udvart, melyben a templom állott. Péntek este volt. Poduska elvegyült a zsidók között, akiket megtagadott és alázatos áhitattal csókola meg a bádoghüvelybe csavart igéket az ajtófélfán.

Ott benn siránkozó hangu zsidók hajlongtak napkelet felé. Szemüket behunyták, fejüket beboritották a szent lepedővel, mintha ebből a bűnös világból semmit sem akarnának látni. Egy kis, repedt torku emberke állt a frigyszekrény előtt. Vékony, mekegő hangja belehasitott a levegőbe és a hajlongó zsidók, mintha feleltek volna rá: mellüket verdesve ismételték a szent szavakat. Poduska meghuzódott az utolsó sorban, a többi koldusok között. Szemébe könnyek lopództak. Énekelni szeretett volna, belesírni a fájdalmát azokba a szavakba, melyek az egész zsidóság fájdalmát panaszolják el. Bűnbánó hangon, zokogó szivvel bocsánatért könyörögni, amiért meg tudott tántorodni...

Aztán, mikor a rekedt torku kis kántor a község felé fordult és egyedül ismételte el az esti imát, Poduska, mintha megfeledkezett volna saját nyomoruságáról, a bárólány szenvedő arcáról, az elrontott életéről. Csak a kis kántort figyelte.

— Nem, jól van, nem jól van! — csóválta a fejét. — Ezt a „bai chájót" én másként mondanám... Nincs benne melegség... nincs benne szív... Hogy lehet igy elrontani ezt a gyönyörü melódiát?...

Aztán magában mormolta az ismétlő sorokat. Eleintén halkan, aztán hangosabban. Végül már nem is a kántor énekelt, hanem az ő tiszta, acélos csengésü hangja töltötte meg a templomot.

A kis kántor ideges féltékenységgel nézett az utolsó sorok felé, ahonnan tulharsogja valaki az ő fáradt, rekedt kornyikálását. Szerette volna elhallgattatni az orcátlan koldust, aki megszégyeniti őt az egész község előtt. De a zsidók nem is vették észre a kántor zavart és ideges fészkelődését. Ők csak a rongyos koldust hallották, annak a hangját figyelték.

És Poduska minje után engedélyt kapott, hogy másnap, — mint állásnélküli kántor — énekelhessen.

Másnap ő imádkozott. Ugy érezte, az isten megbocsájtotta botlását. Igy még sohasem énekelt. A szent igék, mint a csillogó, szines szappanbuborékok peregtek le ajkairól és szálltak fel, fel a magasba...

Istentisztelet után a zsidók körülfogták. Faggatták kicsoda, honnan jött, kinél tanult. A gazdagabbak vállait veregették, a kevésbbé tehetősek kezeit szorongatták, a szegényebbek boldogok voltak, ha hozzáérhettek rongyos ruhájához. A rásekól magához hitta ebédre.

S mikor Poduska ott ült a fehérabroszu, roskadozó asztal mellett, egymásután csusztatta zsebébe azokat az ízes falatokat, miket a ház asszonya tányérjára tett. Poduska a szombati ebéd maradványait hazavitte feleségének — Holubecz báró leányának.

— Asszony, — mondta odahaza Poduska, — mit szólnál, ha az eperjesiek megválasztanának kántornak?

Az asszony urára nézett, vézna kezeit tiltakozóan fel akarta emelni a levegőbe, amde Poduska egymásután huzta elő zsebéből azokat a

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

pirosra sült husdarabokat, amiket elhozott a°rásekóltól. Az asszony szemeiben felcsillant az öröm, amit az éhes állat érez, mikor a koncot megpillantja. És halkan, alig halható hangon ezt suttogta:

— Istenem, hát mit szólnék?... Itt maradnánk szépen... te megint énekelnél... s péntek este hazavárnálak két ünnepi mécses lángjánál...

Egy hét mulva megválasztották Poduskát. És Holubecz Erzsébet bárókisasszony eperjesi — zsidókántorné lett.

Mint jámbor, istenfélő zsidók haltak meg. Titkukat megőrizték. Senki sem tudta, kik voltak, honnan jöttek...

Amerikai magyarok vagy amerikai zsidók?

— Ha akarom, fekete, ha akarom, fehér. —

E hasábokon már többször rámutattunk arra az undoritó kétszinűségre, amellyel az antiszemita lapok a zsidók magyarságát kezelik. E frivol játéknak egyik legujabb példáját az Uj Nemzedék szolgáltatta, amelynek december 29-iki számában a következő cikket olvashattuk:

Cipőért jelentkezhet tizenötezer szegény gyermek. (Az Uj Nemzedék tudósitójától.) Még dec. havában Budapestre érkezett az amerikai magyarok 25.000 dollárnyi ajándéka, amit a budapesti szegény gyermekeknek cipővel való ellátására küldtek amerikai testvéreink. A cipőknek eredetileg már karácsonykor kiosztásra kellett volna kerülniök, de tekintettel arra, hogy 15.000 pár cipőről van szó, érthető, hogy az iparosok nem tudtak a munkával kellő időben elkészülni. Markovich Aladár dr., a Népjóléti Központ vezetője, most köriratot intézett az iskolák igazgatóihoz, amelyben felszólitja őket, hogy a cipőre jogosult szegény gyermekek névsorát küldjék be a Népjóléti Központhoz. A kiosztás még január elején meg fog történni".

E cikkel kapcsolatban nyomatékosan hangsulyozzuk ujra, hogy e fejedelmi adományt nem az amerikai magyarok, hanem az amerikai zsidók juttatták el Sipőcz polgármesterhez. E megkülönböztetéssel nem az amerikai zsidó magyarok magyar mivoltát akarjuk elhomályositani. Ellenkezőleg: Amerikába szakadt magyar-zsidó testvéreink lelkes magyarok maradtak odakint is, amit ugyan az Uj Nemzedék és hasonszőrü társai nem egy alkalommal igyekeztek letagadni. Az amerikai magyar zsidók az uj hazában páratlan odaadással vesznek részt minden hazafias és jótékony magyar mozgalomban, ők szervezték meg tulnyomó részben azokat a demonstrációkat, amelyek az Unio szimpátiáját Magyarországnak megszerezték és ők hordták össze azokat a számlálatlan milliókat is, amelyekkel sok százezernyi szenvedő magyar könnyeit felszáritották. Ez a 25.000 dollár, ez a 13 millió korona azonban nem a magyar zsidóktól származik. A budapesti gyermekek 15.000 cipőjét a Joint Distribution Committee nevü hatalmas zsidó segélyző szervezet ajándékozza s a pénzt hozzá kimondottan és kizárólag az Unio zsidósága adta. Ertsük meg: nemcsak a magyar zsidók, hanem az angol, francia, orosz, lengyel s nem tudom még miféle zsidók. A szabad és boldog Egyesült Államok zsidósága egy nobilis gesztussal segitséget ad a didergő magyar főváros gyermekeinek, mert ők abban is különböznek a megajándékozott főváros vezetőitől, hogy a jótékonyságban nem ismernek felekezeti szempontokat és előttük a gyermek egyformán érték, akár zsidó, akár nem. S e gesztust még szebbé és nemesebbé teszi az a körülmény, hogy az amerikai zsidók tudják, hogy e pénzt olyan emberek kezébe teszik le, akik nyiltan a zsidóság ellenségeinek vallják magukat. Mindegy: a gyermek nem fagyhat meg s nem tehet arról, amit a nagyok müvelnek.

(Itt a cenzura 9 sort töröit.)

Mindezt az Uj Nemzedék is igen jól tudja, hiszen nem egyszer megirtuk, és tudatosan hamisitja meg a tényeket. Az amerikai segitségről illik hirt adni, de kellemetlen megvallani, hogy olyan valakiktől fogadtunk el fejedelmi ajándékot, akiknek testvéreire minden rosszat összekiabálunk. Az amerikai orosz zsidóból tehát egyszerüen amerikai magyar lesz, mire az Uj Nemzedék antiszemita hasábjaira megérkezik. De kérdezzük: ha még ez az idegenben élő orosz zsidó, aki Magyarországot hirből is alig ismeri, ha még ez is magyar: hát akkor mik vagyunk mi, akik itt születtünk, akiknek ősei is itt porladnak, akik magyar anyanyelvünkkel gondolkodunk, irunk és beszélünk, akik a magyar kultura emlőin nevelődtünk, akik magyar hazánkért vérünket hullattuk? Ha a Jekaterinoszlávból New-Yorkba szakadt zsidó is magyar, ugy mért vagyunk mi mégis sziriaiak?

Pályázat.

A pesti izr. hitközség egy főkántori állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak 40 éven aluli egészséges, vallásos életü kántorok, akik elsőrendü zenei és liturgiai képesitéssel, modern és tradicionális énektudással birnak.

A képesitést eddigi működést és családi állapotot igazoló okmányokkal (másolat) felszerelt folyamodványok 1921 évi március hó 15-ig a hitközség szertartási ügyosztályához (VII., Sip utca 12. sz., II. 14.) benyujtandók.

Próbára csak meghivottak bocsáttatnak. Utiköltség csak a megválasztottnak térittetik meg.

A pesti izr. hitközség elöljársága.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

HUSZ MILLIÓ Ennyit hagyományozott, mint a napilapok megirták egy szerencsétlen véget ért zsidó földbirtokos Nyiregyháza városának azzal a kikötéssel, hogy ezen összeget magyar nemzeti kulturcélokra kell forditani. A dolog idáig nem lep meg bennünket, hiszen eddig is tudtuk, hogy minden rágalom ellenére a zsidók oroszlánrészét viselik a jótékony és kulturális adományoknak. Annál furcsább azonban az indokolás, amely szerint a haldokló kijelentette, hogy boldogan adja vissza a magyar nemzetnek azt a vagyont, amelyet ősei talán könnyek között szakitottak el. Pardon, de itt nagy tévedés van, amit hiába igyekeznek kihasználni antiszemita laptársaink. A zsidó nem igen dicsekedhet vagyonszerző ősökkel, hiszen ami vagyon zsidó kézen van, az legfeljebb egy-két nemzedékre tekinthet vissza. A harmadik vagy negyedik generáció még többnyire rongyot szedett, ha nappalra kijött a gettóból, de vagyont nem igen szerzett. S amit a nagyatyák vagy az apák szereztek a polgári jogállam törvényeinek védelme alatt, arra bajos ráfogni, hogy kifosztott emberek könnyeiből halmozódott össze.

(Itt a cenzura 5 sort törölt.)

Itt a cenzura két Tollhegyünket törölte.

SZMRECSÁNYIÉKBÓL kirobbant az elégületlenség s megirigyelvén Friedrich István kétes dicsőségét, ők is ellenzéki pártot alakitanak. A jelszó ugyanaz, mint a kiapadt jogforrásnál: elaposodik a keresztény ujjászületés lendülete, ami magyarul annyit jelent, hogy

a nemzet jobb belátásu vezérelméi elérkezettnek látják az időt, hogy a minden életet megbénitó felekezeti heccelődés helyett a komoly, alkotó munka terére lépjünk. Uj kormány alakult a komoly és megfontolt munka jegyében s az alkotmányos élet helyreállitása óta először történt meg, hogy a kormány bemutatkozásakor reális munkaprogrammot adott

Rövid egy esztendő alatt jó néhány kormányhoz volt már szerencsétlenségünk s műsoruk tengelyeképpen eddig még mindig „a zsidókérdés intézményes rendezését“ igérgették. Az uj kormány végre rászánta magát, hogy ezt a frázist programmjából kihagyja. Valószinüleg rájött arra, hogy ennek az országnak nem „a zsidókérdés intézményes rendezésére“, hanem kenyérre, szénre és munkára van inkább szüksége.

(Itt a cenzura 22 sort törölt.)

I. ZANGWILL:
AZ ÜVEGCSISZOLÓ
RAAB ANDOR forditása. Történeti elbeszélés.
Ára 25 K. Megrendelhető a kiadóban.

A Mult és Jövő havi művészeti folyóiratának

megjelenése nagy lelkesedést váltott ki országszerte és meleg üdvözlő leveleket kapott a szerkesztőség a külföldről is. „A Mult és Jövő — irja Hermann *Struck*, a világhirü berlini zsidó művész, — *nagy hivatást teljesitett tiz éven át a zsidó művészet és kultura terén* és a mai időkben még fokozottabban nemes feladat vár reá: egyengetni az utat a békés kultura felé ás elősegiteni a lelki elmélyülést a mulandó rut viszonyokból a glóriás örökszépbe.“ A berlini „Verlag, für jüdische Kunst und Kultur“ és a „Jüdische Bücherei“ szerkesztője dr. Karl *Schwarz*, a hires kulturhistorikus irja: *„A Mult és Jövő megmutatta az utat, melyet nekünk külföldieknek is követnünk kell és bizony sokszor irigykedve néztük, hogy a magyar zsidóságnak ilyen orgánuma van*, amelyben mindnyájan gyönyörködhetünk *és amely a magyar zsidóságot egész más világitásba helyezte a külföld előtt.“*

Olvasóink is meghatá szeretettel jelentették be a folyóiratra való igénvüket és legtöbben még más lapokat is szereztek a folyóirat számára. Igy többek között Gót Jenő, Kohn Dávid, Klein József, Weisz H. Ármin, Keleti Aladár, Kőrös Mihály, Kanitz Andor, Griesz Arnold, Kozma Rezső, Kelemen Jenő, Vitál Jakab, Békés Artur, Krausz Adolf, Ullmann R. Ferenc, Michaver Ignác, Friedländer Ármin Budapestről, Roth Dezső Kaposvár, Wilf Sándor Kismarton, Stern Márkusné Győr, Szafir Ignácné Kiskunfélegyháza, Somló Mór Szeged, Kemény Bertalan Vácz, Fischer Lajos Eger, Kálmán Ödön Miskolcz, Hoffmann Lajos Miskolc, Gelberger Ilus Vámospércs, dr. Krausz József Szentendre, dr. Weisz Henrik Mezőtur, Süszmann Henrik Miskolc, Schwartz Miksa Devecser, Dékány Ödön Tiszaszentimre, Klein Miksa Csepel, Deutsch Hajnalka S.-A.-Ujhely, Szántó Lajos Pomáz, Vas Mór Aszód, Grünfeld Ferenc Mezőkövesd, Halász Sámuel Eger, Korein Ernő Pápa, Horvát Jenő Zalaegerszeg, Pártos Jenőné Nyirbátor, Muth Sándor Kecskemét, Láng Gyula Vésztő, dr. Székely Béla Mezőkövesd, Willner Jakab Pápa stb., kiknek lelkes buzgóságáért ezen az uton is köszönetet mondunk.

A Mult és Jövőnek művészi havi folyóirata *január hó közepén* fog megjelenni. Minthogy a *horribilis költségekre való tekintettel csak annyi példányt fogunk nyomni, amennyire előre jelentkeznek*, a mai számunkhoz mellékelünk postabefizetési lapot az előfizetési dij beküldése végett. Amint már emlitettük a 600 korona évi előfizetési dijjal épen csakhogy az előállitási költségeket fedezhetjük, de nagyfontosságu missziónak tartjuk, hogy folyóiratunk áldozatkész megindításával az egyetemes zsidósággal való kulturális kapcsolatot helyreállitsuk. *Számitunk a magyar zsidóság müveltjeinek, müértőinek támogatására* és hisszük, hogy átérzik annak a kulturmunkának ma mindennél nagyobb fontosságát, amelyet folyóiratunk teljesiteni fog. A Mult és Jövő művészi folyóirata büszkesége lesz ismét nemcsak a magyar, de az egész világ zsidóságának is.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Gólusz.

— Viszik a galiciaiakat. — Füzesabony, Pöstyén. — A Mosonyi-utcában. — Segélyző bizottság — Neu-Sandecig. —

1914... A füzesabonyi állomáson hosszu sor tehervonat kigyózik el előttem. A vaggonból emberek hajolnak ki sápadt, gondterhelt arccal. Gyerek, állat, ember, asszony, minden együtt egy marhakocsiban. Embereket, hazájukból elzavart galiciaiakat hoz a vonat Magyarországba. A házukból kiverték őket, a butorukat, a háztetők gerendáit az ellenség elfütötte, az ágyukba a szövetséges katonák feküdtek bele...

1915... Pöstyén... Egy piszkos kis zsidó korcsmában eszem, néhány galiciai zsidó katonával együtt. Itt vagyunk, hogy a pöstyéni viz meggyógyitsa a háboruban szerzett nyavalyánkat. Az egyik mankón biceg, a másiknak felkötve a karja, a harmadiknak a szemén van egy fekete kötés. És ebéd után, mikor elmormolták az imát, nótába fognak a galiciai katonák. Rövid, háromsoros refrénje van a nótának, de benne lüktet az egész zsidóság tragédiája.

*

Azóta sok minden történt. Azóta az egész közvélemény bennük látja a nagy összeomlás okát. A galiciai az oka az elveszett háborunak, a forradalmaknak, a drágaságnak és minden egyéb belső bajnak. Most folyik az a nagy munka, melyet a sajtó egy része „tisztogatás"-nak nevez.

Törlés.

A tisztogatás — tervszerüen — három részből áll: fogásból, elhelyezésből és szállitásból

A fogás éjjel történik. Razzián szedik össze a galiciaiakat, rendszerint a lakásukról viszik be őket a Zrinyi-utcába. Aki a 20—50,000 koronáig terjedő kauciót le tudja fizetni, azt az elutazásig szabadlábon hagyják.

A többieket szortirozzák. Egy részüket, akiket cigaretta áruláson vagy más tiltott dolgon értek, azokat a Mosonyi-utcai toloncházba viszik. Akik ellen nem volt semmiféle panasz, azokat a piliscsabai barakktáborba küldik. Itt őrzik őket, még a transzport nem indul.

Dr. Nádossy főkapitány ur engedelmével megnéztem a galiciaiakat a toloncházban.

Hetven-nyolcvan galiciai van a Mosonyi-utcában. Noviczky fogházigazgató kalauzol. Ugy érzem magam, mintha az állatkertben lennék, a félelmes ragadozók közt. Ketrecek és cellák, vastag rostélyok és nehéz keresztvasak mindenütt. A galiciaiak külön vannak a másvallásu és nemzetiségü foglyoktól. Egy köralaku vasrostély alatt tágas helyiség. Odalenn 15—20 galiciai járkál és beszélget. A fogházigazgató leszól, erre előbujnak a körben levő cellákból. Dögletes, büzös levegő áramlik fel hozzám. Le kell lépnem a rácsról, hogy ne érezzem a szagot. Egyik-másik felszól: éhes.

— Reggel nem kapnak semmit, — magyarázza az igazgató. — Délben az Amerikai Bizottság küld be rituális kosztot...

Tovább megyek a szomoru körutamon. Korein Dezsőt, az Amerikai Segitő Bizottság Menekültügyi hivatalának elnökét keresem fel. Ünnep van, a lakására megyek, de az előszobája ma is tele ügyes-bajos emberekkel.

Mikor informál, akkor is másfelé van dolga, osztogatja az utasitásokat.

— Ennek heti száz koronát adjanak... Annak kétszázat...

Aztán ismét felém fordul.

— Kezdetben az volt a baj, hogy a galiciai hatóság csak „Heimatschein" alapján állitotta ki az utleveleket. És addig Piliscsabán kell várniok... Most enyhitették annyiban, hogy a kerületi kapitányság hitelesiti az utlevelet... A Bizottság Piliscsabán konyhát állitott fel, ami havonként kb. egy millióba kerül. A magyar hatóság csak kenyeret és tüzelőt ad a piliscsabai internáltaknak... Az elutazók utiköltséget és segélyt kapnak... Egy transzport átlag százezer koronába kerül. Téves az a felfogás, mintha Pesten még 100.000 galiciai volna. Legfeljebb kétezer lehet még itt... Január 4-én indul a 26-ik transzport. Minden transzport átlag 200 embert visz. Tehát körülbelül 5000 galiciait juttatunk hazájába. A Bizottság azzal a tervvel is foglalkozik, hogy Zalaegerszegen is állit fel konyhát, az ottani internáltak számára... Én csak a menekültek ügyét intézem...

És azzal már „intéz" is. Egy öreg, beteg galiciai jött segélyért.

*

A Józsefvárosi pályaudvarról viszik ezt az „értékes rakományt", ahogy a napilapok nevezik őket. Négykor indul a vonat, de már kettőkor — hozzák őket. Szuronyos fedezet mellett teszik fel őket a nyitott marhakocsiba. Egymás után gyülekeznek. Az egyik targoncán hozza cókmókját, a másik gyalog görnyed egy szines kendőbe csavart batyu alatt.

A pénzügyőrök előtt fel kell nyitni a kopott batyukat, a töredezett kosarakat. És napvilágra kerülnek az öt esztendő alatt „összeharácsolt kincsek". Fakó imádságos könyvek, fényüket vesztett evőeszköz, horpadt, foltozott edény, csikos, piszkos ágynemü, mindmegannyi kincs, amit — összeláncoltak nálunk.

Egy férfi egy sápadt, köhögős mellü leány után kiáltoz:

— Ruska, dá hámzi e' wármen vaggon!

Az egyik targoncán kendőbe csavart motyó: Vánkosok, ruhafélék. Mellette két férfi és két nő. Galiciaiak. És az egyik férfi elkezd panaszkodni, szép debreceni magyarsággal:

— Tizenhat esztendeje lakunk Pesten; 1915-ben meglátogatott bennünket az anyánk, egy 70 esztendős öreg asszony. Mi tartottuk négyen, a gyerekei. Senkinek sem volt a terhére és most Piliscsabáról hozták be. Alkalmatlan volt...

És szomoruan integetnek fel a kocsiba, ahol egy reszketős fejü öreg anyóka sir.

A lengyel konzul is künn van a vonatnál. Készséggel informál:

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

— A vonat Neu-Sandecig megy. Onnan irányitják őket illetőségi helyük felé... Én csak arra ügyelek, hogy útlevél nélkül ne kerülhessen fel senki a vonatra... Keresztény utazik-e?... Nem... Csupa zsidó megy...

Megköszöntem az információt.

Csupa zsidó megy... Hisz ez természetes... Csak a zsidó lehet alkalmatlan...

(Itt a cenzura 6 sort törölt.)

Az angol alsóházban.

— Saját levelezőnktől. —

London, december havában.

Az ős-normann emlékek árnyékában szinte nesztelenül suhannak el az urak. A folyosó süppedő szőnyegén elhalkul minden lépés. Sürü szivarfüst hull szét kék karikákba s akik a gótikus ablakon kibámulnak a ködbe boruló városóriásra, valóban nem tudják, hol vastagabb a levegő, idebent, a parlament folyosóján vagy odakünt, a lomha folyam széles hátán. De talán észre sem veszik ezt az urak, e sovány, szikár gentlemanek, akik közül nem egy őszülő férfiu második, sőt harmadik évtizede tölti már a maga napjait e klubszerü folyosó puha foteljeiben, párnázott borszékeiben és pamlagain, örök egyformaságban és változatlanságban. Csendes, előkelő hely ez, az alsóház folyosója. A kontinens nagy parlamenti viharai itt teljesen ismeretlenek. Van valami különös artisztikum e borotvált arcu, előkelő férfiakban és e nemes hagyományoktól megszentelt falakban, amely minden más parlamenttől megkülönbözteti őket s valami hideg méltóságot, valami fölényes biztonságot kölcsönöz nekik.

Bent, az ülésteremben kevesen vannak. Interpellációs nap van s olyan kérdéseket feszegetnek, amelyek csak kevés gentlemant érdekelnek. A palesztinai ügyekről faggatják a kormánty és ez a téma már sokszor variálódik az utóbbi hónapokban. A karzaton annál több idegen, diákok, lelkes zsidó fiatalság, előkelőségek, a Cionista Világszervezet képviselői. Az egész Great Russel Street kivonult.

Sir F. Hall beszél. Colonel Wedgewood, a Labour Party vezére merően nézi és néha gunyosan mosolyra huzza a száját. Az ezredes régi barátja a zsidóknak s ez a felszólalás szemmel láthatólag nem tetszik neki. Mert Sir F. Hall támad. A miniszterelnököt vonja felelősségre cionistabarát politikája miatt. Halkan és vontatottan beszél, a nagy csöndben is alig hallani. A manchesteri nagy meetinget emliti, amelyen egy aktiv miniszter, Sir Alfred Mond elnökölt. Néhányan csöndesen nevetnek. A hátam mögött halkan vitatkoznak:

— Ugyan, ugyan, hisz a nyáron, a konferencián majdnem valamennyi politikai párt vezére résztvett és felszólalt!

A teremből tisztán felhangzik a szónok hangja:

— Uraim, e tények mellett nem lehet szótlanul elhaladnunk. Méltóztatnak tudni, hogy e manchesteri népgyülésen egy hatalmas zsidó pénzalapról volt szó, amely 25 millió font sterlinget óhajt gyűjteni Palesztina ujjáépitésére. Ám jó, gyüjtsenek zsidó polgártársaink, amennyi nekik jól esik, de szinte megdöbbentően hat az az értesülésem, hogy ezen alaphoz Németország nyolc és fél millióval járul hozzá s arra törekszik, hogy idővel a High Comissionert ő nevezze ki.

Germany!

Fagyos és nyomasztó hangulat. A gyülölt ellenség neve, mint komor fenyegetés és balsejtelem egyszerre betölti a termet. A képviselők felfigyelnek s a szónok rögtön megérzi a feléje forduló szimpátiát. Sir Stuart Sámuel a diplomaták páholyára néz s a pillantása Weizmannéval találkozik. Az angol cionistavezér heves tagadással rázza a fejét. Alfred Mond, a zsidó miniszter hangosan tiltakozik.

Csak néhány percig tart az elevenség, utána ismét az előbbi hallgatásba mélyed mindenki. Sir F. Hall már beszédének vége felé jár és felteszi a kérdéseit:

1. Vajjon az a tény, hogy a kormánynak egyik tagja a Keren Hajessodot nyiltan támogatja és propagálja, nem arra enged-e következtetni, hogy ez az akció a kabinet intencióinak teljesen megfelel?

2. Vajjon a britt királyi kormány palesztinai politikája kellő biztositékot nyujt-e a többségben lévő arab lakosság érdekeinek védelmére?

A karzat és a páholyok Lloyd Georget keresik, de a premier nincs jelen. Helyette Bonar Law emelkedik szólásra. A sorokon halk zsibongás fut végig, a hirlapirók papirjaikra hajolnak. Mindenki feszülten vár és érzi, hogy az ősz gentleman most a britt kormány nevében az egész zsidóságot, a palesztinai ujjászületést fogja megvédeni. Már első szavai megnyugtatják a kedélyeket.

— Tévednek, akik a Keren Hajessod mögött titkos politikai célokat, német érdekszálakat keresnek. A Keren Hajessodnak nincs más célja, minthogy a világ összzsidóságának adakozásából olyan pénzügyi alapot teremtsen, amelynek segitségével Palesztina gazdasági felépitése lehetővé válik. A britt királyi kormány ünnepélyes szavát kötötte ahhoz, hogy Palesztinában a zsidók nemzeti otthonát megteremti s a Keren Hajessod célja ezzel teljesen összhangban van. Legyen szabad Önöknek emlékezetébe idéznem Ő Felsége kormányának 1917. november 2-án kiadott deklarációját, amely palesztinai politikánk alapjait alkotja. Nyugodt lélekkel állithatom, hogy e deklaráció s ennek szellemében folytatott politikánk semmiben sem sérti a nemzsidó lakosság érdekeit. Még kevésbbé lehet a Keren Hajessod az arab lakosság ártalmára, hiszen az európai és amerikai tőkének bevonása az ország felvirágoztatására minden népnek egyformán hasznára és javára lesz. A manchesteri meetingen az én igen tisztelt barátom, Sir Alfred Mond, bizonyára nem mint Ő Felsége minisztere, hanem mint lelkes és

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

jó zsidó ember elnökölt, amiért őt csak becsülni tudom. Az ő szereplésének nem lehetett más célja, minthogy megerősitse azt a szép és nemes akciót, amely sokban hozzá fog járulni nagy céljaink megvalósitásához.

Az ülés után a társalgóban jöttek össze a képviselők és az angol politikai élet vezetőférfiai. Earl Creve, Stuart Samuel és Alfred Mond egy sarokban ültek és beszélgettek zsidó ügyekről, cionizmusról, Palesztináról. Bonar Law is csatlakozott hozzájuk. Melegen megrázzák a kezét és őszinte örömmel üdvözlik Weizmannt, a cionizmus vezető diplomatáját. Ahogy itt ülnek e nagy angolok és a zsidóság jövendőjét vitatják, kiérzik a szavukból, hogy a biblia népe iránt igaz szeretettel viseltetnek. Még az interpelláló Sir H. Fall sem tudja e hatás alól kivonni magát. Feléjük tart s ahogy a csoporthoz ér, odanyujtja kezét Weizmannak és szinte mentegetődzve mondja:

— Hony soit, qui mal y pense!

Dr. KRAUSZ SÁMUEL:

Bécsi levél.

Wien, 1920. december havában.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Engedje meg, hogy dr. Heller Bernát igazgató, az én kedves jó barátom, mélyen átgondolt és a zsidó ifjuság szeretetétől vezérelt cikkére, melyben az ifjusági bibliát sürgeti, néhány szóval rátérjek. Igen fájdalmasan hat rám azon tudat, hogy az ifjusági biblia, melynek ügye már vagy 20 év óta vajudik, még mindig csak a sürgetni való kérdések sorában szerepel. Ugy emlékszem, hogy vagy 20 évvel ezelőtt, mikor az IMIT bibliáján serényen dolgoztunk, mindig szemünk előtt lebegett az ifjusági biblia is. Az ifjusági bibliát sokkal könnyebb elkésziteni, mint a teljes bibliát, hiszen csak ki kell markolni a teljesből és már is meg van. A kihagyandó részek dolgában könnnyü lesz a megegyezés; egy-két bibliatudós ember és tapasztalt vallástanár és pedagógus összeül és néhány óra alatt megállapitja, mi adható az ifjuság és a női világ kezébe és mi nem. Amennyire ez ügyről tájékoztatva vagyok, ugy tudom, hogy a chrestomatikus szerkesztés dolga már is megtörtént és a mű csak a kinyomatásra vár.

Már most Szerkesztő urnak a Heller-féle cikkhez csatolt megjegyzéséből azt veszem ki, hogy az egész csak pénzkérdés; az IMIT-nek fájdalom, nincs erre való pénze. Annak idején, ugy emlékszem, a dolgot nem igy képzeltük, azaz nem akartunk uj művet előállitani, csak a teljes biblia kivonatát. Ez ugy történhetett volna, hogy a szedést ne hányjuk szét, hanem meghagyjuk és használjuk az ifjusági bibliára. Nem állitom épen, hogy ez eljárás gondolata az én eszmém lett volna, mert egész határozottan arra nem emlékszem, de azt igen is határozottan állitom, hogy erről volt szó. Hja, akkor nem gondoltuk, hogy elkövetkezik idő, melyben a nyomtatási költségektől égnek mered az ember haja szála . . . Nem tudom, ki akadályozta meg annak idején a rögtön való kiszedést, ha tán senki, talán csak várakozás volt a bibliai szöveg revideálására. Semmiképen sincs helyén, hogy itten valami bünöst keressünk. Az egész igyekezetünk csak az lehet, hogy az ifjusági bibliát kinyomassuk.

Van egy rabbinikus mondás, mely szerint a multért való kiabálás merőben hiu vállalat. Gondoljunk a jövőre, gondoljunk a most lehetséges teendőre. Már most én a következőket ajánlom: Van a nyomtatás technikájában most olyan eljárás, melynél fogva a kinyomatott szöveget minden kár és veszteség nélkül egyszerüen reprodukálni lehet. A már korábban is ismert anartatikus előállitás reformált módja. A műkifejezést nem tudom, habár ép most történik, hogy tőlem is ily módon jelenik meg egy már kinyomatott könyv. Minden nagyobb nyomda Budapesten fog erre nézve fölvilágositással szolgálni. Tessék a már megállapitott szövegü ifjusági bibliát az IMIT teljes bibliájára átültetni, és a megjelölt részeket tessék az uj eljárás szerint kinyomatni. Ez sem jár persze tetemes költség nélkül, de a költség mindenesetre elviselhető lesz.

Igaz, hogy Heller Bernát nem tisztán a szöveget követeli, hanem épületes magyarázatokat és bevezetés-féle ismertetéseket is kiván — ez volna az ideál — de másrészt ő maga mondja: „Mi egyelőre a puszta szöveget sürgetjük". és ennyiben állván a dolog, a fenti eljárás szerint nézetem szerint könnyen megvalósitható az oly annyira óhajtott ifjusági biblia.

Bocsátatot kérek az IMIT igen tisztelt vezetőségétől, hogy én, az idegenbe szakadt és szobaülő ember merészel nekik, a praktikus életet és bizonyára a hazai szükségletet is jobban ismerő kiváló szakférfiaknak tanácsot adni, de olykor olyan helyről is jöhet segitség, ahonnan nem várják.

Január közepén jelenik meg

A

MULT ÉS JÖVŐ

művészi

havi folyóiratának

első száma.

Előfizetési ára egész évre 600 korona.

Csak annyi példány jelenik meg, ahányan előfizetnek rá. Az előfizetést előre kell bejelenteni a kiadóhivatalnál, Budapest, Podmaniczky-utca 39.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

GILÁNYI MÓR:

Az elcserélt királyfi.

– A brazlawi Rabbi Nachmann meséiből. –

Rabbi Nachmann, aki Rabbi Izráel Baal schem tow (Bescht) tanitványa volt, az oroszországi Brazlawban élt és szokása volt, hogy minden szombat esti szürkületkor egy szép szines mesét mondott el chaszidjainak. Az itt következőt a franciaországi események (1811—12) hatása alatt mondta el.

Egy és ugyanazon napon fia született a királynak és szolgájának. Mindjárt az első napokban felcserélték a két gyermeket anélkül, hogy valakinek sejtelme lett volna erről. A király halála után az elcserélt parasztfiu lépett a trónra s habár a valódi királyfi értesült a végzetes cseréről, az uj király annyira elnyomta őt, hogy kénytelen volt kivándorolni saját országából. Mert hisz, ki ad hitelt a hatalmat nélkülöző, gyenge szavának? Hosszu vándorlásra indult. Viszontagságos kalandok után végre egy marhakereskedőhöz szegődött és nyomorultan tengette életét. Egy napon, gazdájával a marhákat hajtva haladt az uton, mikor kiszakitotta magát két ökör a csordából és neki iramodott a közeli sürü erdőnek. Üldözte őket a szegény szolga az erdő mélyéig és mikor már elvesztek szemei elől, megrettenve vette észre, hogy nem találja az utat visszafelé.

Beesteledett és sötét lett a vad erdőben. A vadállatok ordítása csak fokozta félelmét a borzasztó éjben és a szegény pásztor ijedten huzódott meg egy nagy fa tövében. Mozgolódás, tompa zaj izgatta megvadult idegeit és, hogy biztosabban érezze magát, felmászott egy fára, hogy egy nagyobb ágon megpihenhessen. De mily nagy volt az ő ijedtsége, midőn a fán egy embert pillantott meg, ki szintén félelmében keresett menedéket az évszázados fa ágkarjai között. Ő egy elszabadult lovat üldözött az erdőben, mire ráesteledett.

Hajnalhasadáskor óriási zaj riasztotta őket fel álmukból. Szörnyü kacagás visszhangzott mindenfelől. A kisérteties kacaj erősödött és oly nagy erővel visszhangzott, hogy a fák is reszkettek az ijedtségtől. Végre világosodott, reggel lett. Nagy volt csodálkozásuk, midőn a megfutamodott állatokat ott látták nyugodtan legelni a fa alatt. Ahogy leszállottak, hogy megfogják őket, ismét eliramodtak két különböző irányban. Igy a két sorsüldözött kénytelen volt elválni egymástól. A királyfi talált egy tarisznyát telve kenyérrel, amivel éhségét csillapitotta. Találkozott közben az erdei szellemmel, kinek ősei is ebben az erdőben tanyáztak. A királyfi elmesélte neki végtelennek látszó viszontagságait, mire ő igy szólt hozzá: „Hagyd abba! Ne üldözd tovább büneidet! Mert nem állatok azok, csak a te büneid, melyek tégedet magukkal ragadnak. Meghivta a királyfit házába. Utközben találkoztak a ló tulajdonosával. Ahogy ez meglátta a kenyeret, szenvedéstől sápadt arca tüzes lett, beesett szemei fényleni kezdtek és alázatosan nyujtá kezét kenyérért.

— Könyörgöm. Adj egy falat kenyeret!

— Csak akkor adok, ha eladod magad szolgának.

— Egy darabka kenyérért szolgád vagyok!

— Jó, monda a királyfi és leszelt egy darab kenyeret. Elindultak tovább, most már hárman. Elhaladtak egy helyen, hol csak kigyók és skorpiók tanyáznak. Csakis az erdei manó segitségével tudtak ezektől megmenekülni. Megérkeztek az erdei manó házába, mely a levegőben volt. A manó kiszolgálta őket és később ott hagyta kettőjüket egyedül. A ló tulajdonosa most elbeszélte az ő történetét. Születésénél történt csere által király lett és a valódi királyfit elkergette. Később ezt annyira megbánta, hogy lemondott a trónról és otthagyta országát.

A valódi királyfi izgatottan figyelt szavaira. A gazda később visszatért. Együtt ették az esti lakomát és együtt háltak. Másnap reggel megint hallották a kisérteties kacagást, mely az erdő fáit megreszkettette. Az erdei manó megmagyarázta nekik, hogy ilyenkor a Nappal kikacagja az Éjjelt. Az Éjjel kérdi a Nappaltól: — „Miért kell nekem futnom, mikor te jössz?“ Erre elkezd a Nappal hangosan nevetni és kacag, amig csak meg nem virrad.

Ahogy elmult a Nappal és beállt az éj, ismét hallották a vadak borzasztó üvöltését. Világosan meglehetett különböztetni a nőstény és him oroszlán orditását. Hallották a madarak csicsergését és szárnyverését. Majd gyönyörü melódiák hangjai hullámzottak fülükbe, lágy, finom hangok, melyek csodásan, és mégis borzasztóan hatottak. Az erdei manó ezt is megmagyarázta. „A Nap a Holdnak uj takarót készit, mire az összes vadállatok, melyek a Holdat élvezik, e nagyszerü dicsőitő dalba fognak.

Az erdei manó megajándékozta a királyfit egy szerszámmal, mely azon varázserővel birt, hogy ha egy vadállathoz érintették, az rögtön a nagyszerü dalt kezdte énekelni. Azután őt és szolgáját lakott vidékre kisérte és igy szólt: „Keresd fel azt az országot, hol az emberek mind együgyüek, csak a király bölcs. Ott nagy ember lesz belőled!“

Erre elindultak a királyfi és szolgája ezen ország felé. Eközben meghalt ott az okos király és meghagyta népének, hogy ezentul az ország viselje a „bölcs“ jelzőt és a király az „együgyüt“ s mindaddig, mig nem tudja senki ezen elnevezéseket megváltoztatni, fia uralkodjon. Ha ez valakinek sikerülne, uralkodjon az fia helyett.

Az uton a szolga megmagyarázta a királyfinak a titkot, miként lehet egyik dolgot a másikból kiismerni. Ahogy a városhoz érkeztek, elmesélték annak lakói, hogy ők nem együgyüek és sosem voltak azok. Előbbi királyuk annyira felülmulta őket bölcseségben, hogy önmaguk tartották magukat butának. A jelenlegi király is okos, de nem mulja fölül alattvalóit, sőt némelyike bölcsebb nálánál. Ezért az uj megnevezés. Ha tehát képes bebizonyitani bölcsességét az egész város felett, ő lesz királyuk és a régi király „bölcs“ jelzőjét viselheti.

Megkezdődtek tehát a próbák.

Legelőbb a királyi kertbe vezették őt. Arany és ezüst és más nemes fémek nőttek ott mérhetetlen sokaságban. Ez a sok kincs azonban elérhetetlen volt, mert a belépőt láthatatlan szellemek

Országos Rabbiképző - Hazai Egyetem Könyvtára

támadták meg és annyira kinozták,, hogy végül is el kellett futnia. Közvetlenül a kert mellett észrevett a királyfi egy kőembert, melyre egy oly király neve volt vésve, kinek uralkodása alatt béke volt az országban. A királyfi felállitotta a kőfigurát a kertben, miáltal zavartalanul járt-kelt benne. Még egy próbát kellett azonban kiállani. Az elhalt királynak volt egy fából faragott trónusa, mely mindenféle faragott állatokkal volt körülvéve. A trónustól minden irányban utak ágaztak el. Minden válaszutnál ismét egy állat állott. Oroszlán aranyból, párduc más nemes fémből. És ahogy ember közeledett az ércállatokhoz, elnyelték őt. Ennek a titkát kellett a királyfinak megoldani.

A királyfi odament a trónhoz és ugy tett, mintha csavarjait figyelgetné. És hirtelen egyszerre elkezdék az összes ércállatok énekelni azt a melódiát, melynek varázslatos hangjait az erdei manótól kapta ajándékba. Erre elismerték királyuknak.

Ekkor igy szólt szolgájához, az előbbi lótulajdonoshoz: „Most látom csak igazán, hogy én vagyok a valóságos királyfi és te egyszerü szolga magzatja vagy.“

SONKOLY BÉLA:

Zsidó lányok.

Mint Eszter királynő, vagytok oly szépek,
Megvédtek-e bőjtölt szépséggel népet,
Zsidó lányok?

Tudjátok-e vajjon, szépség a jóság?
Sáronból illatot küldnek a rózsák,
Zsidó lányok.

Ti lesztek a rózsák — ugy-e, nem álom?
Tudjátok-e már, hogy valóság Sáron,
Zsidó lányok?

Tudjátok-e vajjon, merre kell menni?
Tudjátok-e, mi az: zsidónak lenni,
Zsidó lányok?

Hét évig szolgált Jákob Lábánnak,
Ráchelért hét év szerelmes pár nap,
Zsidó lányok.

Szolga testvéreink mióta várnak?
Ezer évnél is jaj, hosszabb ma pár nap,
Zsidó lányok.

Tudjátok-e vajjon, sóhajunk mennyi?
Tudjátok-e, mi az: zsidónak lenni,
Zsidó lányok?

Tudjátok-e, mi az: valóság Sáron?
Ti lesztek a rózsák — ugy-e, nem álom,
Zsidó lányok?

Bejelentette-e már előfizetését ***A Mult és Jövő*** *havi folyóiratára?*

MANFRED GEORG:

Azok az átkozott keleti zsidók!

— E cikk egyidejüleg jelenik meg a charlottenburgi *Weltbühne* cimü folyóiratban. —

Nagy gyülésterem. Az előadóasztalnál a Hakenkreuz* glóriája alatt három borvirágos ábrázat trónol. Dov-Doven tartalékos hadnagy monoklival szónokol:

— Az idegen banda — Lengyelhonban már az ország nemes bennszülötteit szoritja ki ősei örökéből. —

A lapok jelentik: A lengyel hadsereg visszavonulása után a bolsevikiek a lakosságot kényszermunkára fogták. E szerencsétlenek kilencven százaléka zsidó volt. Sokan belehaltak a szörnyü kegyetlenségekbe, sokan megőrültek. Számos nő sulyosan megbetegedett.

— A lovagias lengyel nép szelid bánásmódja e csőcseléket vakmerővé és szemtelenné tette. —

— Wyszkowban a katonai parancsnokság háromszáz zsidót köztük asszonyokat és gyermekeket arra kényszeritett, hogy ruhátlanul végig szaladjanak két sor katona között, akik szöges drótból font ostorokkal megkorbácsolták őket. Aki elájult, fellocsolták és büntetésből táncolnia kellett.

— talán emlitenem is felesleges, hogy az orosz kommunistákkal egy tüzet fujnak, —

— Plozk városkában a statáriális haditörvényszék halálra itélte a chassid rabbit, mivel állitólag ima közben olyan mozdulatokat tett, amelyek a bolsevikiek számára jeladásnak látszottak. A jámbor aggastyán imaköpenyébe burkolva, emelt fővel fogadta a golyókat, —

— kivonták magukat a katonai szolgálat alól, —

— Jablona városában a lengyel katonai hatóság 6000 zsidó katonát internált, köztük orvosokat, tiszteket és olyanokat is, akik önként jelentkeztek katonai szolgálatra. A táborban a foglyok az időjárás minden viszontagságának szabadon vannak kitéve. Enni alig kapnak. E parancs Haller és Weygand tábornoktól származik. Később el akarták titkolni e szörnyüségeket, a foglyokat vonatra rakták s csodák csodája, — a vonat véletlenül kisiklott, —

— de Petljura dicsőséges csapatai megmutatták nekünk, hogyan kell az árulókkal elbánni, —

— Bolszowe községben egy Rosa Freibrumm nevü nyolc éves gyermeket pikákkal halálra szurkálták. Utána harminc zsidó nő esett még áldozatul. Tumierzben egy Antler nevü más állapotban levő asszonynak hasát felmetszették. Delejowban 12—14 éves gyermekleányokon követtek el erőszakot s ennek méltó ellentéteképen Jezupol-

* A német ébredők jelvénye. *Szerk.*

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

ban egy hetven éves matróna esett a katonáknak áldozatul. Stanislauban egy Marie Krammer nevü tiz éves gyermeknek mindkét kezét tőből levágták.

*

A monoklis tovább beszél. Szavában izzik a gyülölet. Mindennek a zsidók az okai. A lengyel testvérek a lovagiasságból méltó példát mutattak a kulturvilágnak. Üsd a zsidót! S a zsidó krónikás előtt sötétbe borul a világ. nem, ezekre az aljas uszitásokra már nem tud válaszolni. Meddig szomjazik még embervérre az ember és meddig lesz a leggonoszabb feneved az Urnak minden teremtménye között?

KISS ARNOLD:

Az én gazdagságom.

Nincs nekem a föld javából
Dús, nagy osztályrészem,
Halk merengés, elborongás,
Ez az örökségem.
Az én gyöngyöm: dalfelhőknek
Könnyharmatozása,
Az aranyom: árva lantom
Álomsiratása.

Otthonomba én már kincset
Nem hozhatok néked,
Csak szerelmes, igaz szivem
Dobogását érted;
Bársonyom: a hü szemednek
Édes nevetése,
És a selymem: két karodnak
Meleg ölelése.

Koldus vagyok kacagásban,
Hangos kedvem ritka,
Nem tudom én: bánatomnak
Mi a borús titka?
Talán anyám bölcsőm mellett
Bús dalokat zengett?
És azóta az én szivem
Szellőtől is reszket...

Szegénységem az én kincsem
Ezen a világon,
Nem cserélném soha én el
Semmi gazdagságon;
Legyen másé: gyöngy és arany,
De én reám várjon:
Édes otthon, hü szerelmed,
S dal, merengés, álom.

Mosolyogj rám szép szemeddel,
Hadd lássak az égbe,
Hadd lássam a csillagokat
A földi sötétbe, —
Árva sorsom nábobkincsét
Megtalálom benned,
Amíg szeretsz: király vagyok,
S koronám: szerelmed.

Néhai Burger István.

Ez a név megérdemli, hogy országszerte ismeretes legyen és mindenütt tisztelettel emlitsék, bárcsak egy fiatal, 29 éves zsidó ember neve volt. *Burger István* földbirtokos december 19-én hunyt el Nyiregyházán, mint szerencsétlenség áldozata. Gazdasági irodájában fegyvert válogattak egyik kerülője részére és egy Frommer pisztoly, melyről nem tudták, hogy töltve van, elsült az egyik hivatalnok kezében. A golyó a szerencsétlen földbirtokos testébe furódott és beleit lyukasztván át, a gyors orvosi segély dacára, három napi szenvedés után meghalt.

Végrendeletével azonban örök nevet és emléket biztositott magának. Egyenes örököse, sem fel, sem lemenő ágban nem lévén, összes vagyonát közcélra hagyományozta. *Orosi ezerháromszáz holdas birtokát, a legbőségesebb élő és holt felszereléssel kitünően ellátva, (a mai értékben körülbelül negyven millió korona) felerészben Nyiregyháza városára, egy negyed részben a statusquo izr. hitközségre, és egy negyed részben a Chevra Kadisára hagyta, saját jótékony céljaikra.*

Nyiregyházán levő lakóházát, összes fehérneműit és értékpapirjait (kb. három millió K) az épitendő Szabolcsmegyei Zsidó Kórház céljaira kötötte le, amivel a magasztos terv kivitelét, mely a nyiregyházi zsidóság körében két évvel ezelőtt nagy lelkesedéssel megindult, döntő lépéssel vitte előre. Még egyes alkalmazottjairól is megemlékezett jelentékeny hagyományokkal.

A nagylelkü alapitót, ki párját ritkitó, fejedelmi adományaival egy nagy város és hitközség szociális és kulturális feladatai teljesitését a legbőkezübb módon biztositotta. December 21-én délután temették, az őt megillető részvéttel. Nyiregyháza város képviselőtestülete polgármesterével az élén, a vármegye tisztikara, a statusquo hitközség képviselete és a Chevra választmánya testületileg vonult fel, de ott volt a város szine-java, apraja-nagyja, minden kivétel nélkül. A gyászháznál dr. Bernstein Béla főrabbi ecsetelte a fiatal hittestvér életét és méltatta grandiózus alapitványainak értékét és várható hatását a jövőben. Kiemelte, hogy a megboldogult megmutatta, „hogy *igazi ember*, mert *igazi zsidó* volt, ki e névnek mindenfelé becsületet szerzett, mert ebben a végtelenül szomoru és kinos időben, mikor annyi félreértés és rosszakaratu félremagyarázás ellen kell küzdenünk vallásunk és fajunk becsületéért, igazáért és jogáért, ő mint önérzetes zsidó bátran megállotta helyét a másvallásu társaságban és a leggyönyörübb cselekedettel bizonyitotta be, hogy mire képes a *zsidó sziv* és mint tud áldozni, igaz ember szeretettől telitve, a *zsidó lélek*".

Majd dr. Vietorisz István főügyész, h. polgármester beszélt a város nevében, hódolva az elhunyt kiváló emlékének, hangoztatva azt, hogy a halottnak néma ajka azt hirdeti: több megértést, türelmet és szeretetet egymás iránt, mert csak igy leszünk képesek a letört, meggyalázott hazát ujra felépiteni.

Majd megindult az óriási gyászmenet, egész utján az üzletek zárva voltak és a halott iránt való tisztelet a legméltóbb formában nyilvánult

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

meg. A temetőben Bodor Zsigmond elnök a hitközség, Schvartz Ede elnök a Chevra nevében fejezte ki háláját az elhunyt nemesszivü hagyományáért és igéretét, hogy mindenkor az ő szellemében fognak eljárni annak kezelésében.

Az Él móle rachamim ima után, melyet, valamint a többi énekrészt felváltva Weiser Fülöp, nyiregyházi és Fischer Henrik, debreceni kántorok végezték, elszéledt a nagy gyászoló közönség. A hitközség és Chevra a harminc napos gyászon belül gyászistentiszteleten fog adózni az elhunyt dicső emlékének, a város pedig legközelebbi képviseleti ülésén.

Mecsek alján.

— Pécsi levelezőnktől. —

Hetek és hónapok szállnak el felettünk, amig a Mecseken tulról hireket kaphatunk. Keveset tudunk arról, mi történik odaát. Valaha alig egy kődobásnyira voltunk s ma egy világ választ el bennünket. Néha mégis eljut hozzánk egy kedves üdvözlet elszakadt véreinktől s ilyenkor büszkévé és boldoggá tesz bennünket az a tudat, hogy a régi zsidó kulturmunka lángja ma is magasan lobog a fővárosban. Istenem, mennyi idő mulott már el azóta, hogy a Mult és Jövő nem kopogtathat be rendszeresen az ajtónkon s milyen öröm, ha egy-egy száma elvetődik hozzánk! Olvastuk a legutóbbi pécsi levelet és szinte sirtunk a meghatottságtól, hogy ujra megtaláltuk egymást. Ünnep lesz számunkra, ha a régi, csodaszép havilap ismét gyönyörködtet majd bennünket.

Az a két esztendő, amely elmulott felettünk, nekünk sem volt meddő és haszontalan. Uj, lelkes zsidó élet pezsdült fel a régi közömbösség helyén, ifjuságunk hatalmas zsidó kulturmunkát végzett és a városban olyan közhangulatot teremtett, amely reánk nézve a legkedvezőbbnek mondható. E fáradhatatlan munkálkodás vezetője, irányitója *dr. Pfeiffer* Izsák, a Mult és Jövő kiváló munkatársa, az uj pécsi főrabbi, aki méltóan tölti be a néhai nagy Perls Ármin örökét s rövid egy esztendei működésével valósággal csodákat művelt. Az ifjuságot egyesületekbe szervezte, amelyek szép sikerrel működnek és már az idei chanukkát méltó fénnyel ünnepelték meg. A cionista ifjuság december 4-én az egész város érdeklődése mellett fényes sikerü; előkelő chanukka-ünnepélyt rendezett, amelyen *Balla* Sárika Monis Rosenfeld Chanuka-versét szavalta, Major J. Gyula „Az utolsó főpap" cimü zenei költeményét *Spitzer* Ilonka, *Ernster* Géza és *Lang* György adták elő, *Mangold* Manci, *Wallerstein* Pál és *Lang* György Goldmark Op. 33. zongoratrióját játszották, *Kempfner* Vilmos, A Hét munkatársa egyik novelláját olvasta fel és *dr. Wolf* Mór nagyhatásu ünnepi beszédet mondott. Az ifjusági Talmud-Tóra egyesület december 12-én ünnepelte meg Chanukkát. *Dr. Radnai* Emil iskolaszéki elnök hazafiasságra és vallásosságra buzditotta az ifjuságot, akiknek nevében *Schulhof* László elnök válaszolt. Szavalattal, dallal, zenével, előadással *Vida* Dénes, *Lang* György, *Krausz* László, *Fürst* Pál és *László* Béla működtek közre.

A város társadalmi életében a zsidóság ma is jelentékeny szerepet játszik. Minden jótékonysági akcióból derekasan kivesszük a részünket és büszkék vagyunk arra, hogy e téren vezető helyet foglalhatunk el. Igy nemrégiben a tuberkulózis ellen védekező ligára folyt városszerte a gyüjtés, minden templomban adakoztak s a legtekintélyesebb összeg nálunk, a Majláth-téri zsinagógában gyült össze. Pedig igen gazdag nemzsidó családok is élnek Pécsett, nagy papi város, messze visszanyuló történelmi multtal, törzsökös és dusgazdag dzsentri-társadalommal.

Sokat irhatnék még, hiszen két év alatt annyi minden történt! Most csak a legutóbbi eseményeket irtam meg futtában, de hisszük, hogy nemsokára már személyesen is beszámolhatok mindenről s a Mult és Jövő is csakhamar ujra bekönthet nagyszámu pécsi hiveinél, akik alig várják már ezt a kedves viszontlátást.

NEMÉNYI ENDRE:

Alkonyati ének.

... A mi csöndes kis hónapos szobánkba
Beszállt a szürke, őszi alkonyat.
Az avaron száz őszi álom száll most
És száz merengő őszi gondolat.

Künn zúg a szél: a napsugár daláról
A nászbokréta mesél bennt nekem.
Mig álomszárnyon virágok közt járunk,
Álmaink földjén messze Keleten.

A Rózsadombon megnyúlnak az árnyak
És száz merengő titkot zeng az est.
Minden mesék közt te vagy a legdrágább,
Minden álmok közt a legszínesebb!

Állj meg, oh perc! Az idővégtelennek
Örök futárja, maradj még velünk!
Aranyozd be a napsugár dalával
Tavaszi színnel a mi életünk!

... A mi szürke, kis hónapos szobánkban
Szimfóniákat dalol most az est.
Künn zúg a szél; bennt örök nyár daláról
Zeng nekem most a közel és a távol,
A nászbokréta és a te szemed!

Pályázat.

A nagykanizsai izr. hitközségnél megüresedett *hitoktatói* állásra pályázatot hirdetünk.

A megválasztott hitoktató kötelessége lesz a helybeli közép-, polgári- és esetleg állami elemi iskolában a hitoktatást az előljáróság által megállapitandó heti óraszámban ellátni.

A képzettséget, eddigi működést, kort és családi állapotot feltüntető okmányokkal felszerelt pályázati folyamodások *a fizetési igények megjelölésével*, a nagykanizsai izr. hitközség titkári hivatalához küldendők.

Pályázati határidő: 1921 január 20.

Utiköltség csak a meghivottaknak térittetik meg.

Nagykanizsa, 1920 december 28

Az előljáróság.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Hitközségi és Egyesületi Élet.

Ingyenes héber nyelvü kurzus az „Ezrah"-ban. Egyesületünk megalakulása óta — rövid 16 hónap alatt — a magyarországi zsidó viszonyokhoz képest bámulatos gyorsasággal valósitja meg céljait. Hála a zsidó együvétartozandóság dicséretreméltó megnyilvánulásának, az „Ezrah" zászlója alatt tömörült zsidó egyetemi hallgatók közt egy sincs ma már, ki a régi diák-hagyományokhoz hiven korgó gyomorral hajtaná le fejét pihenésre. Ezért a vezetőség elhatározta, hogy az anyagi megélhetés további fokozatos javitása mellett a zsidó főiskolai hallgatók kulturális, zsidó szellemü nevelését is szorgalmazni fogja. Erre irányuló terveinknek egyik láncszeme az 1921 január első hetében kezdődő héber nyelvü kurzusunk, melyen nemcsak tagjaink, hanem mindenki résztvehet. Éppen ezért különös szeretettel fordulunk ez alkalomból minden zsidó emberhez, akiben a zsidó hit, a zsidó tradiciók, a zsidó jövő szeretete él, jöjjön el hozzánk. Csupán egy feltételünk van: akarja megszeretni dicső őseinknek, sok évezredes kulturánknak klasszikus nyelvét, a hébert.

Meg vagyunk győződve, hogy e mozgalmunk a legszélesebb sikerrel fog járni, hiszen a kurzus vezetésére a legkiválóbb héber nyelvmestert, Wachberberger Mózes urat nyertük meg. Csak a héber nyelv által térhetünk arra az utra, mely önmagunkhoz, a zsidó néphez vezet. Szeretettel várunk testvéreinké

Egyesületünk helyisége VII., Rombach-utca 9. alatt van. Hivatalos órák délután 2—4-ig.

Az „Ezrah" elnöksége.

A Cionista Szervezet VIII. ker. csoportja december 21-én (a Szerdahelyi-utca 10. szám alatti templomban) folytatta a szokott sorozatos bibliai és zsidó történeti tárgyu előadásokat. Ez alkalommal dr. Schreiber Lajos és dr. Frankel Ignác rabbik voltak az előadók. Dr. Schreiber Palesztináról beszélt, személyes tapasztalatait a nagyszámu haligatóság nagy érdeklődéssel hallgatta. A legközelebbi előadást kedden, 28-án pont fél 7 órakor tartják meg. Előadók: dr. Liebermann Manó és Kozma Rezső.

Tisztujitás Kiskőrösön. Élénk választási küzdelem után tartotta meg december 26-án tisztujitó közgyülését a kiskőrösi orth. izr. hitközség. A választásnak, az erőket egyesitő béke és az ősi szellemet megőrző hitélet biztositásának jegyében folyt le. A minden tekintetben impozáns közgyülés egyhangulag választotta meg az előljáróságot, amelynek tagjai lettek: Gottlieb Ignác elnök, Szabolcs Salamon és Schwarcz Sándor alelnökök, Szekulesz Mór pénztárnok, Szabolcs Rudolf ellenőr, Schwarcz Vilmos és Bernát Adolf gondnokok. Ugyancsak egyhangulag választattak a képviselőtestület tagjaivá: Schwarcz Manó, Kosch Ignác, Grósz Adolf, Teichner Sámuel, Szerényi Adolf, Klein Jakab, Goldberger Adolf és szótöbbséggel Lebovits Vilmos. Örvendetes momentum, hogy a mai sulyos viszonyok közepette még azok is érdeklődéssel viseltetnek a hitközség ügyei iránt, akik eddig távol állottak. Uj erőkkel gazdagodik az a kiapadhatatlan forrás, amelynek tükrében ott ragyog a szebb jövő reményteljes képe.

A Pesti Izr. Nőegylet elnöksége ezuton mond hálás köszönetet mindazon jótevőknek, akik Chanuka alkalmából leányarvaházunk javára adományokat küldtek.

KRÓNIKA ÉS SZEMLE

A KARÁCSONYI ÉS UJÉVI munkaszünetek torlódása következtében lapunk 53. számát, amely a rendes évi 52 számon kivül esedékessé vált, nem adjuk ki, hanem helyette uj évfolyamunkat jelen gazdagabb számunkkal nyitjuk meg.

Komáromi Sándor, a kiváló hirlapiró december 30-án ötvenöt éves korában elhunyt. Fájdalommal tudatjuk e jeles kollégánk halálát, aki hosszu időn át volt a zsidó felekezeti sajtó értékes munkása. Zsidó vonatkozásu statisztikai cikkei méltó feltünést keltettek és a magyarországi zsidókérdés helyes megitélésénél ugy zsidó, mint nemzsidó körökben nélkülözhetetlen forrásul szolgálnak. A felekezeti sajtón kivül a szépirodalomban és a közgazdasági szakirodalomban is szép sikerel voltak. Vasárnap délelőtt temették el általános részvét mellett.

Az Aguda nagygyülése Londonban. (Londoni tudósitónktól.) Az Agudasz Jiszroél december 18-án Londonban nagyszabásu meetinget tartott, amely a legelőkelőbb zsidó vezetőférfiak részvételével a Great Assembly Hall óriási csarnokában folyt le. Ez a monumentális épület a Bank of England hatalmas palotája közelében fekszik és ez alkalommal a konzervativ zsidóságnak valóságos zarándokhelye lett. A meetingen több mint tizezer ember vett részt. Sir Stuart Sámuel angol miniszter gyujtó hatásu, lelkes elnöki megnyitót mondott. A megjelent kiküldötttek közül ki kell emelnünk Grodsensky vilnai rabbit, Josef Löw varsói főrabbit, Spitzer főrabbit Csch-Szlovákiából, dr. Birnbaumot Wienből.

Jeruzsálem csatornázása. (Palesztinai levelezőnktől.) A Josafát völgyében, Jeruzsálem mellett a napokban adta át a Cionista Szervezet az általa épitett csatornaműveket a jeruzsálemi városi hatóságoknak. Jelen voltak a Cionista Szervezet, a városi előljáróság, a kormány képviselői és az épitést vezető mérnökök. Az ünnepélyt Ecker főmérnök nyitotta meg héber beszéddel, utána ugyancsak héberül beszéltek Kanter főmérnök és Ussischkin, aki a müveket a polgármesternek átadta.

Hir szibériai hadifoglyokról. Siegfried Jeidel (lakik Frankfurt a. Main, Obermain-Anlage 22) a napokban tért vissza szibériai hadifogságból és a következő magyar-zsidó hadifogolytársainak elhunytáról ez uton értesiti bajtársainak hozzátartozóit:

Sonnenschein Izráel Nagyszombatból, meghalt 1915 május 20-án.

Schwartz Miksa Budapestről, 1. honv. gyal. ezred, meghalt 20 éves korában 1916 február 9-én.

Stern Fülöp Budapestről, 1 .honv. gyal. ezred, meghalt 33 éves korában 1916 március 8-án.

Hirschl Sámuel. Németujvárról, meghalt 1916 május 26-án.

E hősök a dauriai fogolytáborban (Transbaikáliai kormányzóság) hunytak el. Sirjukról fényképfelvétel készült, amelyet Siegfried Jeidel a hozzátartozóik-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

nak kivánatra megküld és részletes felvilágositással szolgál, ha hozzá fordulnak.

Tomschinsky Minni, a világhirü hegedüművésznő, akit a „Mult és Jövő" mutatott be először a nyilvánosságnak, sikerekben gazdag külföldi hangversenyutjáról visszatért és január 11-én adja a Vigadóban első budapesti hangversenyét. Ez alkalommal érdekesnek tartjuk megemliteni, hogy a művésznő Prágában, Milanóban valósággal elragadta a kényes izlésü, nagy zenei müveltségü olasz és cseh közönséget, Belgrádban pedig Sándor uralkodó régens legteljesebb elismerését fejezte ki előtte. Itt hallotta őt Troubridge admirális, aki azonnal felkérte, hogy Budapesten is fellépjen és elvállalta budapesti koncertjének védnökségét. A hangverseny iránt fővárosszerte élénk érdeklődés nyilvánul meg.

Palesztina külkereskedelmi forgalma. (Palesztinai levelezőnktől.) A palesztinai kormány közzétette az 1919 április 1-től 1920 március 31-ig terjedő időről a külkereskedelmi forgalom kimutatását. E szerint a behozatal ezen idő alatt 4.47 millió font sterling, a kivitel 1.26 millió font sterling értékü volt. A kivitel alacsonyságának oka, hogy a szigoru gabonakiviteli tilalom következtében a mezőgazdasági terményekben gazdag keleti Jordán-partnak fölöslegét nem lehetett exportálni. A kivitel igy főleg a narancsra (161.000 font sterling, főleg Angliába és Egyiptomba), borra és szappanra szoritkozott. A behozatal főleg Angliából, Franciaországból és Egyiptomból gyapot, cukor, petróleum és rizs.

A Curierul Israelit, a román zsidók bukaresti lapjának kiadását egy részvénytársaság vette át. A lap szerkesztését továbbra is dr. Schweig vezeti. (Bukaresti levelezőnktől.)

A Verő-leánynevelő intézet december 21-én szép házihangversennyel vett részt Beethoven 150-ik születésnapjának országos megünneplésében. Domány Margit, az intézet zenetanárnője nagy koncepcióju előadásban mutatta be Beethoven életét és működését. Weisz Szerén tanárnő zongorán Rosenák Margitka hegedün és Hoffer Ágnes énekművésznő adtak elő sok tudással és hozzáértéssel Beethoven müveiből. A nagyszámu közönség őszinte lelkesedéssel tapsolta meg a szereplőket.

Max Nordau állapotában, mint párisi levelezőnk jelenti, örvendetes javulás állott be. Az ősz irót felgyógyulásában az egész müvelt Paris rokonszenve veszi körül. Annál visszataszitóbban hatott Léon Daudetnek az antiszemita Action Francaisebe irt cikke, amelyben durva hangon a beteg Nordaunak, a „Boche espion"-nak Franciaországból való kiutasitását követeli.

Chanuka-est Balassagyarmaton. A balassagyarmati zsidóság a Chevra-Kadisa disztermében ünnepelte meg Chanukkát. Dr. *Weinberger* Ödön nagyszabásu beszédben vont párhuzamot a Makkabeusok kora és a mai idők között, rámutatott az elzsidótlanodás hasonló jelenségeire és a zsidókérdés teljes megoldatlanságára. Az ünnepély müvészi részét a zsidó ifjuság énekkara, szavalatok, ének- és zeneszámok szolgáltatták.

A gyöngyösi orth. izr. hitközség e hó 26-án tartotta tisztujitó közgyülését, melyen megválasztottak a következők: Elnök: *Roth* Mór szőlőnagybirtokos. Alelnök: *Kahán* Márkusz bornagykereskedő. Pénztáros: *Jungreisz* Sándor. Ellenőr: *Pollak* Mór. Gondnok: ifj. *Klein* Sámuel és *Kahán* Márton.

Az „Ezrah" Zsidó Főiskola Hallgatók Segélyző Köre 1921 január 16-án este ½7 órakor a Főv. Vigadóban klasszikus egyházi ének- és zeneestélyt rendez. Az estélyen közreműködnek Sámson Márta operaénekesnő, Rozgonyi Ágnes hegedűművésznő, Abrahamson Manó és Grünwald pesti főkántorok orgona és ötven tagu énekkar kiséretével. Műsoron szerepelnek: Halevy, Brust, Levandovsky, Ravel művei. Az estély szónoka dr. Kiss Arnold budai főrabbi lesz. A magas nivóju estélyre jegyek kiadóhivatalunkban, a Zsidó Szemle könyvosztályában és az egyesület helyiségében (Rombach-utca 9., d. u. 2—4.) kaphatók.

Házasság. Grausz Sándor Szegedről és Klein Magda Sátoraljaujhelyről folyó hó 11-én Sátoraljaujhelyen házasságot kötnek.

Halálozás. Megrenditő sorscsapás érte a miskolci hitközség közszeretetben álló főrabbiját, Austerlitz Sámuelt és családját. Chanuka negyedik estéjén leányát, Sárikát, férjezett Grosz Józsefnét egy hirtelen támadt kór, élete virágában, boldog házasélete második évének küszöbén váratlanul elragadta az élők sorából. A megboldogult korai és váratlan elhalálozása a legmélyebb bánatot és gyászt váltotta ki. A korán elhunyt asszonyban a szegény özvegyek és árvák áldozatkezü, jóságos istápolójukat, a zsidó eszmények iránt fogékony fiatal nőnemzedék pedig lelkes és fáradhatatlan szellemi irányitóját siratják. Temetése nagy részvét mellett ment végbe. Koporsójánál a Chanuka-ünnep miatt gyászbeszéd nem hangzott el. Emlékét a miskolci zsidó testületek az elhunyt nemes szellemében készülnek megörökiteni. Igy a Chevra Kadisa és a Bikur-Cholim egyletek előljáróságai elhatározták, hogy a megboldogult nevét viselő, nagyobb összegü jótékonycélu alapitványokat létesitenek.

Weisz Margit—Adler René István—Bárdos György III. bucsuestélye január 11-én lesz. A kiváló művészi együttes Schubert (es-dur), G. Hajdu (g-dur) és Goldmark (e-moll) trióját játsszák. A hangversenyt iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg. Jegyek Rózsavölgyinél kaphatók.

Dr. Chasanovicz József meghalt. Jeruzsálemi levelezőnk irja, hogy dr. Chasanovicz József, a Zsidó Nemzeti Könyvtár fáradhatatlan megteremtője meghalt. Vele a zsidó ujjászületésnek egyik nagy alakja dőlt ki az élők sorából.

A külföldön tanuló zsidó diákság nyomora. A sors szeszélye és a külső körülmények következtében ma a magyar zsidó főiskolai diákság tekintélyes része külföldön folytatja tanulmányait, főként a csehországi főiskolákon. A közel ezer főnyi brünni magyar zsidó diákság otthonától elvágva, a 7 főiskolájához képest kicsiny városban csak igen nehezen tud keresethez jutni és igy azok a törekvő és tehetséges ifjak, akik a sors minden viszontagságai ellenére is folytatni akarják tanulmányaikat, hideg és sötét nyomortanyákon kénytelenek meghuzódni és éhinséggel küzkodnek. A brünni társadalom anyagi erejét lefoglalja az odavaló diákság nyomorának enyhitése s igy a magyar diákság kettőzötten érzi elhagyatottságát. A zsidó társadalom sokszor

A REMÉNY a legjobb. képes, zsidó ifjusági lap. Megjelenik kéthetenként. Előfizetési dij: egész évre . . . . . 200 korona. félévre . . . . . 100 korona. negyedévre . . . . . 50 korona.
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL BUDAPEST, IV., MAGYAR-UTCA 3.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

igénybevett áldozatkészségéhez fordulunk. Reméljük, hogy diáktestvéreink segélykérő szava nem fog visszhang nélkül elveszni. Nem hajthatjuk ép legtehetségesebb ifjainkat, a jövendő zsidó intelligenciát, nemtörődömségünkkel az elkeseredés karjaiba. Adományokat kiadóhivatalunk felvesz és eljuttatja a zsidó főiskolai szervezetek közös intéző bizottságához.

Kont Ignác nővéreknek, kiknek szomoru sorsát mult számunkban ecseteltük, Fischer Lajos Egerből 1000 koronát küldött szerkesztőségünkbe.

Házasság. Büchler Arnold és Abrahamsohn Irén január 6-án tartják a Dohány-utcai templomban esküvőjüket.

Dr. Drechsler Simon orvos és Farkas Viola dr. Farkas József rabbi leánya január 9-én tartják esküvőjüket.

Halálozás. *Elfer* Jakab hevesi rabbi december 18-án meghalt. Az elhunyt tudós lelkipásztor közbecsülésnek és általános szeretetnek örvendett egész életében. A temetésen, amelyen a keresztény egyházak papjai és a községi előljáróság is megjelentek, *Kálmán* Ödön főrabbi megható, szép beszédet mondott.

KÖZGAZDASÁG.

A Victória Butor- és Faárugyár Rt. folyó hó 21-én tartotta évi rendes közgyülését a Fabank Rt. helyiségében. A zárszámadások jóváhagyása után a közgyülés a vállalat nagyarányu fejlődésére és a gyöngyösi, miskolci és váci butorgyárak megszerzésére való tekintettel elhatározta az alaptőkének 10 millió koronáról 25 millió koronára való felemelését.

Pályázati hirdetmény.

A suboticai (szabadkai) Izr. Szentegylet ezennel pályázatot hirdet *szolgai állásra,* amely évi 9000 korona fizetés, 960 korona lakbér, 2000 korona jutalék és a szokásos mellékjövedelemmel van egybekötve.

Pályázától megkivántatik, hogy az állam nyelvét birja, a héber nyelvben és szokásokban pedig jártas legyen.

Irásbeli kérvények 1921. évi január hó 31-ig Deutsch Zsiga egyl. elnökhöz nyujtandók be.

A megválasztott megfelelő óvadékot tartozik letétbe helyezni.

Subotica, 1920. december 28. *Izr. Szentegylet.*

ZoZó szappant és shampont használ az igazi dáma!

Kapható mindenütt!
Készíti: HUNNIA GYÓGYTÁR
VII., Erzsébet-körut 56

Platinát
Aranyat
Ezüstöt
Hamisfogakat
Régi arany- és ezüstpénzt
Cigarettatárcát
Órát, láncot

Drágán vesz: **Grosz Antal** Budapest, VIII. József-körut 23. tél. m. 1.

„JÜDISCHE PRESSE"
WIEN.
Erscheint jeden Freitag.
Die «Jüdische Presse» vertritt die Interessen des orthodoxen Judentums. — Die «Jüdische Presse» bringt Berichte über alle Vorgange im orthodoxen Leben mit besonderer Berücksichtigung der Tschechslovakei und Deutschoesterreich. — Die «Jüdische Presse» berichtet auch in objektiver Weise über alle Erscheinungen im öffentlichen Leben des Gesamtjudentums. Abonnementpreis per Jahr: Für Oesterreich, Ungarn und Polen Kronen 150.— Tschechslovakei c Kr. 60.— Deutschland M. 60.— Schweiz Fr. 10.— America Dollar 2.— Holland hl. Gulden 3.— England Schilling 10.— Inserate die drei mal gespaltene Petitzeile 0·10 Franco. Redaktion und Administration Wien, II., Malzgasse 12a.

Menyasszonyi kelengyék
Székely Jenőnél, IV., Kammermayer Károly-utca 2. Szervita-tér sarkán.

STERNBERG
HANGSZERGYÁR
RÁKÓCZI-UT 60 (saját palotájában.)
Amerikai és egyéb külföldi gyártmányu, világhirü
zongorák és pianinok
„ETOFON" beszélőgépek tökéletesitett uj modelljei! — Világhirü művészek teljes hanglemez repertoirja.
Az összes hangszerek legfinomabb minőségben! Mesterhegedük, gordonkák, fuvolák és tárogatók. — Zenekari rézfuvós hangszerek, cimbalmok és harmoniumok. — Bél-, selyem- és acélhurok.

Téli férfiruha
készül 1500 K-tól feljebb. Katonaruhák átalakitását, javitását vállalja **Hungária Ruhaház,** Murányi-utca 57. Damjanich-utcához közel.

Perzsa szőnyegek
alkalmi vételek
STERNBERG, Dob-utca 24.

Intézeti fehérnemüek
Székely Jenőnél Budapest, IV., Kammermayer Károly-utca 2., Szervita-tér sarkán.

CIPŐ-
különlegességek
nagy választékban
Gerő Adolf és Fia
cégnél BUDAPEST, IV.
Kossuth Lajos-utca 4. sz.

Brilliánsokat gyongyöket, ékszereket mindenkinél drágábban vesz **SZÉKELY EMIL** ékszerüzlete, BUDAPEST, KIRÁLY-U. 51, Terézvárosi templommal szemben, Cimre tessék figyelni! Telefon: József 105—35.

NAGEL ADOLF
zsák- és ponyvagyárkölcsönző intézet
Budapest, V. Arany János-utca 10
Gyárak: V. Balaton utca 18 - Bulcsu utca 9
Tel. 104-10 és 35-92. Sürgönycim: Nagela Budapest.

Brilliánsokat, aranyat, ezüstöt, ékszereket,
magas árban vesz
FRIEDLÄNDER ÁRMIN
arany- és ékszergyár
Budapest, VII., Dohány-u. 1/a.

IRÓGÉPET azonnal szállit, becserél, szakszerüen javit
ECKSTEIN GYULA irógép- és irodabutortelepe Budapest, IV., Párisi-utca 1. I. em. Telefon: 126-06.

Felelős-szerkesztő és kiadó: dr. Patai József

Rövó nyomda, Budapest.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

XI. ÉVFOLYAM, 2. SZ. 1921 JANUÁR 14

Mult és Jövő

ZSIDÓ POLITIKAI, IRODALMI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI HETILAP

SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, PODMANICZKY-UTCA 39. SZÁM

ELŐFIZETÉSI DIJ:
EGÉSZ ÉVRE 250 K, EGYES SZÁM ÁRA 6 K

Dr. BARACS MARCELL:

A zsidó társadalomhoz!

— Elnöki megnyitó-beszéd a V.A.C. január 9-én tartott ülésén. —

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim! Végtelenül megtisztelve érzem magam megválasztatásom által, mert ebben nemcsak az egyéniségem iránt multamból meritett bizalmat, de leiki közösségünket is látom azon eszmékben, amelyek egész életemben vezettek és különösen a mai válságos időkben minden működésemet, bármilyen téren mozogjon is az, irányitják. Ezt a hozzám való bizalmukat a Club és annak minden egyes tagja iránt a legteljesebb bensőséggel és kölcsönösséggel viszonozom. E bizalmamnak a szubjektiv okokon kivül erősebb tárgyi alapja is van, mert hiszen azok az adatok, amelyeket mélyen tisztelt elnöktársam és barátom előterjesztett, azt bizonyitják, hogy e club a zsidó ifjuság legjobb ereit egyesiti, azt mutatják, hogy a multban áldásos, nemes működést fejtett ki és megadják a reménységet arra, hogy a jövőben fokozott erővel, fokozott eredményeket fog elérni.

Ugy érzem, hogy nem csupán a zsidó társadalomnak, de ennek az egész széjjelszaggatott, kinlódó és vergődő magyar társadalomnak egyik legfontosabb feladata, hogy a testi erőnek kultuszán keresztül a lelkierőnek kultuszát emelje és fejlessze. Engedjék meg, hogy erre nézve egy nagy történelmi példát emlitsek Önöknek. Amikor Németország több mint száz évvel ezelőtt egy sokkal nagyobb csapást volt kénytelen elviselni, mint amely ma reá és a mi vállainkra szakadt, Jéna és Auerstädt után *Fichte* a nagy német filozófus a német nemzethez intézte beszédeit, amelyekben felhivta nemzetét, hogy ne csüggedjen, ne siránkozzon, hanem nézzen bátran végzetének szemébe és vonja le a történelmi eseményekből őszinte becsületességgel a szükséges következményeket. S ha azt látjuk, hogy nemzetünknek s talán a nemzeti társadalmon belül felekezeti társadalmunknak politikája imbolyog és nem találja meg azt a határozott szilárd irányt, amelyben haladnia kell, akkor ennek okát nem utolsó sorban abban a felismerésben kell találnunk, hogy minden komoly politikai és társadalmi akciónak kezdete és lényege abban áll, hogy őszintén felismerjük a bajt, őszintén beszéljünk arról és annak orvoslásáról.

(Törlés.)

Fichte azzal folytatta tanitását, hogy ha az a generáció, amely akaratos vagy akaratlan elkapatottságával a nagy nemzeti lehanyatlást okozta, nem volna képes a nemzetet a maga régi nagyságában és fényében visszaállitani, ugy uj nemzedéket kell nevelni és minden jövő fejlődés felé irányuló lépésnek legelseje az kell, hogy legyen, hogy az ifjuság nevelését jobb, helyesebb és a társadalom céljainak megfelelőbb reformok és elvek szerint fejlesszék és könnyitsék. Ekkor történt, hogy épen Fichte tanitásai nyomán első tanitványaként a hires Jahn Frigyes szegődött hozzá és alapitotta meg azokat a torna- és sportegyesületeket, amelyek a német tanitómestereket és tornatanitókat arra a szellemi és erkölcsi magaslatra vitték, amelyen az uj nemzedék nevelését sikeresen megoldhatták. Ez az uj nemzedék Németországot a réginél sokkal fényesebb fejlődés utjára tudta vezetni. Ebből kell nekünk is a tanulságokat levonni. Elsősorban a fizikai erőket kell nemes irányban megszerveznünk. Az utolsó esztendőkben szomoruan tapasztalhattuk, mit jelent az, ha a szervezett nemtelen erő urrá lesz a

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

szervezetlen tömegeken és milyen katasztrófa, ha ez a szervezett erő aljas célok szolgálatába szegődik. Mi a *nemes* erőt akarjuk megszervezni. A testi erő nekünk nem öncél, de biztositéka a lélek nemesedésének és biztositéka annak, hogy amit lelki küzdelmek árán meg tudunk szerezni, azt, ha kell a karnak megszervezett erejével meg is birjuk védeni.

Az a szükebb társadalom, amelyhez mi tartozunk, erre a megszervezésre még inkább rászorul, mint a nemzeti társadalomnak bármely más rétege, mert amig ezek a maguk gyámolitását egyéni, vagy társadalmi szervezkedés nélkül is, a központi hatalom segitségével megszerezhetik, addig mi az elmult esztendők tanulságaiból tudhatjuk, hogy csak saját erőnkből birunk megállani és magunkat megvédeni. Csak saját erőnkből tudunk sikra szállni a kisérletekkel szemben, amelyek bennünket másod- vagy harmadosztályu állampolgárokká akarnak silányitani, amelyek kulturánkban akarnak elgáncsolni bennünket. E törekvésekkel szemben bátran helyt kell állanunk. Ha ez sikerülni fog, akkor nem egy partikularisztikus zsidó társadalmi érdeknek fogunk érvényt szerezni, hanem meggyőződésem szerint ezzel egyuttal szolgálni fogjuk azt az egyetlen lehetőséget, amely a nemzet egész társadalmának, a magyar egységnek érdekeit előbbre viheti, mert csak ez lehet az ut, amelyen hazánkat mai lehanyatlásából egy jobb és dicsőbb jövendő felé tudjuk vezetni. Ez az ország csak akkor lesz megint ország, a szónak becsületes, erkölcsileg és gazdaságilag nemes értelmében, ha az ujjáépités munkájában egyforma erővel fog részt vehetni mindenki, aki az ország hü fiának vallja magát. Botorság volna akárkit is bármilyen ürügy alatt e munkából kiközösiteni.

Mélyen tisztelt barátaim! Az ország, a nemzet, a haza, amely a mi lelkünkben ép ugy él, mint másokéban, ez az ország csak akkor lehet ujra nagy és viruló, ha minden polgára azzal a tudattal végzi kötelességét, hogy a haza védelmében önmagát is védi, a haza függetlenségében önmagának függetlenségét is, a haza szabadságában önmagának szabadságát is biztositja. Szabad hazában szabad polgárok akarunk lenni. E nagy célunknak egyik igen erős eszközét látom a társadalom erőinek és különösen a zsidó társadalom erőinek ama nemes szervezkedésében, amelynek gócpontját a VAC-ban eddig is megtalálta és amelyet e club a maga feladatainak helyes teljesitésével vigyen abba a magasságba, mely valamennyiünk szeme előtt lebeg.

Ezen munka irányitásában Önök bennem őszintén lelkes, mondjuk karban és lélekben izmos társra találnak és ha a club anyagi és erkölcsi erejének gyarapitásához, a club nevelési és társadalmi feladatainak megoldásához, a club életének bármilyen nemes irányban való fejlesztéséhez a magam szerény erejével bármiképen is hozzájárulhatok, ezt nemcsak elemi, hanem lelki kedves kötelességemnek is fogom tartani.

Kedves Barátim! Baráti jobbot nyujtok Önöknek a közös munkára! A mi Istenünk vezéreljen bennünket sikerre!

A király öltözködik.

Ezt a gyönyörü cikket a kolozsvári „Uj Kelet"-ből vesszük át, ahol **u. p.** jelzéssel jelent meg. Szerzője bizonyára Ujvári Péter, a nagy zsidó iró, költő és gondolkodó.

Biborpalástját most ölti magára a zsidó gondolat. Sokáig kolduskénti idegen utakon csavargott. Lezüllött róla a korona és lelkéből kizüllött a büszkeség és koldult, koldult, de mindig csak a maga ajtaja előtt. És az volt a legnagyobb tragikuma, hogy nem értette meg önmagát. Magamagának nem irgalmazott, saját magán nem esett meg a szive és a királyi koldus éhesen és elgyötörten didergett dus palotája küszöbén. Most aztán fölébredt és öltözködik; biborpalástját most ölti magára a zsidó gondolat.

Vigyázzatok! A király parancsolni fog. A népfenség glóriás feje mereszkedik ki büszkén a biborpalást hermelines koszorujából és parancsolni fog. Zsidók, a sziveteket követelem. Zsidók, az akarástokat akarom. Zsidók, a föleszmélésteket várom. A multak fekete napjait számláljátok, ne a garasaitokat. Szerbeszámba vegyétek az ezer elomlást és ne inaitok mai kinos megfeszüléseit, mikor épiteni kell. Fontra vessétek: mibe került nektek a kétezer esztendős meggyalázottság és ne azt, hogy mibe kerül a mai feltámadás. Üditő, édes harmat esik a kiszáradt zsidó humuszra, ne alázkodásra hajoljanak most le a zsidó élet megsárgult lombjai, hanem azért, hogy gyökerükkel válthassanak izzó testvércsókokat.

A király parancsol és nektek, zsidók, engedelmeskednetek kell. A népfenség nem ismer ellágyuló megszánásokat. Ne várjátok, hogy panasszal, sóhajjal, terhet sokalló nyöszörgéssel az adó, a tized, az urbér és a szent áldozás megkövetelésétől eltántoritsátok. Ha ti azt mondjátok: vállunk nem birja el a sok terhet, a biborpalástjába beleujhodott zsidó gondolat azt harsogja felétek: ezek a vállak kétezer esztendőn keresztül csak ostorcsapást vettek magukra, de terhet épitő munkához nem cipeltek. Ha ti azt mondjátok: már eddig is sokat adtunk, a glóriával koronázott zsidó gondolat azt feleli: nekem még több kell. Pénzt és lelkesedést és önmegtagadásig menő munkakészséget követelek.

Itt vannak az épitők, melléjök álljatok. Kristálytéglákból fölépitik a héber nyelv kupolás, nagy csarnokát, legyetek itt téglavetők. Világos szellős iskolák kellenek a nemzeti eszme égig csucsosodó piramisai törében, ti Ben-Giora sarjak, fával, boltozattartó oszloppal áldozzatok, mert ősi jusson birjátok ezt a kedvezést. Most kelt fel az ujvilág ujholdja, messzevilágitö fénnyel, messzeharsogó harsonákkal, ti hirdessétek meg az ujidők beteljesülését. És ha mások hirdetik, a hóna alá nyuljatok, hogy fáradtan le ne csüggedjen a zsidó szárnyalásra föllendült zsidó szó. Mert lehanyatlik az akarás és kiterjesz-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

tett két Mózes-karja kétségbeesetten megcsügged, ha lelkesitő, oktató, imádságos szóval meg nem támasztjátok. Iskolát épitsetek, ujságot tartsatok, könyveket gyüjtsetek, s ha nehezetekre esik is, akkor is megtegyétek, mert a magatok zsidóságáért teszitek. Leszakadt a küszöb, amely tiltóan merevkedett eddig a szabad zsidó gondolat háztüzhelye előtt, az örök Pészach szabadságos levegője hajt illatos felhőket felétek, rendezzétek meg az áldozati estét, mert éhesek és szomjasak a legjobbak: népünk fiataljai. Eltemetett tárnákat nyitott meg a mult, hozzatok elő zsidó emlékeket, kultur örökséget, irásmaradékot, selyembe-bársonyba szött zsidókönyveket, mert csak a multból tanulhat a jövő. Uj formákba kivánkozik a zsidó pszichе, gyorsabban bontakozhatik az ki, ha a megszépült, megizmosodott testből hasadhat ki; a zsidó ifjuságnak testedző gymnásium kell. Epitsetek. Asszonylelkek szépséges liliomkelyhében uj zsidó akarások szirmai feslenek; zsidók, szent hivatás itt a kertészkedés, tettel, szóval, veritékhullatással termékenyitsétek meg a szűz barázdából kirügyező holnapokat.

A király parancsol. Zsidók, engedelmeskedjetek. Szemrebbenés nélkül engedelmeskedjetek, ne alázkodón, de az engedelmeskedők büszkeségével. Ha szenvedtek, akkor is engedelmeskedjetek. Ha fáj nektek, akkor is cselekedjetek. Ugy engedelmeskedjetek, mint Mar Zutra, a Dávidbeli királyok ivadéka, Exilarchája volt ez a babiloni zsidóknak, fejedelmi nagy méltóság, ki tiszte szerint, parancsokért jelent meg a király előtt. A király öltözködött és parancsolt. És ekkor egy vad darázs szállt az exilarcha arcára és dühös csipéssel fölvérezte. Az exilarcha arca a fájdalomtól elsápadt, de a szeme meg sem rebbent. Az idegek meg ne ágaskodjanak, mikor a király parancsol.

A zsidó gondolat biborpalástot öltött és parancsol. Zsidók, szemrebbenés nélkül engedelmeskedjetek.

u. p.

A Remény száz ösztöndija zsidó középiskolások részére. A Remény zsidó ifjusági lap, mely a zsidó fiuk és leányok körében országszerte közszeretetnek orvendve lép immár hetedik évfolyamába, még az ősszel huszonöt ösztöndijat tüzött ki zsidó középiskolások részére, akik a zsidó tudásban kiválnak. Mint értesülünk, a Remény a pénzbeli ösztöndijak számát ujabban ötvenre emelte fel (tizezer korona összegben) és tekintettel a kérvények nagy számára, a Remény-könyvek ötven sorozatával toldja meg ösztöndijait melyeknek száma igy százra emelkedik. A rabbi vagy hittanár ajánlásával ellátott kérvények 1921. márc. 31-ig a Remény szerkesztőségéhez (Budapest, IV., Magyar u. 3. II. 3.) intézendők. Az ösztöndijakat a diákok közt a „Remény ösztöndijairól döntő bizottság" fogja kiosztani, melynek elnöke főt. dr. Hevesi Simon rabbi ur.

Az uj pozsonyi dájent, Wessely Dávidot, az eddigi szeredi rabbit uj hivatalába ünnepélyesen beiktatták.

A zsidók nem harcoltak!

A mult héten történt, hogy a rengeteg levél között, amelyben vidékről kulturestélyünkre jegyeket foglaltak le, a posta egy igen kedves levelet is hozott Kecskemétről. Régi hivünk és olvasónk irta, egy fiatal urileány kérte benne, hogy tartsunk fenn számára jegyeket, mert a Mainam hadifogoly szállitóhajóval vőlegényét várja haza Szibériából és annyi esztendő szörnyü borzalmai után a zsidó kultura ragyogó ünnepével akarja vele némiképpen feledtetni a rettenetes emlékeket. A Mainam azóta befutott Triesztbe, szerkesztőségünk értesitést kapott, hogy a visszaérkezett hősök között igen sok zsidó is van és egyuttal azt a szomoru hirt is közölte velünk trieszti tudósitónk, hogy az uton egy fiatal tiszt belehalt a szenvedésekbe s ez a fiatal tiszt egy magyar zsidó ifju. Talán gondoltunk is e hir vételekor a kecskeméti urileányra, aki vőlegényét várja haza hét esztendő után Szibériából és talán magunkban egy riadt fohászt is rebegtünk, hogy a balsors keze elmuljon felőle, de negyednapra már kezünkben volt a szomoru bizonyság. Ujra levél jött Kecskemétről, de ezekben a sorokban a tuláradó boldogságot a legsőtétebb fájdalom és kétségbeesés váltotta fel. „Egyetlen egy fogoly halt meg a hajón, az az egy is zsidó volt és az az egy is Kis Laci volt, a vőlegényem."

A megrenditő halálesetről az irtózatosan lesujtott család a következő gyászjelentést adta ki:

„Pro Patria! Klein Ignác és neje bánatos szülők szivük fájdalmában, a földig sujtott testvérek és az egész gyászoló rokonság nevében is tudatják a legjobb fiunak, a hű testvérnek és az igaz rokonnak: Kis László 4. honvéd gy.-ezredbeli zászlósnak, az arany és I. oszt. ezüst vitézségi érem tulajdonosának, hét esztendei reménykedés beteljesülésének utolsó pillanatában, fiatal életének 27. évében, a Mainam hadifogolyszállitó hajón 1920. november 1-én rövid szenvedés után bekövetkezett szomoru hősi halálát. Hősiesen védte a Kárpátokban a haza határait, majd a fogság sanyaruságát, szerető bajtársaival hűségesen megosztva, tűrte közel 6 esztendeig nagy kitartással; de hazáját és szülői házát viszontlátni nem engedte a kifürkészhetetlen sors. Földi maradványai a Csendes Oceánnak hullámsirjában leltek örök pihenőre. Felejthetetlen emléke és az ő elmulásán érzett fájdalom lelkünkben örökké fog élni. Szentesen, 1920. december hó. Klein Ignác és neje szül. Böhm Jusztina szülei, Klein József és Ernő testvérei."

E gyászjelentés mellett nem lehet szótlanul elhaladni. Kis László megrenditő körülmények között bekövetkezett halála messze tulnő a családi gyász keretein és a mai szomoru viszonyok között szinte szimbolikus jelentőséget nyer. Utonutfélen, felelős és felelőtlen helyekről egyre hangzik a vád, hogy mi zsidók nem vettünk részt a háboruban, hogy gyáván kivontuk magunkat a katonai szolgálat alól, hogy aki bevonult közülünk, az is meglapult a Hinterland irodáiban, a fronton nem voltunk, vérünket nem hullattuk, halottaink nincsenek, fájdalmakat nem éreztünk, szenvedni nem szenvedtünk. Számtalan alkalom-

Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem Könyvtára

mal, beszédes statisztikával és milliónyi könnyben fogant adattal cáfoltuk meg ezt a rágalmat. Kimutatásokat közöltünk egyes ezredekről, ahol a zsidó frontkatonák száma négyszeresen és ötszörösen felülmulta országos arányszámunkat és ugyanilyen magas számban szerepeltünk a kitüntettek, a megsebesültek és főleg az elesettek listáján. Amikor az első hadifogolyszállitó hajó, a Sunko-Maru megérkezett, rögtön rámutattunk arra, hogy a hazaérkezett 400 magyar hadifogoly közül 124 volt a zsidó. Kimutattuk, hogy voltak ezredek, ahol a zsidók a tartalékos tisztikar 20—30%-át tették, — kimutattuk, hogy százezernél több magyar zsidó állott fegyverben a háboru alatt és volt kinn a fronton, kimutattuk névszerint azt a többszáz zsidó főiskolai hallgatót, akik a hazáért hősi halált haltak. Mindez nem volt elég! De e szomoru listánk, ugy látszik, még nincs lezárva. Kis László tragikus halála ujabb bizonyitéke a magyar zsidó katonák hősiességének. Nos hát, jöjjön most ide Prohászka Ottokár, a szeretet vallásának püspöke, aki keveselte a zsidók élet- és véráldozatát, jöjjenek ide az ő társai és lássák e rettenetesen lesujtott családot, a megtört apát, a zokogó anyát, a fájdalomban leroskadó arát, akik hét rettenetes esztendőn keresztül várták haza ismeretlen borzalmakból az ő reménységüket, amely életünknek célt és tartalmat adott és akik előtt az utolsó pillanatban csapódott be örökre a viszontlátás lehetősége és a boldogság kapuja. Tetemre hivjuk e hősi halotthoz az antiszemita közvéleményt, hadd lássák meg e gyászoló család könnyeiben annak a sokezernyi zsidó anyának, asszonynak és testvérnek könnyeit, akik fiut, apát, férjet és testvért gyászolnak a borzalmas vérzivatar szörnyü emlékeképen. Nyiljanak meg a Kis László elnémult ajkai és mondják el mégegyszer szibériai szenvedéseit és mutassák meg ujra az arany és ezüst vitézségi érmet, amelyet a kárpáti harcokban szerzett.

(Itt a cenzura 12 sort törölt.)

E kegyetlen tragédiánál ezek jutnak eszünkbe és talán gondolkodásra birják azokat a konok gyülölködőket, akik eddig makacsul behunyták szemeiket a magyar zsidóság hősiessége előtt.

A zsidó főiskolai hallgatók a kultuszminiszternél. A Zsidó Magyar Főiskolai Hallgatók Országos Szövetsége elnökségét a vallás- és közoktatásügyi miniszter pénteken délután kihallgatáson fogadta. Az audiencián, mely husz prig tartott, az elnökség a főiskolákkal kapcsolatos zsidó diákságot érintő sérlmeket és kérdéseket tette szóvá.

Neue Zeit — Uj Kor cimen uj zsidó hetilap indul meg Tmesvárott *Vermes* Ernő és dr. *Frigyes* Lajos kitünő szerkesztésében, magyar és német nyelven. Az első ideérkezett számok igen gazdag és változatos tartalmuak és hü tükrét adják a zsidóság mai forrongó benső életének. Dr. *Jordan* Viktor érdekes sorozatot ad „Gegenwartsprobleme“ cimmel, „Zsidó iskola“ cimü mellékletet is nyujt, melyet *Fleischer* Lipót igazgató szerkeszt. Előfizetési dij egész évre 140 lei.

Prof. FR. W. FOERSTER:

Az antiszemitizmus.*

A nagyhirü német pedagógus és politikus Stuttgartban most megjelent «Mein Kampf gegen das militärische und nationalistische Deutschland» cimü uj könyvéből.

A német-francia konfliktusról szóló fejezetben idéztem *Paul Seippel* mondását, hogy a jognak és az igazságnak győzelme a Dreyfus-pörben volt a franciák marnei diadalának nyitánya. Ez a rendkivül találó mondás Németország számára is sulyos tanulságokat tartalmaz. Valamiképen Franciaország azért tudott a német fegyverek rohamával szemben szilárdan megállani, mert elegendő erkölcsi ereje és felfogása volt, hogy még egy zsidónak is megvédje jogait és hónapokon át tudott küzdeni azért, hogy egy ártatlan zsidó életét megmentse a durva szoldateszka karmaiból: — ugy Németország menthetetlenül össze fog omlani, ha a német nacionalistáknak sikerül szélesebb rétegeket a zsidó lakosság bántalmazására felizgatni. *Ahogy mi a zsidókkal bánunk, aszerint itélnek meg bennünket a külföldön. A zsidók itt élnek közöttünük s ha mi velük szemben nem tudjuk vad türelmetlenségünket, akár nehéz harcok árán is legyőzni, — ugy mi sem tarthatunk számot kiméletre a külvilág részéről. Mert igazunkat és jogainkat nem lángoló tiltakozásokkal, nem erőszakkal és cselszövésekkel, hanem csak azáltal védhetjük meg és ismertethetjük el, ha önmagunk is megértéssel viseltetünk mások emberi jogai iránt.*

Bizonyára senkinek sem tilthatjuk meg, hogy a zsidók befolyását károsnak ne tartsa s ellene a megengedett és tisztességes eszközökkel ne küzdjön, de az általánositás, a gyalázkodás, a társadalmi megvetés és kiközösités határtalan lelki durvaságot árul el. Szinte borzadva kell arra gondolnunk, nem fog-e szerencsétlen német népünk ujra és még szörnyübb módon megbünhődni ezért az antiszemitizmusért, amelynek első és leghangosabb hirdetője épen *Treitschke* volt? Vajjon nem fog-e az ellenséges külföld ugy bánni velünk, ahogy a heccszónokok bánnak a zsidókkal? E morális megszégyenitésből már kaptak izelitőt azok, akik külföldön jártak s kinosan tapasztalták, hogy mindenütt *bochenak* bélyegzik őket és elfordulnak

*) A kiváló német iró uj könyvéből érdekesnek véltük e szemelvényt bemutatni egyrészt a keresztény szerző nemes humanizmusának bemutatása céljából, másrészt, mert az itt tárgyalt viszonyok majdnem teljesen ráillenek Magyarországra is. Sietünk azonban kijelenteni, hogy Fr. W. Foerster ugy ebben a művében, mint a *Politische Ethik und politische Pädagogik* cimü könyvében a maradék nélkül való asszimiláció hivének vallja magát s ez alatt, mint minden keresztény iró, még a legjobb indulatu is, a feltétlen kikeresztelkedést érti és sürgeti. „Nur durch Christus und in Christus wird die Judenfrage gelöst.“ Nagyon természetes, hogy ebben semmiképen sem értünk vele egyet s ha az asszimiláció valóban kitérést jelent, ugy az ellen küzdeni fogunk mindig. *Szerkesztő.*

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

tőlük; nos hát, képzeljétek el, milyen lelki fájdalmat okoztok nagyműveltségü zsidó polgártársainknak, amikor ugyanilyen módon általánositva, kitaszitjátok őket a társadalomból, amikor születésükkel szégyenbélyeget süttök a homlokukra!

Valamint a poroszok militarista szellemükkel és berendezkedésükkel csak egy általános világhelyzet végső következményeit vonták le s ezáltal e világhelyzetnek pregnáns kifejezőivé lettek, ugy a zsidókról is elmondhatjuk, hogy kereskedelmi szellemük nem valamely elszigetelt jelensége korunk gazdasági életének, hanem sokkal inkább a mai gazdasági rendszer legmélyebb lényegének megértése és fokozott munkával, logikával való kihasználása s éppen ezért valóságos tükör, amelyben „árja“ közgazdaságunk jellemzőbb mására ismerhetünk. Bizonyára sok megróni való akad a zsidó tipusban, amely ebből a talajból nőtt ki, de a rosszakaratu felületesség netovábbja, ha mindazoknak elkeseredését, akik a Pénz mindenhatósága alatt szénvednek, a zsidók ellen fonditják. Sokkal inkább azt mondhatnák e vezérszónokok: „Nostra culpa, nostra maxima clupa!“ Talán az „árja“ kapitalisták csupa szeretetből és becsületességből vannak összerakva? Talán ők nem a kiméletlen nyereséget hajhásszák minden kulturára való tekintet nélkül?!

A német népre ugy külügyi, mint belpolitikai szempontból egyaránt rendkivül fontos, hogy a zsidókérdéssel szemben milyen álláspontot foglal el. Háromszor is meg kell gondolnia magát, mielőtt az antiszemita agitátorok frázisainak felülne. Éppen elég ellenségünk van az egész világon, most még csak az hiányzik, hogy valamennyi állam zsidó nagytőkéjét is magunk ellen haragitsuk, ugyanakkor, midőn összeomlott államunk felépitését csak óriási külföldi kölcsönök segitségével tudjuk végrehajtani. S még valamit. A közeljövőben egyik világtörténelmi feladatunk lesz a keleti zsidóság kulturális és társadalmi problémáinak megoldása. Megoldhatjuk e kérdéseket ugy is, hogy az egész müvelt világ háláját érdemeljük ki, de ugy is, hogy Európa szervezetébe a legsulyosabb mérget vetjük bele. *Belpolitikai szempontból pedig gondoljuk meg, hogy untig elég viszály és villongás dühöng politikai és társadalmi életünkben, célszerü-e hát a német zsidóságot is, amelynek energiáját és szaktudását gazdasági életünk ujjáépitésénél nem nélkülözhetjük, kiüldözni és ellenségeink karjába kergetni? Vajjon ez a politika nem a kétségtelen öngyilkosságnak az utja?*

Az angol zsidó sajtó a Mult és Jövőről. A külföldi zsidó sajtó melegen ünnepli a Mult és Jövőt tiz éves jubileuma és havi folyóiratának uj megjelenése alkalmával. Igy legutóbb a londoni *Jewish Cronicle* meleghangu cikkben méltatja a Mult és Jövőt és dr. *Patai* József irodalmi müködését. Megemlékezik arról, hogy dr. Patai Oxfordban a világhirü Bodleyana-könyvtár középkori héber kéziratait tanulmányozta s a nagyértékü kutatásainak eredményét a héber folyóiratokban általános feltünés mellett ismertette. Ugyanezen alkalomból a *Jewish* World közli dr. Patai arcképét is. Hasonló meleg rokonszenvvel irnak a Mult és Jövő jubileumáról és illusztris főszerkesztőjéről az amerikai angol és magyar lapok is.

Tempora mutantur . . .

— Benedek Elek memoárjaiból. —

Az utolsó magyar félszázad páratlan fellendülésében pergett le a legmagyarabb irók egyikének, Benedek Eleknek munkássága és történelmünk e ragyogó korszaka adja meg a hátteret önéletrajzához, amely Édes anyaföldem cim alatt a napokban került ki a sajtó alól. E ritka érdekességü és nagy irodalmi értékü memoirokból veszszük az itt következő részleteket. Szomorú érdekességet ad nekik az a mélységes ellentét, amelylyel a letűnt nagy idők szabadelvü szelleme a mának sötét világfelfogásával szemben áll. Mintha nem is néhány esztendő, de századok válaasztanának el bennünket a magyar nagyság e verőfényes napjaitól. Változnak az idők...

1.

Bibliai nevek a Székelyföldön.

Kicsiny falu az én falum, legkisebb az egész vidéken s a legszebb. Gyermekkoromban alig hatszáz lakója volt s ennek is jófelerészét az én nemzetségem tevé.

— Ez a falu, ennek a falunak erdeje, mezeje — emlegette gyakorizben édesapám — ősfoglalás. Három nemzetség az ősfoglaló: a Benedek-, a Benkő- s a Boda-nemzetség. A többiek: a Gálok, a Vajnák, a Bakók, a Putnokiak, a Lakatosok mind jövevények.

Két-háromszáz esztendeje éltek már itt a Gálok, a Vajnák, a Bakók, a Putnokiak, a Lakatosok, s édesapám szemében még mindig jövevények voltak. Nincs e mondásban kicsinylés, egyszerüen a történeti igazság megállapitása ez. Szegről-végről csaknem valamennyi jövevény familiával atyafiságba keveredtünk, s hogy meszszebb ne menjek, édesapám anyja Gál Rebeka volt.

Már a Rebeka név sejteti az avatottabb olvasóval, hogy az én nemzetségem annak a népnek sarjadéka, amely még nem olyan régen Mózes népének neveit igen kedvelé. Az öregebb rend emberek közt még szép számmal vannak Mózesek, Jakabok, Jákobok, Judák, Ezékiások, Izsákok, Timotheusok, Benjáminok, s dédapámnak, aki a hagyomány szerint, nagyerejü, nagyvirtusu ember vala — Jeremiás volt a neve. Ezeknek a neveknek a gazdái — e könyv irójával együtt — már mind a temetőkert felé tekintgetnek; a fiak, az unokák közt már alig akad bibliai nevü: ami nevet az uri rend magához méltónak talált, mind eljutott az én falumba. Elhozta a vasut. Ide, az Isten háta mögé. Mind a temető felé tekintgetnek a Rebekák, Rákhelek, Judithok is, s bár büszkén emlegeti a nemzetségem, hogy Judith volt az ősanyja, (e névnél merül homályba a nemzetség terebélyes fája a XI. században), egyetlen Judith sincs köztünk, pedig ugy-e, szép e név?

2.

Ősmagyarok.

Ez a fajta, az én fajtám, valameddig a vasut meg nem közelité, oly tiszta maradt, mint a buza, mely csak addig igazán buza, mig semmi másfajta szem közéje nem keveredett. A velencei doge-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

palotán apró fejszobrok láthatók, mindenféle nápok jellegzetes tipusai. A leányom, ottjártában, nézte, nézegette a szobrocskákat s egyszerre csak lángba borult az arca: Ni! Az édesapám! És felmutatott egy fejre.

— Igen, kedves hugom, — mondta egy öreg barátom, ez a maga édesapjának a képe. Olvassa el, mi van alatta.

— Turk.

— Turk volt a magyar neve, amikor a szobrocskákat faragták. Régen volt ez. Szent István király idejében.

Egyszerü megállapitás ez, nem hivalkodás. Mindössze azért történt, hogy az én leányom fedezte föl a nemzetsége képét Velencében, mert Nagy Lajos király óta ő volt az első Benedek-leány, akit nászutja Velencébe vitt.

3.

A két zsidófiu.

Móduváról eszébe jut a tékozló fiunak, hogy tavaly nyáron, Torjára utaztában, a nagybaconi erdőn találkozott két zsidó fiuval: Munkácsi Bernát volt az egyik, Kunos Ignác a másik. A tékozló fiu kocsin utazott, a két zsidó fiu az apostolok szekerén jött Moldovából, ahol a csángó nyelvjárást tanulmányozák . . .

— Lám, lám, mondja a tékozló fiu, ha velük tartok, most nem kellene elbujdosnom Móduvánál messzebb, sokkal messzebb . . .

4.

Ferenc József és a zsidó ujságiró.

Szőke Tisza partja nappali világosságban ragyog, az alig három esztendeje romokban hevert város diszbe öltözött: zászlók lengenek a frissen épült palotákon, gyertyák lobognak az ablakokban — „Szeged már szebb, mint volt“. Önkéntelen elmosolyodom e királyi mondáson: „Szeged szebb lesz, mint volt“. Ennek a mondásnak akkoriban az egész nemzet tapsolt, talán sokan sirtak is örömükben, mint a negyvenes években a tekintetes „karok és rendek“, amikor V. Ferdinánd néhány keservesen bemagolt magyar szót eldadogott. Igen, Ferenc József ellátogatott a romjaiban heverő Szegedre, nézte, nézte, hosszan nézte a szörnyü pusztulást, a szemfüles ujságirók meg izgatottan lesték, vajjon mit mond a király. De a király hallgatott. A király nem mondott semmit.

— Már pedig — izgultak a Pestre visszatérő ujságirók — a királynak kellett volna valamit mondania. A nemzet lélekzetvisszafojtva várja: mit mondott a király. Nem mondott semmit? Majd mondatunk vele mi!

Egész uton azon tanagodtak: mit adjanak a király szájába. Egyik egyet, másik mást javasolt, végezetül megállapodtak ebben: Szeged szebb lesz, mint volt. Egy fürge eszü s fürge járásu, apró ember fejében született a királyi mondás, méltó egy király lelkéhez: Sasvári Árminé a fej. Nem az első kegyes hazugság ez a magyar nemzet történetében, nem az első altató, bolonditó szer, amivel a hiszékeny magyart áltatgaták, bolonditgaták.

Az Olvasókönyvek szerkesztői a Szegedről szóló olvasmányba hüségesen beletoldják a királyi mondást. Hiszen királyinak — királyi, de egy kis fürge zsidó ujságiró a gazdája — deleatur!

5.

Ifju óriások, keresztények és zsidók a Kammon-kávéházban.

A Ferencrendiek bazárában van egy vendéglő: annak különszobájában vacsorázik minden hétfő estéjén egy héttagu társaság. Csupa ifju óriások, a legidősebb köztük harminc év körül jár: Keszler József, a Nemzet szellemes, éles tollu szinikritikusa, aki röviden Keszi-nek neveztetik. Fekete haja, szakálla göndör; ha Székelyországban találkozom vele, örménynek nézem, nem zsidónak. De a Csalányi-vendéglő különszobájában, a Kammon-kávéház különasztalánál látom őt és élvezem estéről-estére elméjének sziporkázását, csodálom a vitatkozásban legyőzhetetlenségét: már van annyi fajismeretem, hogy csak zsidófajtáju embernek vált ily hirtelen, villámfényszerüen az esze.

A társaság többi tagja 22—24 év körül járó; négy közülök most bontogatja szárnyát mint szépiró: Ambrus Zoltán, Kozma Andor, Rákosi Viktor, s e könyvnek irója. Marad még kettő: Heltai Ferenc és Darvai Fülöp. Amaz a Nemzet közgazdasági rovatának vezetője, emez ugyane lapnak zenei kritikusa. S mert ma a kiváncsiság gócpontjában horgaskodik a ? — ki mely felekezethez tartozik, ime: Ambrus Zoltán és Rákosi Viktor keresztény-katholikus, Kozma Andor és én keresztyén-református; az élő öreg Keszler, a néhai Heltai és Darvai helyett bocsánatot kell kérnem: ők — izraeliták. Bár a t és a ty által kettészakitva, többségben vagyunk mi fajmagyarok, de ha igaz, hogy Szent László király tul a Dunáról telepité a székelyeket a keleti határra, valamikor egy földön éltek s egy hitet vallottak a négy ifju óriás ősei: Rákosi és Kozma túladunaiak.

A tiszaeszlári vérvád pere nem bontja meg a héttagu társaságot. Mintha valahol az északi sark körül folyna a nagy per, a társaság mint társaság nem vesz róla tudomást. Nincs köztünk ok az irigykedésre: voltaképen mind más-más területen szántunk. Rákosi Viktorról azt hisszük, egész életére Sipulusz marad, aki még a halálos ágyán is kacagtatja majd a nyájas olvasót. A pufók, gyermekarcu Kozma Andor, akit az öreg Keszi „majdnem Bandi“-nak keresztelt el, a Borsszem Jankó vezérverseit irja, s annyira kötött formában nyilatkozik meg a talentuma, hogy nincs benne kétség: mint versköltő szerez kevés pénzt és sok babért. Ambrus Zoltán 17 éves korában lép föl, mint a Fővárosi Lapok kritikusa, csak később mutatja meg, hogy nagy ő szépirónak is: tán máig sem dőlt el, melyiknek nagyobb. Spektátor név alá rejtőzik, s egyszerüen Speki-nek szólittatik. Én magam hiába Székely Huszároskodom, Sipulusz rám ragasztja a Zeki nevet s szük baráti körben az is maradok halálig. Az irodalom melyik dülőjére terelődöm, magam is csak haloványan sejtem. Már sajtó alatt a Székely Tündérország, Rákosi Jenő irja beléje a lelkes bemutatót: valószinü, hogy az én mesemondó népem s ennek földje lesz az én mezőm; sőt az is valószinü, hogy hazám ifjuságának irom majd könyveim javát.

Az öreg Keszler — kritikus elme, a szépirodalom mezejére nem kivánkozik. Heltai Ferenc

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

oly messze van a szépirodalomtól, mint Makó Jeruzsálemtől. Ő a társaság legmegfontoltabb, legreálisabb gondolkozásu tagja, igazában az egyetlen. A szentesi tagbaszakadt, piros arcu zsidó fiu az alföldi ember epikus nyugalmával beszél és végzi az ő dolgát, egyengeti a maga ösvényét: tisztában vagyunk azzal, hogy a társaságból egyedül ő lesz gazdag ember. Talán még Darvai, aki zenekritikusból ügyvéd lesz nemsokára...

Mondanom se kell, hogy maga-magában mind a hét ifju igen fényes jövendőt jósol magának, mind palotában fog lakni, a saját palotájában, mert százezer forinton alul egy sem fog megházasodni. Természetesen, kacagva jövendölik a palotát is, a százezer forintos hozományt is. Ezzel az erővel megállapodhatnak vala egy millióban is, hiszen a társaság három tagjáról már kipattant titok, hogy igen-igen szegény lesz a feleségük. És ki fog pattanni a többiről is.

Heltai Ferencnek jut valamennyi közt a legszegényebb leány. Csudaszép németországi leány az ő menyasszonya, evangélikus vallásu, de vőlegénye kedvéért áttér a zsidó hitre: ez a hozománya. A vőlegény apja közepes módu, sokgyermekes apa: elég szegényesen kezdi házaséletét az ifju pár, de tiz esztendő sem telik belé, saját palotájukban laknak, saját fogatukon kocsikáznak. Ugy látszik, mégis volt bennük valami a költőből: látnoki szemük Heltai jövőjét helyesen látta meg.

6.

Vajda János és Palágyi Lajos.

Vajda János e korszak legnagyobb költője, de éppenséggel nem népszerü. Am a szerkesztőnek meg kell becsülnie őt: egy versének 25 forint az ára. Zordon képü, magába temetkezett óriás, kerüli, gyülöli az embereket. Rendszerint egyedül üldögél a Kammon-kávéház sarkában; két zsidófiu: Palágyi Menyhért, a filozófus, s Lajos, a költő látogat el hozzá — senki más.

Január közepén jelenik meg

A

MULT ÉS JÖVŐ

művészi

havi folyóiratának

első száma.

Előfizetési ára egész évre 600 korona.

Csak annyi példány jelenik meg, ahányan előfizetnek rá. Az előfizetést előre kell bejelenteni a kiadóhivatalnál, Budapest, Podmaniczky-utca 39.

Mi a Keren Hajessod?

— Jabotinsky nyilatkozata a zsidó sajtó számára. —

Olvasóink előtt ismeretes *Wladimir Jabotinsky*, a zsidó légiók hős vezére, aki a háboru alatt halálmegvetéssel küzdött Palesztina felszabadításáért. Amikor 1920. tavaszán Jeruzsálemben a félrevezetett tömegek véres zendülést támasztottak a zsidók ellen, Jakotinsky zsidó légióival meggátolta a pogromot. Miután fegyveres fellépése felsőbb parancs nélkül történt, az angol haditörvényszék az arab lázadók vezéreivel együtt tiz évi börtönre itélte. Az egész világ zsidó közvéleményének felzudulására azonban az angol kormány szabadlábra helyezte s ezredessé léptette elő. Jabotinsky elvállalta a *Keren Hajessod* megszervezését és ennek érdekében beutazza az egész világot, hogy a Palesztina felépitésére szükséges alaptőkét megszerezze a Keren Hajessodnak, amely az egész zsidóság közkincse lesz és amelyben cionisták és nemcionisták egyformán vesznek részt. E héten Berlinben tartott óriási közönség előtt előadást. A *Keren Hajessod* céljairól és szervezetéről Jabotinsky a zsidó sajtó képviselői előtt a következő nyilatkozatot tette:

— Az első alapelv a „maaszer“ (tizedadó.) Vagyonotoknak legalább tizedrészét adjátok a zsidó állam felépitésére. Minden zsidótól követeljük ezt, akár cionista, akár nemcionista, tekintet nélkül a gazdasági válságokra, a rossz valutaviszonyokra, a nagy adókra. Minden nehézség ellenére oda kell adnotok népeteknek vagyonotok és jövedelmetek tizedrészét. A „maaszer“ intózatos erőfeszitést jelent, melyhez hasonló nincsen, ezt az erőfeszitést a felelősség rója ránk, amely szintén páratlan a történelemben. A második alapelv, hgy mindenkinek, aki a Keren Hajjeszodra bizonyos összeget felajánl, tudnia kell, hogy ő nemcsak adakozó, hanem befektető is, aki hasznosan helyezte el pénzét.

Adózásának bizonyos részét, legyen ez az adó bármily csekély, jól jövedelmező vállalatokba fektetjük és a hozadék bizonyos része megfelelő időben és módon visszakerül hozzá. Ha a magánember pénzét csak jól jövedelmező vállalkozásba akarja fektetni, megteheti, de a szervezett épitő munkánál nem mondhatia a nép egy része, hogy én csak jövedelmező vállalatokba helvezem pénzemet, mig a nép másik része, épitse fel az iskolákat, kórházakat és egyéb szociális és kulturális intézményeket, melvek szintén szükségesek, de amelvek nem haitanak profitot. Az egész népnek egységesen kell, hogy vállalja a felépités munkáiának mindkét faitáiát, a haszonhaitót épugy, mint az ideálisat. A nemzet közös jövedelméből a szegénvek legszegénvebbie is meg kell, hogy kapja részét, — hacsak lefizette a „maaszert“.

— Milyen arányban osztják fel a „Keren Hajesszod“ pénzeket az egyes munkaágak között?

— Nemsokára könyv jelenik meg, amelyben ezek az adatok pontosan és számszerüen lesznek felsorolva. Hozzávetőlegesen ezeket mondhatom: A befolyt pénz husz százalékát a Nemezti Alapnak adjuk földvásárlási és földfeljavitási munkálatokra. A bevándorlás, a házépités, az egészség-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

ügyi intézmények és az iskolák költségeire egyenként öt-öt százalékot forditunk. A hátramaradó összeget jövedelmező befektetésekre. Körülbelül tiz százalékot mezőgazdasági gyarmatositásra és 10 százalékot mezőgazdasági kölcsönre adunk. Természetesen ezek a számok csak hozzávetőlegesek. A fődolog, hogy a Keren Hajjeszod minden négyzetméter földön és minden kalapácsütésben éreztetni akarja hatását.

— Alkalmasnak tartja a jelenlegi palesztinai viszonyokat ilyen munkálatokra?

— Ha az angol kormányzatra gondol ennél a kérdésnél: a viszonyok a lehető legjobbak. Én nem tartozom a kevéssel megelégedők közé és a régi kormányzatnak legélesebb támadója voltam. De Herbert Samuel és munkatársai kitünő, erőskezü férfiak, bölcs politikusok, jó szervezők és bizalommal vannak irántunk. Az arab obstrukció nem egyéb néhány intrikus mesterséges lármájánál, amely nyom nélkül fog eltünni. Természetesen garanciákat követelünk, hogy a mai állapot a jövőben nem változik meg a hátrányunkra. Ami a jelent illeti, nyitva állanak a kapuk, a chalucok munkára kész izmokkal várnak: adiatok pénzt, hogy megkezdhessük a munkát és Dántól Beérsábáig tejnél és méznél drágább nedü folyjék: zsidó munkások verejtéke.

— Milyen eszközök segitségével akarják a „maaszert" behajtani?

— Nem a hatalom fegyverével, mert ez nem áll rendelkezésünkre. De van egy fegyverünk, mely erősebb minden hatalmi eszköznél, a zsidó lelkiismeret, a zsidó szív felébresztése. Ezt pedig propagandával fogjuk elérni. Könyveket, brosurákat, lapokat fogunk kiadni, filmeket készitünk, legjobb szónokainkat elküldjük a világ minden részébe és személyesen, házról-házra járva fogjuk felkeresni a zsidókat, hogy figyelmeztessük a kötelességükre. Az alacsony valutáju országokban iparcikkekre és nyersanyagokra váltjuk a pénzt. Mindenütt nagy népgyüléseket és konferenciákat tartunk és felrázzuk a zsidóságot nagy tespedéséből. Az önvád maró érzése lesz minden zsidó szivében, aki nem tett eleget kötelességének. Ujjal fogunk mutogatni arra, aki megfeledkezik népéről, amikor az életéért harcol, és bezárja szivét, amikor testvérei sorsáról van szó.

Pályázat.

A nagykanizsai izr. hitközségnél megüresedett *hitoktatói* állásra pályázatot hirdetünk.

A megválasztott hitoktató kötelessége lesz a helybeli közép-, polgári- és esetleg állami elemi iskolában a hitoktatást az előljáróság által megállapitandó heti óraszámban ellátni.

A képzettséget, eddigi működést, kort és családi állapotot feltüntető okmányokkal felszerelt pályázati folyamodások *a fizetési igények megjelölésével*, a nagykanizsai izr. hitközség titkári hivatalához küldendők.

Pályázati határidő: 1921 január 20.

Utiköltség csak a meghivottaknak térittetik meg.

Nagykanizsa, 1920 december 28

Az előljáróság.

TOLL HEGYRŐL

LORD READING INDIAI ALKIRÁLY lett, mint az angol lapok irják. Antiszemita barátaink kedvéért nem árt megjegeyznünk, hogy az uj alkirály azonos Sir Rufus Isaac nevü sziriaival, a destruktiv vallásu hirneves jogásszal, aki tehetsége, szorgalma, munkája révén az alsóház tagja, majd lord és miniszter lett, mig végül most a britt világbirodalom egyik legfényesebb poziciójába emelkedett. Igen, Horácio, nagy és csodálatos dolgok történnek a világon, amik azonban másutt nem is olyan csodák, mert ugy vélik, hogy a tehetség, akkor is tehetség, ha zsidó!

KÁNAAN PUSZTULÁSA. Otromba és izléstelen plakátok éktelenkednek ujra a főváros házfalain s arról adnak hirt, hogy irodalmunk egy szenzációs remekmüvel lett gazdagabb. Ez a világirodalmi nevezetesség Szépvizi Balázs Béla kétkötetes regénye. Ha a plakátoknak hinni lehet, ugy ez az a régen várt antiszemita irodalmi müremek „leleplezi az ókori zsidó történelmet." Csak az a baj, hogy a plakátoknak ritkán lehet hinni. Különösen irodalmi kérdésekben. Arról meg egyáltalában nem hallottunk soha, hogy valamely igazi irodalmi értékü regény napról-napra uj meg uj orditó plakátokon ajánlgatná magát a nagyérdemü közönség figyelmébe. A Kánaán pusztulása cimü szenzációs remekmüvet eddig még nem volt szerencsém elolvasni és bár, ilyen tekintetben igen erősek az idegeim, valószinüleg soha nem is fogom magam ily kétes értékü szenzációval megörvendeztetni. Csak a Hazánk cimü magas nivóju szépirodalmi szemlében olvastam róla egy áradozó hipermagasztalást s amit ebből megtudtam, az csak megerősitett előbbi tartózkodó magaviseletemben. Móricz Pál antiszemita szakiró szerint ugyanis e világirodalmi alkotásban annyi a nagyszerüség, hogy szinte félek, ennyi jóból megártana a sok. Kiderül e páratlan szakkritikából, hogy a turáni hetumogerek közvetlen elődei: a szumirok (valószinüleg Noé, esetleg Ádám és Éva révén) már Jericho falai alatt kemény csatákat vivtak az átkozott zsidókkal, mivel bizonyára előre látták az 1920-as esztendőt és megsejtették Szépvizi úr történelmi regényét. De ez még semmi. Azt is megtudod, nyájas olvasó, (ezt a könyvet és a róla szólt egyetlen kritikát igazán csak n y á j a s olvasók merhetik elolvasni) hogy amit a biblia a jerichói falak összeomlásáról ir, az csak az ókori zsidó sajtó aljas, destruktiv aknamunkája. Nem is igaz. Az igazságot Szépvizi ur fedezte fel egy barátságos éjszakán, az Oktogon-téren. Ekkor jött rá arra, hogy a destruktiv zsidók, akik polloskaként szivárogtak be a nemes szumirok Kánaánjába, páratlan faji szolidaritással először alákaknázták és felrobbantották a falakat s csak azután fujták meg a harsonákat. Mindez napnál is világosabb s az „ókori zsidó történelem ilyetén lelep-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

lezése' egyszerüen óriási! Apropos, nap! Az a nap is csak azért állt meg az égen e destruktiv falomláskor, hogy a világot a zsidókérdés veszedelmére figyelmessé tegye. Szépvizi ur azonban a napon is tultesz. Ő nem figyelmezteti a világot, de megoldja a kérdést. Plakátjain igy hirdeti. „Nem kell pogrom!“ — mondja szeretetreméltó jóakarattal. Ellenben vedd meg, oh felebarátom, a szenzációs regényt két kötetben. Az ára potomság. Ilyen korszakalkotó remekműért igazán csekélység! Talán segitsz vele a zsidókérdésen is? Szépvizi uron minden bizonnyal. Kap érte egy különszobát a Schwartzer-szanatóriumban.

MEGHATÓ VOLT, amint Szegheő János szerzői hangversenyén a Zeneakadémia nagytermét zsufolásig megtöltő közönség zugó tapsviharral ünnepelte a fiatal zeneszerzőt és lelkes hivei gyönyörü koszorut nyujtottak át neki. Szegheő lement a pódiumról, végighaladt a közönség első sorain és odalépett az egyik zsöllyéhez. Ezer szem kisérte minden mozdulatát s ime a müvész nagy tisztelettel átnyujtotta a koszorut egy ősz urnak, akiben a közönség csak ekkor ismerte meg Kiss Józsefet, az illusztris poétát, akinek verseit a müvész megzenésitette. S hódolata jeléül, mint egy ember állott fel az ezerfőnyi tömeg és kitörő lelkesedéssel éltette az illusztris poétát. Az igazság kedvéért meg kell jegyeznünk, hogy Szegheő, aki a zsidó költő dalait annyi invencióval megzenésitette, ősnemes keresztény családból származik s az a publikum, amely a legteljesebb hódolat jeleivel vette körül a zsidó költőt, ugyancsak tulnyomó részben keresztényekből állott.

TORMAY CÉCIL, aki igen kiváló irónő és nem egy értékes szép könyvet irt, most ugyancsak egy kis divatos antiszemitizmusra adta a fejét. Bujdosó könyvében sok irodalmi érték is van, csak az utszéli demagógia folytonos kiütközése bántó és kellemetlen, mert azt mutatja, hogy az irónőt is elkábitották e vásári szólamok, melyekért egy jobb időben minden tisztességes ember röstelni fogja magát. Mit szóljunk vajjon az ilyen naivitásokhoz: „Ők fanatikusan fogták egymás kezét faluvégi pálinkamérőkön, tömeglakásokon, szerkesztőségeken, boltokon, bankházakon, palotákon át, öt világrészen keresztül; mi árva magyarok nem tudtuk megfogni egyás kezét még kicsiny országunkban sem!“ Hányszor elkoptatták már e közhelyeket vezércikkeben, népgyüléseken, különvonatokon, ropiratokban, plakátokon mennyire megundorodott már minden józan ember e nyilvánvaló ferditésektől! Minek ez otrombaságokat most irodalmi szószban feltálalni? Néhány száz megrögzött és ebből élő antiszemitán kivül ki hiszi már el komolyan, hogy e hazában a magyar és a zsidó mint két ellenséges faj állott szemben egymással?

BARTÓK BÉLA SZIRIABAN. Bartók Bélát felfedezte a Központi Sajtóvállalat s művészetét kisajátitja a maga propaganda céljaira. Hangversenyt rendezett bemutatására s utána valósággal ugy állitotta be, mint akit eddig a zsidók nyomtak el s a derék ébredők adták meg az érvényesülési lehetőséget. E hasábokon már egyszer rámutattunk Kern Aurél támdásával kapcsolatban arra, hogy a hangversenylátogató közönség tulnyomó része zsidó s Bartók Béla művészetét éppen ők méltányolták elsősorban, mig a gáncsolói, hogy ugy mondjuk, igaz antiszemita berkekből kerültek ki. A Központi Sajtóvállalat e heti hangversenye alkalmával érdemesnek tartjuk a Népszava kritikájából a következő részletet kiemelni:

A Központi Sajtóvállalat délutáni lapja, amely az est rendezésének részese, nagy rivalgással — fölfedezi Bartókat. A Népszava tiz évvel megelőzte a délutáni laptársat. De mi nem sajátitjuk ki Bartókot, mert a művészetet a cél kitüzésében és eredményeiben egyaránt egyetemes valaminek tartjuk. Tavaly kirugdosták Bartókot az akadémiából, néhány héttel ezelőtt lehazaárulózták a délutáni lap testvérlapjában, mert egyik román dalára ki merte mondani, hogy valóban román dal. Ez Bartók közönsége! Tegnap este kinosan tulnyomó többségben a gaz sziriai faj tagjai ünnepelték a zeneköltőt. Ennyit az ügyről. B—t.

Ehhez nekünk sincs hozzátenni valónk.

VALAMI BÜZLIK DÁNIÁBAN. Történt hajdanán, hogy Magyarország vezető székeiben csupa olyan emberek ültek vala, akikhez a gyanunak még csak az árnyéka sem férkőzhetett. Mind hősök voltak ők „chevaliers sans peur et sans reproche“, félelem és gáncs nélküli lovagok. Ez volt az aranykorszak, amikor a panamának és korrupciónak még az emlékét is kiirtották szép hazánkból és holmi sokmilliós állatcsempészésekről, kijárásokról, bankok, állami részvénytársaságok révén elzsebelt izékről csak a legöregebb emberek tudtak homályos adatokat mesélni. E dicső és tündöklő időben történt, hogy a Nemzeti Szinház lebontott épületének helyére mozit akartak vala épiteni jóérzékü üzletemberek, mivelhogy a mozi nemcsak jobb üzlet a szinháznál, de nyilván jobban is szolgálja a nemzeti kulturát. A bárányvelkü kultuszminiszter ki is irta a pályázatot. Sokan pályáztak. Mondom, hogy csupa-szív emberek kormányozták vala akkor szép hazánkat, ihol a szerződést nem a legtöbbet igérővel kötötték meg, mint a rég letünt destruktiv világban, hanem valaki mással, aki néhány százezerrel kevesebbet igért. Volt akkor még szivük az emberekneк. A szerződés boldog tulajdonosa rögvest el is adta a jogát, a vevő tovább adta a harmadiknak, amaz pedig egy negyediknek. Látjátok, kedves olvasóim, igy fejlődik a gazdasági élet s igy akakulnak uj meg uj részvénytársaságok. Ne mondjátok, hogy ez láncolás, mert tudnotok kell, hogy e destruktiv micsodát az aranykorban régen kiirtották. Élt pedig abban az időben egy igen gazdag sziriai aki egyre-másra vette a szinházakat és a mozikat Budapesten. A bolyongó moziengedély végül is az ő kezeiben állapodott meg, pedig a bárányvelkü kultuszminiszter mindenkit szeretett, csak éppen a sziriaiakat nem. De hát ez tisztára véletlen. Valamiképen véletlen az is, hogy a bárányvelkü miniszternek édes testvéröccse is bekerült az uj mozidirekciónak egy jól fizetett állásába. Mondom, hogy volt szivük akkor az embereknek. Látjátok, kedves olvasóim, igy kerültek össze barátok és ellenségek, ily szép volt az egyetértés az aranykorszakban!... Régen volt, talán igaz sem volt...

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Kőrös Mihály verseiből.

ÉVFORDULÓN.

Ma-holnap már negyedszázadja lesz,
Hogy bárkánk közös vizeken evez.
Oh egykor, — akkor erős volt karom,
S ma életem már mohtakarta rom.
De porhüvelyünk szétmálhat, lazulhat,
Nem siratom a tovatünő multat;
Mi bennünk véges, széthullhat a por,
De lelkünk annál inkább összeforrr,
S e lánc erős, örök és végtelen . . .
Ez az mi áthat, ez a hitvallásom
E szép családi ünnepen.

Az élet nekünk sok mindent adott,
Sok örömet, de még több bánatot;
A baj, a gond, mit együtt elviseltünk,
Megedzé jól vihartépázta lelkünk.
És mégis áldom azt a végzetet,
Hogy megoszthattam életem veled,
Hogy én voltam melletted rossz napokban,
Van gyönyör is a közös fájdalomban,
Van enyhetadó édes érzelem . . .
De félre felhő, félre . . . most vigadjunk
E szép családi ünnepen.

Örüljünk hát, hisz itt van mivelünk,
Énükből szakadt két jó gyermekünk;
S egymásra nézünk egy pillanatig,
Két gyermekünk?! — hát hol a harmadik?
S egyik már tudja, a másik mit gondol,
Szivünk vonaglik mély nagy fájdalomtól . . .
A harmadik a távol szenvedő!
Közöttünk itt most mért nem lehet ő?!
Ez örömnapon mért nincs itt jelen?
Elhallgatunk és sirunk . . . sirdogálunk
A szép családi ünnepen.

MARADJ TE JÓ.

Magduskámnak emlékkönyvébe.

Maradj te jó szerény,
Ne törődj te mással;
Hideg külsőséggel,
Hiu csillogással.

Ki csak kincsre vágyik,
Azzal be nem telve;
Üres annak szive,
Szegény annak lelke.

Az üdvöt magadban
Keresd te magadnak;
Igy leszel majd boldog,
Igy leszel majd gazdag.

TESTAMENTUM.

Szivemben még az érzés láza lüktet,
Agyamban még izzó a gondolat;
Az illanó perc még gyönyörre unszol,
De érzem hajh, erőm alálohad.
Mindjobban elmosódik már a távol,
Amint fürkészi bágyadó szemem;
Már megsuhint a végnek szárnycsapása
És én nyugodtan végrendelkezem.

Magamba szállok. Tiszta öntudattal
Lezajlott életem vizsgálgatom, —
S fölsir a mélyből bánatos akorddal
Sok eltemetett régi fájdalom.
Kálvária volt itt göröngyös utam
Ólmos korbácseső volt, ami ért,
De állok még s az égre felkiáltok!
Hát mondd nagy isten, hogy miért, miért?!

„Büszkén vallom, nekem nincs semmi bünöm,
Salaktól szennytől tiszta két kezem;
Nem én hibám, ha van fogyatkozásom,
S nem bünöm, tán ha mégis vétkezem,
Nekem nincs mért bűnbánón esdekelnem,
Az én lelkemben nincs önvádra ok;
Ha úgy tetszik, letelhet már az óra,
Én készen állok, én indulhatok.“

Mi várhat rám még?! Hasztalan sóvárgom,
Már nem köszönt rám soha uj tavasz;
A nyár is elmult, borzongat az ősz már
S közelg a tél, mikor mindig havaz;
Mikor tüzet kell rakni s fütni, fütni,
Hogy átjárjon a jóleső meleg . . .
Oh jaj, éltem pislákoló zsarátnok,
Pedig lobogni, égni szeretek.

Hirnév, dicsőség! Én is álmodoztam,
Egykor tirólatok szép álmokat;
Ifjui ábránd elszállt, szertefoszlott,
Ma már szivemben más érzés fakad.
S ha most ősz hajjal s elernyedt ideggel
Felkaptam régi kobzom ujra im,
Szent vallomással hirdetem, a dal most
Nem magamért csendül fel hurjain.

Nem magamért, mert van mi ideköt még,
Van asszonyom, van három gyermekem;
Bennük lesz életemnek folytatása,
Munkám gyümölcse csak nekik terem.
S ha nem lesz részük dús földi javakban,
Ha majd a szürke sirhant eltemet . . .
Legyen övék a dal, a hir, dicsőség,
Rájuk testálom im a lelkemet.

A Mult és Jövő III-ik nagy kulturestélye a Fővárosi Vigadóban
1921. február 3-án a M. KIR. OPERAHÁZ, a NEMZETI SZINHÁZ, stb. legelőkelőbb művészeinek közreműködésével. Jegyek a Mult és Jövő kiadóhivatalában. ——— Előfizetőknek 25% engedmény.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Érzékeny bucsu a nemzetiségi minisztériumtól.

A nemzetiségi minisztériumnak rövid néhány havi dicstelen szereplés után befellegzett. Sirjánál nem állottak könnyező nemzetek és gyászos kimulását határozott közrészvétlenség kisérte. Soha feleslegesebb intézménye még az országnak nem volt s elmulásán senki sem bánkódott. Hadd álljunk meg hát legalább mi, a korán elhunyt csecsemő koporsójánál és hullassunk néhány könnyet felette, mivel valami csekély közünk nekünk is volt hozzá. Nem azért, mert az elszenderült bársonyszék tulajdonosát szintén Jakabnak hivták, hiszen tudvalevő, hogy ő excellenciája nagy ellensége volt a többi Jakaboknak. S éppen ez az a pont, ahol a nemzetiségi minisztérium rövid, de gyászos szereplése alatt a zsidósággal érintkezésbe jutott. Friedrichék, Hallerék, satöbbiék ugyan váltig hangoztatták, hogy a zsidóság is nemzetiség, ezen az alapon hozták be a numerus clausust, azonban eszük ágában sem volt, hogy a zsidóságnak ezen az alapon a nemzetiségi minisztériumban is némi jogokat juttassanak, legalább is autonómiai ügyeket illetőleg. A magyar zsidóság nem is haragudott ezért és nem kivánta, hogy ügyeit a kultuszminisztérium helyett a nemzetiségiben intézzék, bár nehezen tudta eldönteni, melyiket szeresse, Haller Istvánt, vagy Bleyer Jakabot? A nemzetiségi minisztérium azonban ugy vélte, hogy neki is jogában áll a zsidókérdés elintézésében aktive részt venni és miután más dolga ugy sem volt, rávetette magát egy finom kis antiszemita propagandára, amit természetesen a többi minisztériumok egy cseppet sem vettek rossz néven és hála Istennek, ebből kifolyólag hatásköri összeütközés soha nem keletkezett.

Egy szép napon az orthodox és a neológ irodák, a főrabbik és a zsidóság vezetőférfiai dörgedelmes leiratot kaptak a nemzetiségi minisztériumtól, amelyben felhivta figyelmüket arra, hogy a rutén vidéken a zsidóság állitólag agitációt folytat a magyarság ellen s ebben a machinációban különösen — a huszti jesiva ludas. Ez az oka annak, hogy a rutének és egyéb nemzetiségek hazafias érzéseiket nem tudják kifejezésre juttatni. Figyelmeztet tehát arra, hogy a közeljövőben, amikor a rutén területeket ismét visszafoglalnunk sikerül, a népharag a zsidók ellen fog kitörni és ennek az itteni zsidóság helyzetére is igen rossz következményei lesznek, ha a huszti jesiva politikai tevékenységét abba nem hagyja.

Annak idején magunk is jártunk a huszti jesivába, és bárhogyan is megerőltetjük emlékezetünket, sehogysem tudunk visszaemlékezni arra, hogy ott a Talmudon és annak kommentárain kivül még politikát és nemzetiségi kérdést is tanultunk volna. Alig hisszük, hogy a rabbinusok ma a traktátusokon, Maimonidesen, a Sulchan Áruchon kivül, a siur és a nebensiur mellett mást is előadnának istenfélő növendékeiknek. Arról meg nem is beszélünk, hogy a Mármarosban levő Huszt ma alaposan kiesik a budapesti orthodox iroda intézkedési köréből. A nemzetiségi minisztérium azonban tultette magát az ilyen apróságokon és szelid kis pogromokat igérgetett a zsidóság hivatalos és törvényes fórumainak. A neológ és az orthodox iroda egyaránt megadták erre a fenyegetésre a méltó választ, amely érdekes dokumentum lesz ezeknek a nagynak nevezett tragikus időkből. Szükségesnek tartottuk e tragikomikus eset elmondását, amely gyönyörü fényt vet a nemzetiségi minisztérium megboldogult müködésére. A nemzetiségi kérdésben nem tudtak csinálni semmit és tehetetlen dühükben ezért a tehetetlenségért is a zsidókat akarták okolni. A rutének elszakadási törekvéseit egyszerüen a zsidók számlájára irták. Komikus ugy-e, amikor a nemzetiségi excellenciás és antiszemita Jakabon kivül minden gyerek tudta, hogy azokon a vidékeken a zsidó volt a magyarság végső őrszeme, egyedül a zsidó beszélt, irt és olvasott magyarul, egyedül ő hirdette a magyar állameszmét, amint ezt Teleki Pál gróf a békekonferenciához intézett jegyzékeiben a statisztika megdönthetetlen adataival kétségtelenül bizonyitotta!

A zsidó iskolák válsága.

A vidék számos városából keresték fel a Mult és Jövőt személyes és levélbeli panaszokkal, hogy egyes tendenciózus hatósági intézkedések a zsidó iskolákat valósággal létükben fenyegetik. Erre a célra többnyire a helyi lakáshivatalokat használják fel, amelyek a zsidó iskolák épületét mindenféle ürügy alapján részben vagy egészen lefoglalják. Igy egy helyen azzal az indokolással vették el a tantermeket, hogy a modern pedagógia minden követelményének ellent mond, nem is szólva arról, hogy egyedül a zsidó iskolákat szoritja a hatóság ezen uj pedagógiai elv követésére. Sőt több helyen még ennél is tovább mentek és az egész iskolát lefoglalták azzal az indokolással, hogy ott talmudot tanitanak, amire nincs szükség. Másutt már engedékenyebbek voltak s talmudnak megkegyelmeztek, de az iskolát elvették és kijelentették, hogy talmudot a zsinagógában is lehet tanitani. Elfelejtették a jó urak, hogy a zsinagógát nem lehet fűteni s hogy az istentisztelet és nem tanitás céljaira épült, nem szólva ismét arról, hogy nem tudunk esetet, amidőn kongregációs helyiségeket lefoglaltak volna azon a cimen, hogy valláserkölcsöt a templomban is lehet tanulni.

Érdekes, hogy amikor az érdekelt hitközségek sérelmükkel a lakáshivatalhoz fordultak, ott azt a felvilágositást kapták, hogy vallási ügyről lévén szó, ez a kultuszminisztériumba tartozik. A minisztériumban azonban régi jó szokás szerint azt válaszolták, hogy ez lakásügy s ők a világ minden kincséért sem avatkoznak bele a lakáshivatal ügyeibe. A hitközségek most azon törik a fejüket, hogy ne a sóhivatalhoz forduljanak-e panaszaikkal?

Sajnos, lehetetlen e sürün előfordult esetekben csak egyes túlbuzgó vidéki hatóságok szórványos intézkedéseit és nem rendszeres tendenciát látnunk. Végtelenül szomoru és lehangoló jelenség ez, mert azt mutatja, hogy a zsidó tudás életereit akarják elkötni, nem törődve azzal, hogy ennek nyomán nemzeti közmüveltségünknek, az általános népkulturának okoznak mérhetetlen káro-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

kat. Nem elég, hogy a zsidókat kizárták az összes főiskolákról, hogy középiskolai felvételük elé nagy akadályokat gördítettek, most még azt is meg akarják akadályozni, hogy legalább saját iskoláikban a műveltség alapelemeit megismertessék gyermekeikkel. A kormány ideálja, ugy látszik, az analfabéta Magyarország. Annyi bizonyos, hogy kétezer év óta nagyobb hatalmi erők próbálkoztak már a zsidó tudásvágy elnyomatásával. de ez még soha senkinek nem sikerült. A zsidóság a maga Jabnéját, szellemének kincsesházát meg tudja őrizni. Ideig-óráig elhomályosithatják, de a zsidó szellem fényét örökre el nem olthatják.

Uj Könyvek

BENEDEK ELEK:

ÉDES ANYAFÖLDEM!

(Egy nép s egy ember története. Pantheon-kiadás.)

Ez a könyv egy darab abból a történelemből, amelyhez Magyarország egyik legszebb virágzási kora füződik. Nem regénynek és nem históriának készült, mégis igazabb, mint Szabó Dezső regénye és Szekfü Gyula históriának nevezett pamfletje. Benedek Elek önéletrajzát és mémoirjait irta meg s ennek keretében felvonul az egész liberális Magyarország története, amelyet Szabó Dezső és Szekfü Gyula oly torz világitásban mutattak be. E kétkötetes hatalmas mü méltó válasz ezekre. Ferditések és torzitások helyett a maga valódi mivoltában jelentkezik ez a ma sokat támadott és ócsárolt korszak, beláthatunk abba a kohóba, amelyben Magyarország sorsa forrott és a maguk intimitásában pillanthatjuk meg a szereplőket, államférfiakat, irókat, művészeket, akik az ország kulturáját, izlését és politikáját irányitották. S e reflektor éles világánál kitünik, hogy a liberalizmust nem a zsidók importálták, hanem a kor szellemétől sarjadt s lobogóját a legkiválóbb őskeresztény magyarok, mágnások, irók és tudósok emelték magasra, mert tisztában voltak azzal, hogy Magyarország európai szinvonalát a liberalizmus teremtette meg néhány évtized alatt.

*

E mémoirok nem a zsidók védelmére iródtak, mégis a legszebb védőirat a magyar zsidóság mellett. Mert e könyv hű tükre az utolsó magyar félszázadnak s a zsidóságnak mindenkor az igazság volt a legerősebb védelme. Benedek Elek, az ősszékely nemes idegenül tekint szét a mai kurzusban és nem tudja megérteni azt, ami most történik. Más levegőben és más eszmekörben nőtt fel és itt azt látta, hogy a polgári Magyarország monumentális épületéhez zsidók is hangyaszorgalommal hordták a téglákat. Ahogy végigvezet bennünket a hetvenes-nyolvanas évek szerkesztőségein, irodalmi kávéházain, politikai mozgalmain, utcáin, falvain, itt is, ott is rámutat egy-egy lelkes magyarra és ma veszi csak észre: nini, ez is, meg ez is zsidó volt. Milyen más volt ez a korszak, mint a mai! A lófőszékelyek unokája egy pesti zsidó leánykát vesz feleségül s, ime, e nászból pompás magyarok születnek. Az udvarhelyi, nyakas kálvinisták a biblia levegőiében élnek és az Ószövetség nevein nevezik magukat. Az Erdővidéken barangoló székely ifju két zsidó tudóssal, Munkácsi Bernáttal és Kunos Ignáccal találkozik, akik az ősmagyar nyelv kincseit gyüjtik. Az akkori magyar hirlapirónemzedék legkiválóbb tagjai közé számitja a zsidó Keszler Józsefet, Heltai Ferencet és Darvai Fülöpöt, akik a mai magyar zsurnalisztika bölcsőjénél állottak. A magyar irók műveit zsidó kiadók adják a közönség kezébe. A Bukovinába szakadt csángók között tősgyökeres magyarrá lett zsidókat talál a szerző Vajda Jánosnak, a legzordonabb magyar poétának két zsidó fiu, Palágyi Menyhért és Lajos a legjobb barátai. Ki győzné mindezt felsorolni? A magyar zsidóság összeforrt a magyar kulturával. Jöjjenek hát az antiszemiták és szakitsák ki ha tudják nemzeti müvelődésünkből azokat a fonalakat, amelyeket zsidók szőttek beléje!

*

Pedig Benedek Elek őskeresztény fajmagyar, bármennyire is szeretné a mai kurzus destruktivnak nevezni őt meg a fiait. Önéletrajza a legszebb és legzamatosabb magyar irás, ami az utolsó évtizedben megjelent. A Székelyföld rajongó szerelme lengi át minden sorát. Kevés olyan művet mutathattok a magyar irodalomban, amelyben az iró és népe jobban összeforrt volna. E könyv valóban „egy nép s egy ember tragédiája". Benedek Elek egy a székely néppel. Vele élt és vele omlott össze. Maradék nélkül feloldvadt a népben és az anyaföldben. A nemzeti érzés mindent áthevitő izzásának, az anyaföld erkölcsi fenséget sugárzó erejének legszebb megnyilatkozása ez a könyv. Elvonulnak előttünk a Székelyföld erdői és hegyei, a székely nép meghatóan szép szokásai és erkölcsei. Nyelve a legősibb, a legtisztább székely beszéd. Olyan, mint a hegyi patakok kristályos forrása.

*

Ez a könyv a magyar néplélek türelmének, humanizmusának igazi megnyilatkozása. A mának lovagjai bármit is beszélnek, a magyar nép ős erkölcseit meg nem változtatják. Benedek Elek a magyar mult legszebb korából maradt vissza közöttünk, szava és irása egy letünt nemzedék sikoltó intése a megtévedt unokáknak. Ma sötéten gomolygó felhők takarják be elmult nagyságunk verőfényét. S e szomoru időkben mindenkinek el kell olvasnia e könyvet, akik magyarul gondolkodnak, mert *ez* a levegő párolgott ki a magyar anyaföldből, *ez* a világfelfogás csapódott le a magyar multból és ha a szellem és az erkölcs birodalmában is van „jogfolytonossg", ugy csak ez a nagy elődök által megkezdett ut lehet az, amelyen szerencsétlen országunk régi jólétét és fényét ismét elérheti.

Radnai Gábor.

Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem Könyvtára

Hitközségi és Egyesületi Élet.

Az Omike Kulturotthona felolvasó-estélye. A zsidó kulturális munkásságnak kiemelkedő pontja az a felolvasó est, melyet az Omike Kulturotthona hétfőn, folyó hó 3-án nagy és diszes publikum előt rendezett. Dr. Hevesi Simon főrabbi lelkes bevezetése után dr. Schreiber Ignác óbudai főrabbi a zsidó gondolat utjairól értekezett. Fejtegetéseiben a hellenismusból indult ki és kimutatta, hogy a görög filozófiával megismerkedő zsidóság a bibliában vélte megtalálhatni azokt a gondolatokat, melyeket a nagy hellén bölcsészek tevékenysége megérlelt. Ugyanaz a jelenség megismétlődik az arabs filozófia hatása alatt. Pedig a biblia ugymond nem akar bölcsészetet tanitani. A biblia örök vallási érzések és teikumoknak a forrása, amelyeknek ereje a szivre, a lélekre való hatásában nyilatkozik meg. Majd Fleissig József nagy közvetlenséggel a maga és a mai intellektuell zsidóság lelki metamorphosisát ecsetelte igaz pszichológiai megérzéssel. Orosz fogságban tapasztalt éleményeivel a zsidó hitetlen lelkekre kiható erejét ecsetelte és ennek kapcsán az intellektuellek és a maga érzésének befüződését a zsidó érzelemvilágba. Előadásában az orosz zsidók forradalmi tevékenységét is emlitette és itt hallottuk, hogy az orosz zsidók, akik ugyszólván kivétel nélkül nacionalista érzelmüek, a bolsevizmusnál még a gyülölt cárizmust is többre értékelték. Végül dr. Hajdu Miklós az ő zsidó faluja hitközségének naiv melegségén átvezette a hallgatóságot. A purimi megilla olvasás kedvességeit mutatta be és azt a finomságot, melylyel a kilé-ben jelentkező személyi hiuságokat elintézik. A hallgatók frenetikus tapsviharai között kikelt a trágárságok ellen, melylyel a zsidóság legszentebb kegyeletténycit olcsó és rossz vicceknek prédául dobnak. A hallgatóság emelkedett hangulattal távozott. A legközelebbi felolvasás folyó hó 17-én délután 6 órakor lesz.

Az Orsz. Izr. Tanitóképző Intézet önképzőköreiben az 1920—21 tanévre, a megejtett választások alapján a tisztikar a következőkép alakult meg. Kiss József önképzőkörben elnök: Neumann Béla, alelnök: Horvát Gyula, titkár: Weisz Andor, ellenőr: Kassirer Ignác, pénztáros: Feldmár Mózes, jegyző: Würdiger József. — Maimonidesz körben: elnök: Grün Izsó, alelnök: Hausen László, titkár: Löbl Győző, ellenőr: Glück Artur, pénztáros: Schulmann Ábrahám. — A Kiránduló-körben elnök: Grosz Albert, titkár: Kollmann Dávid, ellenőr: Schreiber Márton, pénztáros: Löwinger Jenő.

A szegedi zsidó ifjuság kulturális tevékenysége. Örömmel adjuk közre a következő levelet, amelyet egyik szegedi olvasónktól kaptunk:

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Szives elnézését kérem, hogy soraimmal háborgatni merészelem, de mint a „Mult és Jövő“ buzgó olvasója, állandóan élénk figyelemmel kisérem a budapesti zsidó ifjuság tevékenykedését. A szegedi ifjuság életéről eddig még nem irtak a lapok, pedig az az ifjusági élet, mely Szegeden folyik, talán egy vidéki városban sem észlelhető. Nem dicsekvésképpen szeretném föltárni igen tisztelt Szerkesztő Urnak itteni életünket, de példaként szeretném felállitani, hogy okuljon belőle az egész ország zsidó ifjusága.

A mi vallásos tevékenykedésünk nem nyulik messzire; nincs még nyolc hónapja sem, hogy hozzánk került fiatal vezérünk, az ifjuságnak lelkes barátja és pártfogója, Eisenberger Géza rabbi-tanár ur. Lelkes szavaira csakhamar köréje csoportosult a zsidó érzésü ifjuság, mely már oly rég áhitozott vezető férfiura. Meggyőző szavainak hatása alatt az ifjuság csaknem teljesem megváltozott. Nemcsak péntek este, hanem a hét minden napján, reggel és este, buzgó látogatói lettünk az Isten házának. Megkezdődött a rendszeres héber-nyelvtanitás, mely már most is szép eredményekkel dicsekedhetik. De hitközségünk kiváló vezetősége arról is gondoskodott, hogy ne csak szellemileg, de testileg is erősödjünk és ezért lehetővé tette egy zsidó ifjusági sportegylet alapitását, mely áldásosan működött, egészen a hüvös idők beálltáig. Érdekes volt napi programmunk is. Reggel fél 7-kor templomba mentünk, hogy Isten imádságával kezdjük meg napi munkánkat. Ezután következett tiszai életünk, hol saját csónakainkon kirándulásokat is rendeztünk. Délután pedig a sport különböző ágaiban gyakoroltuk magunkat, de midőn leszállt az alkony, ismét templomba siettünk, hogy hálát adjunk a Mindenhatónak jótéteményeiért. Az őszi idők beálltával vallásos működésünket a négy fal közé szoritottuk, hol tovább folytattuk buzditó, sőt oktató munkánkat. Energiánk nem fogyott, lelkesedésünk nem csüggedt. Kötelességünknek tartottuk, hogy minden zsidó ifju lelkébe zsidó önérzetet plántáljunk és ezért tervbe vettük egy zsidó ifjusági könyvtár felállitását, hogy a könyv szellemével, a betü varázsával buzditsunk. Könyvtárunk javára ünnepélyeket is rendeztünk, melyek igen szépen sikerültek. Első ilyen ünnepélyünk a Chanuka ünnepünk volt, mely igen fényes keretek közt folyt le, saját ifjusági zenekarunk és énekkarunk közreműködésével. Ez az ünnepély azonban nem elégitette ki igényeinket és ezért január elsején teljesen uj programmal szórakoztattuk szépszámu közönségünket. Az anyagi eredmény, már jóval nagyobb volt, mint előzőleg és igy reményünk van ahhoz, hogy rég óhajtott kivánságunk teljesedni fog. A szénszünet kezdetével teljesen önálló ifjusági intentisztleteket rendezünk, melyeket naponta külön helyiségben tartunk meg, Eisenberger tisztelendő ur vezetése alatt. Saját, külön tóránk van, melyből minden hétfőn és csütörtökön rendszeresen felolvasunk. Minden funkciót az ifjuság végez, mely örömmel teljesiti hivatását. Rendszeresitjük a szombat délutáni kultur-délutánokat, midőn az ifju tanitja, oktatja, buzditja ifju testvérét. És a kisebbek a tudatlanok, örömmel, komolyan fogadják az idősebbek intéseit. Testvérünknek tekintünk minden ifjut, ki résztvesz a mi munkánkban. Ez a mi életünk, igen tisztelt Szerkesztő Ur, és mi büszkék vagyunk erre! Kötelességemnek tartottam ezt megirni, hogy lássa az egész ország, hogy a szegedi zsidó ifjuság is kiveszi részét abból a nagy munkából, melynek célja a zsidó faji öntudat megismertetése és ébrentartása.

Az uj héber irodalomról szóló előadássorozatait dr. Richtman Mózes, e hó 15-én, szombaton este 6 órakor kezdi meg az „Ezrah“ helyiségében (VIII., Rombach-utca 9. sz. II. em.)

A nagykállói izr. iskola tantestülete és a helybeli zsidó intelligencia, — a román megszálló katonák által tönkretett zsidó iskola fölszerelése javára, — három mese és három kultur-délutánt rendez. A nemes cél érdekében egyuttal a magyar zsidó kulturát is szolgálni akarja, amennyiben minden kultur-délutánt egy-egy magyar zsidó irónak szentel. Eddig egy mese és egy kultur-délután volt. A mese -délutánon az iskolás gyermekek szerepeltek, rendezése körül pedig a tantestület, élénk Frankl Karolin igazgató-tanitónővel buzgólko-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

dott. A kultur-délutánon Sóc Jenőné, Klein Rudolfné, Mandel Böske, Szamecz Erzsike, Deutsch Klári, Mandel Ilonka, Mandel László, Székely Sándor, Fedore Ferenc, Friedmann Zoltán és Deutsch Miklós szerepeltek. A programm ezuttal Makai Emil, a fiatalon elhunyt kiváló költő jegyében folyt le, egy róla szóló felovasás és több versének szavalása által. Azonkivül egy énekszám és egy egyfelvonásos vigjáték töltötték ki a délutánt. A jól sikerült kultur-délután rendezése dr. Strausz Mihályné érdeme.

A V. A. C. tisztujitó közgyülése. A magyar-zsidó társadalom egyetlen sportegyesülete, amely a mai válságos időkben is dicsőséget tudott szerezni a zsidó erőnek, január 2-án tartotta meg idei tisztujitó közgyülését, amelyen egyhangu lelkesedéssel megválasztották az uj elnökséget. A választás eredménye a következő: Elnök: Székely Ferenc udv tan., a pesti zsidó hitközség elnöke, társelnök: dr. Baracs Marcell főv. biz. tag, a Lipótvárosi Casino elnöke, alelnökök: Fischer Móric nagykereskedő, Klein Elek földbirtokos, Szabó Andor nagykereskedő. A választmányba a következőket választották be: Dr. Barta Miklós, Beregi Ármin, Berger Miksa, Boros Viktor, Csángó Jenő, Déri Andor, dr. Dombováry Géza, Frank Andor, Glasz Lipót, dr. Goldmann Benő, Goldmann Ferenc, Halápi Frigyes, dr. Jakobovits Sándor, dr. Kemény Miklós, Kenessey Géza, Klopfer Ernő, Klein Andor, érdi Krausz Győző, Raab Andor, Szalai József, dr. Sipos Jenő, dr. Szegő Ferenc, Szabó László, Schwarz Dezső, Schwarz Sándor, Szenes Manó, dr. Schwarz Arnold, Schey Hugó, Strasser József, Weiss Gyula. A választás eredményét január 4-én küldöttség vitte hirül az illusztris uj elnöknek, Székely Ferencnek, aki lelkes szavakban köszönte meg a bizalmat és a zsidó sport legmesszebbmenő támogatását igért meg. Az uj választmány január 8-án tartotta meg első ülését a Belvárosi Polgári Kör disztermében. Dr. Baracs Marcell nagyhatásu beszéde után megválasztották a tisztikart. Főtitkár lett Boros Viktor, titkár Strasser József, pénzárnok Glasz Lipót, ellenőrök Kőrös Artur rendőrtanácsos, Goldmann Ferenc és dr. Jakobovits Sándor, számvizsgálók Klein Andor és Kenessey Géza, háznagyok dr. Barta Miklós és Szalai József, jegyzők dr. Schwarz Henrik, Grosz Márton, cluborvosok dr. Goldmann Benő és dr. Orbán Sándor, clubügyész dr. Adler Dezső, örökös tiszteletbeli csapatkapitányok Csángó Jenő, Déri Andor és dr. Goldmann Ernő. A nagyjelentőségü választásra, amely a hazai zsidó társadalom legelitebb rétegeit vonta be a zsidó sport érdekkörébe s ezzel annak uj hatalmas fejlődést hivatott biztositani, valamint az e gyüléseken elhangzott igen érdekes beszédekre legközelebb részletesen visszatérünk.

Az „Omike" Kulturotthona hétfőn, folyó hó 17-én délután 6 órakor saját helyiségében (VIII. ker. Rákóczy-ut 17) a következő programmal felolvasást tart: 1) Dr. Földes Artur „A magyar zsidók hazafisága". 2) Brody László „Versek." 3) Bán Margit „Novella." Belépődij nincs.

Az „Ezra" a nyomorgó zsidó főiskolai hallgatók javára január 16-án a Vigadóban fényes művészestélyt rendez, amelynek műsora a következő: 1) Dr. Kiss Arnold főrabbi: A zsidó ifjuság. 2) Gál Gyula, a Nemzeti Szinház tagjai: Kiss József: Nápolyi emlék. Ibn Sabbátáj; A nőgyülölő. 3) Sámson Mária, a M. Kir. Operaház tagja: Mendelsohn és Leoncavallo műveiből. 4) Abrahamson Manó pesti főkántor: Egyházi dalok. Wagner: Wotan bucsuja. Szünet. 5) Jakobovits bécsi főkántor: Egyházi dalok. Puccini: Cavaradossi bucsuja. 6) Pécsi Blanka: Kiss Arnold, Morris Rosenfeld verseiből. 7) Rozgonyi Ágnes hegedüművésznő: Bruch: Kolnidré. 8) Kacskó Adolf szombathelyi főkántor: Egyházi dalok. Leoncavallo: Bajazzo prológusa. Zongorán kisér: Harsányi Tibor zeneszerző. Néhány jegy még kapható Bárdnál, Mult és Jövő, Zsidó Szemle kiadójában s az egyesült titkárságnál (Rombach-u. 9. délután 2—4 órakor.

Krónika és Szemle

A sajtó a Mult és Jövő II. kulturestélyéről. A budapesti sajtó osztatlan elismeréssel emlékezett meg a Mult és Jövő fényes sikerü II. kulturestélyéről, amely az idei hangversenyszezon egyik legszebb művészi eseménye volt. E kritikák közül érdemesnek tartjuk a következő szemelvényeket közölni:

A Világ december 31-i számában igy ir:

A Mult és Jövő kulturestélyét zsufolt sorok előtt, előkelő közönség jelenlétében tartotta meg december 29-én a Vigadó nagy- és kistermében. Dr. Hevesi Simon magas szárnyalásu megnyitó-beszéde után legkiválóbb művészeink váltották fel egymást a dobogón és művészetük javával biztositották az estélynek a legkényesebb igényeket is kielégitő magas szinvonalát. Sámson Mária Ravel-dalai, Fáy Szeréna megrázó erejü előadása, amelylyel Kiss József költeményeit és Sziklay Szeréna hires Hitvallását interpretálta, óriási lelkesedést váltottak ki. Az Adler—Weiss Margit—Bárdos-trió tökéletes művészi játékával méltó feltünést keltett. A közönség ugy őket, mint a többi szereplőket, Forgács Rózsit, Fehér Artúrt és Kálmán Oszkárt melegen ünnepelte. Megérdemelt és nagy sikere volt Odry Árpádnak, aki a XI. századbeli Gabirolnak sötét tragikumu költeményeit utolérhetetlen művészettel mutatta be.

A Pester Lloyd december 31-i számában ezt olvassuk:

Der zweite Kulturabend, den die Redaktion des Mult és Jövő gestern im grossen Redoutensaale veranstaltete, wurde durch eine formvollendete und schwungvolle Rede des Rabbiners Dr. Simon Hevesi eingeleitet, der über die lange missverstandenen Beziehungen der jüdischen Religion zur bildenden Kunst sprach. Herr Artur Fehér vom Lustspieltheater trug Gedichte von Bialik. Letteris und Patai vor, Frau Marie Sámson vom königlichen Opernhause sang zwei ergreifende Synagogenlieder, deren eines: „Kádisch", von Ravel, im hebräischen Urtext, die Anwesenden zu Tränen rührte, ferner die „Mattinata" von Leoncavallo. Die Künstlerin wurde stürmisch gefeiert. Frau Rózsi Forgács vom Nationaltheater deklamierte Gedichte von Josef Kiss, Josef Patai und Manuello mit hinreissendem Feuer. Nach dem E-Moll-Trio von Goldmark, das Margit Weiss, Stefan Adler und Georg Bárdos stillrein spielten, betrat Serene Fáy von Nationaltheа-

Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem Könyvtára

ter das Podium und trug mit grosser Meisterschaft das Gedicht „A székelyekhez" von Ladislaus Gál vor; langhaltende, begeisterte Éljenrufe des Auditoriums dankten ihr. Herr Oskar Kálmán vom kön. Opernhause hatte mit Arien von Halévy, sowie Liedern von Schubert und Johann Kunc rauschenden Erfolg. Herr Árpád Odry vom Nationaltheater deklamierte einige Gedichte des berühmten mittelalterlichen jüdischem Dichters Ibn Gabirol mit verstandnisvollem Nachempfinden und inniger Wärme. Zum Schlusse sprach Frau Serene S. Fáy Serene Papp-Várys „Hitvallás". Die Klavierbegleitung der Gesangnummern des glänzenden Programms versah Oskar Dienzl mit gewohnter Kunst.

A Nap kritikája december 31-i számában a következő:

Tegnap rendezte a Mult és Jövő idei második kultur-estjét a Vigadóban, amelynek nagytermét zsufolásig megtöltötte az előkelő publikum A nagyszerüen összeállitott műsort dr. Hevesi Simon főrabbi magas szinvonalon álló, tartalmas előadása nyiltotta meg, amelyben a hitnek és kulturának egymásra való hatásairól beszélt megkapó közvetlenséggel. Odry Árpád három Gabirol-verset adott elő megrázó művészi erővel. Sámson Mária héber dalokat énekelt gyönyörüen, amelyeket Dienzl Oszkár kisért zongorán. Forgács Rózsi, Fáy Szeréna és Fehér Arthur nemes érzéssel deklamálták Kiss József, Patai József, Manuello és Gál László verseit. Weisz Margit, Adler René és Bárdos György művészi zongorajátéka is hozzájárult az est sikeréhez.

Hasonló elismeréssel ir a Neues Pester Journal is december 30-i számában:

Der zweite Kulturabend, den die Zeitschrift „Mult és Jövő" heute abend in den Redoutensälen veranstaltete, bot dem die Säle bis aufs letzte Plätzchen füllenden distinguierten Publikum ganz besondere künstlerische Genüsse. Obernabbiner Dr. Simon Hevesi hielt einen geistvollen Vortrag über „Glaube und Kultur", in welchem er den Zusammenhang zwischen beiden objektiv und von seiner redlichen Überzeugung durchdrungen, erörterte. Árpád Odry deklamierte glanzend drei Gedichte von Gabirol. Ganz eigen wirkte Frau Marie Sámson mit dem Vortrage von zwei hebräischen Liedern. Die junge Künstlerin, die ausserdem noch Leoncavallos „Mattinata" glänzend sang, musste, dem begeisterten Applaus folgend, noch eine Zugabe spenden und erntete mit einer Komposition ihres Begleiters am Klavier, Oskar Dinzls „Liliomszál" stürmischen Beifall. Begeistert dankte das Publikum Frau Rosa Forgács für den Vortrag dreier Gedichte von Josef Kiss, Josef Patai und Manuello; lauter Applaus lohnte den drei Künstlern Frl. Margarete Weiss, Herrn René Ádler und Georg Bárdos ihr Spiel, den Gesang Oskar Kálmáns und die Deklamationen Artur Fehérs. Frau Serene Fáy, die mit dem Vortrag zweier Gedichte von Josef Kiss und eines von Ladislaus Gál das Publikum erschütterte und zum Schlusse das Gedicht „Hitvallás" von Frau Serene Sziklay deklamierte, war der Gegenstand begeisterter Ovationen. Die hebräischen Gedichte von Gabirol, Bialik, Letteris und Manuello, die die Künstler vortrugen, sind vorzügliche Übrantgungen Josef Patais.

A Joint-gyermekkert ünnepélyes megnyitása folyó hó 8-ikán folyt le szép keretek között. Lindenbaum Sára elnöknő meleg hangu köszönetet mondott a Joint-nak és magyaronszági vezetőjének, Polnay Jenőnek, hogy a gyermekkert megnyitását e sulyos időkben lehetővé tette. Pótolni kell a szegény gyermekeknél, amit a háborus évek alatt táplálékban mulasztottak. Minden nép reménye a gyermek és a zsidó nép is köteles mindent megtenni jövője legdrágább kincse érdekében. Uj generációt kell nevelni és ehhez erkölcsi és anyagi eszközök kellenek. Dr. *Bleyer*, dr. *Deutsch* Ernő felszólalása után Polnay Jenő kifejtette, hogy a gyermekeket vallásos szellemben öntudatos zsidókká kell nevelni. Dr. *Deutsch* Adolf, az orthodox iskolák igazgatója szép szavakkal fejezte be az ünnpélyes megnyitót, mely után a gyermekek kitünő ebédet kaptak. Az elnökség távozása előtt a hálás gyermekek virágcsokrokat adtak át Polnay Jenőnek.

Kettős nász. Körös Mihály, a Mult és Jövő kiváló munkatársa kettős nászt ünnepel családjában: január 16-án, egy napon vezetik mindkét leányát oltár elé. Kőrös Klárika Korányi Imrének, Kőrös Magda pedig Adler Gézának esküszik örök hüsgéet. E kedves alkalommal az ünneplő családnak szerkesztőségünk meleg üdvözletét tolmácsoljuk.

Magyar-zsidó hadifoglyok halála Keletszibériában. Kaptuk a következő levelet:

Mélyn tisztelt szerkesztő ur!

Az utolsó „Mainam" hajóval december hó 25-én jöttem haza Keletszibáriából 5 és fél évig tartó hadifogságból és mindjárt érdeklődtem becses lapja iránt hazatérésemkor, hogy hasábjain értesitsem az ott elhalt bajtársaim hozzátartozóit. Két és fél évig voltam a dauriai fogolytáborban, ahol az összes hitsorsosaink ügyeit vezettem, segélyező egyesületet alapitottam, amit részletes jegyzőkönyvekkel igazolhatok és eltemettem ott 14 hitsorsos bajtársunkat szertartásaink szerint s felállitottam a sirköveket mindegyiknek. Tegnap kézhez kaptam s január 5-iki becses lapját és legnagyobb meglepetésemre láttam egy közleményt „Hir szibériai hadifoglyokról" cim alatt, amelyet Sigfried Jeidel Frankfurt a teá. szerkesztőségnek átküldött, bátor vagyok megjegyezni, hogy ez a közlemény hiányos és téves. Felesleges elmenni Németországba felvilágositásért — lehet azt Magyarországban is megkapni — nálam részletesen és eredeti fényképpel és az összes zsidó bajtársaink jegyzékével, mert a Hirschl Sámuel nem volt németujvári, hanem bécsi! Dauriában a temetőben fekszenek: 5 magyar, 1 osztrák, 2 bukovinai és 6 galiciai zsidó bajtársunk. A magyar-zsidó bajtársaink jegyzékét bátorkodom mellékelni, mert becses lapjában a frankfurti ur értesitése szerint 2 bajtársunknak neve kimaradt. Az összes bajtársaink hozzátartozóit mindjárt ott Dauriában az elhalálozás napján értesitettem, sőt a legtöbbektől választ is kaptam Dauriába. 1) Sonnenschein Izrael Nagyszombat, meghalt: 1915. május hó 21-én. Szivan 8-án. 2) Schwarcz Miksa Budapest, meghalt: 1916. február 9-én, adar 6-án. 3) Stern Fülöp Budapest, meghalt: 1916. március 8, veader 3-án. 4. Wollner Károly Nagysurány, meghalt 1916. december 23-án, Kislev 28. napján. 5) Zilahi Géza Budapest, VI., Gyár-u. 14. meghalt: 1917. április 29-én, Ijar hó 7-én, 36 éves korában. Kiváló tisztelettel: Bloch Berthold Pápa.

Adomány. Spitzer Manó és Gábor Ercsiből 50 koronát küldtek a zsidókórházban sinylődő vak tanitónak, kinek szomoru sorsáról már hirt adtunk.

Házasság. Diszes eskövő volt e hó 4-én Tatán, az ottani izr. templomban. A tatai társaság ünnepelt és bajos tagját, *Englander* Ilonkát vezette oltár elé *Lusztig* Adolf pusztaszentmihályi nagybérlő. Az esküvőn nagy

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

és előkelő közönség volt jelen és felekezeti különbség nélkül elhalmozták az ifju párt szerencsekivanataikkal. A boldog frigyet dr. Goldberger Izidor tatai főnabbi áldotta meg magas szárnyalásu beszéd kisértében. — *Székely-Schein* Frigyes iparművész és *Popper* Etelka január 9-én tartották meg esküvőjüket a Kazinczy-utcai orthodox templomban. A művész ez alkalommal sajat tervezésü meghivókat küldött barátainak. E rajz igen érdekes zsidó motivumokat tartalmaz, a csillagos éjszakában két galamb száll s a csillagok között az אמת és a בנים nevek látszanak összefonódva. Ki kell emelnünk ezen ujitás művészi jellegét és érdekességét.

Fővárosi ügyvéd. Mult esztendei utolsó számunk elmaradásának *okát jól sejtette.* Sajnos, ezen okot a nyilvánosság előtt nem tárgyalhattuk. Legyen meggyőződve, hogy ez semmiben sem tántorit meg bennünket s a zsidóság igazáért továbbra is önérzetesen és bátran fogunk harcolni.

A Mi az igazság felvilágositó kiadványok sorozatában megjelent dr. *Blau* Lajosnak, a világhirü tudósnak *Mi a Talmud* c. füzete, amely a talmudellenes összes vádakat fényes logikával cáfolja meg. Mindenki ingyen kaphatja kiadónkban.

Eljegyzés. Pesti Etát, Pesti Alfréd kereskedelmi tanácsos leányát eljegyezte Thein Lipót, a Continental irógép magyarországi vezérképviselője.

Adományok. Neumann Gyuri, a Meisler Jenőéknél rendezett vacsorán az Ezra részére 2000 koronát gyüjtött. Kont Ignác nővérei számára e héten befolyt: *Hegedüs* Oszkár Zombor 1000 K, *Neumann* Elek Kaposvár 50 K, *Selymes* Árpádné Szerencs 20 K, dr. *Grünbaum* Nátán Nagyatád 20 K, *Vajda* Pálné Enese 100 K. Összesen eddig 2190 K.

Gyermek mellé varrásban jártas leány felvétetik. Kazinczy-utca 11. kávémérés.

ZoZo szappant és shampont használ az igazi dáma!
Kapható mindenütt!
Készíti: HUNNIA GYÓGYTÁR
VII., Erzsébet-körut 56

Platinát
Aranyat
Ezüstöt
Hamisfogakat
Régi arany- és ezüstpénzt
Cigarettatárcát
Órát, láncot
Drágán veszek: **GROSZ ANTAL** Budapest, VIII. József-körut 23 telefon. 1.

Zweimal wöchentlich
informiert Sie über die Erscheinungen des gesamten jüdischen Lebens
DIE JÜDISCHE RUNDSCHAU
das Zentralorgan der deutschen Zionisten. **Original-Korrespondenten in Palästina und in allen jüdischen Zentren der Welt** sorgen für eine **lückenlose Berichterstattung.**
Die theoretischen Grundfragen des Zionismus und des Judentums werden von den **besten jüdischen Schriftstellern** behandelt. — Abonnements nimmt nur die Expedition der „Jüdischen Rundschau" entgegen. Bezugspreis für Ungarn K 40 pro Quartal. — Redaktion und Verlag: Berlin W. 15, Sächsischestrasse 8.

Paplan hygiéniai szempontból steril pehelyből vagy uj vattából készit
BLAU, Király-utca 19
Telefon József 128—59.

Intézeti fehérnemüek
Székely Jenőnél Budapest, IV., Kammermayer Károly-utca 2., Szervita-tér sarkán.

STERNBERG HANGSZERGYÁR
RÁKÓCZI-UT 60 (saját palotájában.)
Amerikai és egyéb külföldi gyártmányu, világhirü
zongorák és pianinok
„ETOFON" beszélőgégek tökéletesitett uj modelljei! — Világhirü müveszek teljes hanglemez repertoirja.
Az összes hangszerek legfinomabb minőségben! Mesterhegedük, gordonkák, fuvolák és tárogatók. — Zenekari rézfuvós hangszerek, cimbalmok és harmoniumok. — Bél-, selyem- és acélhurok.

„JÜDISCHE PRESSE"
WIEN.
Erscheint jeden Freitag.
Die «Jüdische Presse» vertritt die Interessen des orthodoxen Judentums. — Die «Jüdische Presse» bringt Berichte über alle Vorgänge im orthodoxen Leben mit besonderer Berücksichtigung der Tschechslovakei und Deutschoesterreich. — Die «Jüdische Presse» berichtet auch in objektiver Weise uber alle Erscheinungen im öffentlichen Leben des Gesamtjudentums. Abonnementpreis per Jahr: Fur Oesterreich, Ungarn und Polen Kronen 150.— Tschechslovakei c Kr. 60.— Deutschland M. 60.— Schweiz Fr. 10.— America Dollar 2.— Holland hl. Gulden 3.— England Schilling 10.— Inserate die drei mal gespaltene Petitzeile 0 10 Franco. Redaktion und Administration Wien, II., Malzgasse 12a.

Menyasszonyi kelengyék
Székely Jenőnél, IV., Kammermayer Károly-utca 2. Szervita-tér sarkán.

CIPŐ-különlegességek
nagy választékban
Gerő Adolf és Fia
cégnél BUDAPEST, IV. Kossuth Lajos-utca 4. sz.

Brilliánsokat gyongyoket, ekszereket mindenkinél drágábban vesz **SZEKELY EMIL** ékszerüzlete, BUDAPEST, KIRALY-U. 51, Teréz-templommal szemben, Cimre tessek figyelni! Telefon: József 105—35.

NAGEL ADOLF
zsak- es ponyvagyarkolcsönző intezet
Budapest, V. Arany János-utca 10
Gyarak: . Balaton utca 18 - Bulcsu utca 9
Tel. 104-10 és 35-92. Sürgönycim; Nageia Budapest.

P. Markus Emilia titka a legjobb Baby szappan

IRÓGÉPET azonnal szállit, becserél, szakszerüen javit
ECKSTEIN GYULA irógép- és irodabutortelepe Budapest, IV., Párisi utca 1. I. em. Telefon: 126 06

Perzsa szőnyegek
alkalmi vételek
STERNBERG, Dob-utca 24.

Felelős-szerkesztő és kiadó: dr. Patai József
Rövó nyomda, Budapest.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

XI. ÉVFOLYAM, 3. SZ. 1921 JANUÁR 21

Multés Jövő

ZSIDÓ POLITIKAI, IRODALMI, TARSADALMI ÉS KRITIKAI HETILAP

SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, PODMANICZKY-UTCA 39. SZÁM

HIRDETÉSI KEZELŐSÉG: LEOPOLD CORNÉL HIRDETŐIRODA TEREZ-KÖRUT 5. TELEFON: 7—75.

ELŐFIZETÉSI DIJ: EGÉSZ ÉVRE . . . . . 250 K
EGYES SZÁM ÁRA 6 K

A konszolidáció utja.

Egyenlő jog, egyenlő kötelesség.

Irta: LOW ZOLTÁN.

Sokat beszélnek manapság a konszolidációról. Mindenki tudja és vallja, hogy ez az egyetlen csodaszer, mely képes lesz a lázbeteg országot ismét talpra állitani. Mielőtt azonban az orvos a szanálás munkájához fogna, előbb tisztába kell jönnie: mi a kóros állapotnak valódi oka.

A jelen esetben a diagnózis valóban kézenfekvő és evidens. A háboru roppant vérvesztesége megrenditette az állam szervezetét. Ilyen megrendítő katasztrófa után a beteg testnek — mint mondani szokás — teljes nyugalomra van szüksége. E helyett azonban mi történt? Az ország háboru utáni vezetői, egyik izgalomból a másikba, egyik forradalomból a másikba hajszolták azt, csoda-e hát, hogy az állam és a társadalom szervei megbomlottak és rendszertelenül működnek!

A legfőbb orvosság pedig a nyugalom helyreállitása és mindenféle osztályharc beszüntetése.

Az államszervezet csak akkor egészséges és csak ugy fejlődhet normálisan, ha minden alkotó eleme, tehát őstermelése, ipara, kereskedelme és szellemi élete egyenlő elbánásban részesülve egyenlő jogokkal bir és azok müvelői: gazdálkodók, kézmüvesek, gyárosok, kereskedők, mindennemü munkások, tisztviselők, művészek és irók, szóval az ország összes polgárai szabadon érvényesithetik tehetségüket, szellemi és fizikai erejüket a maguk és a köz javára. Nincs helye osztályuralomnak és amint a társadalom nem osztható izom- és fejmunkások két táborába, ép ugy nem osztható gazdasági, vagy kulturális szempontból — különböző felekezetek szerint.

Magyarországnak a jövőben szüksége van, százszorta inkább, mint ezeréves multja alatt bármikor, hogy polgárai összeforrjanak a nemzeti érzésben és ama tudatban, hogy csak az összetartás mentheti meg. Mindegy, hogy valaki demokratikus vagy arisztokratikus hajlamu-e, a gazdálkodást inkább kedveli-e, mint az iparüzést vagy a kereskedést, az sem fontos, hogy a monarchiát tartja-e jobb államformának avagy a respublikát, a fő az, hogy akár ilyen, akár olyan a felfogása és egyéni izlése, minden cselekedetével a magyarság és a magyar állam érdekeit iparkodjék előmozditani.

A munkásosztály egyeduralmi törekvésének kudarca legyen intőjel azoknak, kik most az ország egy másik társadalmi osztálya számára akarnák a hegemóniát megszerezni. Ha ellentmondás nélkül el is ösmerjük, hogy Magyarország fizikai és nemzeti életében első helyen áll az őstermelő, a kisgazda, a földbirtokos, aki minden idegszálával hozzá van nőve az ezeréves haza rögéhez: épp oly határozottsággal tiltakoznunk kell az ellen, hogy a kizárólagos döntő szót ez osztály képviselői reklamálják maguknak.

Az őstermelők mellett az állam gépezetének kell állaniok a többi foglalkozási ágak képviselőinek is. Az elsők közt a kereskedelem reprezentánsainak. Szükséges-e a huszadik században ujból bizonyitgatni a kereskedelem jelentőségét? Nem világos-e mindenki előtt, hogy hiába szorgalmas a gazda és kegyes a természet, az ország és lakossága nem boldogulhat a kereskedelem közremüködése nélkül. Szabadság kell a kereskedelemnek, szabadság és egyenlő elbánás minden foglalkozási ágnak. Mert csak ez biztositja az egyensulyt közöttük és teremtheti meg az egységes nemzeti társadalmat.

A társadalom lelki egyensulyát közvetlenül a pártok és osztályok egyeduralomra való törekvése boritotta fel, a konszolidáció tehát csakis a nemzeti egység jegyében valósitható meg.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

és előkelő közönség volt jelen és felekezeti különbség nélkül elhalmozták az ifju párt szerencsekivánataikkal. A boldog frigyet dr. Goldberger Izidor tatai főnabbi áldotta meg magas szárnyalásu beszéd kisértében. — *Székely-Schein* Frigyes iparművész és *Popper* Etelka január 9-én tartották meg esküvőjüket a Kazinczy-utcai orthodox templomban. A művész ez alkalommal sajat tervezésü meghivókat küldött barátainak. E rajz igen érdekes zsidó motivumokat tartalmaz, a csillagos éjszakában két galamb száll s a csillagok között az חתנה és a כלה nevek látszanak összefonódva. Ki kell emelnünk ezen ujitás művészi jellegét és érdekességét.

Fővárosi ügyvéd. Mult esztendei utolsó számunk elmaradásának *okát jól sejtette.* Sajnos, ezen okot a nyilvánosság előtt nem tárgyalhattuk. Legyen meggyőződve, hogy ez semmiben sem tántorit meg bennünket a zsidóság igazáért továbbra is önérzetesen és bátran fogunk harcolni.

A Mi az igazság felvilágositó kiadványok sorozatában megjelent dr. *Blau* Lajosnak, a világhirü tudósnak *Mi a Talmud* c. füzete, amely a talmudellenes összes vádakat fényes logikával cáfolja meg. Mindenki ingyen kaphatja kiadónkban.

Eljegyzés. Pesti Etát, Pesti Alfréd kereskedelmi tanácsos leányát eljegyezte Thein Lipót, a Continental irógép magyarországi vezérképviselője.

Adományok. Neumann Gyuri, a Meisler Jenőéknél rendezett vacsorán az Ezra részére 2000 koronát gyüjtött. Konn Ignác nővérei számára e héten befolyt: *Hegedüs* Oszkár Zombor 1000 K, *Neumann* Elek Kaposvár 50 K, *Selymes* Árpádné Szerencs 20 K, dr. *Grünbaum* Nátán Nagyatád 20 K, *Vajda* Pálné Enese 100 K. Összesen eddig 2190 K.

Gyermek mellé varrásban jártas leány felvétetik. Kazinczy-utca 11. kávémérés.

ZOZÓ szappant és shampont használ az igazi dáma!
Kapható mindenütt!
Készíti: HUNNIA GYÓGYTÁR
VII., Erzsébet-körut 56

Platinát
Aranyat
Ezüstöt
Hamisfogakat
Régi arany- és ezüstpénzt
Cigarettatárcát
Órát, láncot
Drágán veszek: **Grosz Antal** Budapest, VIII. Józsel-körut 23. tél. m. 1.

Zweimal wöchentlich
informiert Sie über die Erscheinungen des gesamten jüdischen Lebens
DIE JÜDISCHE RUNDSCHAU
das Zentralorgan der deutschen Zionisten. **Original-Korrespondenten in Palästina und in allen jüdischen Zentren der Welt** sorgen für eine **lückenlose Berichterstattung.**
Die theoretischen Grundfragen des Zionismus und des Judentums werden von den **besten jüdischen Schriftstellern** behandelt. — Abonnements nimmt nur die Expedition der „Jüdischen Rundschau" entgegen. Bezugspreis für Ungarn K 40 pro Quartal. — Redaktion und Verlag: Berlin W. 15, Sächsischestrasse 8.

Papian hygiéniai szempontból steril pehelyből vagy uj vattából készit
BLAU, Király-utca 19
Telefon József 128—59.

Intézeti fehérnemüek
Székely Jenőnél Budapest, IV., Kammermayer Károly-utca 2., Szervita-tér sarkán.

STERNBERG HANGSZERGYÁR
RÁKÓCZI-UT 60 (saját palotájaban.)
Amerikai és egyéb külföldi gyártmányu, világhirü
zongorák és pianinok
„ETOFON" beszélőgégek tökéletesitett uj modelljei! — Világhirü müveszek teljes hanglemez repertoirja.
Az összes hangszerek legfinomabb minőségben! Mesterhegedük, gordonkák, fuvolák és tárogatók. — Zenekari rézfuvós hangszerek, cimbalmok és harmoniumok. — Bél-, selyem- és acélhurok.

„JÜDISCHE PRESSE"
WIEN.
Erscheint jeden Freitag.
Die «Jüdische Presse» vertritt die Interessen des orthodoxen Judentums. — Die «Jüdische Presse» bringt Berichte über alle Vorgänge im orthodoxen Leben mit besonderer Berücksichtigung der Tschechslovakei und Deutschoesterreich. — Die «Jüdische Presse» berichtet auch in objektiver Weise uber alle Erscheinungen im öffentlichen Leben des Gesamtjudentums. Abonnementpreis per Jahr: Fur Oesterreich, Ungarn und Polen Kronen 150.— Tschechslovakei c Kr. 60.— Deutschland M. 60.— Schweiz Fr. 10.— America Dollar 2.— Holland hl. Gulden 3.— England Schilling 10.— Inserate die drei mal gespaltene Petitzeile 0 10 Franco. Redaktion und Administration Wien, II., Malzgasse 12a.

Menyasszonyi kelengyék
Székely Jenőnél, IV., Kammermayer Károly-utca 2. Szervita-tér sarkán.

CIPŐ-különlegességek
nagy választékban
Gerő Adolf és Fia
cégnél BUDAPEST, IV. Kossuth Lajos-utca 4. sz.

Brilliánsokat gyongyöket, ékszereket mindenkinél drágábban vesz **SZEKELY EMIL** ékszerüzlete, BUDAPEST, KIRALY-U. 51, Terézvárosi templommal szemben, Cimre tessék figyelni! Telefon: József 105—35.

NAGEL ADOLF
zsak- es ponyvagyarkölcsönző intezet
Budapest, V. Arany János-utca 10
Gyarak: . Balaton utca 18 - Bulcsu utca 9
Tel. 104-10 és 30-92. Sürgönycim; Nagela Budapest.

P. Markus Emilia titka a legjobb Baby szappan

IRÓGÉPET azonnal szállit, becserél, szakszerüen javit
ECKSTEIN GYULA irógép- és irodabutortelepe Budapest, IV., Párisi utca 1. I. em. Telefon: 126 06

Perzsa szőnyegek
alkalmi vételek
STERNBERG, Dob-utca 24.

Felelős-szerkesztő és kiadó: dr. Patai József
Rövó nyomda, Budapest.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

XI. ÉVFOLYAM, 3. SZ. 1921 JANUAR 21

Multés Jövő

ZSIDÓ POLITIKAI, IRODALMI, TARSADALMI ÉS KRITIKAI HETILAP

SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, PODMANICZKY-UTCA 39. SZÁM

HIRDETÉSI KEZELŐSÉG: LEOPOLD CORNÉL HIRDETŐIRODA TEREZ-KÖRUT 3. TELEFON: 7—75.

ELŐFIZETÉSI DIJ: EGÉSZ ÉVRE . . . . . 250 K
EGYES SZÁM ÁRA 6 K

A konszolidáció utja.

Egyenlő jog, egyenlő kötelesség.

Irta: LOW ZOLTÁN.

Sokat beszélnek manapság a konszolidációról. Mindenki tudja és vallja, hogy ez az egyetlen csodaszer, mely képes lesz a lázbeteg országot ismét talpra állitani. Mielőtt azonban az orvos a szanálás munkájához fogna, előbb tisztába kell jönnie: mi a kóros állapotnak valódi oka.

A jelen esetben a diagnózis valóban kézenfekvő és evidens. A háboru roppant vérvesztesége megrenditette az állam szervezetét. Ilyen megrenditő katasztrófa után a beteg testnek — mint mondani szokás — teljes nyugalomra van szüksége. E helyett azonban mi történt? Az ország háboru utáni vezetői, egyik izgalomból a másikba, egyik forradalomból a másikba hajszolták azt, csoda-e hát, hogy az állam és a társadalom szervei megbomlottak és rendszertelenül működnek!

A legfőbb orvosság pedig a nyugalom helyreállitása és mindenféle osztályharc beszüntetése.

Az államszervezet csak akkor egészséges és csak ugy fejlődhet normálisan, ha minden alkotó eleme, tehát őstermelése, ipara, kereskedelme és szellemi élete egyenlő elbánásban részesülve egyenlő jogokkal bir és azok müvelői: gazdálkodók, kézmüvesek, gyárosok, kereskedők, mindennemü munkások, tisztviselők, művészek és irók, szoval az ország összes polgárai szabadon érvényesithetik tehetségüket, szellemi és fizikai erejüket a maguk és a köz javára. Nincs helye osztályuralomnak és amint a társadalom nem osztható izom- és fejmunkások két táborába, ép ugy nem osztható gazdasági, vagy kulturális szempontból — különböző felekezetek szerint.

Magyarországnak a jövőben szüksége van, százszorta inkább, mint ezeréves multja alatt bármikor, hogy polgárai összeforrjanak a nemzeti érzésben és ama tudatban, hogy csak az összetartás mentheti meg. Mindegy, hogy valaki demokratikus vagy arisztokratikus hajlamu-e, a gazdálkodást inkább kedveli-e, mint az iparüzést vagy a kereskedést, az sem fontos, hogy a monarchiát tartja-e jobb államformának avagy a respublikát, a fő az, hogy akár ilyen, akár olyan a felfogása és egyéni izlése, minden cselekedetével a magyarság és a magyar állam érdekeit iparkodjék előmozditani.

A munkásosztály egyeduralmi törekvésének kudarca legyen intőjel azoknak, kik most az ország egy másik társadalmi osztálya számára akarnák a hegemóniát megszerezni. Ha ellentmondás nélkül el is ösmerjük, hogy Magyarország fizikai és nemzeti életében első helyen áll az őstermelő, a kisgazda, a földbirtokos, aki minden idegszálával hozzá van nőve az ezeréves haza rögéhez: épp oly határozottsággal tiltakoznunk kell az ellen, hogy a kizárólagos döntő szót ez osztály képviselői reklamálják maguknak.

Az őstermelők mellett az állam gépezeténél kell állaniok a többi foglalkozási ágak képviselőinek is. Az elsők közt a kereskedelem reprezentánsainak. Szükséges-e a huszadik században ujból bizonyitgatni a kereskedelem jelentőségét? Nem világos-e mindenki előtt, hogy hiába szorgalmas a gazda és kegyes a természet, az ország és lakossága nem boldogulhat a kereskedelem közremüködése nélkül. Szabadság kell a kereskedelemnek, szabadság és egyenlő elbánás minden foglalkozási ágnak. Mert csak ez biztositja az egyensulyt közöttük és teremtheti meg az egységes nemzeti társadalmat.

A társadalom lelki egyensulyát közvetlenül a pártok és osztályok egyeduralomra való törekvése boritotta fel, a konszolidáció tehát csakis a nemzeti egység jegyében valósitható meg.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Erre az egységre azonban nemcsak a belső restauráció érdekében van szükségünk, hanem mert teljesen egyedül állunk a világ népei között és igy a lét vagy nemlét kérdése forog kockán, ha kifelé nem mutatunk egységes frontot és befelé még sokáig az egyenetlenség és széthuzás átka dul. Tisztában kell lennünk ugyanis azzal, hogy nincsenek barátaink, csak ellenségeink. Ha mostani aléltságunkban a győztes nagyhatalmaktól valamelyes segitség érkezik számunkra, értsük meg jól: nem a magyar fajnak nyujtják azt, hanem ama terület lakosságának, melyet a kontinens nemzetgazdaságának és kereskedelmének vérkeringésében visszaillészteni nekik maguknak épp oly föltétlen szükségesség, mint amaz országoknak, melyek katonái ma is fegyveres kézzel állanak rajta. A beteget meg kell gyógyitaniok, de nem azért, hogy visszanyert erejét szabadon használja önönjavára, hanem csupán geografiai helyzetéből eredő és a reá kiszabott kötelezettségek teljesithetése végett. A megcsonkitott Magyarországnak élnie kell, hogy másokat éltessen.

Ha e rideg valósággal tisztában vagyunk és él bennünk a nemzet elpusztithatatlan vitalitásába vetett szilárd hit, akkor tisztában leszünk azzal is, hogy az ujjászületés folyamatát csak ugy lehet megindítani, ha a vádaskodás és önvád, pártoskodás és személyi kérdések félretételével eddig elképzelhetetlen önmegtagadásban sebeket heggesztő és alkotó munkára egyesül a magyar nemzet minden egyes tagja. Nem Kossuth Lajosokat keres most szemünk, hanem Széchenyi Istvánokat. Akit a legnagyobb magyar példája megihletett, jöjjön mind elő és buzgalmát és tudását és energiáját bocsássa a nemzet szolgálatába, hogy az ország fentartásának anyagi feltételei megteremtessenek.

A nemzet most már láthatja, mily csalóka remény és végzetes tévedés volt elhinni, hogy föltétlen fegyverletétel és kormányzati rendszerváltozás megszerzik Magyarország számára Wilson és az entente jóindulatát. (A tévedésbe ejtésért a Károlyi-párt és sajtója felelősek, elsősorban maga a vezér, ez a beszámithatatlan politikai dilettáns, ki nemcsak hiveit és a közvéleményt, de valószinüleg önmagát is bolonditotta.)

Meg kell feszitenünk minden erőnket, hogy a mi munkaképesség maradt az országban, az mind érvényesülni tudjon. Mi nem pazarolhatunk sem munkaerőt, se munkakedvet és az ország érdeke ellen vét, aki megakasztja a munkáját bárkinek, — ha mindjárt zsidónak is.

Kétségtelen, hogy az első és legsürgősebb feladat a föld intenzivebb megmunkálása és kihasználása, egyszóval: a többtermelés. Létünk érdeke parancsolja, hogy ezt megvalósitsuk mielőbb. De ugyancsak a geografiai helyzet teszi kötelességévé a kereskedelem fölvirágoztatását. Kelet és Nyugat közt, sőt a Habsburg monarchia romjain alakult államok közt is centrumnak Magyarország marad. Akármilyen szük Magyarország politikai határa, a vizen és vasuti sineken rajta kell átmennie a forgalomnak. Budapest, predestinálva van, miként eddig is volt, hogy középpontja legyen a Balkán felé irányuló kereskedelemnek. Hogy tényleg azzá váljék, csak kereskedőink buzgalmától és élelmességétől függ. Nem lekicsinylése a szerb, bolgár, török és román merkantilizmusnak, ha megállapitjuk, hogy a magyar kereskedelem intelligenciája és fejlettsége tulszárnyalja az övékét. Pénzügyileg, igaz, össze vagyunk roppanva, de náluk sem fenékig tejföl s ha a békeföltételek teljesen meg nem fosztanak bennünket az ujjászületés lehetőségétől, egészen bizonyos, hogy pénzügyi és kereskedelmi köreink vitalitása erősebbnek bizonyul a szomszédokénál. Előfeltételül azonban szükséges: a kereskedelemnek a külfölddel szolid alapokon való megszervezése és minél kevesebb cikknek állami monopolizálása. A gabona mellett igen jelentős szerep vár, valutáris szempontból is, a borra, ipari szeszre és borpárlatra. Néhány esztendei szerencsés szőllőtermés kellően organizált borkereskedelem segélyével nagyot lendithet az állam pénzügyi helyzetén.

Hogy azonban a különböző társadalmi rétegek és gazdas. szervezetek a vázolt feladatoknak eleget tehessen .. az államnak, nevezetesen a törvényhozásnak is teljesiteni kell a kötelességét.

A legelső teendők közt látjuk a pénzügyi helyzet rendezését. A polgárság állandó bizonytalanságban él. Nem tudjuk, mi veszett el, maradt-e valami, mely terhek fognak reánk és gyermekeinkre nehezedni? De minden tehernél jobban nehezedik a közgazdasági életre a financiális bizonytalanság. Ezt kell elsősorban megszüntetni és tiszta helyzetet teremteni. Ugyanez áll a tőzsdével kapcsolatban is. Tőzsde nélkül a kereskedelem meg nem lehet. Ám ha szükségesnek találják a reformokat, vigyék keresztül természetesen a szakemberek bevonásával, de nem szabad azt a látszatot kelteni, mintha a fürdővel a gyermeket is ki akarnák önteni!

Halasztást egy percig sem tür a szabad kereskedelem intézményes törvényes biztositása. A magyar államnak, elismerjük, szilárd bázisa az agrártermelés, melynek okszerü és hatványozott fokozása juttathat bennünket a megélhetéshez és terheink elviseléséhez, de vitán felül állónak kell mondanunk azt is, hogy a kereskedelem az a faktor, melyre egyaránt szüksége van a termelőnek, a fogyasztónak és az államgazdaságnak. Meg kell tehát szüntetni ama korlátozásokat, melyeket a háboru kényszeritett reá. Csak a kommunizmus Utopia országában lehet kényszerzubbonyban a kereskedelem, a realitás világa szabadságot követel. Ez a szabadság azonban természetesen kell, hogy tisztességen alapuljon és az egyén jogos anyagi haszna mellett a nemzet és az állam érdekeit mozditsa elő. Valamint az egész közéletünk, mely lesülyedt pártok küzdelmeinek és érvényesülésének alantas nivójára, ujjászületést kiván, épp ugy más lélek, más szellem, nemzetibb és altruisztikusabb tartalom kell, hogy betöltse az ország pénzügyi és kereskedelmi tényezőit a legfelsőbbektől a legalsóbbakig. Az iskola és a társadalom feladata ezt a szellemet, melyhez mintát szolgáltat az angol faj, nálunk megteremteni.

Fogunk beszélni sajtóban és parlamentben a nemzeti és állami reorganizálás minden feladatáról. De mind hiábavaló lesz a legszebb szónoklat és a legmélyebb fejtegetés, ha a szavakat nem követi

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

a tett. A német nemzet kiadta már a jelszót: dolgozni. Nincs kétségünk, hogy ott csakugyan dolgozni fognak, amint dolgoztak már a multakban is. De nálunk? (Leszünk-e képesek végre lerázni magunkról a turáni tunyaságot?) Föltámad-e a magyarban is az önbizalom?

A lourdesi csodaforráshoz gyógyithatatlannak vélt bénák és betegek vonszolják magukat. Aki erősen hiszi, sok meggyógyul közülök. Az autószuggeszció csodákat tud művelni. Erre az erős hitre, erre az autószuggeszcióra van szüksége a magyar nemzetnek, hogy ismét talpra állhasson.

SOMLYÓ ZOLTÁN:

Kis zsidó és nagy zsidó.

Sokan vagyunk a világon
kis zsidók és nagy zsidók
Szőjjük, fonjuk eltünk szálát,
mint a sok csipetnyi pók.

Az egyiknek nincs igénye,
ajtófelfa is elég.
Pár nyaracska, pár telecske
hiszen oly kozel a vég.

Kis zsidó igy éldegélget,
tészen, vészen, meg elád.
S megnövekszik körülötte
lassanként a kis család.

Jön a krajcár, meg is marad,
nem költik el, csak felét.
A kis zsidó, hogyha meghal,
marad a kis feleség.

A másiknak több a vágya,
épittet nagy palotát.
Es az ablakán kinézve,
onnan el messzire lát.

De bármilyen messzi látna,
őt is nézik ám nagyon.
Figyelgetik, mitül nő meg
a kezében a vagyon.

Mit evett vajjon ma délbe?
kivánesiak szörnyümód.
Nagy érdeklődés kiséri
kis zsidót s a nagy zsidót.

Ezért zsidók, mondom néktek,
vigyázattal éljetek.
Halljátok-e, rólatok már
dalolnak is éneket.

Meghallhattok, kit a nóta
a szárnyára fölveszen,
annak híre mindöröktől
mindörökig megleszen.

De addig is önmagunkról
dalolgatni ó, be jó:
kis zsidó, nagy zsidó:
minékünk már igy is jó . . .

Dr. HEVESI SIMON:

Hit és kultura.

— Ünnepi beszéd a Mult és Jövő II-ik kulturestélyén. —

Hölgyeim és Uraim! A mi vallásos mestereink egyik legszebb tanitása, hogy „jó a vallási szellem világi kulturával" mindig szemem előtt lebegett, mikor a vallási irodalmunk forrásaiban rejlő kulturértékeket törekedtem föltárni. Azzal a programmal szenteltem magamat hivatásomnak, hogy a vallási irodalom és eszmevilág megértésével uj és mély kulturéletet kell teremtenünk és élnünk. Mikor közönségünk és ifjuságunk odáig jutott, hogy nem volt többé büszke zsidóságára, hanem ellenkezőleg szégyelte azt, mert a szelleme oda silányult, hogy csak azt tudta tisztelni, ami fény, pompa és hatalom külszinében jelenik meg; szükségesnek tartottam, hogy megvilágitsuk vallásunk és irodalmunk filozófiai és etikai mélységeit. Örömmel tapasztalom, hogy azóta a magyar zsidó kulturélet nagyot fejlődött. A kulturestély és kulturmatiné fogalma is meghonosodott köreinkben. A zsidó vallás nem ellensége a kulturának, sőt azzal a legtökéletesebb harmóniában összefér, kivánja és akarja az igaz emberi kulturát. Hiszen maga az abstract istenfogalom és annak eleven megőrzése rendkivül magas kulturszinvonalat jelent. A mi bibliánk szelleme nem a tétlen szemlélődést, nem a világmegvetést, nem a magányba vonulást és lemondó világgyülöletet tanitja, hanem a munkát, az eleven szellemi életet, a kulturát irta zászlajára. Mi mélyen átérezzük az emberi kulturélet és értékek jelentőségét, szeretjük a tudományt, a müvészetet, a bölcselkedést, az emberi élet megfigyelését, a történetben: de számunkra mindezek a vallás felé vezetnek, az élet, a történet, a természet tanulmányozása és megfigyelése, a lelki nemesedés, melyet tudomány és müvészet az emberben fejleszt, mind utak a vallás felé. A tudomány igaz eredményei praludiumai a vallás nagy szimfóniájának. Mi átérezzük és megbecsüljük a vallás óriási jelentőségét, üdvösségét és áldásait. De vallás alatt mi olyan gondolat- és életrendszert értünk, ami tele van kulturával: embernevelő, élettisztitó értékekkel és főkép egészséges szellemmel, mely az emberiség javát munkára és alkotásra serkentő motivumokkal szolgálja. Mi nem azt értjük vallás alatt, hogy valamely eszmerendszer ópiummámora lethargiába sülyeszti, — mint az Indus és Ganges partjain — vagy meddő fatalizmus béklyóiba veri a tömegeket, az amsterdami gettó lakóit a maradiság vaskapcsaival tartja homályos sikátorokban és odaköti az utódokat, ahol az elődök kénytelenek voltak szenvedni, szóval nem az energiák bilincsbeverését, hanem azok nemes és helyes irányba vezetését és fejlesztését, az emberi tehetségeknek nemes és helyes irányba terelését törvénnyel; az élet szabályozását, eleven erőinek nem megbénitását, hanem szabályozását; az egészség, a tisztaság, a kulturképesség megőrzésével az embernek jóságra, tettreképességre s munkáratermettségre, igaz rendeltetésének szolgálatára nevelését, élete derüjének, lelke nyugalmának, családi boldogságának, és társadalmi békéjének biztositására

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

szolgáló elvek megerősitését és Istennel való kapcsolatának kultuszát értjük vallás alatt. Meg vagyunk győződve arról, hogy az igaz kultura kiegészitője a vallásos nevelésnek és hogy vallás nélkül minden kultura sivár, az embert végzetes és szörnyü eltévelyedésektől megóvni képtelen. Vallás és kultura az emberi lélek két erős támasza. Az igy nevelt ember örömmel emelkedik a szellem magasabb régióiba. Elmélyed a tudományba, érvényesül alkotásban, tervelésben, iparban, hasznos tevékenységben, élvezi a müvészetet, rokonszenvez mindennel, ami a legszebb értelemben emberi, de elfordul mindentől, ami alacsony és rut. Megérti egy Ibn Gabirol magasan szárnyaló érzelemvilágát, mely napfényes magasiatokra tör, hová nem ér a mocsárvilágnak mérges párázata. Meghallgatjuk a nagy magyar müvész interpretálásában Patai József gyönyörü forditásában Ibn Gabirol verseit és mint a melodrámában az imbolygó zene hullámai a szót. ugy fogják kisérni az ő megszentelt érzéseinek akkordjai hitről és kulturáról folytatott elmélkedéseinket. Egész lelki szépéségében jelenik meg előttünk a költő, aki nem téveszti össze a csalánt a pálmával, mikor választania kell, aki a léhaság és érzékiség alacsony gyonyöreit megveti, melynek bora borzaszt, átkos áika, melynek bora bün arjával borit, vétke vetket tenni bátorit, halljuk a költőt, amint fölsir szubjektiv lirája: „ha lelkem mélyén szomju vágy nem égne", tan boldogabb lehetnék, de akinek. hiába mondják barátai: „még viszszasirod az elmult éveket". — a költöt, aki nem fog nyugodni addig, mig Istent meg nem ismeri és „dalt nem zeng, mit kábultan hallgat Szodoma, dalt, minőt nem dalóltak még soha!"

A bölcselő költő, a Mekor Chajim, a Kether Malchuth és a Tikkun middoth hannefes mélylelkü szerzője egyik tipusa a hit es kultura harmóniájának, mely a zsidoságban nem ritka jelenség. Eljön az idő, mikor megértik a mi nagyjainkat és az eszméket, melyeket képviseltek. Ha most sötétség ül a világ fölött, vannak még az igazságnak hódoló szellemek. A sötetségben itt is, ott is kicsinyke fénypontokat látok kigyuladozni, melyek eloszlatják a homályt. Vannak még emberek, akik undorral fordulnak el a gyülölködés, az ármány, a rágalom rut jelenségeitől, akikben megvan az akarat közeledni az igazsághoz. Sára ősanyánkról azt beszéli az ősi hagyomány, hogy mikor gyermeke született, a szomszédnők elhozták elébe a saját gyermekeiket, hogy azokat is táplálja anyatejével. Ezekből a gyermekekből származnak — mondja a midrás, azok az emberek, akik az igazság előtt meghódolnak és közelednek az igaz Isten felé. Mikor a szentföldön jártam, mutattak egy fehér barlangot, melyről azt tartja a keresztény monda, hogy mikor a menekülő anya a bambinot szoptatta árnyas boltivei alatt, egy csöpp teje kihullott a földre és attól a barlang fehér lett. A midras legendája szerint Sára ősanyánk tejétől az emberek lelke lett fehér. Az emberek lelke, akikben van egy csöpp Sára ősanyánk tejéből, az a Milchgrotte, melynek templomában az igazság oltára fölépül és az igazságszeretet szent mécse kigyul. Már látom a homályban, itt is ott is gyuladoznak a mécsek, a gyülölet uralma nem lehet örök — minden sötétségen erőt vesz a hit és kultura és kell, hogy erőt vegyen.

Mi magunk annál inkább leszünk megbecsülve, mennél inkább élünk hitünkben és kulturánkban, ha nem vetjük meg a megszentelt alapkövet, melyen az emberiség üdve és boldogsága épül. Tudás, bölcselet, költészet, müvészet, a kiváló szellemek munkája, az eleven pezsgő szellemi élet, előadó és hallgató lelkivilága mind egyesüljön annak a zsidó kulturának müvelésében, melyből fényesen emelkedik és világit ki a zsidóvallás szentséges tana, világfölfogása és erkölcsi kulturája. Hány lángelmét lelkesitett már a biblia csodás alkotásra! Örök problémák mélységes kutforrásánál, hány nagy emberi elme állott meg elmerengve! Alkotásaik előttünk kedvesek, költemény, kép, szobor müvemek, amely megtölti a kultura történetét es bennünket inspirál, hogy még jobban megértsük és szeressük szent irodalmunkat. Ne mondja senki, hogy a zsidó génius elzárkózik a művészetek elől. Csak templomainkban nem akarjuk az érzéki megjelenitéseket, mert a fönséges érzékfölötti létvalóságot és jelenvalóságot képes befogadni a lelkünk és nem akarjuk az egyetemes tisztaságot anyagi szemlélettel megzavarni. De a zsidó sziv szereti a müvészetet és gyönyörködik benne. Zene és dal, költészet és irodalom, festészet és szobrászat, a magasra hivatott emberi szellem minden alkotása tulemel az anyagi lét szféráján és bizonyitja mind azt, amit a zsidóság világtörténeti programmja tanit, hogy van felsőbbrendü szellemiség. Azzal az érzéssel engedjük át ma is lelkeinket a zene hullámainak, a költők lélekmelengető szavának: hogy mindebben a szellemiség él, mely minket a szellemiség örök forrása felé utal.

Templomainkat nem ékesitjük szobrokkal, képekkel, csak az anyagtalan müvészetnek a dalnak, szónak és zenének van ottan helye, de lelkünk világában helyet talál minden, amiben az emberi alkotó erő érvényesül. A kulturának elemei otthonosak hivő lelkünk világában. Az egyház ékesiti templomait müvészi alkotásokkal, a kép pótolja a könyvet, mondják régi tanitómesterei, egy zsinat elrendeli, hogy a vallási tanokat müvészi ábrázatokkal kell a nép számára hozzáférhetővé tenni. Nekünk ,az irás népének, nincs szükségünk erre, nekünk megteszi ezt a szolgálatot, a könyv, a pergament, — hiszen nem volt a frigyszekrényben más, csak a két kőtábla, mert az ige élt — de azért szeretjük és megbecsüljük a müvészetet. Müvészet, tudás, kultura, vallásos életünkkel összefér, szellemi élet és zsidó vallás összetartozik, mert „jó a vallási szellem világi kulturával". Nem diszitjük templomainkat faragott képekkel, müvészi alkotásokkal, de lelki dómot emelünk vallásos életünkből, melyet ékesitenek az esztetikai érzés, a filozófiai meggyőződés és a kulturális emelkedettség csodás alkotásai és drága kincsei!

A hit világa, az erkölcs világa és a kultura világa összetartozik, hogy az embert jobbá, nemesebbé, igazi emberré tegye. Vallás és kultura, a szépnek, jónak és igaznak kultusza egyesitsen bennünket mindhalálig szeretett, megértett és hüséggel megőrzött zsidóságunkban!

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Kis László temetése az oceánon.

A Mainam hajó egyik visszatért zsidó tisztje felkereste szerkesztőségünket és előadta az alábbi megható részleteket Kiss László tengeri temetéséről.

A Csendes-Óceán végtelen viztükrén suhant a Mainam. Hatalmas hajó, félelmetes vizi kolosszus. Fedélzetén és bordái közt hazatérő hadifoglyok százait hozta. Boldog és elgyötört embereket, akik hét évi szörnyü szenvedés után szálltak a tengerre, hogy övéiket és hazájukat viszontlássák.

Október 30-án este aludni tért szük hálóhelyére Kis László zászlós. mellén az arany és a nagy ezüst vitézségi érem. arcán irtózatos szenvedések nyoma. És szemeiben a reménység tüze, hogy mind e szenvedéseknek nemsokára vége lesz. Kis László zászlós elaludt e boldog hittel és nem ébredt fel többé. Agyszélhüdés érte álmában s reggel holtan találták bajtársai. Az utolsó pillanata nyugodt volt. Életében sok volt a szenvedés

A halál kiméletesebb volt hozzá.

A visszatérő hadifoglyok között halott volt. Egy drága bajtárs kidőlt a sorból, amikor már szinte a haza kapujánál állottak. A zsidó halott pedig szent az ősi rituálék szerint. A halottnak meg kell adni a vallás szentségét, bárhol és bármilyen körülmények között hunyt is el. A zsidó halotthoz kegyeletlen kézzel nyulni nem szabad.

A zsidó hadifoglyok tehát tanácskozásra gyültek a rohanó hajón. Magyarok, osztrákok, németek, lengyelek, mind, akik zsidók voltak. Bloch Berthold pápai kereskedő, őrmester felment a parancsnokhoz és a zsidó szertartás szerint való eltemetésre engedélyt kért. Ám ekkor kiderült, hogy Kis Lászlót valami tévedés folytán reformátusnak könyvelték el. A parancsnoknak aggodalmai voltak. Százan is jelentkeztek tanunak és bizonyitották Kis László zsidó voltát. Végül is a parancsnok engedett.

A halottat előirás szerint lepelbe takarták és a fejénél meggyujtották a mécset. A hajó rohant a végtelen vizen. S a szük hajókamrában szomoruan imbolygott a kis olajláng és rávetette sárga fényét a kiszenvedett hősre. Valahol messze, ezer és ezer kilométerre, mérhetetlen távolságban emberek éltek, jártak és beszéltek. Kis Lászlót haza várták. Aggódó szülők, zsidó emberek, akik hét éven át remegtek a földgolyó tulsó végébe sodort fiuért. S az olajmécs rávetette fényét a halottra. Zsidó volt.

A fedélzeten zsidók dolgoznak. Vasárnap délelőtt volt, ünnepi csend a hajón és a beláthatatlan óceánon. Csak a kalapácsok csapkodása dong szét a fedélzeten. Zsidók dolgoznak. Koporsót ácsolnak. Egyszerü deszkákból rójják össze a bajtársak. A hajótisztek vállukat vonják és nem szólnak semmit. Tengeren nem szokás koporsóban temetni. A tengerészek zsákba varrják a halottat. De a zsidó ritus nem enged koporsó nélkül temetni. S Kis László zsidó volt. A zsidó halott szent, kegyeletlen kézzel nem szabad hozzányulni. Zsidók dolgoznak. Ácsolják a koporsót. Szótlanul, némán, komoran.

November 1. Vasárnap délután félnégy óra. A hadifoglyok valamennyien összegyülnek. Tegnap még Kis László is köztük volt. S ma, már koporsóban fekszik. Lábánál husz mázsa vas beöntve. Hozzák. Zsidó bajtársak görnyednek alatta. A szertartás alatt a hajó nem folytatja utját. Nagy köröket ir le s a helyet pontosan felmérik. A középső fedélzet korlátjait kibontják. A koporsót ráteszik a sikos deszkára. Bloch Bernát elmondja a Hacur tomim poolan imát. Utána dr. Balogh tart gyászbeszédet a bajtársak nevében. Öregek, ifjak, keresztények és zsidók zokognak. A halál fenségében, a közös fájdalomban mindnyájan egyek. Felzendül az Él molé ráchámim s a zsidó ima most mindenkinek szivéhez szól. A dalárda gyászdalokba fog. S a koporsó megindul a lejtőn s egy pillanat alatt eltünik a habokban. Fuit. Kis László, a zsidó hős, aki a magyar hazáért halt meg, az Óceáné. A zsidók körbeállnak és elfuló hangon kezdik:

Jiszkádál vöjiszkádás sömé rábo . . .

Négy óra. A Mainam folytatja utját Magyarország felé. Fedélzetén egy ifju hőssel kevesebb s odahaza, a magyar sikon.

eggyel több a gyászoló zsidó családok száma.

Megjelent

A

MULT ÉS JÖVŐ

művészi

havi folyóiratának

jubiláris száma.

Előfizetési ára egész évre 600 korona.

Csak annyi példány jelenik meg, ahányan előfizetnek rá. Az előfizetést előre kell bejelenteni a kiadóhivatalnál, Budapest, Podmaniczky-utca 39.

I. ZANGWILL:

AZ ÜVEGCSISZOLÓ

RAAB ANDOR forditása. Történeti elbeszélés.

Ara 25 K. Megrendelhető a kiadóban.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Dr. BERNSTEIN BÉLA:

Hitoktatásunk bajai és orvosságai.

Ha sorsunk verőfényesről borusra fordul, elkezdjük kutatni a körülményeket, melyek között éltünk, hogy felderitsük a hibákat, a mulasztásokat, melyek hozzájárulhattak a szomoru helyzet kialakulásához. És ha nem is találjuk meg a sorsfordulatnak igazi okát, de a keresés, kutatás javunkra válik, mert elvezethet a tényleges hibák és vétkek kiküszöböléséhez.

Abban a szomoru helyzetben, melybe a magyar zsidóság jutott, értve alatta nemcsak a külviszonyokat, de még inkább a belső állapotokat, amikor kirivó tényként láttuk, hogy mennyi hitetlen zsidó volt közöttünk, aki gyáva árulóvá lett, mennyi rothadt lélek járt sorunkban, amelyeket az első vihar ledöntött lábukról, szintén magunkba szállva, keressük az okokat, melyek e kárhozatos viszonyokat előidézhették.

Ezek között nagyon sokan első sorban a hitoktatásra gondolnak, annak a fejére akarnák a bünök halmazát ráolvasni, hisz a hitoktatás az a tényező, mely kizárólag a gyermek vallási világával foglalkozik és amelynek feladata, hogy a jövő nemzedéket mindenkor megnyerje a hitnek, a vallásnak.

- Mi nem tagadjuk, hogy hitoktatásunknak általában és főleg helyenként öreg hibái vannak, hogy nem felel meg mindenütt és minden tekintetben a hozzáfüzött várakozásoknak, azért fogunk is hitoktatásunk bajairól bővebben szólni. Azt azonban már itt és a leghatározottabban kijelentjük, hogy *tévednek mindazok, akik hitoktatásunkat tartják a mi szomoru viszonyaink főokának és kik minden orvoslást tőle várnak.*

Bizony nagy tévedés ez! Állapitsuk meg nyiltan és őszintén, hogy hitoktatásunk képtelen azoknak a tulcsigázott feladatoknak megfelelni, melyeket a szülők nagy része reá szeretne sózni. *Mondjuk ki nyiltan és őszintén, hogy hitoktatásunk képtelen egyedül, a család hathatós segitsége nélkül, vallást adni a gyermeknek, azaz vallásosan nevelni, de igenis a család képes ezt egyedül is, a hitoktatás nélkül, biztosan elérni.* Tévedés általában, ha a szülő az iskolára akaria a teljes nevelés-oktatást bizni, de valósággal bünné válik ez a törekvés, ha a vallásos nevelés-oktatásról van szó.

Mikor e tárgyról gondolkodom, mindig eszembe jut a nagy Hirsch Sámson Rafael szellemes bevezetése, melyet a hitoktatásról szóló cikkéhez irt. Egyszer — ugymond — egy német városkában tanuja volt, mikor egy kis csapat zsidó diák nagy hangosan rohant ki a rabbi lakásából, azt hirdetvén: „Ma nincs vallás! A doktor urnak fáj a feje!" (Wir haben heute keine Religion! Der Herr Dr. hat Kopfschmerzen!) „Hát tegnap volt vallástok, avagy holnap lesz vallástok, avagy vallás-e az, zsidó vallás, az a nagy és fenséges zsidóság, amelyért egykor apáitok éltek, amelyért egykor apáitok meghaltak, vallás-e az, amit ti igy az iskolában tanultok?

Sok igazság van ebben a gunyban, amellyel a „hivatalos" hitoktatást illeti és ha tagadhatlan is, hogy ama félszázad alatt, mely Hirschnek cikke óta eltelt, az iskolai hitoktatás mindenféle nagyot haladt és sokkal jobban megfelel kitüzött feladatának, de azért mindig csak „iskolai" hitoktatás marad, mely eszközeiben sokkal korlátoltabb, semhogy azt elvégezze, amire nem ő, de semmiesetre sem ő egyedül van hivatva, hogy a gyermeknek vallást, vallásos nevelést adjon!

És ha most valaki azt meri állitani, a szomoru tényekre utalva, hogy a mi „hivatalos" hitoktatásunk csődöt mondott, ugy én egyenesen visszavágom: *Nem! nem a mi hitoktatásunk mondott csődöt, hanem belekergeti abba a családnak részvétlensége, közömbössége, nem ritkán egyenes bünössége, zsidótlansága!*

Ha tehát a zsidó szülők azt akarják, hogy a rendszeres hitoktatás megfeleljen céljának, meg tudja oldani nehéz és fontos hivatását, ugy jöjjenek segitségére, amint az mulhatlan, szent kötelességük. Támogassák a hitoktatást vallásos neveléssel, amidőn házukban fenntartják a zsidó életet, annak gyakorlatába bevezetik gyermekeiket és rászoktatják vallási kötelességeik teljesitésére. Mert, ha ezt nem teszik, sőt ha — fájdalom igen gyakran — a hitoktatás ellen dolgoznak, félmüveltségükben kiméletlenül neki rontanak és pusztitják a gyermeki lelkeket, akkor csak magukra vessenek, ha gyermekeik elidegenitve a zsidóságtól, tudatlan, közömbös zsidókká vagy — ami attól nincs messze — hitetlen, jellemtelen árulókká válnak; nem tehet arról sem a zsidóság, sem a hitoktatás!

Ezzel nem akarjuk azt mondani, hogy hitoktatásunk már elérte fejlődése csucspontját és minden tekintetben megfelel a hozzá füzött jogos várakozásoknak. Korántsem! Van a mi hitoktatásunknak általában, különösen pedig helyenként, elég hibája, amit orvosolni kell és lehet.

Ezek a hibák vagy hiányok csoportokra oszthatók, ezek orvoslása minden egyes csoportnál külön eszközlendő, de hatásukban szorosan összefüggnek egymással, igy tehát össze tartoznak.

Hogy hitoktatásunk hibáit és hiányait orvosolhassuk, szükségünk van: *1. Megfelelően képzett, kiváló hittanárokra, 2. A viszonyokhoz alkalmazkodó egyetemes tantervre, 3. A tanterv szerint készült kitünő tankönyvekre, és 4. A tananyag elvégzéséhez kellő időre.*

Vegyük csak sorra e tényezőket, világitsuk meg azokat élesen, ha néha bánt is a fény, mely a fájó sebekbe behat, mondjuk ki őszintén, mit kelleme tennünk és mit abbahagynunk, hogy hitoktatásunk igazán fejlődve, elérje azt a magaslatot, melven állnia kell, mert csak igy számithatunk javulásra.

Sokszor és sokat irtak már e kérdésről, magam is többször elmondtam egyet-mást és ha nem is fogok sok ujat felhozni, el kell mindezt ismételve és ujra mondanunk, mert eddig nem értünk el országosan kellő eredményt; hogy szervezet hiányában minden hitközség önálló köztársaság, mely azt teszi, ami neki tetszik és nem teszi mindig azt, ami a köz érdekében kötelessége volna. Ideje volna, hogy végre összefogjunk és némi fegyelmet hozzunk felekezetünk egyetemébe, hogy szigoruan óvakodva bármely hitközség vallási irányának, leg-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

szentebb belügyének megsértésétől, mégis kényszerithessük a közös munkára, egyelőre a csonka Magyarország zsidóságának egyetemes érdeke előmozditására. Ennek egyik elsőrendü követelménye a hitoktatás emelése, mindenütt egyforma ápolása, parancsainak lelkiismeretes és áldozatkész teljesitése.

Lássuk a csoportokat közelebbről.

*

Amint emlitettük, hitoktatásunk hibái és hiányai orvoslásához *első sorban megfelelően képzett kiváló hitoktatókra van szükségünk.* Tudjuk, hogy általában, a vidéken tulnyomóan, a rabbik végzik a középiskolai hitoktatást. Tegyük bátran hozzá, hogy rabbijaink egy része, nem épp az ő hibájából, nem tud tanitani. Nem pedig azért, mert nem képezték ki erre, sem elméletileg, sem gyakorlatilag; pedig ez elengedhetlen feltétel. Hát vajjon a magyar nyelv és irodalom tanitása nehezebb, mint a hitoktatás? nem-e ellenkezőleg a modern hitoktatás a legsulyosabb feladatok közé tartozik, valódi művészetet igényel mesbereitől? És mégis a magyar nyelv és irodalom tanára éveken át elméleti és gyakorlati kiképzésben részesül, azután szakvizsgát tesz, a modern rabbi, mint hitoktató, pedig nem.

Vegyük még hozzá, hogy a rabbinak helyzete különösen nehéz: ő aki a felnőttek tanitója, megszokta a hitszónoklatokban az érett emberekhez való beszédet és most kell, hogy leereszkedjék a középiskolai tanulóhoz és el ne felejtse soha, hogy nem prédikálni, hanem iskolaszerüen tanitani kell, hogy kiforratlan elmék és fejlődő, bontakozó lelkek vannak előtte. Természetes, hogy első sorban tiszteletet kell ébresztenie saját személye és igy tárgya iránt, hogy szigoru fegyelmet tudjon tartani, mert különben nem tanithat. Ez, igaz, nagyjában egyéni dolog, de azért tanulni is kell ennek a módját és sokat segithet a természetes tehetség mellett a megfelelő kiképzés.

A rabbi legyen tehát hitoktató, lehet is az, de mindenképpen előkészitve erre. Tegyük azonban hozzá, hogy nem csak rabbik lehetnek hitoktatók, *feltétlenül szükségünk van egyéb, kizárólag erre képesitett hitoktatókra.* A rabbit a modern hitközségben, mihelyt az nagyobb, pl. 3—400 családból áll, annyira lefoglalják a különböző casuáliák és ha a hitközség vallási-felekezeti életében részt akar venni, nem ragaszkodván a szigoruan előirt kötelességekhez, annyi dolga van, hogy lépten-nyomon összeütközésbe kerül a hittanórákkal. Már pedig a hittanórák sürü elhagyása nemcsak a tananyag elvégzését kockáztatja, de a tantárgy tiszteletének és a hozzátartozó fegyelemnek is rovására megy. Azért is minden nagyobb hitközségben, ahol a középiskolák száma emelkedik, külön hitoktatókra van szükség és a község papjának elég az irányitás, a felügyelet.

A kizárólagos hitoktató sok tekintetben előnyben van a rabbi felett; miután nem kell oly sokoldalunak lennie, kiválóbb lehet a saját szakmájában és mesteri fokra viheti sokkal inkább, mint a rabbi, akinek figyelmét és gondolkodását száz más tárgy és kör köti le. Azonkivül magánuton is tanithat, amire feltétlenül szükség van nagyobb községben, amit a rabbi megint nem tehet. És ime, mikor az ünnepek jönnek, a rabbi el van foglalva községével, nem ér rá a hittanórákat pontosan betartani, ünnepen a templomot nem hagyhatja oda és a törvényes szünetet élvező tanulók magukra maradnak, nincs senki, aki összegyüjtse őket, aki az ünnep szentségéhez mérten foglalkozzék velük. Amikor és ahol minden szülő elvitte gyermekét a templomba és ott imádkoztatta, amikor és ahol a szülői ház teljes ünnepet tartott, nem érezték ennek a hiányát ugy, mint ma, amikor sok-sok szülőre nem számithatunk e tekintetben.

Sürgős szükségünk van tehát kizárólagos hitoktatókra, akiknek nem kell oly hosszu tanulmány utján oly magas képzettséget szerezni, mint a rabbinak, és azért mégis kitünő hitoktatók lehetnek. Ugy mint az orthodox hitközségek nagy áldozatokat hoznak Chéderjeikért, mert azok fenntartását létalapjuk feltételeihez számitják és alkalmaznak Melammedokat, akik nem képesitett rabbik, ugy kell ezt megtenni a modern hitközségeknek a rendszeres hitoktatás érdekében, hitoktatók alkalmazásával.

De ezeket azután tisztességes megélhetéssel, nyugdijas állással kell ellátni, hogy hivatásuknak élhessenek. Nem szabad őket agyonterheini, heti 30—36 órai tanitással, amikor a középiskolai tanár óráinak rendes száma 18, mert különben elcsigázva, képtelenek lesznek munkájuk becsületes elvégzésére. Most többnyire hiába keresnek hitközségeink hitoktatókat, maga a nagy pesti hitközség is, nincs elég képzett tanerő erre. Gondoskodjunk tehát arról, hogy legyen, csábitsuk a megfelelő tehetségeket e térre kedvező kilátások nyujtásával, mert ez hitoktatásunk javitásának, fejlődésének egyik elengedhetlen feltétele!

(Vége következik)

MEGJELENT

PATAI JÓZSEF

BABILON VIZEIN

(VERSEK)

HARMADIK KIADÁS.

A TEMPLOMI ÉNEKEK

HATODIK KIADÁSA.

A KÖLTŐ LEGNÉPSZERŰBB VERSEI A ZSIDÓ ÜNNEPEK KÖRÉ CSOPORTOSITVA.

ÁRA 50 KORONA.

A Mult és Jövő előfizetőinek **38** korona.

Megrendelhető a Mult és Jövő kiadóhivatalánál az ár előzetes beküldése mellett.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

TOLL HEGYRŐL

A HAGGIBOR A KATHOLIKUS GIMNÁZIUMBAN. A kolozsvári Uj Keletben olvassuk a következő hirt: „A Haggibor táncestélye ma este lesz a katholikus gimnázium dísztermében.“ Egyszerü kis hir ez s mégis mily sokatmondó! A Haggibor héber szó és erőset, hatalmasat, jelen esetben pedig egy zsidó sportegyesület nevét jelenti. A zsidó sportegyesület táncestélyt rendez s e célra a katholikus gimnázium engedi át a disztermét! S ez a csoda nem száz és száz mértföldnyire, hanem Kolozsváron történt meg az 1921-ik esztendőben. Antiszemita laptársainknak meleg figyelmébe ajánljuk e hirt. Egyetértés, testvériség tekintetében tanulhatnának Kolozsvártól.

A ZSIDÓKÉRDÉS A HABORUBAN. A napilapokban és a Hadviseltek Lapjában olvassuk a következő hirt:

„Öt évvel ezelőtt történt, amikor az északi harctéren ádáz tusák tüzében harcoltak katonáink az oroszok ellen, hogy Szabó István és Kohn Sámuel barcikai népfelkelők halálos sérüléssel kerültek a segélyhelyre. A haldokló Szabó István az első segélyt nyujtó ezredorvosnak kijelentette, hogy halála esetén minden vagyonát legjobb barátjára, Kohn Sámuelre hagyja. Az ezredorvos a végrendelkezésről jegyzőkönyvet készitett és azt Szabó halála után elküldötte Barcikára a szülőfalujába.

Ugyanabban az órában, ugyanazon a harctéren, de más segélyhelyen a halálosan megsebesült Kohn Sámuel is végrendelkezett. Boltját, ingatlanait, egész vagyonát pajtására, Szabó Istvánra hagyományozta. Kohn se tudott semmit barátja sorsáról. Ugy halt meg, abban a tudatban, hogy vagyona jó kezekben marad.“

Kohn Sámuel, mint neve is mutatja, kétségtelenül destruktiv vallásu volt, Szabó Istvánról már nehezebb eldönteni, keresztény volt-e avagy keresztyén.

(Itt a cenzura 5 sort törölt.)

ANDRÁSSY ÉS SZMRECSÁNYI EGY GYÉKÉNYEN. Végre megszületett az uj párt, amely érezhető hiányt fog pótolni a magyar politika pártszegény életében. A képviselő urak hetekig kiváltak és beváltak, nyilatkoztak és cáfolgattak, mig végül kipattant a szenzáció: Andrássy és Szmrecsányi közösen alapitanak pártot. A nemes gróf, a nagy liberális államférfiu fia összepaklizott az ébredők elnökével. Meghatóan kedves kis házasság, annyi bizonyos. Viszont Szmrecsányitól még meghatóbb, hogy a zsidókérdést kegyeskedett kikapcsolni programmjából és ebbeli magvas nézeteit hihetőleg teljesen az ébredők berkeiben fogja kifejteni. Uj pártról lévén szó, természetesen Haller István sem maradhatott el a randevuról. A numerus clausus nagymestere barátságos kezet nyujtogat „minden fajnak, nemzetiségnek és vallásnak!“ E hármas megnevezés alatt természetesen egyértelmüleg a zsidók értendők. Mindez nagyon kedves és tekintettel az uj pártelnöki és esetleges bársonyszéki lehetőségekre, nagyon is érthető. Hiába, mégis szép dolog az elvhűség, amelyet Szmrecsányi és Haller urak oly nagyon szerettek hangoztatni

KITÉRT VAGY NEM TÉRT? Szájról-szájra adják és suttogják, hogy ez meg ez a művész vagy művésznő kitért. Szeretnők már látni azt a zsidó szinészt vagy irót, akiről a „leghitelesebb forrásból“ nem rebesgetnék e hirt. Sajnos, a kitérési járvány, amely elsősorban a vezér és diszzsidók családjaiban dühöngött, éppen eléggé indokolttá teszi a gyanut. Bizonyos határt azért mégis fel lehetne a gyanusitásban állitani s akikről nem tudják a konkolyhintők biztosan, azt kár gyanusitgatni és ezzel egyenesen belehajszolni őket a tulsó táborba. Tudunk eseteket, amikor olyanokat gyanusitottak meg egyenesen a hitközségi testületek gyülésein, akik előttünk a leghatározottabban kijelentették, hogy nincs az a pozició, amiért a zsidóságot cserben hagynák. A leghumorosabb a dologban az, hogy ugyanaz a művész egy laptársunk hasábjain, hol mint diszzsidó, hol mint hitehagyott szerepelget, aszerint, amint van-e remény arra, hogy az illető művész laptársunk hangversenyén fellép vagy nem. Különösen olyankor hangos a hitehagyás vádja, amikor valamelyik művész a konkurrens lap hangversenyén lép fel. Ez azonban teljesen lényegtelen ahhoz a komoly kérdéshez képest, hogy valóban vannak művészek, akik annak ellenére, hogy jónak látták a zsidóságnak hátat fordítani, ugyancsak jónak találják, hogy a nagy zsidó hangversenyekre felvétessék magukat. Igy legutóbb is megtörtént, hogy egy művész eltagadta kitérését és a rendezőség csak néhány nap mulva más oldalról tudta meg az illetőnek vallásrendezési tevékenységét, mire természetesen a fellépéstől eltekintett. Amint helytelenitjük azt, hogy mindenkit kitéréssel gyanusitgatnak, épp annyira el kell itélnünk azt, hogy egyes művészek, akik bármilyen okból kitértek, nem vonják le ebből legalább azt a konzekvenciát, hogy ne lépjenek fel ott, ahol a közönség osztatlan megvetéssel tekint a kitérőkre.

AZ ERDÉLYI ZSIDÓKRÓL IR A NEMZETI UJSÁG amely 2 év óta átlag minden héten egyszer beszámolt erdélyi zsidó testvéreink uiabb és uiabb „hazaárulásairól“ s nem mulasztotta el egyetlen alkalommal sem, hogy koholt rémhireinek alapján egy kis izgatást el ne kövessen az itteni zsidók rovására. Most azonban máskénen fuvolázik a jeles kartárs. Az erdélyi magyarság szervezkedéséről számol be s ime, azt olvassuk, hogy a mozgalomhoz „csatlakozásukat jelentették be a magyar zsidók is!“ No lám! Mi ütött egyszerre a Nemzeti Uiságba, hogy ily filoszemita hurokat penget? S vajjon, mikor füllentett jeles kartársunk ,most-e, amikor az erdélyi magyar zsi-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

dók hazafiságáról számol be, vagy pedig akkor, midőn hazaárulásukról zengedezett? Azt hisszük, az utóbbi esetben és mostani objektivebb hangja arra az egyszerü felismerésre vezethető vissza, hogy nehéz akkor barátokat szerezni, ha állandóan piszkoljuk és gyalázzuk őket.

Itt a cenzura egy Tollhegyünket törölte.

A ZENGZETES HANGZASU „Hajduföld" cimü, de a Hajduföld érzelmeit egyáltalán nem képviselő debreceni napilap „Ébredő zsidók garázdálkodása" cimen hasábos cikket irt. Az eset ugy történt, hogy a Hajduföld szerkesztője éjszaka hazafelé tartott és mindenkit lezsidózott. Két fiatalember erre felpofozta. Pont. Ezen eset kapcsán a felképelt szerkesztő ur bus cikket irt lapjába és figyelmébe ajánlotta a rendőrségnek, hogy a zsidók is ébrednek. Tehát ha valaki az utcán verekedik, az ébredő!! A Hajduföld szerkesztője sokkal őszintébb, ugy látszik, az ébredők parlamenti vezérszónokai. Tehát, ha a zsidók verekednek, akkor a zsidók ébredők? Verekedő zsidó = ébredő zsidó.

(3 sor törlés.)

„Teljes nyiltsággal!"

Mióta a Mult és Jövő hetilapja megjelenik, egészen természetes, hogy programmunkba felvettük az antiszemitizmus ellen való harcot is. Törekedtünk ellensulyozni és vádakat, amelyekkel ma a zsidóságot illetik, amelyekkel lekicsinyelni akarják azt a megmérhetetlen értékü munkát, amellyel Magyarország ipari és kereskedelmi felvirulásában, kulturális életének kiépitésében közremüködtünk. Nem törekedtünk soha szenzációhajhászásra, nem akartunk olcsó hatás kedvéért mindenben antiszemitizmust szimatolni, hiszen sajnos, nem kellett azt lámpával keresnünk. Nem hunytunk szemet a zsidóság hibái előtt sem, de az igazság lámpájával rávilágitottunk az antiszemiták hazugságaira is. Soha sem akartuk az ellentéteket még jobban kiélezni, ellenkezőleg: a célunk mindig az volt, hogy a társadalmi béke utját egyengessük: S ha esetleg tévedtünk volna, a cenzura gondoskodott arról, hogy olyasmi ne kerülhessen hasábjainkra, ami szerintük a kedélyeket mégis nyugtalanithatta volna. Ami megmaradt, arra a cenzura rányomta a „közölhető" bélyeget s az ügyészség ennek alapján adta meg a terjesztési engedélyt. Ennek ellenére, mint már többször megirtuk, egyes vidéki fiók-cenzurák az ügyészség által átcenzurázott és terjesztésre jogositott lapunkat mégis elkobozták és kézbesitését hétről-hétre rendszeresen megakadályozták. A legfelsőbb fórumnál számos panaszt tettünk emiatt s e beadványainkban hivatkoztunk arra, hogy a kormány maga is többször kijelentette, hogy az ilyen „egyéni akcióknak" véget vet. E panaszainkra választ is kaptunk s ebben az elkobzás okául egy körlevelet emlitenek meg, amelyet a Mult és Jövőhöz mellékeltünk s amelyben az antiszemita sajtó ellen „teljes nyiltsággal harcra hivtuk fel a zsidóságot." Legyen szabad megemlitenünk, hogy az antiszemita sajtó ellen nemcsak körleveleinkben, de hasábjainkon is állandóan társadalmi küzdelemre, bojkottra hivjuk fel a zsidóságot, de ebben sem törvényellenes, sem megrovandó cselekményt nem tudunk látni. Elvégre az antiszemita sajtó csak nem számit zsidó előfizetőkre, bár másrészt tény, hogy a zsidó cégek jól megfizetett hirdetéseit éppenséggel nem veti meg. Másodszor pedig nem akarjuk hinni, hogy az antiszemita sajtó különleges állami védelem alatt áll s annak támadása az állam érdekeibe ütközik. Végül azt hisszük, hogy az antiszemitizmus ellen való küzdelem a hivatásunk. a közvéleményben annak hatását ellensulyozni éppen a feladatunk, az állam feladata és hivatása pedig az, hogy a pártok törvényes eszközökkel vivott, társadalmi küzdelmét semlegesen és elfogulatlanul nézze mindaddig, amig az az összpolgárság egyetemes érdekeit nem sérti.

Végre egy lépés.

A Joint Distribution Committee of America Magyarországi Bizottsága a miniszterelnöknél.

Már több izben szóvátettük a magyar zsidóság közömbösségét galiciai testvéreink sorsával szemben. Végre most megtörtént az első komoly lépés, amely remélhetőleg eredményre is fog vezetni.

A „Joint Distribution Committee of America" Magyarországi Bizottsága a mult héten testületileg megjelent gróf Teleki Pál miniszterelnöknél, hogy szóvá tegye a galiciai zsidók kiutasitását és utleveleik beérkeztéig táborokba való internálását elrendelő 20.000—1920. B. M. számu rendelet keresztülvitele körül tapasztalt sérelmeket és azok sürgős osvoslását kérje.

A küldöttségben résztvettek a bizottság elnökén, tiszasülyi Polnay Jenő volt miniszteren, Baneth Sándor ügyvezető igazgatón és dr. Deutsch Ernő igazgató-főorvoson kivül a kongresszusi alapon álló Országos Izraelita Iroda képviseletében dr. Mezey Ferenc kir. tanácsos, alelnök, a Központi Orthodox Izraelita Iroda képviseletében Frankl Adolf elnök, a Pesti Izraelita Hitközség képviseletében Székely Ferenc m. kir. udvari tanácsos, elnök, és Kaszab Aladár m. kir. udvari tanácsos, előljáró, a Budapesti Orthodox Izraelita Hitközség képviseletében óbudai Freudiger Lipót diszelnök és óbudai Freudiger Ábrahám elnök, a Cionista Szervezet képviseletében dr. Österreicher Béla elnök, Beregi Ármin, a Palesztina Hivatal elnöke, és dr. Kahan Nison, a Cionista Intéző Bizottság tagja.

Polnay Jenő elnök hangsulyozta, hogy a magyar zsidóság dacára annak, hogy a legutóbbi időben állandóan feje felett lebegett igen sok sérelemnek hulláma, saját ügyében soha sem jelentkezett a miniszterelnöknél, hogy ezen sérelmek orvoslását kérje, mert meg volt arról győződve, hogy a becsületes magyar népben ezek a mesterségesen odaplántált érzelmek gyökeret nem vernek s eljön az idő, amikor belátva a mult idők tévedéseit, ujra baráti jobbot nyujtanak a zsidó-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

ságnak, hogy együtt épitsük fel ujból ezt a szegény szerencsétlen hazánkat!

Most azonban megjelentek amerikai hittestvéreik megbizásából az összes zsidóság nevében, eljöttek, mint a magyar zsidóság hivatalos képviselői lelkük parancsára, igen fontos kötelességet teljesitve a magyar állammal szemben, hogy felhivják a magyar kormány figyelmét, a háboru által Galiciából menekülni kényszerült, onnan Magyarországba sodort, innen most kiutasitott, de az időközben megalakult lengyel állam által még vissza nem fogadott és igy háromszorosan hontalanná vált hittestvéreink ügyére. Fel kell hivniok a miniszterelnök figyelmét arra a módra, ahogy a kiutasitási rendelet végrehajtatik és arra a bánásmódra, amelyben ezek a szerencsétlen galiciaiak az internálási táborokban részesülnek, mert ez a bánásmód egyáltalában nem felel meg, sem a magyar állam presztizsének, sem a körülötte fekvő országokkal szemben állandóan hangoztatott kulturfölényének. Fell kell továbbá hivnick a miniszterelnök figyelmét arra a körülményre is, hogy az általa kibocsátott rendelet kényszerintézkedéseit a végrehajtó hatóságok a rendelet kifejezett rendelkezései ellenére kiterjesztik nemcsak oly családokra is, akik már 1914. előtt telepedtek le az országban, de olyanokra is, akik már évtizedek óta laknak Magyarországon, annak hasznos polgáraivá váltak, itt gyökeret vertek és gyermekeik már nem is tudnak máskép beszélni, mint magyarul! A Bizottság bizik a miniszterelnök emberi lelkiismeretében és uri gondolkodásmódjában, hogy az előadandó konkrét kéréseket haladéktalanul teljesiteni fogja.

Ezután Baneth Sándor felolvassa a miniszterelnökhöz intézett beadványt, amely ismerteti a 20.000—920. B. M. számu rendelet keresztülvitelének módozatait és előterjeszti a végrehajtás körül tapasztalt sérelmeket, amelyek csakis a rendelet intencióinak teljes félreértéséből származhatnak, hiszen a kiutasitott galiciaiakat az internáló táborokban foglyokként kezelik, ami sehogy sem felel meg a kizárólag lakáspolitikai motivumokon alapuló rendelet rációjának, de sohasem vezethet az internálás okának megszüntetésére sem, mert a külvilágtól teljesen elzárt emberek igy sohasem fogják tudni utleveleiket megszerezni.

Az átmenetileg állandóan 250—300 lelket befogadó piliscsabai táborban nincs orvos, ami óriási felelősséget hárit a magyar királyi kormányra, ha — ami az ottani hygienikus állapotoknál fogva egyáltalában nincs kizárva — valami pusztitó ragály ütne ki. A Joint Distribution Committee, amely a tábort takarókkal, szalmazsákokkal, lámpákkal és egyébb szüségleti cikkekkel már ellátta és az internáltakat Piliscsabán felállitott saját rituális konyháján élelmezi, azonkivül a tábor igazgatósága által lakás, fütés, világitás és élelmezés cimén követelt összegeket, állandóan megfizeti, már több héttel ezelőtt felajánlotta, hogy saját költségére orvost küld ki, aki ingyen orvossággal ellátná a tábor betegeit, ez az ajánlkozás azonban eddig mindig a legridegebb visszautasitásra talált. Szükségesnek mutatkozik a legtöbbnyire csak rongyos öltözékben és lábbeliben járó internáltaknak ruhával, cipővel és fehérnemüvel való ellátása is és e célból kivánatos, hogy az amerikai segitő-bizottság közegei akadálytalanul érintkezhessenek az internáltakkal, akiknek még nyelvét sem érti meg az internáló tábor személyzete. A legcélszerübb volna a tábort szigoru felelősség mellett teljesen átadni a Joint Distribution Committee-nek, amely a világ egyik legnagyobb internacionális jótékonysági szervezete.

Gróf Teleki Pál miniszterelnök válaszában kijelentette, hogy neki a piliscsabai állapotokról eddig nem volt tudomása. Azonnal jelentést fog magának tétetni és a tapasztalt visszásságokat sürgősen meg fogja szüntetni. Teljesen elismeri azt, hogy az internálás nem lehet büntetés jellegével biró öncél, mert az tisztára a budapesti lakásinségből fakadó szükségintézkedés. Eredetileg ugy volt, hogy a vaggonlakókat fogják Piliscsabán elhelyezni, de azután elfogadták a lakáshivatal által előterjesztett azon álláspontot, hogy ne a megszállott területekről kiutasitott és igy állandóan Budapesten letelepedni kényszerült magyar vaggonlakók helyeztessenek el ismét csak ideiglenesen a táborokban, hanem inkább azok a külföldi honosok, akiket ki kell utasitani, és épen ezért ugyis már csak rövid ideig tartózkodhatnak az országban. Természetes azonban, hogy a piliscsabai táborban szükségszerüen elhelyezetteknek, ha a közigazgatási szempontokból kivánatosnak tartott ellenőrzés alá helyeztetnek is, azért mégis büntetlen, szabad embereknek járó bánásmódban kell részesülniök. Amennyiben a rendelet keresztülvitele körül talán tulnagy szigoruságggal jártak el és az internáltakat nem az őket ő szerinte is megillető bánásmódban részesitették, ugy ez csakis a rendelet szellemének meg nem értésében és a tul hosszu ideig tartott háboru következményeképen a kedélyekben beállott általános eldurvulás folytán mindennemü rendelet végrehajtásánál tapasztalható deviációban lelheti magyarázatát. A miniszterelnök határozottan kijelentette továbbá, hogy a 20.000—920. B. M. számu rendelet kifejezetten és kizárólag csakis az 1914. január 1-je óta bevándorolt külföldi honosokra vonatkozik, végrehajtási utasitása tehát csakis ezekre terjeszkedhet ki és nem azokra is, akik Magyarországon már régebben telepedtek le. Azt a mendemondát, mintha a közismert 20.000—920. B. M. számu rendeleten kivül bárminő néven nevezendő titkos rendelet léteznék az 1914. év előtt itt letelepedett zsidók kiutasitására vonatkozólag, a leghatározottabban megcáfolja.

Székely Ferenc magyar kir. udvari tanácsos, a Pesti Izraelita Hitközség elnöke, a hitközség nevében is kérte a sérelmek orvoslását.

Dr. Mezey Ferenc és Beregi Ármin felhivták a miniszterelnök figyelmét arra, hogy az itt tartózkodó galiciaiakra nézve hivatalosan közzétett számadatok, amelyek 90—100.000 emberről szólnak, nem felelnek meg a ténynek, mert egész Budapesten alig 100 olyan galiciai család van, amelyre a rendelet vonatkozhatik. Ennek legjobb bizonyitéka, hogy a rendelet legszigorubb végrehajtása mellett az egész országból alig pár száz családot internáltak eddig Piliscsabán és Zalaegerszegen.

A miniszterelnök erre azt válaszolta, hogy a

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

január 1-én megejtett népszámlálás, melynek kérdőivébe egy erre vonatkozó pont külön felvétetett, a még itt levő galiciaiak számát kétségbevonhatatlan módon meg fogja állapitani.

Ezzel a közel egy óráig tartó tanácskozás véget ért!

MENDE JENŐ:

Modern technika Palesztinában.

Mióta Palesztina önálló zsidó állam lett, a technikai körök figyelme fokozottabb mértékben fordul feléje. Eredetileg Theodor Herzl terve volt, hogy a Földközi-tengert és a Holt-tengert csatornával kössék össze. A két tenger szine között 393 méternyi magasságkülönbség van, tehát a csatornában áramló viz esését erőforrásul lehet használni. Herzl még a környék mesterséges öntözésére is gondolt. M. A. Hjorth, norvég mérnök, ezt a tervet most meg akarja valósitani. Mint az Elektrotechnische Zeitschrift közli, 60—70 km. hosszu földalatti csatornát akar épiteni, amely Jaffától délre kezdődik és egyenes irányban Jeruzsálem mellett halad el. A Holt-tenger közelében százezer lóerős vizi erőművet tervez, hogy a környéket innen elektromos árammal lássa el. Az áram egy részét a Genezareth-tóhoz is el akarja vezetni, azonkivül a Sodoma és Gomorra mellett levő aszfalttelepeket akarja evvel az erőforrással kiaknázni. A lefolyt vizből a sót külön telepeken kivonják. A Holt-tenger vizének sótartalma annyira csökkenne, hogy haltenyésztésre lehetne használni. Csak az a kérdés, hogy a nagy költségek nem fogják-e a terv kivitelét megakadályozni.

A Scientific American még fontosabb hirt közöl. Jeruzsálemben ősidők óta sokat szenvedtek a vizhiány miatt. Esős időben a vizet ciszternákba gyüjtötték és innen meritettek a legközelebbi esőig. Ezek a medencék nagyrészt rongáltak és fertőzöttek voltak, mikor az angolok bevonultak. Némelyiket több, mint száz éve nem tisztitották. Forrásvize csak egy volt Jeruzsálemnek, a Szüz forrás a Chedron hegyen. Azért hivták igy, mert a hagyomány szerint Jézus anyja meritett belőle. A háboru előtt a törökök épitettek csövet a Salamon-tavaktól, de ez távolról sem volt elég a vizszükséglet fedezésére. Az angolok rögtön kijavitották és megtisztitották a medencéket és hozzáláttak vizvezeték épitéséhez. A Salamon-tavak mellett volt egy viztartó, amelyet állitólag Pontius Pilatus épittetett. Ezt az angolok kibővitették és ujraépitették. A környék forrásvizét összegyüjtötték és a vizet hatalmas szivattyuteleppel a viztartóba nyomták. Innen 15 angol mérföld hosszu csőrendszer vezeti a vizet a városba. Forrásunk szerint a halandóság azóta felére csökkent.

Bejelentette-e már előfizetését ***A Mult és Jövő*** ***havi folyóiratára?***

SASS IRÉN:

Zsidó diákok külföldön.

Azóta, hogy a legelső vonat elindult Magyarországról, a külföldre induló zsidó egyetemi hallgatók első csoportjával, alig hallottunk valami hirt azokról az elszánt ifjakról, akiket nem csüggesztett el a magyar egyetem zordul bezárt kapuja, hanem uj hittel és erős akarattal széledtek szét a világban, hogy olyan egyetemek kapuján kopogtassanak, amelyeken belépve, egyet kérdeznek a diáktól: mit tud? — azután több semmit. Elmult héten, viszont elkeseredett hangu kifakadást olvashattunk egyik laptársunkban, hogy külföldre szakadt diákjaink közül néhányan szégyent hoztak a fejünkre, mert kettőzött szorgalom és tanulmányaikba való elmélyedés helyett, politizáltak. Laptársunknak bizonyára jóakaratu tudósitása, a maga kemény hangjával érthető izgalmat keltett azok között, akiknek fiai jelenleg külföldön tanulnak, ugyannyira, hogy már csak az ő megnyugtatásukra, de még inkább vándordiákjaink igazolására kötelességünknek tartjuk, az alább következő két kis interjuval enyhiteni valamit a sötétlátásu cikkecskén. A két kis interju egy páduai és egy zürichi magyar zsidó egyetemi hallgatótól származik. Ha nem kételkedünk benne, hogy akadhattak — egyes, sajnálatos kivételek a külföldön lévő diákjaink között — ugy bizonyosak lehetünk benne, hogy diákjaink zöme dicséretes szorgalommal s a helyzethez illő komolysággal feküdt neki a munkának és nemhogy szégyent hoztak a fejünkre, de büszkék lehetünk rájuk.

Az alább következő két interju közül az elsőt Rottmann László, a páduai orvosegyetem III. éves hallgatója adta, amás odikat pedig Altmann József, negyedéves joghallgató a zürichi egyetemen, különben pedig tartalékos hadnagy, aki végigküzdötte a háboru négyesztendejét és a kisezüst, bronz, Károlykereszt kitüntetésein kivül egy vitézségi tudőcsucshurutot is kapott.

— Egy előkelő zsidó orvostanár ajánlólevelével és az indexemmel felszerelve, mely szerencsémre igen szépen beszélt, — mondotta Rottmann László — jelentkeztem a páduai egyetemen. Olasz egyetemekre aránylag kevés hallgató ment, mert nagyon kevesen beszélik folyékonyan az olasz nyelvet. Én hálistennek öt nyelvet beszélek perfektül, nem volt tehát okom félni. Az egyetemen igen előzékenyen fogadtak, semmi akadályt nem gördítettek utamba és beszámitották mind az öt szemeszteremet. Ott tartózkodásomnak második hetében már szivélyes jóbarátságban voltam kollegáimmal, különösen a zsidó diákok érdeklődtek irántam, ugyannyira, hogy egyik kollegám egy szombat délután elvitt a nagybátyjához, aki előkelő és dusgazdag uri divat kereskedő Páduában. Josefo Steiner, — igy hivják — azonnal felajánlotta, hogy lakással és élelemmel ellát és ennek ellenében én két kis gyermeke mellett korrepetálok. Elképzelheti, milyen jól esett ez a rokonias szolgálatkészség és amikor megtudták, hogy cionista vagyok, csak annál jobban örültek.

Két kis tanitványom igen báios, eleveneszü gyerek, nagyon szivesen foglalkozom velük, csakugy, mint többi tanitványaimmal, mert most már

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

hat tanitványom van és az havi 300 lirát jövedelmez, amiből Páduában nagyon szépen meg lehet élni. Én annál bővebben élek, mert házigazdám még most sem fogad el tőlem egy centisimot sem. Csodálkoztam rajta, hogy mennyire vallásosak az olasz zsidók és hogy a katolikus Olaszországban mennyire nincs antiszemitizmus. Higyje el, valóságos üdülés ez az embernek, szabadon fellélegezhetni! Megfigyelésem szerint az olaszországi zsidók között nincs olyan éles és annyiféle pártellentét, mint nálunk, de lehet, hogy ez csak az idegen optikai csalódása. Én leginkább cionistákkal érintkezem, részint mert magam is közéjük vonzódom, részint mert tapasztalatom szerint éppen a cionisták azok, akik elsősorban a zsidót látják bennem és mint zsidón segitenek rajtam. Az, hogy magyar, vagy cseh, vagy román is vagyok amellett, az nem fontos nekik.

*

— Én jóformán sirigtartó hálával tartozom volt tiszttársamnak — mondotta Altmann József — hogy kizártak a magyar egyetemről és Svájcba kényszerültem menni. Mert olyan derekasan kifejlődött kétoldali tüdőcsucshurutom volt, hogy odahaza biztosan belepusztultam volna. Ez volt az egyetlen, amit hazámból, harctéri emlékképpen magammal vittem és hál' istennek lassanként ezt is sikerül majd elveszitenem.

— Hogy milyen az egyetemi élet ott kint? Olyan, mint idehaza lehetett 1913-ban. Vidám, gondtalan és a megélhetés is elég könnyü. Délután 4—6-ig a házigazdám, doktor Jakab Wasserthat irodájában dolgozom és tanitványaim is vannak. Egész jól megélek. A zürichi egyetemnek valamennyi fakultásán, mintegy 20 magyar hallgató van. Majdnem valamennyien ismerjük egymást, de jóban vagyunk a sváici kollegákkal is, akik nagyon finom előzékeny emberek, igazán európaiak. Hogy politizálunk-e? Eszünkbe sem jut, de időnk se volna rá Meg azután Svájc klimája nem is igen alkalmas a politizálásra. Ott dolgoznak az emberek és nem politizálnak. Mi is dolgozunk, alaposan, mert a zürichi diákok szorgalmasak és csak nem fogunk lemaradni?! Nagyon örülök, hogy a karácsonyi szünidőt itthon tölthetem. Mikor leszálltam a vonatról, szinte ugy éreztem, hogy egy darab Svájc szállt le velem, az ottani emberek nyugodt munkálkodása, bölcs békeszeretete és főképp az a meseszerü jómód, amit olyan fölényes okossággal óvott meg Svájc a háboru ördögforgása közepette, mig más országok földig leégtek körülötte. Ha szabad időm van, rendszerint valamelyik zsidó körbe megyek el, igy épp chanukakor, a Blauweiss mükedvelő egyesület hangversenyén töltöttem az ünnepet, ahol, akárcsak idehaza nálunk, Bialiktól szavaltak verset és Peretztől olvastak novellát. Még én magam is felléptem egy hegedüszámmal.

— Mióta keresetem van, minden hónapban küldök anyámnak 10 frankot. Svájcban ez egy nevetségesen kis küldemény, de Pesten már nem kell szégyelnie magát s főképp, elég arra, hogy egy szegény özvegyasszony eltengesse az életét belőle, addig, mig a fia hazajön . . .

Hitközségi és Egyesületi Élet.

„A modern zsidóság fejlődési utja" cimü előadássorozatait dr. Ostern Lipót folyó hó 22-én, szombaton este 6 órakor folytatja az „Ezrah" helyiségében (Rombach-utca 9. III., em.)

Az Ezrah művészestélye január 16-án zajlott le a Vigadó zsufolásig megtelt nagytermében és a legszebb sikert hozta ugy a szereplőknek, mint az egyesületnek. Az estélyt Ungár Sándor elnök lelkes szavakkal nyitotta meg, majd dr. Kiss Arnold főrabbi hatalmas ivelésü, költői szépségekben gazdag beszédet mondott a zsidó ifjuságról, amelynek különösen a zsidó önérzet emelésében emlitette a hivatását. A nagyhirü költőpap e ritkaszép beszédét, amely a legszélesebbkörü érdeklődésre tarthat igényt, legközelebbi számunkban teljes egészében közöljük. A szavalóművészek, Gál Gyula és Péchy Blanka tudásuk és kivételes tehetségük legjavát nyujtották, a héber költőket és közöttünk élő modern zsidó poétáinkat ritka tökéletességgel szólaltatták meg. Rozgonyi Ágnes hegedűművész, a Kolnidre ragyogó eljátszásával legforróbb művészi sikereinek egyikét aratta. Sámson Mária ismét tökéletes és elragadó volt s a közönség osztatlan szeretettel ünnepelte. Külön érdekessége volt a műsornak az ország három hires kántorának fellépése a hangversenydobogón. Mind a három méltóan állotta meg a helyét és bármelyik operaénekesünkkel felvehetik a versenyt. Ábrahám Manó pesti főkántor kulturált technikájával, biztos, nyugodt fellépésével és bársonyos meleg hangjával tünt ki,. Szinte meglepetésképen hatott a szombathelyi főkántornak, Kacskó Adolfnak hatalmas hanganyaga, brilliáns énektudása és valóban csodálkoznunk kell azon, hogy ez az elsőrendü énekművész még mindig vidéki hitközségnél kénytelen énekelni, holott tudása és művészete a fővárosi egyházi zene szinvonalán is messze felemeli. A legforróbb sikere Jakobovitsnak volt, e csodálatos ifju őstehetségnek, akinek művészete az énekkultura legszélsőbb határait verdesi. Csak a legszebbet és a legjobbat mondhatjuk róla Hangjának finomsága, lágysága és terjedelme a legnagyobb művészek mellé emeli és megnyitja előtte a világhir sorompóit. Héber dalai könnyeket fakasztottak. Cavaradossi bucsudala pedig átremegő szenvedélyével, keresztülizzó forróságával és mindenekfelett csodálatosan szép, ujszerü interpretálásával, amelyben a legfelsőbb regiszterekinek jutott igen nehéz, de rendkivül hálás szerep, minden várakozást felülmult. A közönség valóságos mámorral ünnepelte, ujra meg ujra meg kellett ismételnie a számait, a pódiumot megrohanták, boldog volt, aki kezet szorithatott vele, sőt a lépcsőházban is a legkiválóbb művészeknek kijáró páratlanul lelkes ovációk között távozhatott.

A Zsidó Nőszövetség irodalmi ciklusa. A Zsidó Nőszövetség, amely két éves fennállása óta kimagasló szerepet játszott a hazai zsidó kulturéletben, lépésről-lépésre valósitja meg nagyvonalu programmját. Irodalmi szakosztálya agilis elnökének, Raab Andornak vezetése alatt a jövő héten liceumszerü előadások keretében az egész zsidó irodalom összefoglaló képét fogja nyujtani. Ezen előadások részletes müsora a következő:

1) Január 27. Raab Andor: Bevezető: Dr. Hevesi Simon főrabbi: A zsidó irodalom kezdeti nyomai; költői elemek a bibliában és a kánoni könyvekben.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

2) Február 9. Dr. Patai József szerkesztő: A középkori héber költészet. Fehér Artur szaval.

3) Február 23. Dr. Patai József szerkesztő: Az ujkori és a modern héber költészet. Fehér Artur szaval.

4) Március 9. Dr. Kiss Arnold főrabbi: A jiddisnyelvü irodalom.

5) Március 30. Dr. Richtmann Mózes, a zsidó tanitóképző tanára: A héber filozófia és tudományos irodalom.

6) Április 13. Dr. Heller Bernát, a zsidó gimnázium igazgatója: A zsidó irodalom szerepe a világirodalomban; zsidó elemek az európai népek költészetében. Kaabi Andor: Zárszó.

Ezen előadások könyvalakba foglalva a zsidó irodalomtörténet kézikönyvet fogják szolgáltatni és ezzel Magyarországon nagy hézagot hivatottak betölteni. Hisszük, hogy a zsidó közönség, amely ma zsidó önérzetét elsősorban a zsidó kultura megismerésével és ápolásával akarja kifejezésre juttatni, ezen előadásokat szeretettel fogja fölkarolni. Az előadások színhelye a Zeneakadémia kamaraterme (volt Madách-Színház), kezdetük mindenkor 6 órakor. Belépődij nincs.

A Pesti Izr. Nőegylet választmánya legutóbb tartott ülésében Kajári László titkárt az egyesület főtitkárának választotta meg. A titkári állást pedig Breuer Arminnal, az eddigi titkárhelyettessel töltötte be.

A „Morénu" cim ügyében Kapuvárról a következő sorok közlésére kértek fel bennünket: 1) Ezen ügyben a hitközség rabbiját senki sem akarta a vitába belevonni, részint iránta való tiszteletből, részint pedig azon oknál fogva, mert a rabbi két fia doktorátussal biró ügyvéd. — Mindkét párt kívánságának eleget téve, az orth. központi iroda véleményét kikértük, amely ezen ügyet az előljáróság orthodox felfogásának megfelelően eldöntötte. 2) Ami pedig a templom épitési körüli mulasztási vádat illeti, épp az információt adó kritizáló urak, hanyagolták el az akkori kedvező gazdasági viszonyokat, és nekik köszönhetjük, hogy mai napig sincsen rendes templomunk. Az 1911 évi május hó 14-ikén tartott hitközségi képviselőtestületi gyülésen a templomépitési bizottságba őket is beválasztották, és ezen tisztséget 2 nappal később saját aláirásukkal elismerték.

A Cionista Szervezet VIII. ker. csoportja január 11-én szép művészestélyt rendezett, amelyen nagyszámu közönség jelent meg. Dr. Izsák Ede tartalmas és lelkes megnyitó-beszéde után a kiváló óbudai főkántor, Taschlitzki Mór, továbbá dr. Kalmár Gábor, Déri Jenő és Reiner Kató operaénekesek csillogtatták meg művészetük javát zsidó dalok és operarészletek előadásával. — Rozgonyi Ágnes hegedümüvésznő meleg és bársonyos játéka őszinte sikert aratott. Miklós Marcell szinművész, Vér Andor, az izmos tehetségü fiatal zsidó poétának, lapunk kiváló munkatársának verseiből adott elő. Külön dicsérettel kell megemlékeznünk dr. Richtmann Mózesnek, a nagyhirü zsidó tudósnak hatalmas előadásáról és Harsányi Tibor zeneszerzőnek kulturált zongorakiséretéről.

Az I. M. I. T. felolvasóestéje január 26-án este 6 órakor lesz a Zeneakadémia kistermében. Kiss József uj verseit olvassa fel, Feleky Géza, a Világ szerkesztője és dr. Heller Bernát, a zsidó gimnázium igazgatója előadást tartanak. Az est iránt igen nagy az érdeklődés.

KRÓNIKA ÉS SZEMLE

A MULT ÉS JÖVŐ III. KULTURESTÉLYE közóhajra február 3-án este 6 órakor lesz a Vigadó nagytermében. Első két kulturestélyünk páratlan sikere méltó ösztönzést adott a rendezőségnek, hogy februári estélyünk műsorát is különös gonddal és izléssel válogassa össze. Az estélyt a nagyhirü poéta-főpap, dr. Kiss Arnold nyitja meg legujabb költeményének elmondásával és e drámai strófákban lángoló hitet tesz a zsidóság mellett. Szavaló müvészeink között első helyen kell említenünk P. Márkus Emiliát, a nagy tragikát, aki a próféták látomásaiból fog felolvasni és a középkori damaszkusi Nadzsarának egy mélységesen szép költeményét szavalja el. Péchy Blanka a modern héber költőkből, valamint Patai és Kiss Arnold verseiből fog előadni. Gellert Lajos, a Belvárosi Szinház nagytehetségü művésze Bialik hatalmas hőseposzát, A talmudistát mutatja be, e csodálatos költeményt, amely a zsidó lélek legmélyebb forrásaiból fakadt s amelyet az egész világon méltán tekintenek a modern zsidó irodalom reprezentativ alkotásának. Jakobovits J., a csodálatos tehetségü fiatal wieni főkántor, akinek ragyogó művészetében olvasóink már első hangversenyünkön is gyönyörködhettek, ez alkalommal is estélyünk fénypontjának igérkezik. Január 24-én ismétli meg bécsi hangversenyét, amely első fellépésekor is tomboló sikert és a bécsi sajtó legszebb elismerését hozta meg neki. Estélyünkön egyik legszebb számát, az egészen uj felfogással elénekelt Cavaradossi bucsuját ismétli meg az általános óhajnak engedve s ezenkivül a héber liturgiai dalköltészet legszebb darabjait mutatja be, köztük egészen ismeretlen kabbalisztikus dalokat. A héber dalokat az Operaház tagjaiból összeállitott férfikórus kiséri. Székely Albert operaénekes a kiváló zsidó zeneszerzőnek, Csányi Mátyásnak kompozicióit hozza először a közönség elé a szerző zongorakisérete mellett. Csányi, a Népopera volt karmestere a legkiválóbb zsidó muzsikusok közé tartozik és szerzői bemutatkozása elé a közönség és a kritika élénk várakozással tekint. Marschalkó Rózsi és Bársony Dóra, az Operaház kiváló tagjai a zsidó operákból fognak énekelni és uj zsidó dalokat mutatnak be a közönségnek, köztük Szegheő János Kiss József-dalait a szerző zongorakisérete mellett. E kulturestélyünknek szerzői bemutató jellege van, az előadásra kerülő költemények és zeneművek legnagyobb részében először jutnak a közönség elé. Falragaszainkon szerepel Baré Emil is, akit közremüködésre felkértünk ugyan, miután azonban utólag megtudtuk, hogy a művész kitért, fellépésétől természetesen elállottunk. A zongorakiséretet Kurucz János, a jeles zsidó zeneszerző látja el.

E nagyszabásu müsor igazolja azt a lelkes érdeklődést, amellyel a közönség első hiradásunk óta pénztárunkat megostromolta. Előfizetőink, az ujonnan belépők is, két darab 25% kedvezményes

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

jegyre tarthatnak igényt. Az első két hangverseny tapasztalatai alapján nyomatékosan kérjük a közönséget, hogy jegyét minél előbb megváltsa, mert az utolsó napokban már képtelenek vagyunk a kivánalmakat kielégiteni.

Jegyek a következő helyeken kaphatók: Mult és Jövő kiadóhivatala (VI., Podmaniczky-utca 39.) Bárd zenemükereskedései (IV., Kossuth Lajos-utca 4. és VI., Andrássy-ut 1.) Szinházi Élet (VII.) Erzsébet-körut 29.) A Nap jegypénztára (VI., Teréz-körut 5.) Budai Izr. Hitközség (II., Fő-utca 12.) Neiger (VI., Teréz-körut 4.) Neumann Benő könyvüzlete (VI., Király-utca 8.) Halpert (VII., Wesselényi-utca 18.) Kedvezményes jegyek csak kiadóhivatalunkban kaphatók.

A Mult és Jövő művészi havi folyóiratának uj száma megjelent és gazdag tartalmával, szenzációs képeivel méltó feltünést keltett. A nagyértékü jubileumi szám tartalma a következő: Dr. Hevesi Simon: A Mult és Jövő és a zsidó kultura. Sebestyén Károly: In memoriam. (Emlékezés Lajta Béláról.) Kiss Arnold: Estidőben. Hermann Struck (Berlin): Egy hónapom Budapesten. Jászai Mari: Három zsidó emlék. Dr. Venetianer Lajos: A Libanon cédrusai. Neményi Endre: Hiszünk. Dr. Neumann Arminné: A Mult és Jövő és a zsidó nő. Rachel: A fák. Kiss Arnold: Jób. dr. Karl Schwartz: A Mult és Jövő a külföldön. Loránt Mihály: Elmaradva. Dr. Blau Lajos: Ha Isten akarja. Gál Gyula: Silberstein-Ötvös Adolf. Csillag Lipót: Mult és Jövő. Dr. Hajdu Miklós: A Mult és Jövő és a szépirodalom. Kiss József: Legendák a Nagyapámról. (Uj, kiadatlan részlet.) Bánóczi József: Zsidó művészek és zsidó művészet. Székely Frigyes: A Mult és Jövő és a zsidó iparművészet. Cholnoky László: A békesség hidja. Frankl Adolf: A Mult és Jövő és az orthodoxia. Beregi Ármin: A Mult és Jövő és a cionizmus. Dieneson: Dovedl, a hallgató. Somlyó Zoltán: Kié a nap? Bolgár Mózes: A Mult és Jövő és a héber költők. Má nisma? (Héber népdal, kotta.) Peterdi Andor: Eszter. Dr. Klein Sámuel: Beszédes kövek Jeruzsálemből. Várnai Zseni: Katona Nándor. Dr. Molnár Ernő: A Mult és Jövő és a tudományos zsidó irodalom. Dr. Szabó Géza: Körséta művészeink műtermében. Kiss József: A Mult és Jövő jubileumára. Bach Jenő: A Mult és Jövő és a vidék. Azro, a vilnai zsidó színész. Székely Ferenc: Ha nézem. Hevesi Ferenc: Pulcellina. Mezey Sándor: Himnusz. Héber népdal. (kotta). Raab Andor: Ady a talmudórán. (A Mult és Jövő és a zsidó ifjuság.) Patai Edit: A bécsi Belvedere gobelinjei között. Dr. Bán Margit: A Mult és Jövő kiadványai. Dr. Heller Bernát: Emlékezés Bacher Vilmosról. Ivan Goll: Noémi. (Vér Andor forditása.) Dr. Patai József: Három kép alá. — E gazdag tartalmat száznál több pompás illusztráció egészíti ki, melyek közül ki kell emelnünk a nemrég elhunyt Lajta Béla impozáns diszleteit a Sába királynőjéhez, Sichel Juditját, Struck rajzait, a régi bibliai metszeteket, Katona Nándor, Magyar-Mannheimer Gusztáv és Nelly, Hirszenberg, Lakos Alfréd, Wachtel, Krestin, Lilien, Rottmann Mozart, Fényes Adolf, Heller Andor Hatvany János, Hermann Lipót stb. pompás képeit, a palesztinai tájképeket, a Seelenfreund-kiállitás és a Bezalel-iskola kincseit, s sok művészi arcképet. Mindez némi fogalmat adhat magas szinvonaláról és gazdagságáról e jubileumi számnak, amely hű tükre a Mult és Jövő tiz év alatt végzett páratlan arányu kulturmunkájának. Akik eddig előfizettek, azoknak számára néhány napon belül kézbesitjük a lapot. További előfizetéseket felvesz a kiadóhivatal. Az előállitás horribilis költségeire való tekintettel e ritka értékü példányokat egyenként nem árusitjuk.

A Wechselmann-féle vakok intézete támogatása. A Wechselmann-féle vakok intézete, mely annakelőtte alapitványi tőkéjének kamataiból tartotta fenn magát, válságos helyzetbe került és nagyon rá van szoruva a jótékony emberek támogatásara, sőt enelkül fenn sem állhat. E támogatásnak szép jelét adta Ullmann Jákó, ki az amerikaiaktól kapott szövetből a fiuk részére dijtalanul készitett ruhát. A ruhákat e hónap 16-án adta át, mely alkalommal eljött az intézetbe: Székely Ferenc udvari tanácsos, hitközségi elnök, Ehrlich G. Gusztáv előljáró, dr. Gábor Gyula főtitkár, Adler Szigfrid intézeti elnök és Leszlauer Gyula elnökhelyettes, Delli Henrik hitközségi tanácsos. Leszlauer Gyula meleg szavakban köszönte meg Ullmann Jákónak jóságát, ki válaszában azt az igéretet tette, hogy ezentul mindig dijtalanul fog ruhát készitení, sőt mihelyt a viszonyok megjavulnak, még a szövetet is ő fogja hozzá adni. A jelenlevők nagy köszönettel fogadták e nemeslelkü ajánlatot. Az öltönyökhöz szükséges hozzávalót, körülbelül 10.000 K értékben, Holzer Sándor ajándékozta.

Gyárfás Dezső, a népszerü zsidó komikus elhunyt. Halála az egész fővárosban és az országban osztatlan részvétet keltett. A liberalizmus fénykorában aratta legzajosabb sikereit, amikor a tehetségektől még nem kérdezték, zsidó-e, vagy nem. Silberstein-Eötvös Adolf vezette be a világot jelentő deszkákra. Jó zsidó maradt mindvégig. A Chevra-Kadisa diszsirhelyre temette.

Hajdu György, dr. Hajdu Miklósnak, az A Nap kiváló szerkesztőjének fia, 22-én, szombaton, délelőtt 10 órakor, a Fiuárvaház fasori templomában ünnepli bar-micvóját.

A Remény III. gyermekünnepélyét és mesedélutánját február hó 6-án, vasárnap délután fél 4 órakor a fővárosi Vigadó fütött nagytermében tartja meg. A gazdag müsor keretében Basa bácsi, akit a gyermekek oly rég nélkülöztek, szebbnél-szebb meséket fog mondani. Székely-Schein Frigyes iparművész tréfásan rajzol. Bélabácsi, a gyermekek kedvelt bűvészmestere bűvészmutatványokkal, Pallay Anna, a m. kir. Operaház első táncprimadonnájának e célra betanitott gyermekballetja klasszikus és modern táncszámokkal, a Fodor vivóiskola, sport- és vivógyakorlatokkal működnek közre. Továbbá számos szavalat, ének- és zeneszám lesz. Jegyek: 10—50-ig a Remény kiadóhivatalában, Magyar-utca 3.; a Mult és Jövő kiadóhivatala, Podmanicky-utca 39.; Zsidó Szemle Király-utca 36.; Bárd, Kossuth Lajos-utca 4. és Andrássy-ut 1.; A Nap Teréz-körut 5.; Szinházi Élet Erzsébet-körut 29.

A palesztinai bevándorlás. Az Umbria Konstantinápolyból 550 török, bolgár és zsidó bevándorlóval Jaffába érkezett. A Helouan december 16-án 200 bevándorlót hozott Triesztből. (J. P. Z.)

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Főiskolai Hallgatók Ipari Vállalatai. Az élettel való küzdelem mindjobban feltornyosuló nehézségei az évek során át tanulmányaik folytatásában akadályozott főiskolai hallgatók sulyos helyzete s az utóbbi idők keserü megpróbáltatásai arra késztettek egynéhány zsidó egyetemi hallgatót, hogy — tanulmányaikban való előrehaladásuk mellett — praktikus pályán keressenek maguknak biztos megélhetést nyujtó foglalkozást. Ennek az ideának megtestesülése az a két vállalat, amelyek egyike már a mult évben megkezdte, a Pesti Izr. Hitközség támogatásával, szerény keretek között müködését s amelyek ez év elején a legmodernebb berendezéssel, nagyszabásu üzemek formájában, a „The Joint Distribution Committe of Amerika" magyarországi bizottságának megértő támogatásával, nemes áldozatkészségének megnyilatkozásaképpen üzembe léptek és amelyeknek munkaköre a következő munkálatokat öleli fel: 1) Műszaki vállalat. a) Gépipari osztály: Elvállalja mindennemü gépberendezésnek, gépeknek, motoroknak üzembehelyezését, szerelését és javitását, erőátvitelek, elektromos energia-termelő telepek, mühelyberendezések stb. elkészitését, berendezését és tervezését. b) Electrotechnikai osztály: Gyenge- és erősáramu villanyberendezések javitását, szerelését, elektromos világitásu és jelzőberendezések karbantartását eszközli, csekély havi dijazás ellenében villanylámpabiztositással foglalkozik, állandóan karbantartván az igy biztositott világitási berendezéseket, a kiégett villanylámpákat dijtalanul cserélve ki stb. c) Öntőde; d) galvanizálás; e) műszaki anyagok beszerzése. 2. Papirfeldolgozó üzem. Készit superior-, havanna-, és makulatura-zacskókat minden nagyságban, gyárt por-, tea- és cukorka-zacskókat, elvállalja cégjelzéses, nyomtatásos zacskók készitését, szabott zacskók ragasztását és kikészitését; készit irodai blokkokat. — E felkarolásra és a zsidó társadalom minden támogatására érdemes üzemeknek szóló rendelések a Hungária Gépipari és Műszaki R.-T. VIII., Baross-utca 76, illetőleg a Hungária Papirárugyár, IX., Ernö-utca 24. címére küldendők.

Palesztina északi határainak megállapitása. (Londoni tudósitónktól.) Az eddig bizonytalan északpalesztinai határok ügyében megegyezés jött létre a britt és a francia kormány között. E szerint az összes zsidó gyarmatok, Metullát beleértve, valamint Banias városka Palesztinához fognak tartozni. A Jarmuk és mellékvizeire, valamint a Jordán felső folyására nézve megállapodás történt, hogy e vizierők Palsztina részére felhasználhatók s az ehhez szükséges épitkezéseket egy angol, francia és zsidó mérnökökből álló bizottság fogja vezetni. Amennyiben itt nézeteltérések merülnének fel, ugy az ügyet nemzetközi egyezmény utján szabályozzák. A francia kormány kijelentette, hogy ez ügyben a legmesszebbmenő előzékenységre hajlandó.

Halálozás. Mátrai Jakab, a zsolnai zsidó népiskola igazgatója január 8-án elhunyt.

Halálozás. Sulyos gyász érte dr. Enten Manó kassai főrabbit, lapunk régi munkatársát. Édes anyja 55 éves korában hosszu szenvedés után elhunyt. A főrabbi gyásza iránt nagy részvét nyilvánul meg tisztelői és hivei széles körében.

Csernichovsky, a hires héber poéta, akinek versei Patai József kitünő forditásában Magyarországon is közismertek, szeptember 14-én Odesszából kelt levelében hosszu idő után életjelt adott magáról. A levél részletesen beszámol az odesszai héber irók munkájáról, uj eredeti müveikről és forditásaikról. Különösen sok operaszöveget forditottak héberre az odesszai „Chisajoni" héber szinház számára.

Házasság. Friedmann Emánuel kereskedő Téglásról február 8-án tartja esküvőjét Grosz Rozsinkével Alsó-Vadászról.

KÖZGAZDASÁG.

„Ivria Biztositó Társaság". A hazai biztositási szakma terén csakhamar népszerüvé lett az „Ivria", amely mint kifejezetten héber neve is mutatja, elsősorban a zsidóság támogatására és bizalmára helyezi a fősulyt. Tiszta üzleti nyereségének nagyrészét zsidó kulturális célokra forditja, amit az intézet vezetőségében helyet foglaló lelkes zsidó egyéniségek zsidó közéleti szerepe biztosit.

Az „Ivria" a biztositás minden ágával foglalkozik, a legkulánsabb feltételek mellett, a „Frankfurti Biztositó Társaság" hatalmas tőkéinek égisze alatt. Eddig Németországban, Ausztriában, Cseh-Szlovákiában és Magyarországon kezdte meg tevékenységét. Zsidó körökben — főleg eminenter altruista és zsidó közérdekü jellegére való tekintettel — igen nagy rokonszenvvel és bizalommal fogadják az uj intézetet.

Az „Ivria" az általános biztositási ágakon felül meghonositotta a speciális zsidó jótékonysági biztositási ágat is. Igy elsősorban a „Jahrzeit-biztositást", melynek lényege az, hogy a biztositott egy bizonyos hitközség javára köt egy biztositást, melynek ellenében halála után a hitközség gondoskodik a „Jahrzeit" megtartásáról, kaddis-mondásról stb. A jótékonysági intézmények, zsidó szervezetek javára való életbiztositással a vésbbé jómóduak is juttathatnak haláluk esetére nagyobb adományt egy-egy zsidó intézménynek.

Mint legfontosabb zsidó biztositási ágat, be fogja vezetni a hitközségi tisztviselők nyugdijbiztositását. Ez a kérdés a magyarországi zsidó hitközségek legégetőbb problemája. A csoportos biztositással és a minimális dijszabással a legkisebb hitközség is abban a helyzetben lesz, hogy tisztviselőit öregség, munkaképtelenség esetére, halálozás esetén pedig családjukat nyugdijjal ellássa. Ez a kérdés már valóban közügye a magyar zsidóságnak és az „Ivria" remélhetőleg meg fogja oldani ezt a problemát. Részletes tervezettel az „Ivria" a közeljövőben fog fordulni a hitközséghez. Cim: Teréz-körut 9.

Dr. Just-féle izzólámpa és villamossági r.-t. Szombaton tartotta alakuló közgyülését a dr. Just-féle izzólámpa és villamossági gyár részvénytársaság. A tarsaság Just Sándor dr.-nak, a Wolframlámpa feltalálójának vezetése alatt, az általa megszerzett Egyedi-féle ujpesti malátagyár épületében izzólámpagyártással és villamossági kellékek előállitásával fog foglalkozni. Az uj lámpagyár berendezésénél 30 000 lámpa napi termelés vétetett tervbe, de gondoskodás történt arról is, hogy ezen termelési mennyiség nehézségek nélkül nagyobbitható legyen. A gyár alaptőkéje 25,000.000 korona, a vezetés Just Sándor dr. vezérigazgató és Révész Arnold müszaki tanácsos, ügyvezető igazgató kezeire van bizva. Az igazgatóság tagjai a következők lettek: Egyedi Lajos, Hofher Albert, Just Frigyes Sándor dr., Kenéz Béla, Kindlovits Gyula dr., Márkus Miksa, Spitz Sándor, Schwarcz Sándor, Strasser Ernő Bécs, Strasser József dr.,

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Vészi József, Weisz Gyula dr., Wörner Vilmos Frigyes.
A felügyelő-bizottság tagjai: Dános Emil dr., Friedrich Tivadar, Katona Béla, Latinovits Endre dr., Meisner Jenő, Spott Ferenc dr., Strasser Ernő dr.

Pályázati hirdetmény.

A sátoraljaujhelyi statusquo izraelita hitközségnél sürgosen betöltendo:

a) A főrabbi-anyakönyvvezető állása, melyre három elismert konzervativ főrabbi által képesitett rabbik, kik egyszersmind kiváló magyar szónokok, pályázhatnak. Hitközségünk multjának s rabbiszékünk tradicióinak megfelelő egyéniséget óhajtunk. Javadalmazás a mai viszonyoknak megfelelő megállapodás szerint.

b) A főkántor-baromfimetsző állása. Szintén három elismert konzervativ rabbi által képesitett konzervativ multu, elsőrendü erőt keresünk. 45 é nél idősebbek nem pályázhatnak. Javadalmazás mai viszonyoknak megfelelő megállapodás szerin Csak a meghivottakat bocsátjuk próbaelőadásra

Pályázati kérvények mindkét állásnál f. é. március 1-ig dr. Fried Samu hitk. elnök cimé küldendők. A képesitést, kort, családi állapotot és eddigi működést igazoló okmányok másolatban mellékelhetők.

Sátoraljaujhely, 1921 január hó 6-án.

A hitközség előljárósága.

Budai Izr. Hitközség Budapesten.

Pályázat.

A Budai Izr. Hitközség két metsző-előimádkozói állásra hirdet pályázatot.

Csakis Budapesten lakással és elismert qualificatióval biró pályázók számithatnak megválasztásra.

A pályázat feltételei megtudhatók a titkári hivatalban, II., Fő-utca 12. I/8.

Az állás azonnal elfoglalandó.

A Budai Izr. Hitközség Előljárósága.

Az óbudai Izr. Hitközség Előljáróságától.

Pályázat.

Az óbudai izr. hitközségnél egy segédjegyzői állás kerül betöltésre. Ajánlatok a hitközségi előljárósághoz (III., Lajos-utca 163.) nyujtandók be.

Háztartás minden ágában jártas önállóan főzni tudó zsidó asszony vidéki családhoz kerestetik. — Cim a kiadóban.

Orosz fogságból visszatért műegyetemi hallgató vallásos zsidó családnál nevelői állást keres, esetleg ellátás ellenében. Németül és héberül folyékonyan beszél. Cim a kiadóban

Zweimal wöchentlich
informiert Sie über die Erscheinungen des gesamten jüdischen Lebens
DIE JÜDISCHE RUNDSCHAU
das Zentralorgan der deutschen Zionisten. **Original-Korrespondenten in Palästina und in allen jüdischen Zentren der Welt** sorgen für eine lückenlose Berichterstattung.
Die theoretischen Grundfragen des Zionismus und des Judentums werden von den **besten judischen Schriftstellern** behandelt. — Abonnements nimmt nur die Expedition der „Jüdischen Rundschau" entgegen. Bezugspreis für Ungarn K 40 pro Quartal. — Redaktion und Verlag: Berlin W. 15, Sächsischestrasse 8.

ATALAKITÁSI
munkálatok alatt a raktáron lévő illatszer-, háztartási-, pipere-, kötöttszövött gyapotáru és italok kedvező árban kerülnek eladásra:
Repülő Áruház (Tulajdonos Holczer Lajos) **Rákóczi-ut 18.**

CIPŐ-
különlegességek
nagy választekban
Gerő Adolf és Fia
cégnél BUDAPEST, IV.
Kossuth Lajos-utca 4. sz.

Perzsa szőnyegek
alkalmi vételek
STERNBERG, Dob-utca 24.

„JÜDISCHE PRESSE"
WIEN.
Erscheint jeden Freitag.
Die «Jüdische Presse» vertritt die Interessen des orthodoxen Judentums. — **Die «Jüdische Presse»** bringt Berichte über alle Vorgänge im orthodoxen Leben mit besonderer Berücksichtigung der Tschechslovakei und Deutschoesterreich. — **Die «Jüdische Presse»** berichtet auch in objektiver Weise über alle Erscheinungen im öffentlichen Leben des Gesamtjudentums. Abonnementpreis per Jahr: Für Oesterreich, Ungarn und Polen Kronen 150.— Tschechslovakei c Kr. 60 — Deutschland M. 60.— Schweiz Fr. 10.— America Dollar 2.— Holland hl. Gulden 3.— England Schilling 10.— Inserate die drei mal gespaltene Petitzeile 0 10 Franco. Redaktion und Administration Wien, II, Malzgasse 12a.

Paplan hygiéniai szempontból steril pehelyből vagy uj vattából készit
BLAU, Király-utca 19
Telefon József 128—59.

P. Márkus Emilia
arcápoló
szappana
a legjobb babyszappan
a legfinomabb toilettszappan
P. Márkus Emilia titka, tulajdona, gyártmánya Kapható mindenütt

מוכר טליתים מרקישע
מכל מין
Sion di Khamus Sufir
Djerba. Tunis

Brilliánsokat gyongyöket, ékszereket mindenkinél drágábban vesz **SZÉKELY EMIL** ékszerüzlete, BUDAPEST, KIRÁLY-U. 51, Terézvárosi templommal szemben, Cimre tessék figyelni! Telefon: József 105—35.

Felelős-szerkesztő és kiadó: dr. Patai József

Rövó nyomda, Budapest.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

XI. ÉVFOLYAM, 4. SZ. 1921 JANUÁR 28

Multés Jövő

ZSIDO POLITIKAI, IRODALMI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI HETILAP

SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF

SZERKESZTOSEG ES KIADOHIVATAL: BUDAPEST, PODMANICZKY-UTCA 39. SZÁM

HIRDETÉSI KEZELŐSÉG: LEOPOLD CORNÉL HIRDETŐIRODA TERÉZ-KÖRUT 3. TELEFON: 7—73.

ELŐFIZETESI DIJ: EGÉSZ ÉVRE . . . . . 250 K
EGYES SZÁM ÁRA 6 K

Dr. KISS ARNOLD:

A zsidó ifjusághoz!

— Ünnepi beszéd az EZRAH zsidó főiskolai hallgatók január 16-iki müvészestélyén a Vigadó dísztermében. —

Hölgyeim! Uraim! A művészet: ecset és lant és véső csak ugy, mint a népfantázia másképen el se tudja képzelni a zsidóság alakját, mint az öregségnek köntösében. Meggörnyedt, havasfürtü, hószakállu aggastyán: az örökké bolygó Áchásverus vánszorog, sulyos teherrel a vállán, az évszázadok dübörgő kapuin által — a vén, az elfáradt Izrael.

És mégis más a zsidóság igazi alakja. Nem az örök aggastyán ő, hanem az örök ifju. Valahányszor az öregség jelei mutatkoznak rajta: megannyiszor megifjodik ujra. Maga a biblia eleven viruló ifjuság, az őspogány emberiség korának, a maga győzelmes eszményeivel való megifjitója, az ősapák mindig uj fiatalságnak adnak helyet; Ábrahám a Mória hegyére, egy magasabb eszmény bércormára vezeti föl a fiát: Izsákot; Izsák az ifjabb gyermekét áldja meg, Jákobnak a legifjabb gyermeke a legkedvesebb, s az unokák közül nem Menasse az idősebb, de Efrájim, az ifjabb van a szivéhez nőve. Megvénhedett az egyiptomi rabnemzedék; helyébe támad a fiatal, ragyogó szabadság, annak is Mózes, az ifjabbik fivér, s nem az idősebb Áron a hirdetője s a biblia minden egyiptomi csapások között, az elsőszülöttek, az ifjuság halálát tartja a legsulyosabbnak, s amikor a népvezér a szabadság harsonarivalgásával Fáráó elé lép, akkor is azt kiáltja: בנערינו első sorban a mi ifjainkkal, s csak azután ובזקנינו a mi öregeinkkel akarunk mi kivonulni.

—

A Sináj előtt az ifjuság az uj törvény kezese, s az uj hazába egy uj ifjuság vonul be; az öregek elmulnak a pusztaságban.

A prófétákat — azokat is hamisan ábrázolják redős homlokkal, ősz fürtökkel. A lelkük uj ábrándok, uj eszmények, uj igazságok kohója, a szavuk fiatal hevülés, az igéik tüzes láva-omlás. A próféták kora: a zsidóság létének uj fiatalsága.

S a talmud bölcsei — azok a vén bölcsek! — én csupa ifjunak látom őket, forrongó ideálokkal, amint uj keretekbe akarják szoritani a régi igazságokat, fejleszteni az irást . . . s az öreg Jochanan ben Zakkaj tetszhalottat őrző koporsója mellett ifju tanitványok haladnak, s az öreg Jeruzsálem helyébe föltámad az ifju Jábne.

A spanyol bölcselők, hárfások, citerások, irásmagyarázók: Maimuni, Juda Halévi, Gabirol és Ibn Ezra, mind-mind uj életet, uj fiatalságot jelentenek; a gettókból előtörő zsidó szellem: Mendelsohn, Spinoza, Heine örök zsidó ifjuság. Nem vén Áchásvérusnak rajzolnám hát a zsidóságot, de lobogószemü ifjunak, amint ugy tör előre az emberiség haladásának utján, hogy uj kristálykehellyel merit a régi, az örök zsidó forrásokból, s az uj serleggel uj ifjuságot iszik az ősi kutak hevitő vizeiből.

Egy pillantás a zsidóság történetére, s élénk villan az igazság, hogy a zsidó élet sulypontja mindig az ifjusága volt. A zsidó államélet idejében az ifjuság fegyverei harcolnak a zsidó igazságokért. A Makkabeus ifjak hősiessége az ifjuság fejére fon hervadatlan babért. S ujra a zsidó ifjuság, a római cirkusok porondján küzdő fiatalság áll sorompóba hitének, eszményeinek hüségével, olyan csodálatos bátorsággal, amely minden időkre legendás példája marad az ideálokért való halálkészségnek. A zsidó ifjuság volt mindenkoron Izrael történetében a nagy megujhodások életbehivója, s jellemző, hogy a tradició, a mindig megujhodó isteni gondviselést fiatal, lángoló arccal ábrázolja, ugy jelenik meg a Sináj ormán, ugy virraszt babyloniai és későbbi exiliumok vándorutjain, s ugy várja ölelő karral, mint fiatal, szerelmes pásztor az ő Sulamitját, az ő népét, hogy kiragadja az öreg Salamon király csábitó karjaiból.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Vészi József, Weisz Gyula dr., Wörner Vilmos Frigyes. A felügyelő-bizottság tagjai: Dános Emil dr., Friedrich Tivadar, Katona Béla, Latinovits Endre dr., Meisner Jenő, Spott Ferenc dr., Strasser Ernő dr.

Pályázati hirdetmény.

A sátoraljaujhelyi statusquo izraelita hitközségnél sürgősen betöltendo:

a) A főrabbi-anyakönyvvezető állása, melyre három elismert konzervativ főrabbi által képesitett rabbik, kik egyszersmind kiváló magyar szónokok, pályázhatnak. Hitközségünk multjának és rabbiszékünk tradicióinak megfelelő egyéniséget óhajtunk. Javadalmazás a mai viszonyoknak megfelelő megállapodás szerint.

b) A főkántor-baromfimetsző állása. Szintén három elismert konzervativ rabbi által képesitett konzervativ multu, elsőrendü erőt keresünk. 45 é nél idősebbek nem pályázhatnak. Javadalmazás mai viszonyoknak megfelelő megállapodás szerint Csak a meghivottakat bocsátjuk próbaelőadásra.

Pályázati kérvények mindkét állásnál f. é. március 1-ig dr. Fried Samu hitk. elnök cimé küldendők. A képesitést, kort, családi állapotot és eddigi működést igazoló okmányok másolatban mellékelhetők.

Sátoraljaujhely, 1921 január hó 6-án.

A hitközség előljárósága.

Budai Izr. Hitközség Budapesten.

Pályázat.

A Budai Izr. Hitközség két metsző-előimádkozói állásra hirdet pályázatot.

Csakis Budapesten lakással és elismert qualificatióval biró pályázók számithatnak megválasztásra.

A pályázat feltételei megtudhatók a titkári hivatalban, II., Fő-utca 12. I/8.

Az állás azonnal elfoglalandó.

A Budai Izr. Hitközség Előljárósága.

Az óbudai Izr. Hitközség Előljáróságától.

Pályázat.

Az óbudai izr. hitközségnél egy segédjegyzői állás kerül betöltésre. Ajánlatok a hitközségi előljárósághoz (III., Lajos-utca 163.) nyujtandók be.

Háztartás minden ágában jártas önállóan főzni tudó zsidó asszony vidéki családhoz kerestetik. — Cim a kiadóban.

Orosz fogságból visszatért műegyetemi hallgató vallásos zsidó családnál nevelői állást keres, esetleg ellátás ellenében. Németül és héberül folyékonyan beszél. Cim a kiadóban

Zweimal wöchentlich
informiert Sie über die Erscheinungen des gesamten jüdischen Lebens
DIE JÜDISCHE RUNDSCHAU
das Zentralorgan der deutschen Zionisten. **Original-Korrespondenten in Palästina und in allen jüdischen Zentren der Welt** sorgen für eine **lückenlose Berichterstattung.**
Die theoretischen Grundfragen des Zionismus und des Judentums werden von den **besten judischen Schriftstellern** behandelt. — Abonnements nimmt nur die Expedition der „Jüdischen Rundschau" entgegen. Bezugspreis für Ungarn K 40 pro Quartal. — Redaktion und Verlag: Berlin W. 15, Sachsischestrasse 8.

Perzsa szőnyegek
alkalmi vételek
STERNBERG, Dob-utca 24.

מובר טליתים טרקישע
מבל מין
Sion di Khamus Sufir
Djerba. Tunis

ATALAKITÁSI
munkálatok alatt a raktáron lévő illatszer-, háztartási-, pipere-, kötöttszövött gyapotáru és italok kedvező árban kerulnek eladásra:
Repülő Áruház (Tulajdonos Holczer Lajos) **Rákóczi-ut 18.**

„JÜDISCHE PRESSE"
WIEN.
Erscheint jeden Freitag.
Die «Jüdische Presse» vertritt die Interessen des orthodoxen Judentums. — **Die «Jüdische Presse»** bringt Berichte über alle Vorgange im orthodoxen Leben mit besonderer Berücksichtigung der Tschechslovakei und Deutschoesterreich. — **Die «Jüdische Presse»** berichtet auch in objektiver Weise über alle Erscheinungen im öffentlichen Leben des Gesamtjudentums. Abonnementpreis per Jahr: Für Oesterreich, Ungarn und Polen Kronen 150.— Tschechslovakei c Kr. 60 — Deutschland M. 60.— Schweiz Fr. 10.— America Dollar 2.— Holland hl Gulden 3.— England Schilling 10.— Inserate die drei mal gespaltene Petitzeile 0 10 Franco. Redaktion und Administration Wien, II, Malgasse 12a.

Brilliánsokat gyöngyöket, ékszereket mindenkinél drágábban vesz **SZÉKELY EMIL** ékszerüzlete, BUDAPEST, KIRÁLY-U. 51, Terézvárosi templommal szemben, Cimre tessék figyelni! Telefon: József 105—35.

CIPŐ-
különlegességek
nagy választekban
Gerő Adolf és Fia
cégnél BUDAPEST, IV. Kossuth Lajos-utca 4. sz.

Paplan hygiéniai szempontból steril pehelyből vagy uj vattából készit
BLAU, Király-utca 19
Telefon József 128—59.

P. Márkus Emilia
arcápoló
szappana
a legjobb babyszappan
a legfinomabb toilettszappan
P. Márkus Emilia titka, tulajdona,
gyártmánya Kapható mindenütt

Felelős-szerkesztő és kiadó: dr. Patai József

Rózó nyomda, Budapest.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

XI. ÉVFOLYAM, 4. SZ. 1921 JANUÁR 28

Multés Jövő

ZSIDO POLITIKAI, IRODALMI, TÁRSADALMI ÉS KRITIKAI HETILAP

SZERKESZTI: DR. PATAI JÓZSEF

SZERKESZTOSEG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, PODMANICZKY-UTCA 39. SZÁM

HIRDETÉSI KEZELŐSÉG: LEOPOLD CORNÉL HIRDETŐIRODA TERÉZ-KÖRUT 3. TELEFON: 7—73.

ELŐFIZETESI DIJ: EGÉSZ ÉVRE . . . . . 250 K
EGYES SZÁM ÁRA 6 K

Dr. KISS ARNOLD:

A zsidó ifjusághoz!

— Ünnepi beszéd az EZRAH zsidó főiskolai hallgatók január 16-iki művészestélyén a Vigadó dísztermében. —

Hölgyeim! Uraim! A művészet: ecset és lant és véső csak ugy, mint a népfantázia másképen el se tudja képzelni a zsidóság alakját, mint az öregségnek köntösében. Meggörnyedt, havasfürtü, hószakállu aggastyán: az örökké bolygó Áchásvérus vánszorog, sulyos teherrel a vállán, az évszázadok dübörgő kapuin által — a vén, az elfáradt Izrael.

És mégis más a zsidóság igazi alakja. Nem az örök aggastyán ő, hanem az örök ifju. Valahányszor az öregség jelei mutatkoznak rajta: megannyiszor megifjodik ujra. Maga a biblia eleven viruló ifjuság, az őspogány emberiség korának, a maga győzelmes eszményeivel való megifjitója, az ősapák mindig uj fiatalságnak adnak helyet; Ábrahám a Mória hegyére, egy magasabb eszmény bércormára vezeti föl a fiát: Izsákot; Izsák az ifjabb gyermekét áldja meg, Jákobnak a legifjabb gyermeke a legkedvesebb, s az unokák közül nem Menasse az idősebb, de Efrájim, az ifjabb van a szivéhez nőve. Megvénhedett az egyiptomi rabnemzedék; helyébe támad a fiatal, ragyogó szabadság, annak is Mózes, az ifjabbik fivér, s nem az idősebb Áron a hirdetője s a biblia minden egyiptomi csapások között, az elsőszülöttek, az ifjuság halálát tartja a legsulyosabbnak, s amikor a népvezér a szabadság harsonarivalgásával Fáráó elé lép, akkor is azt kiáltja: בנערינו első sorban a mi ifjainkkal, s csak azután ובזקנינו a mi öregeinkkel akarunk mi kivonulni.

—

A Sináj előtt az ifjuság az uj törvény kezese, s az uj hazába egy uj ifjuság vonul be; az öregek elmulnak a pusztaságban.

A prófétákat — azokat is hamisan ábrázolják redős homlokkal, ősz fürtökkel. A lelkük uj ábrándok, uj eszmények, uj igazságok kohója, a szavuk fiatal hevülés, az igéik tüzes láva-omlás. A próféták kora: a zsidóság létének uj fiatalsága.

S a talmud bölcsei — azok a vén bölcsek! — én csupa ifjunak látom őket, forrongó ideálokkal, amint uj keretekbe akarják szoritani a régi igazságokat, fejleszteni az irást . . . s az öreg Jochanan ben Zakkaj tetszhalottat őrző koporsója mellett ifju tanitványok haladnak, s az öreg Jeruzsálem helyébe föltámad az ifju Jábne.

A spanyol bölcselők, hárfások, citerások, irásmagyarázók: Maimuni, Juda Halévi, Gabirol és Ibn Ezra, mind-mind uj életet, uj fiatalságot jelentenek; a gettókból előtörő zsidó szellem: Mendelsohn, Spinoza, Heine örök zsidó ifjuság. Nem vén Áchásvérusnak rajzolnám hát a zsidóságot, de lobogószemü ifjunak, amint ugy tör előre az emberiség haladásának utján, hogy uj kristálykeheliyel merit a régi, az örök zsidó forrásokból, s az uj serleggel uj ifjuságot iszik az ősi kutak hevitő vizeiből.

Egy pillantás a zsidóság történetére, s élénk villan az igazság, hogy a zsidó élet sulypontja mindig az ifjusága volt. A zsidó államélet idejében az ifjuság fegyverei harcolnak a zsidó igazságokért. A Makkabeus ifjak hősiessége az ifjuság fejére fon hervadatlan babért. S ujra a zsidó ifjuság, a római cirkusok porondján küzdő fiatalság áll sorompóba hitének, eszményeinek hüségével, olyan csodálatos bátorsággal, amely minden időkre legendás példája marad az ideálokért való halálkészségnek. A zsidó ifjuság volt mindenkoron Izrael történetében a nagy megujhodások életbehivója, s jellemző, hogy a tradició, a mindig megujhodó isteni gondviselést fiatal, lángoló arccal ábrázolja, ugy jelenik meg a Sináj ormán, ugy virraszt babyloniai és későbbi exiliumok vándorutjain, s ugy várja ölelő karral, mint fiatal, szerelmes pásztor az ő Sulamitját, az ő népét, hogy kiragadja az öreg Salamon király csábitó karjaiból.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

S amikor aztán Izrael hazátlanná lett: zsidó hárfák zengenek, fiatal zsidó lantok ébrednek, forrongó szellemi kardok csattognak — amit a zsidó balsors elvett, amit az öreg bágyadtság reménytveszitettnek vél, azt a zsidó ifjuság őrzi meg rajongó hevülettel a lelke mélyén . . . az irástudók betüiben az elveszitett álom virraszt, a poéták fiatal hajókon eveznek fiatal dalokkal a szent rögök felé, s amikor egy zsidó költő könnyét ejti és csókját szoritja a hervadt sároni rózsaszál fölébe: csodálatos illattal kivirul a régi rózsa, a régi álom, a régi szerelem, a régi ifjuság . . .

S a sugaratlan, homályos gettókban, zsidó testvéreim! a ti apáitok, a ti anyáitok a zsidó ifjuságban reménykedtek. Az ifjuságért szenvednek, az ifjuságért türik a megalázást, az ifjuság kérdéseire felelnek széder estén, s a gyermekeik szemcibe tekintenek, s az ő tekintetük ragyogásából száll mámor a bágyadt pilláikra: holnap, holnap másképen lesz, holnap, holnap szabadok, emberek leszünk ujra. A zsidó ifjuság mindenkor a legdrágább kincse volt a zsidóságnak.

Ma?! Mostan?! — Évtizedek óta öreg zsidó ifjusághoz kellett, fájdalmas lélekkel hozzátörődnünk. A zsidó családok egy nagy részének nincsenek tradicióik, nincsenek ősi, népi szokásaik — a legsajgatóbb látvány, amint idegen hagyományok, idegen ünnepek szokásaihoz kapaszkodnak, s mivel mégis csak érezniök kell ezek megalázó idegenségét, s mivel a magukéival röstelkednek, koldusokképen és cigányerkölccsel vegetálnak, sivár lélekkel, zsidó élet, zsidó kultura nélkül. Mondjátok meg nekem, milyen valamely közösségnek az ifjusága, s én megmondom nektek, milyenné vált az a közösség maga. Hiszen jól tudom: nem csoda, hogy bizonyos tekintetben öreg az ifjuságunk. Szellemi gettó, bántalom, guny, megalázás, szenvedés — nincs mit csodálni rajta, bizony, hogy öregitenek. De amiről én beszélek, mégis másmilyen öregsége, a mi ifjuságunknak. Guny a magunk glóriájával szemben, cinizmus a magunk eszményei iránt, orfeumi élcelődés mindennel szemben, ami zsidó, a zsidó névnek halk és szégyellős suttogása — ime a zsidó ifjuság egy jelentékeny részének marazmusa. Vannak zsidó ifjaink — torzai az egykori Makkabeusoknak. Vannak zsidó ifjaink — idegenjei az ábrándjainknak. Vannak zsidó ifjaink — idegenségek majmolói, a zsidóság megujhodásának bénitói, a kinosan két küszöbön bicegők, az esdeklő hunyorgatással másfelé pislogók, a megalázásokat, a vállveregetéseket dicsőségnek vélők, a zsidó kultura megcsufolói, az önérzetes zsidó lelküket tagadói. Alorcás zsidó ifjuság, akikből az egykori, az igazi zsidó ifjuság hősies hevülete elsorvadt, vegetáló, senilis ifjuság, s ha csupán rajtuk állana, a régi törzsön az uj hajtás, az eljövendő generáció is a reményvesztettség infernoi kapui számára sorakoznék, Dantei sötétséggel, minden futurumok éltető hite nélkül, vigasztalanul.

De látlak titeket, Izrael uj ifjusága! Titeket, akik csodálatos bátorsággal és makacssággal állotok az öregek elébe, a fásultakkal szemben, titeket, uj széder fiatalok, akik azt mondjátok: nem halljátok, mi kérdezünk, s tinéktek nincsen már válaszotok?! Nem akarjátok megmondani, hogy miért, hogy mirevaló a mi szenvedésünk?! nem tudtok már feleletet, hogy miért suhogjon bántalom fölöttünk, hogy miért türjük a tudományos pályánkon való gátló szenvedtetést, hogy miért kell pihenetlen bujdosnunk, nekünk ártatlan Káinbélyegeseknek, hogy miért kell véres könnyeket sirnunk?! Nem feleltek?! Nos hát, nekünk van válaszunk! Az örök zsidó ifjuságért. A föltámadó, az ujraébredő zsidóságért. Mi zsidók akarunk lenni, mert ugy valljuk, nincsen szebb, nincsen drágább örökségünk. Mi nem szégyenkezünk a zsidó névért: koronának hordjuk. Zsidó külsőnkért — léleklobogást, ősi veretet érezünk rajta és benne. Mi zsidó kulturára, zsidó szépségekre, zsidó ideálokra szomjazunk. Mi a zsidó szerelem betegei vagyunk. Hüséges, eleven szerelem lüktet az ereinkben, apáink, multunk iránt, fájdalom vonaglik a vérünkben, ha ártatlan véreinket bántják és üldözik, s ha látjuk a könnyeiket, kicsordul a mienk is, s hangos zokogással mondjuk nekik: „testvér!" Közös multnak, közös szenvedésnek, közös reménységnek nem tudunk, nem akarunk gyáván a tagadói lenni. Hát elfeledtétek volna a zsidó szenvedésnek, a zsidó reménységnek, a zsidó hüségnek ősi dalait?! Ime, mi fölzenditjük előttetek a zsidó önérzet büszke énekét, a zsidó fájdalom tompa sóhaját, a zsidó reménység harsogó dübörgését, a zsidó gyász fenséges Jiszgadal sikoltását. Hol tanultuk ezeket a dalokat?! azt kérdezitek. Gósenben-e, rabszolgavályogvetésben, bábeli vándoruta-kon-e, lánccsörgésben? Máglyaizzásban? Szenvedésben? Sötétségben? Megalázásban? Hontalan ezer bolyongásban? Ezt kérdezitek?! A költői regeszó is ezt a kérdést veti föl: honnan tanulja Izrael a vörös tenger partján fölzendülő szabadságéneket? Volt-e Gósennek zeneiskolája? éneklő kara? hangjegyei voltak-e a rabfelügyelők ostorcsapása alatt nyögő Izraelnek? . . . nos hát, a gyermek az anyja emlőjéből szivta magába a zsidó dallamot, az Istent látta maga fölött lebegni, s egy ütemben zengte: „ez az én Istenem, őt magasztalom". Keserüség, szenvedés, a mult minden sötétsége nem tudta szivünkben eloltani ezt a fölcsendülő, fölragyogó csillagéneket. Mi nem a multakért — mi a jövendőért énekelünk.

nem azt mondja a szentirás, akkor *énekelt* Mózes és Izrael fiai, hanem azt, akkor *fog énekelni* Mózes és Izrael fiai

a zsidó jövendőbe vetett hit önti szivünkbe az örök zsidó ifjuság, az örök zsidó halhatatlanság szent dallamát. Ebből a zsidó hitből, ebből a zsidó önérzetből fakad a mi jövendőnk, amint azt gyönyörü szavakkal perzseli szivünkbe a régi legenda.

Hadrian császár azt kérdezte egy zsidó ifjutól: „ti zsidók! ti hisztek a föltámadásban, abban, hogy por és hamuból föltámad a halott test, miből támad hát föl a porrá vált organizmus ujra? melyik részéből az elenyészett testnek?"

„a hátgerincnek egy elpusztithatatlan maradékából — válaszolt a zsidó ifju — *Luz* a neve annak. Hitetlenül csóválta Hadrianus a fejét, s azt mondta: „hadd lássam hát ezt a maradékát a hátgerincnek!" Erre a zsidó ifju elébe hozott egy luzot, vizbe dobta: el nem olvadt, parazsak közé vetette: el nem égett, malomkövek közé préselte: széjjel nem zuzódott, üllőre tette, kalapáccsal

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

ütötte, az üllő széjjelhasadt, a kalapács széttörött, a Luznak, a hátgerincnek semmi sem ártott. Igen! zsidó ifjuságom! *Luzra: hátgerincre, hátgerincre* van szükség — ezt uj vizek, ujonnan üdvözitő medencék vizei el nem olvasztják, ezt uj tüzek, uj szenvedések parazsai el nem perzselik, ezt uj, tetszetős, eszményt föladó teóriák malomkövei széjjel nem zuzzák, ezt az előitéletek üllőjén a fanatizmus kalapácsával hiába ütik, ez a zsidó hátgerinc, a zsidó kitartás, ez az örök zsidó ifjuság, ez az örök zsidó föltámadás, ez az örök zsidó halhatatlanság . . .

Mi magyar zsidók vagyunk. Mi a honszerelemből nem fogadunk el leckét senkitől, senki nálunknál hivebb ehhez a földhöz nem volt és nem is lesz sohasem. A magyar róna délibábja ring az álmaink mélyén, az édes apánk magyar honszeretetre tanitott, az édes anyánk magyar bölcsődalt ringatott a lelkünkbe. A multunk: magyar mult, a jövendőnk is magyar jövendő, még a jelenünk is magyar keserüség, mert a magunk mostoha balsorsában magyar fájdalom lüktet az ereinkben. De mindez a forró honszerelem nem jelenti azt, hogy elfeledjük a származásunkat; nincsen semmi okunk rá, hogy a próféták, a Maimunik, a Juda Halléviktől való eredendőségünket megtagadjuk. Legyetek magyarok, testvéreim, magyar hüségben, magyar szenvedésben, szerencsétlen magyar hazánk iránti szent kötelességeink rendületlen teljesitésében, de ne tagadjátok meg a fajotokat, a származásotokat, a zsidóság jövendőjét — mert aki rossz zsidónak, rossz az magyarnak is.

Zsidó ifjuság! Kitartás. Erős lélek. Luz. Hátgerinc. Rendületlen hit, hogy jönni fog az idő, amikor a messiási láncok széjjelpattannak majdan, amikor a messiástváró nép ifjainak könnyét megértik egykoron, amikor a Messiás meg fogja váltani a szenvedőket fájdalmaiktól, de a szenvedtetőket is lelkük bilincseitől.

Addig pedig én zsidó ifjuságom! mutassatok példát: inkább meghalni, mintsem gyáván élni. Hevitsetek lángot: lobogó zsidó közszellem lángját. Vessétek meg a megalkuvó jellemnélküliséget. Üzzétek, kergessétek a pipogya öregszivüséget, a himpellér nyegleséget, a zsidótlanul-zsidó dörgölődzést, a suttogó zsidó bujkálást. Föl a fejjel! szembe nézni! szép az a zsidó arc! az apáink lélektüze, egykori ifjusága ragyog rajta csodálatosan tündöklő fénnyel. A mi nagy és isteni mesterünk, Mózes, csak a lélektelen tömeg elől rejté lárva mögé a glóriás arcát. A Mózes arcok öröktől fogva ragyogóak. Nincsen mit restelni rajtuk. Lobbantsátok tüzre a magyar hazafiság parazsát — de legyen bennetek zsidó lélek és zsidó önérzet, hogy inkább nélkülözni jogokban, mint telt gyomorral hizni gyáván és meghunyászkodva, cimmel bár, ranggal bár, de lélekbilincsekben. A próféták tüze égjen bennetek, hogy az ő lelkük lelkével tudjatok elviselni keserü fájdalmatok, és mindenekfölött pedig higyjetek az eszméknek, az ifjuságnak messiási föltámadásában. Apáink szellemében, türni és eljövendő nemzedékekért! — zsidó ifjuság! ezekért dolgozzatok, s ha majd ebből a szeretetből fakadva, igazzá válnak a régi álmok: nem lészen szív, s nem lészen ajak, amely föltámadó, örök zsidó ifjusággal ne vallaná: zsidó vagyok! zsidó maradok halálnál erősebb szerelemmel!

Tempora mutantur . . .

— Benedek Elek memoárjaiból. —

A zsidókérdés.

Valamelyik esztendő nyarán — gondolom, e század első esztendeiben — hivatlan-váratlan betoppan kisbaconi fészkembe néhai Surányi József, a *Pesti Napló* tulajdonosa, később főszerkesztője is. Ujságirói körökben hallottam róla, hogy gyára is van, több, nem egy, még — patkószeggyára is. A patkószeggyár valószinüleg ujságirói tulzás, de hiszen ez nem fontos. Az a fontos, hogy kettesben végigjárjuk a kertet, a kis gazdaságot. Épp akkoriban vettem két szürke csikót. Csak rájuk nézett s mindjárt megmondta az — árát. Pontosan eltalálta. Egy forintot sem hibázott. Az istállóhoz közel Keresztély ükapám halastavának a nyoma, mutatom neki:

— Nézze, itt halastó volt valaha, felette, azon a dombon a forrás: ez táplálta vizzel. Majd egyszer kiásatom, ujra halastó lesz itt.

— Mért nem most? — kérdi Surányi, szemmelláthatóan türelmetlenséggel.

— Majd, kérem, majd.

Tovább megyünk, bekanyarodunk a Mária-utra. Mondom: — E fölött az ut felett is, a domboldalon, van egy bővizü forrás. Meglehet, hogy valamikor ide is halastavat ásatok.

— Mért nem most, mindjárt?!

Ejnye, ejnye, de különös ember ez, gondolom magamban, de hallgatok.

A Mária-ut végén szelid hajlásu domb emelkedik. Jégveremnek hivja a nép. Itt csakugyan jégverem volt, Keresztély ükapám jégverme. Mondom ezt Surányinak. S mondom azt is: Az a tervem, hogy majd ide épittetem a jégvermet, mert nem jó helyen van a mostani.

— De, kérem, mért nem most!?

— Igazán ráér. Nem szorgos.

Szánakozva pislantott felém.

— Ez, az, ez! „Hej, ráérünk arra még!"

— No, no . . .

Kimegyünk a hegybe, a magam ültette fiatalos erdőbe, igen tetszenek neki a kanyargós utak, a hegyszakadékokat összekötő könnyü hidacskák, a fenyő- és lombos fák keveréke, de egyszerre csak megpillant a hegy tövében egy nagy kerek dombot, mely, mintha elszaladt volna a hegyből, aztán leheveredett volna itt.

— Mért nincs fa ezen a dombon? Nem tetszik látni, mennyire kirivó ez a kopárság?

— Dehogy nem, látom én azt.

— Nos?

— Az a tervem, mondom én, most már szándékosan bosszantó nyugalommal, hogy ide csupa fenyőfát ültetek. Különálló, szép kerek bokréta lesz ez.

— Szép, szép, de mért nem mindjárt?

— Azért — elégelem meg a sok „mért nem mindjárt"-ot, mert nálunk május elején ültetik a fenyőfát, most pedig juliusban vagyunk. Ez az egyik ok. A másik: ha én egy esztendőben két halastavat ásatnék, jégvermet épittetnék, ezt a dombot fenyővel tele ültetném, sőt, nézzen odább — még ama szántóföldeket is tele akarom ültetni

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

gyümölcsfával, de amott azt a kopasz oldalt is csupa meggyfával — szóval, ha mindezt én „mindjárt" elvégezném, mit csinálnék a jövő esztendőben? Én, uram, sohasem vennék meg egy kertet, melynek a fáit más ültette. Nekem lelki gyönyörüség a tervezgetés. Ha minden tavasszal fát ültethetek. Ha minden esztendőben van néhány talpalatnyi hely a földemen, amit szépitenem kell. Ebben a kertben, ezen a hegyoldalon, lent a völgyben temérdek forrás: ezeket én egy hét alatt mind köpübe foghatnám, egy-egy kedves csorgós kutat teremthetnék, de nekem ugy igazi lelki gyönyörüség, ha minden esztendőre jut egy csorgós kut. Micsoda öröm az, ha nyárra lejönnek a gyermekeim, az unokáim, s ujjongva kiáltják: Nini, megint egy csorgós kut! Nini, ezek a fák tavaly még nem voltak! Én már ilyen vagyok uram, s ilyen is maradok.

Surányi vállat vont. Nyilvánvaló, hogy nem méltányolta az én lelki gyönyörüségemet.

Egyébként, ahol megfordult, mindent meg akart venni. A szomszéd faluban a Baross forrást, Málnáson az egész fürdőt, de végül is semmit sem vett meg, Málnásról hazajövet bökte ki, hogy szeretne fellépni valamelyik kerületben s hogy én neki nagy segitségére lehetnék.

Most már rajtam volt a sor. Nagy ártatlanul kérdeztem:

— Mért nem mindjárt tetszett ezt mondani?

— Mért mindjárt?

— Azért, mert mindjárt megmondtam volna, hogy: életemben egyszer korteskedtem, még pedig ifjukori *barátom* mellett, s holtomig nem mosom le magamról a gyanut, hogy nem pénzért tettem ezt. Hátha az ön kortese lennék!

Surányi még aznap, akarom mondani: mindjárt visszautazott Pestre.

Két esztendő sem telik belé, meglátogat kisbaconi fészkemben Tóth János, kinek móricztanyai meleg fészkében irom e könyvet. Az ő kertjében április havában. Teljes egy hónappal előbbre jár a természet a Nagykunság, mint a Székelység földjén. Kigyönyörködvén magát az ő virágzó fáiban, eljött gyönyörködni az én kertemben, melyben egyszerre borult virágba a gyümölcsfák, fehérfürtös virágu, bódító illatu májusfák meg orgonabokrok nagy serege. A kis park felé tartunk, melynek elején nyitott kaput jelképez két fa: magától fonódott össze egy-egy ága mindakét fának. Ez összefonódott ágak alatt magas növésü ember is kényelmesen elsétálhat, de előző éjjel eső esett, áldott májusi eső, az összefonódott ágakra ránehezedtek az esőcseppek s alázatosan meghajoltak.

— Ejnye, — mondja Tóth János — miféle bejáró ez, hogy meg kell hajolni alatta?

— Lenyomta az eső.

— S valahányszor eső esik, te mindig bujkálva jársz itt?

— Igen, ilyenkor alázatosan meghajtom a fejemet.

— Mondok neked valamit: fürészeljük le.

— Lefürészelni . . . Tudod, talán mégse. Aludjunk rá egyet.

Világos, hogy Tóth János, az alföldi magyar, megnyugszik ebben.

— Igaz. Aludjunk rá.

Járunk-kelünk a kertben, különösen örvendezünk azon, hogy most már ő is szabad, független ember, hála Istennek, vége az államtitkárságnak, szerencsésen elkövetkezett a „hálóinges éra", amikor az ember akár hálóingben sétálhat a kertjében. Hát ez bizony igen-igen nagy boldogság. Egész nap nem jut eszünkbe az eleven kapu, de este ismét cseperegni kezd az eső, én meg gondolkozni kezdek, hogyan is lehetne a kapukérdést ugy oldani meg, hogy az ágak megmaradjanak. Végre megtalálom a megoldást s boldogan alszom el. Alig pirkad, fölkelek, kimegyek, behivom az öreg Szász Gergőt (azt, akit még ötesztendős korában is szoptatott az anyja), s mondom neki:

— Nezze, Gergő bá', ezek az ágak igen erősen meghajlanak az eső miatt. Csinaljon két csinos karót, mindakettőnek a végén legyen két ág. A két karót kétoldalt verje jól a földbe s ugy tegye rá ezt a két ágat. De a karó olyan magas legyen ám, hogy ölnél magasabb ember is elférjen az ágak alatt. Megértette-e?

— Meg, instálom.

— De siessen, hogy kész legyen, mire a kegyelmes ur felkel.

— Sietek, instálom.

Egy óra multva simára gyalult két karó emelte magasra az összefonodott ágakat. Mondhatom, szépen festett.

És mi nevetve állapitottuk meg, hogy a magyar embernek milly gyorsan vált az esze . . .

Ha Surányi jószivü a kert s ez a két fa, ő bizonyosan vagy *mindjárt* feltereszkedtette volna a vendégének alkalmatlan ágakat, vagy mindjárt feltámasztotta volna.

. . . Mostanában sokat foglalkoztatja (és izgatja) a zsidókérdés a lelkeket. Azt gondolom, ennek a kérdésnek csak egy becsületes megoldása lehet: a fajkeveredés. A „mindjárt"-nak és a „Hej, ráérünk arra még"-nek összekeveredése. Természetesen, ezt a keveredést a keveredőkre elviselhetővé kellene tenni, nevezetesen, nem volna szabad számon tartani: ki köztünk az egész s a — félvér.

De mit is felelt Marcika a tiszteletesnek, aki Kain iránt érdeklődött? Az felelte: O, az igen rossz fiu volt. Nem szeretek rola beszélni.

A zsidókérdés is ilyen rossz fiu, — gyerünk tovább.

Jabotinsky előadása Berlinben. (Berlini levelezőnktől.) Óriási érdeklődés mellett tartotta meg Wladimir Jabotinsky, a palesztinai harcok hős vezére a tanitóegyesület dísztermében január 6-ára hirdetett előadását. Sok ezernyi ember szorongott a teremben és több ezren rekedtek az ajtókon kivül. Jabotinsky megjelenése páratlanul lelkes óvációkat váltott ki a tömegből, beszéde gyujtó és tettekre buzditó volt. Ismertette a Szentföld felépitésének gazdasági nehézségeit és rámutatott arra, hogy ez óriási akadályok csak az egész világ zsidósága által összeadott óriási pénzalap, a Keren Hajesrod által gyürhetők le. A müvelt emberiség visszaadta a zsidóságnak Palesztinát s ránk bizta annak felépitését. Az egész világ szeme rajtunk van, most kell eldőlnie annak, hogy a zsidóság államalkotó-e vagy nem. A feladatot vállaltuk s annak sikeres megoldásától függ a zsidóság jövője. Szavait tomboló tapsviharban héberül fejezte be.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Felhivás a zsidó kulturegyesületekhez.

Szerkesztőségünk eleget óhajt tenni a vidékről nap-nap után érkező felkéréseknek és ezért elhatároztuk, hogy páratlan sikerü kulturestélyeinket, amelyek dominálló szerepet játszanak a főváros művészi életében, teljes műsorunkkal és előadó művészeinkkel, a Magy. Kir. Operaház és a Nemzeti Szinház tagjaival Magyarország vidéki városaiban is megismételjük. Felkérjük e célból azon vidéki zsidó egyesületeket és hitközségeket, amelyek ilyen kulturestélyeket rendezni óhajtanak, hogy ezen szándékukat szerkesztőségünkkel sürgősen közöljék és velük az ilyen estélyek rendezésének részletes feltételeit megbeszélhessük.

Dr. BERNSTEIN BÉLA:

Hitoktatásunk bajai és orvosságai.

A feladata magaslatán álló hitoktató minden körülmények között biztosit eredményt, még ha többféle akadályt kell is leküzdenie. Természetes, hogy sokkal valószinübb a kivánatos eredmény, ha a segédeszközök rendelkezésére állanak. *Ilyen első sorban a helyes, szerencsésen megalkotott tanterv.* Van már egy egyetemes és részletes tantervünk 1905-ből, melyet országos bizottság dolgozott ki, dr. Munkácsi Bernát tanfelügyelővel az élén. Amde ez az egyetemes tanterv, amily óriási haladást jelentett az eddigi rendszertelenséggel szemben, ugy nagyon rászorul már az alapos átdolgozásra. Szerintem az az országos tanterv sokban tulmegy a kellő határokon és nem felel meg viszonyainknak. Ne engedjük magunkat semmiféle szertelenségre ragadni, maradjunk a rideg valóságban és számoljunk annak parancsaival.

Bizonyos, hogy a zsidó hitoktatás anyaga első sorban a héber olvasás és héber szöveg tanulása. *Héber nélkül nincs zsidóság és nem lehet zsidó hitoktatás sehol a világon.* De a héber szöveg tanitásánál mérsékelni kell követelményeinket és nem szabad a rendes hittanitás számára a próféták magas szárnyalásu és nehéz nyelvezetü beszédeit tenvbe vennünk. Ez lehetetlen a mi viszonyaink között! Meg kell elégednünk az imakönyv és Mózes öt könyve tanitásával az egész vonalon.

Az persze nagy tévedés, mint némelyek gondoliák, hogy elég az imakönyv az egész középiskolán át, mert akkor azután megadja a tanulónak azt a gyakorlati tudást, mely az istentiszteletekben való részvételre képesiti. Bizony nem! Ott, ahol a szülői ház nem szoktatja a gyermeket állandóan a mindennapi héber imára, ahol — mint sajnos nagyon is gyakran — a szülő elhanyagolja, sőt ellenzi a héber imádkozást, ott sohasem lesz képes a hitoktatás rendes keretében a folyékony héberolvasást, a liturgia megfelelő ismeretét a tanulónál biztositani. Erre fizikai ideje sincs, még ha mind a két hittanórát erre forditja is. Mennyi jut abból egy 30—40, vagy még több tanulós osztálynál egyre. *A héber olvasást vagyis a zsidó imádkozást csak a szülői ház segitségével lehet elérni, ezt bizonyitja a tapasztalat.* Mert még ahol felekezeti elemi iskolában a rendelkezésre álló több idő alatt meg is tanul a tanulók nagy többsége rendesen hébert olvasni, ott is elfelejti lassanként a középiskolában és szembeszökően mutatkozik, mint hanyatlik az osztályok emelkedésével a tanulók héber ismerete, kivéve azokat, ahol a zsidó család megteszi kötelességét.

De nem is szabad az imakönyvet egyedüli tankönyvvé tennünk és Tórát, történeti tankönyvet mellőzni, mert eltekintve attól, hogy ez unottá válnék a tanuló előtt az évek során át, nem is felel meg a kitüzött célnak. *Történetet, vallástant csupán az imakönyvhöz füzött magyarázat, esetleg jegyzetek után tanitani, középiskolában lehetetlen és tilos is. Arra tankönyv kell, mert hisz ezt a tantárgyat nélkülözni senki sem akarja tantervünkben.*

Le kell tehát szállitani igényeinket a héber szövegre nézve, de az imakönyvet és Tórát meg kell tartanunk. Épp ugy feltétlen anyaga hitoktatásunknak a zsidó történet és vallástan. Ki ne tapasztalta volna már, hogy a zsidóság fenséges története által még olyan gyermekeket is lehet zsidóságunkért lelkesiteni, akik otthon nem részesülnek vallásos nevelésben. Hogy tehát zsidó történetet alaposan kell tanitanunk, az bizonyos, ezt pedig tankönyv nélkül nem lehet, *de nem a történet tudásáért tanitjuk, hanem első sorban a vallásos nevelés céljából.* A zsidóság történetének bámulatos anyaga öntudatos és önérzetes zsidókat szerezzen nekünk, különben elhibázott a tanitása. Épp ugy a rendszeres vallástan, a középiskolák két utolsó osztályában, arra szolgáljon, hogy megismerje a tanuló, mit adott a zsidóság vallásában nekünk és az egész emberiségnek. Minden bölcsészeti elmélkedés, minden összehasonlitó vallástudomány kerülendő, *gyakorlati vallástant* kell a tanulóknak adni, persze élvezetes formában, mert különben az a „vallástan“ nem felel meg céljának.

Fontosak itt a részletek is, de azok nem tartoznak ide, a döntő azonban az elv, mely tantervünk összeállitásában minket vezet.

Hogy a részletes, mindenre ügyelő jó tanterv sok hasznos utmutatást adhat a hitoktatónak, az természetes. Csak néhány dologra akarok itt rámutatni. Igy pl az az utmutatás, hogy minden bibliaóra elején és végén a tóraáldással kezdjük és végezzük a tanitást az elemi iskolától kezdve a középiskola utolsó osztályáig, egyszerü és biztos eszköz arra, hogy a zsidó fiuknak kivétel nélkül emlékezetükbe véssük a szükséges áldásmondatokat, még sem követik mindenütt. Vagy, hogy minden héten az egyik órában a hetiszakaszt vegyük át, ha már nem héberül, legalább magyarul! És pedig az alsó osztályokban a hitoktató foglalja össze rö-

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

viden a tartalmát, a felsőkben a tanulók készülnek belőle otthon és adnak számot róla. Én néhány év óta gyakorlom ezt és jó eredménnyel. Mikor azonban megkezdtem, milyen felfedezésre jutottam. Arra, *hogy a modern zsidó családok 99% házában nincs meg a Tóra, sem héberül, sem magyarul!* Hiába kereste parancsomra a tanuló otthon, nem találta. Nos, szabad-e ennek igy maradni? Mit várhatunk olyan zsidó családtól vallásos nevelés tekintetében, ahol számüzve a mi legnagyobb kincsünk, a Tóra?

Hogy a gyakorlati hitoktatáshoz egy kis iskolai zsidó naptár, erre a célra készitett *luach*, mily jó szolgálatot tett, azt husz év óta tapasztalom, amióta ilyen naptárt tanulóimnak szerkesztettem. Mennyit tanulhatnánk egymástól hitoktatók, ha akarnánk; de hát a hitoktatók, a rabbik is a „keménynyaku" népből valók!

Ezért is volna oly szükséges a kerületenként vagy megyénként gyakorlandó szakfelügyelet. Ez alatt persze nem hatalmi kérdést értek, nem főigazgatói vizsgálatot, hanem komoly látogatást, minden parádé nélkül, amikor egy-egy nagyobb község papja, aki erre hivatott és vállalkozik, meglátogatja a szomszéd községek hitoktatási intézményeit, a fővárosit sem kivéve, és tapasztalatairól ott a helyszinen baráti módon referál. Menynyit használhatna ez az egyetemes tanterv keresztülvitelének, mennyit a hitoktatás alapossá tételének és tekintélyének a hitközségben, de főleg a tanulóknál! Erre pedig szükség van, mert sok helyütt a hittan még mindig lenézett tantárgy a zsidó diákoknál, aminek pedig nem szabad lennie sehol.

A többi fontos ok mellett közre játszik ebben *a rossz tankönyvek sulyos baja is.* Mert bizony eddig a legtöbb tankönyv olyan volt, hogy az nem kedveltette meg a zsidó történet és vallástan tanulását a gyermekekkel. Én tudom, hogy sok kartársunk lelkéből beszélek, midőn kimondom, hogy valóságos kinszenvedés volt a mi hittani tankönyveinkből való tanitás. Nem vaskos kötetekre, nem száraz, unalmas adathalmazra, nem semmitmondó, bár szines frázisokra van szükségünk, hanem lelkesitő, felemelő, élvezetes, de egyszerü előadásu történeti és vallástani tankönyvekre. A tárgy elég háladatos, csak érteni kell a feldolgozásához. Hogy mit jelent a sikerült tankönyv minden tantárgynál, de főleg a hitoktatásnál, azt igazán fölösleges bizonyitani. A tanulónak éreznie kell itt és azután belátnia, hogy a hittannál nem olyan tankönyvvel áll szemben, mely csak a tanterv előirásának akar eleget tenni, hanem olyannal, amely meg akarja és meg tudja hóditani zsidó szivét és lelkét, amelyet azután nem dob félre, ha az osztályt elvégezte, hanem szivesen vesz elő magánszükséglete folytán is.

Hogy országosan könnyebb e kérdést megoldani, mint helyileg, az természetes. Itt is érezzük azonban a szervezetlenség átkát, az összetartás hiányát. Reméljük, hogy e téren is állandó javulás áll be, némi előjelei már vannak!

Végre, pedig nem is utolsó sorban, igen fontos, sőt döntő hitoktatásunk eredményességére nézve: *a rendelkezésre álló idő.* A heti 2 óra nem elég erre, mert nekünk hébert kell tanitani, amint kifejtettem, minél kielégitőbb mértékben. Mi nem vagyunk oly kedvező helyzetben, mint a keresztény felekezetek, amelyek bőven beérhetik a heti két órával. Tőlünk zsidóktól mindenütt többet követelnek, kell tehát, hogy mi is többet követeljünk önmagunktól. Ezért feltétlenül szükséges, nem lehet ezt elégszer hangsulyozni, hogy *a községi elemi iskola és az összes középiskolák mellett a hitoktatást kiegészitő talmudtóra álljon fenn minden hitközségben kivétel nélkül és pedig fiuk, valamint leányok részére egyaránt.* Az a szülő, ki ezt igénybe nem veszi és csak a rendes, törvényes hittanórákra szoritja gyermekét, az nem akarja, hogy zsidó tudás által igazán zsidóvá nevelje azt. Az a zsidó, akiben igazi ragaszkodás és áldozatkészség él a zsidóság iránt, az feltétlenül megköveteli, hogy gyermeke több hébert vagy helyesen zsidót tudjon, mint amennyit a szükre szabott hittanórák alatt elsajátithat. A tapasztalat azt mutatja, hogy azok a gyermekek, akik az elemi foktól fogva csak a heti 2 hittanórában tanulnak zsidó vallást és sem magánuton, sem a nélkülözhetlen talmudtóra iskola által nem egészitik ki tudásukat, azok, a legritkább kivételektől eltekintve, elvesznek a zsidóság számára; mert hiába, az kipróbált zsidó elv: Ámhoórec nem lehet jámbor, az nem ismeri és nem érti zsidóságát, nem is tud benne élni; idegen lesz vele szemben és adott alkalommal könnyen hátat fordit neki. Azért tehát nemcsak a fővárosban, ahol a sajátos viszonyok folytán sok e téren a hiány és amely sok tekintetben más elbirálás alá esik, de minden hitközségben, minden közép, polgári fiu és leányiskola mellett kell talmudtórát létesiteni, amely leginkább heti 2—3 órában külön tanitja az arra jelentkezőket héberre.

Nem először szólok erről, mások is tárgyalták már elégszer és mégis — sajnos, ma is kevés modern hitközség van, ahol ez az intézmény fennáll és céltudatosan működik. Ennek gyakran az anyagi eszközök hiánya volt az oka, de még inkább az, hogy nincs megfelelő hitoktató, aki ezt a nehéz, de fontos tanitást helyesen elláthatná. Mert hogy nehéz mesterség a modern gyermekekkel, vagy inkább a modern szülőkkel, megkedveltetni a talmudtórát, az tény, de nem lehetetlen; sőt — tudom — gyönyörü, szivet-lelket gyönyörködtető eredményt lehet felmutatni, ami azután a zsidóság megbecsülhetlen kincsévé lesz.

A részletekről itt sem tárgyalhatok, az a többi részletkérdéssel együtt a szaktanácskozás ügye lesz. Mert bizony nagyon kivánatos volna, hogy legalább a csonka Magyarország zsidósága hozzálátna ebben a sürgető időben, hogy együttesen javitaná hitoktatásunk összes hibáit.

A tavasz vagy a nyár folyamán össze kellene jönnie a szakférfiaknak közös tárgyalásra, hogy követve az idő intő szavát, tettekkel és ne csak szavakkal, feleljünk a jogos kifogásokra.

Ezt a gyülést összehozhatná akár az Országos Rabbiegyesület, akár a budapesti hitközség tanfelügyelősége. És ha tetemes költséget jelent is ez a mai viszonyok között, minden nagyobb hitközség áldozhat e szent cél érdekében, hogy elküldje a gyülésre meghivott képviselőjét. Különben nem is az a fontos, hogy a gyülés minél szélesebb keretü legyen, sőt tanácsosabb azt bizonyos korlátok közé szoritani. De fontos az, hogy minél előbb kézzel

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

fogható eredményt mutasson fel, mely az egyetemes hittani tanterv átdolgozását és igy szükséges és elkerülhetlen javitását nyujtsa a hitközségeknek.

A jobb a jónak ellensége, és én nem tartok az elénk tornyosuló akadályoktól, az egyéni és helyi féltékenykedéstől, ha feltétlenül jót fog az a szakgyülés produkálni, jobbat az eddiginél, ugy az diadalmasan fog utat törni magának.

Ajánlom inditványomat minden illetékes tényező figyelmébe és hiszem, hogy az elmondottak tekintetbevételével belátják annak sürgősségét és ha sikerül a kiváló szakférfiak hozzájárulását, munkásságát biztositani, ami nem szenved kétséget, ugy az egész magyar zsidóság részére üdvöset, maradandót fogunk alkotni!

India zsidó alkirálya és az angol sajtó.

A britt világbirodalom egyik leghatalmasabb részének, a több mint 300 millió alattvalót számláló Indiának kormányzását egy zsidó államférfiura bizta az angol király. E kinevezés nemcsak nálunk keltett élénk feltünést, de élénken foglalkoztatja az uj alkirály zsidó mivolta az angol sajtót is.

(Itt a cenzura 8 sort törölt.)

Akadt ugyan egy lap, a zsidóellenes tendenciáju Morning Post, mely szeliden megjegyezte, hogy talán alkalmas nemzsidót is találhattak volna e fényes állásra, de ezt a hangot rögtön leintette a legkomolyabb angol napilap, a Times, amely pedig szintén helyet enged néha egy-egy zsidóellenes cikknek. E nagy és tekintélyes angol lap megfeddi a kákán csomót keresőket, megállapitja, hogy Indiának azelőtt is voltak vezető állásaiban zsidók s igen helyesen megjegyzi, hogy a tulnyomó többségben mohamedán és buddhista lakosságnak vallási szempontból teljesen közömbös, zsidó-e vagy keresztény az alkirály. Behatóan méltatja Sir Rufus Isaac, vagy ha ugy tetszik, lord Reading érdemeit és kiemeli, hogy a pozició, amelybe a királyi kinevezés ültette, ma rendkivül felelősségteljes, mert nagy gazdasági és közigazgatási problémák várnak megoldásra Indiában. Erélyesen állást foglal azok ellen, akik e kérdésbe antiszemita szempontokat akarnak keverni s ezeknek eljárását valósággal hazaárulásnak bélyegzi.

Lord Reading kinevezésével a Jewish Cronicle is több hosszu cikkben foglalkozik. Utal arra, hogy Indiának legutóbb is zsidó pénzügyminisztere volt Sir Lionel Ábrahám személyében, valamint a pénzügyi államtitkár C. H. Kisch is zsidó. Ugyancsak az indiai ügyek államtitkára volt a zsidó Sir Montagu, akit néhány nap előtt gyarmatügyi miniszterré neveztek ki. — Végül nem utolsó sorban említendő a halhatatlan emlékü zsidó államférfiu, lord Beaconsfield, aki kormányzása alatt teremtette meg az indiai császári koronát az angol uralkodók számára.

Érdekes cikkben számol be a Jewish Cronicle arról is, hogy lord Reading habozott, vajjon elfogadja-e az alkirályi méltóságot, minthogy feleségének gyenge egészségi állapota nem teszik számára kivánatossá az uj méltóságával járó izgalmakat. Csak a kormány és az uralkodó nagy rábeszélésére áldozta fel családi és egyéni érdekeit hazájának, miután meggyőzték arról, hogy ő az egyetlen alkalmas ember az alkirályi szék betoltésére.

Lord Reading ma 61 éves. Egyszerü kereskedő gyermeke volt. Londonban született s eleinte atyja gyümölcskereskedésében szorgoskodott. Később letette az ügyvédi vizsgát, majd tagja lett a londoni tőzsdének. 1914-ben Reading városka, ahol Wilde hires költeményét irta, képviselőnek választotta. 1910-ben az Asquith-kabinet tagja lett. 1913-ban pedig Chief Justizenek nevezték ki, ami nálunk a Curia elnöki állásának felel meg. E méltóságban ő volt az első zsidó.

(Itt a cenzura 5 sort törölt.)

SOMLYÓ ZOLTÁN:

Én költő voltam!...

Az emberöltő, mit a test leélhet,
a lélek vágyainak oly kevés.
Mámorral és haraggal zúg az élet
és fáj az álom s fáj az ébredés.
Mi szenvedés a testnek, azt a lélek
el nem felejti lent a föld alatt...
Minden dalomba lelkem énekelem:
én költő voltam teljes életemben!

A teste oly törékeny és felejtő,
száz púppal terhes, romlott és avult.
Mióta itt van, baj volt mindig véle,
mindég rosszabb lett, sohasem javult.
S ha napfényben is ég az epidermisz,
de haj!... halálba mártva a belek...
Minden dalomba lelkem énekeltem:
Én költő voltam teljes életemben!...

Mit bántotok most, hogy az alkonyégen
a lelkem egy kis nyugalmat talált?
Hogy testemben, mint üvegburán által,
oly tisztán látja szemem a halált.
Mért sajnáljátok tőlem, ami földi,
hisz dicsősége porbul porba száll...
Minden dalomba csak ezt énekeltem:
én költő voltam teljes életemben...

Munkások kellenek Palesztinába. Sir Herbert Sámuel, Palesztina főkormányzója levelet intézett a Cionista Világszervezet intéző bizottságához, amelyben ujabb munkástömegeknek Palesztinába való utraindiását kérte. A kormány ismét nagyobb közmunkákat irt ki, igy többek közt hozzáfogtak az Akka-Safed, valamint a transjordáni Es Salb-Annam műutak épitéséhez.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

A Mult és Jövő III. kulturestélye.

A Mult és Jövő III. kulturestélye, amelyet február 3-án közóhajra rendezünk a Vigadónak mindkét termében, minden tekintetben méltó folytatása lesz első két kulturestélyünknek. Nemcsak a fővárosban, de az egész országban páratlan érdeklődés nyilatkozik meg, nemcsak a fővárosi közönség kapkodta szét a jegyeket, hanem a vidékről is tömeges előjegyzések történtek. A jegyek tulnyomó része elővételben elkelt és a jelekből itélve, zsufolt termek fogják ismét végighallgatni a Mult és Jövő művészgárdáját. Ki kell emelnünk ismét a külföldi missziók, a hazai irodalom és sajtó legelőkelőbb köreinek meleg érdeklődését, amely arra mutat, hogy a Mult és Jövő ez alkalommal is a legválogatottabb közönséget fogja vendégül látni. Külön kell megemlékeznünk koszorus költőnkről, Kiss Józsefről, aki ismét megigérte személyes megjelenését, hogy mint első kulturestélyünkön, most is jelen lehessen, uj költeményeinek és az azokra komponált zeneműveknek első bemutatásánál. Ezen estélyünk a legérdekesebb művészi szenzáció erejével fog hatni, két uj zeneszerzőt mutatunk be a közönségnek, Szegheő Jánost, aki Kiss József dalaira irt muzsikát, Csányi Mátyást, a Népopera volt karmesterét, aki a zsidó irodalom legszebb alkotásait zenésitette meg. Az estély részletes műsora a következő:

1. Dr. KISS ARNOLD főrabbi: Megnyitó strófák.
2. BÁRSONY DÓRA, a M. Kir. Operaaáz tagja:
   a) Csillag Lipót: Josafát völgyében. (Patai költeménye. Első bemutató, kéziratból.)
   b) Rubinstein: A könny.
   c) Kurucz János: Népdal. (Kiss Arnold költeménye.)
3. GELLÉRT LAJOS, a Belvárosi Szinaház tagja:
   a) Bialik: A talmudista. (Budapesten először.)
   b) Patai: Hámánok. (Budapesten először.)
   c) Kiss Arnold: Nem adom. (Első bemutató, kéziratból.)
4. SZÉKELY ALBERT operaénekes:
   a) Csányi Mátyás: Belsazar. (Heine balladája.)
   b) Csányi Mátyás: Énekek Éneke. (Oratórium.)
   c) Csányi Mátyás: Heine-dalok.
   (Első bemutató kéziratból. Zongorán kiséri a szerző.)

SZÜNET.

5. P. MÁRKUS EMILIA, a Nemzeti Szinház örökös tagja:
   a) Ésaiás próféta látomása az örök békéről.
   b) Ezekiel próféta látomása a feltámadt csontokról.
6. MARSCHALKÓ RÓZSI, a M. Kir. Operaház tagja:
   a) Goldmark: Die Quelle.
   b) Szegheő János: Kiss József dalok.
   (Zongorán kiséri: Szegheő János.)
7. PÉCHY BLANKA szinművésznő:
   a) Gordon: A temetőben.
   b) Letteris: A búgó galamb.
   c) Patai: Éjféli őrjárás.
8. JAKOBOVITS J. budai főkántor:
   a) Haskivénu ... (Héber dal); b) Recé ... (Héber dal); c) Habén jákir ... (Héber dal).
   d) Boné hécholó. (Középkori kabbalisztikus dal.)
   e) Puccini: Cavaradossi búcsúja. (Tosca.)

Zongorán kisér KURUCZ JÁNOS zeneszerző. .

A kulturestély kezdete pontosan 6 órakor. (Egyes plakátjainkon tévesen 5 óra van jelezve.)

Hangsulyoznunk kell, hogy senkit az estélyre külön meg nem hivunk, mert éppen az a célunk, hogy a zsidó kultura iránt minél szélesebb rétegekben keltsünk önzetlen érdeklődést és estélyeinkre olyan közönséget hóditsunk, amely nem társadalmi csillogásból, hanem igaz lelki szükségletből keres fel bennünket.

Kérjük azokat, akik jegyeket foglaltak le, hogy azokat legkésőbb hétfőn délig vitessék el. Jegyek, amennyiben még van, a következő helyeken kaphatók:

Mult és Jövő kiadóhivatala (Podmaniczky-utca 39.), Bárd Ferenc zeneműkereskedései (Kossuth Lajos-utca 4. és Andrássy-ut 1.), Szinházi Élet (Erzsébet-körut 29.), A Nap jegypénztára (Teréz-körut 5.), Zsidó Szemle (Király-utca 36.), Neiger (Teréz-körut 4.), Halpert (Wesselényi-utca 18.), Budai Hitközség (Fő-u. 12.) Neumann Benő könyvkereskedése (Király-utca 8.) ,

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

Az amerikai „The Hebrew Standard“ Patai Józsefről.

Az amerikai zsidóság legnagyobb lapjának, a Newyorkban megjelenő „The Hebrew Standard“-nak egyik legutóbb hozzánk érkezett száma néhány verset közöl Patai Józseftől a newyorki William Loewnak, Petőfi, Kiss, Arany angol fordítójának pompás fordításában. Ebből az alkalomból a nagy ameriki lap bő méltatást közöl Patai Józsefről, működéséről és költészetéről. A Standard többek között a következőket irja:

Dr. Joseph *Patai,* the editor of the foremost Hungarian magazine devoted to the interests and the cause of Judaism in Hungary, a „Moreh Morenuh Horav," a journalist, a leader of thought, a doctor of philosphy, a professzor at a high school and college is also a poet of merit, recognized and highly praised as such in the land of Petofi.

The monthly magazine edited by him is the Mult és Jövő, which is in English, „Past and Future."

Dr. Joseph Patai is, as said before, a Magyar poet of high rank devoting his tuneful lyre almost exclusively to Jewish subjects. His latest volume of verses bears the title, "At the Waters of Babylon" (of course in Magyar), and from this volume took our own William N. Loew the splendid poem "Once Upon a Time," of which he made for us the above translation.

Dr. Joseph Patai was born in Gyöngyöspata, Hungary, in 1882. At the tender age of eleven he entered a Yeshivah at S. A. Ujhely. When only twenty four he graduated as doctor of philosophy at the university. Ha began his journalistic career at the age of nineteen. He is professor of literature et the capital city of Magyarland. Apart from his fame as Magyar poet, he ranks as a Hebrew poet, singing immortal songs in the classic language of the divine psa'mist.

Magyar fordításban:

„Dr. Patai József szerkesztője a *legjelentősebb magyar* folyóiratnak, mely a zsidóság ügyének s érdekeinek van szentelve Magyarországon. Valóságos „*Moreh Morenuh Horav*," publicista, szellemi vezér, a filozofia doktora, egy főreáliskola professzora, érdemdus költő, elismert és magasztalt Petőfi országában.

A folyóirat, amelyet szerkeszt „Mult és Jövő" angolul „Past and Future."

Ezután részletes méltatása következik a Mult és Jövőnek, amelyet mint a világ legművészibb folyóiratát emel ki és amely a Standard szerint egészen uj világitásban mutatja be a magyar zsidóság kulturáját és szellemi szinvonalát. Majd igy folytatja:

„Dr. Patai József, amint mondottuk, elsőrangu magyar költő, aki azonban zengő liráját főkép, majdnem kizárólag a zsidóságnak szenteli. Egyik verskötete „Babylon vizein" cimet viseli (természetesen magyarul) és ebből a kötetből vette a mi William Loewünk az „Egyszer volt" („Once Upon a Time") cimü gyönyörü költeményt, amelyet számunkra leforditott.

Dr. Patai József Gyöngyöspatán született 1882-ben. Tizenegyéves zsenge korában a sátoraljaujhelyi jesivába lépett. Huszonnégy éves korában már a filozofia doktorává avatták az egyetemen. Hirlapirói tevékenységét tizenkilenc éves korában kezdte. Az irodalom professzora Magyarország fővárosában. Amellett hogy hires magyar költő, magas helyet foglal el mint héber költő is, aki halhatatlan dalokat énekel az isteni zsoltárok klasszikus nyelvén."

William Loew, aki már egy egész gyüjteményre valót fordított le Patai József verseiből, az „Egyszer volt" angol átültetésében visszaadja az eredetinek minden költői lendületét és érezteti a zsidóság szimbolumának tragikus kifejezését. Patai Egyszer voltját lefordították már különböző nyelvekre, németre, hollandra, héberre, lengyelre, jidisre, most amint az amerikai lapokban olvassuk, az Egyszer volt angol forditásban ott szerepelt az amerikai zsidóság ezidei chanuka-ünnepélyeinek legtöbb müsorán és angol strófákban lelkesitették a zsidó hallgatóságot, mely nagy óvációval fogadta Patainak e világhirüvé vált költeményét.

A vers első két strófáját ide iktatjuk az angol forditásban:

ONCE UPON A TIME

From the Hungarian of Joseph Patai.
Translated by William N. Loew.

. . . Once upon a time—my nurse's story ran—
And wrapt I hung upon her lips when she began.
She told me of an east, enchanting, wondrous fair,
Of cypress evergreen, of mountain high, and whers
The clouds are kissed by stately sedar tree and palm.
All laves in sunrays roseate and full of balm;
And where the sun and moon shine with a brighter glow
Onc upon a time, long, long ago!

A mighty king lived in a fort on mountain high,
All of the world with all of his commands comply;
Within an Eden where eternal spring betained,
The king o'er his proud, leal and happy people reigned.
In reveries lost I listned to the story.
To dust crumbled that throne, and taded all its glory . . .
With eager yearning list all of the tale to know.
Once upon a time, long, long ago.

Sokat szavalták Amerikában a zsidó ünnepélyeken Patainak „A Vörös tengeren" cimü költeményét is, amely ugyancsak William Loew angol forditásában „*At the red sea*" cimmel megjelent a newyorki The Hebrew Standardban, a clevelandi „Jewish Independent"-ben, a cincinatii American Israelitban és a londoni nagy zsidó lapokban is.

A **Józsefvárosi VIII. ker. Izr. Nőegylet** ez uton meghivja hiveit a folyó hó 30-án délután 4 órakor az „Emberbarát" templomegylet helyiségében, VIII., Szilágyi-utca 5. sz. I. em. tartandó ünnepi istentiszteletre és az egyuttal megtartandó közgyülésre.

Eljegyzés. Stern József ujfehértói fakereskedő leányát, Gizikét eljegyezte Altman Mór Tállyáról.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

TOLL HEGYRŐL

HEGEDÜS GYULA A VIGSZINHÁZRÓL. *Hegedüs* Gyula, a kiváló szinművész, akinek ujabban antiszemita allürjei ismeretesekké váltak, a kikeresztelkedett Pesti Hirlapban cikket irt a Vigszinház negyedszázados jubileumáról s itt olyan tényeket kénytelen elismerni, amelyek a legtávolabbról sem alkalmasak antiszemitizmusának megerősitésére. Hallgassuk csak meg, mi volt a Vigszinház megnyitásakor Hegedüs szerint: „A Vigszinházról, mikor megnyilott, ugy beszéltek az emberek, mint valami reménytelen külvárosi vállalkozásról. Messze van! — mondották. A malmok között, ott az Ujvilág korcsma mellett. És bizony, mikor az első próbára megjelentünk, padlódeszkákon mentünk át az utca egyik feléről a másikra. Két nagy ormótlan gőzmalom állott vele szemben, egy-két üres telek vette körül, palánkkal bekeritve . . .“ Eddig Hegedüs Gyula, mi azonban szeretnök e gondolatot tovább is fűzni. Azóta? Azóta tudjuk, hogy a világváros körülnőtte a kültelki szinházat, hogy mellette paloták százai érültek s a külvárosi szinházból a főváros egyik legelőkelőbb kulturintézménye lett. S engedje meg Hegedüs Gyula, hogy valamit kérdezzünk tőle. Vajion kik voltak azok, akik vagyonukat belefektették a mindenki által reménytelennek itélt vállalkozásba, vajion kiknek az éleslátása, üzleti szelleme és kitartása teremtette meg a magyar kultura számára e diszes otthont és kiknek a tevékenysége, vasakarata, merészsége, bátor, hittel telt kockázata buitatta ki a puszta földből a palotákat, a villamost, telefont, az aszfaltot, a kulturát, a nagyvárost alig néhány év alatt a palánkok és a malmok helyén? A feleletet elengedjük Hegedüs Gyulának, csak azt mondia meg, hogy az a tevékenység, amely az egykori faluból világvárost teremtett egy fél emberöltő alatt, az is destruktiv munka volt?

A KERESZTÉNYSZOCIALISTÁK ÉS A ZSIDÓK. A müncheni Jüdische Echo cimü folyóiratban olvassuk a következő apróságot, amely a hazai viszonyokra is jól alkalmazható. A keresztényszocialisták minden keresztény kapitalistát egyszerüen zsidónak neveznek, viszont minden proletár zsidót egyszerüen kapitalistának tekintenek. A demagógia egy kétarcu Janus-szörnyeteget mutogat a világnak, amelyet az egyik oldalon Rotschildnak, a másikon Trotzkijnak neveznek s amely elölről a „nemzetközi kapitalizmust“, hátulról pedig a „nemzetközi szociálizmust“ képviseli. Ezt a bábut azután addig pörgetik a tengelye körül, amig a nézők, akár elől, akár hátul állnak, a két arcot többé nem tudják megkülönböztetni s minden zsidó munkásban sokszoros hadimilliomost és minden zsidó nagytőkésben véresszáju forradalmárt látnak. S ugy elszédülnek szegények, hogy nem is gondolnak arra, hogy a zsidóság eszerint az a mesebeli kigyó lenne, amely önmagát falja föl. Egy emberöltővel ezelőtt megkérdezték Björnsont, mi a véleménye az antiszemitizmusról? A nagy iró azt felelte: „A kapitalizmus ellen való harc hamis vágányokra siklott“. Ha ma megkérdeznék, bizonyára ezt válaszolná: „A szociálizmus ellen való harc hamis vágányokra siklott!“ A dologban csak az a szomoru, hogy korunk nagy gazdasági és társadalmi harcát a zsidók hátán vivják meg az egész világon s akár a kapitalizmust, akár a szocializmust ütik, az ütés mindig a zsidóságon csattan el.

A HÁZIURAK ÉS A ZSIDÓK. A háziurak nagygyülésén Schlachta Margit, a kiváló antiszemita hölgyképviselő is felszólalt. Bizonyára azért, mert a háziurak többsége keresztény és a lakók többsége hadimilliomos zsidó. A felmondások engedélyezése és a lakbérek korlátlan emelése tehát tulajdonképen nemzeti és keresztény gazdasági érdek. De ez még semmi. A főváros tanácsa azonban elvetette az inditványt, valószinüleg azzal a gondolattal, hogy a háziurak tulnyomó része betolakodott zsidó és a lakók óriási százalékban nyomorgó keresztények. Ez is semmi. Végül jött a demokrata párt, amely óriási többségben zsidókból áll és a háziurak ellen foglalt állást. Már most zsidók-e a háziurak, vagy nem? Mi azt hisszük, hogy vannak köztük zsidók is, meg keresztények s e rendkivül fontos szociális probléma megoldásánál teljesen mindegy, hogy milyen hitüek vannak többségben. Sőt e káoszból a tanulság éppen az, hogy kár mindenből zsidókérdést csinálni, miután a gazdasági kérdések a zsidókérdéstől egészen függetlenek.

BACHER. A Mult és Jövő müvészeti folyóiratának jubiláris számába dr. Heller Bernát, az ismert tudós megemlékezik a mi nagy Bacher Vilmosunkról születésének hetvenedik évfordulója alkalmából és megemliti Silvain Lévy, a nagyhirü párisi rabbi beszédét, amelyben a legnagyobb francia tudósok előtt Bacher páratlan tudományos érdemeit méltatta. Silvain Lévy Bachert minden korok egyik legnagyobb zsidó tudósának mondotta, aki előtt „hódol Páris, hódol Cambridge és hódol az Unió,“ — de mi bátran hozzátehetjük, — aki előtt nem hódol Budapest! Emlitésre méltó, hogy ezt a szellemóriást akit az egész világon tisztelnek, itt, a szülőföldjén egyetlen hitközség vagy egyesület sem méltatta arra, hogy vezetőségébe válassza. Pedig a hitközségek választmányaiban minden megtollasodott félanalfabéta helyet foglalhat. Csak Bacher Vilmos nem. Mivel Bacher, úgy látszik, nem szerzett elegendő valutát ahhoz, hogy a pesti izraeliták őt is észrevegyék.

A SZÓZAT cimü antiszemita lapban Gömbös Gyula képviselő cikksorozatot eresztett meg az 1921. év politikájáról s ebben szerinte a legfontosabb teendő — ugyan, ki nem találja el rögtön? — a zsidókérdés intézményes rendezése. Nos hát, hogyan kell a zsidókérdést intézményesen rendezni? Numerus clausus minden vonalon, mondja Gömbös Gyula ur. Százezernél több benszülött zsidó vándoroljon ki, mondja ugyancsak a Move érdemes elnöke. E tekintetben nagyon helyesli a cionizmust is a képviselő ur. Szép. Csak az a baj, hogy a cionizmust olyankor szokták

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

helyeselni antiszemitáék, amikor kivándorlásról van szó, máskor azonban ők kiabálnak legjobban ellene. Sokszor rámutattunk már arra a kétszinü játékra, amelyet az antiszemita sajtó a cionizmussal szemben üz. Ha a cionizmus olyan nagyon kedves az antiszemita képviselő uraknak, ugy miért nem engedik meg uj cionista egyesületek alakulását

(Itt a cenzura 4 sort törölt.)

VALLALJUK! A Nemzeti Ujság veszedelemben érezvén a maga antiszemita politikáját, kivágja utolsó ütőkártyáját s egy merész fordulattal hazaárulónak jelent ki mindenkit, aki az ő felekezeti villongásokra felépitett rendszerével nem azonositja magát. S a történelem istenasszonyának pózában megkérdi „zsidó honfitársaitól," vállalják-e a hazaárulást? A magyar zsidóság nevében nyugodt lélekkel jelentjük ki, hogy vállaljuk. Azt hisszük, senkinek sem okoz meglepetést, talán még a Nemzeti Ujságnak sem, ha kijelentjük, hogy mi a legcsekélyebb mértékben sem éreztünk soha közösséget a Nemzeti Ujság által képviselt politikai iránnyal, sőt hazánk boldogulását pontosan az ellenkező irányban véljük szolgálni. Mindazonáltal hazaárulóknak egy csepet sem érezzük magunkat. Mert valamiképen a hazafiság nem lehet egy párt szabadalmazott monopóliuma, ugy szerénytelen naivitás a más nézeten levőkre a hazaárulás bélyegét ráfogni. Szerintünk csak az hazaáruló, aki hazája és nemzete érdekei ellen vét.

(Itt a cenzura 4 sort törölt.)

A HAZÁNK, NYUGATMAGYARORSZÁG ÉS A ZSIDÓK. Jelen esetben Nyugatmagyarországgal kapcsolatban nem hazánkkal, hanem a hazánkkal igen gyenge kapcsolatban levő Hazánk cimü antiszemita hecclapról van szó. Nevezett kis izlésrontó ugyanis a nyugatmagyarországi szomoru kérdést is felhasználja egy kis antiszemita propagandára és befogja a maga rozoga szekere elé. Kisüti többek között, hogy Nyugatmagyarországon alig akad zsidó. A statisztika szerint ugyan huszezer szinmagyar zsidó él az elszakitásra itélt területen, de ilyen kis ténybeli csekélység nem izgatja a Hazánk jeles szakiróját. Sokkal érdekesebb a dolgot ugy beállitani, hogy a svábok ott nem türik a zsidót. A nemzeti kultura szempontjából bizonyára értékesebbek e magyarul nem beszélő szlávok, mint a csak magyarul tudó zsidók. Egyébként fölösleges logikát keresnünk az antiszemita csavaros észjárásban. Néhány sorral alább már azt olvashatjuk, hogy a zsidók mind az elszakadás hivei. Hát ez hogy lehet, ha azon a vidéken nem tűrnek zsidót? Ami pedig az elszakadást illeti, nem árt rámutatnunk arra, hogy a területéhes Ausztriában ma a Hazánk kebelbarátai és világnézeti szempontból közel rokonai, az antiszemita keresztényszocialisták uralkodnak. Még szerencse, hogy a szocialisták megbuktak a választásokon, különben a Hazánk bizonyára kisütné, hogy a bécsi vörös zsidók aknamunkája az egész. Az már a Hazánk privát balesete, hogy kedves osztrák elvtársai éppen a legvadabb magyarfalók. Igaz ugyan, hogy a bécsi ker. szocik viszont azért haragszanak Magyarországra, mert az állitólag zsidó és a főváros nem is Budapest, hanem Judapest. Ámde ma a legrosszabb akarattal sem mondhatják, hogy Magyarországon a zsidóknak nagy befolyásuk lenne, a foguk azonban nem kevésbbé vásik a magyar területekre. Aki pedig ebben a káoszban kiismeri magát, az pályázzon a Nobel-dijra, azt azonban minden esetre tanulja meg, hogy nem lehet minden diplomáciai kérdést a zsidókérdés szemüvegén át nézni.

Itt a cenzura egy Tollhegyünket törölte.

A hadiárvák tórainternátusa.

A nyirbalkányi főrabbitól kaptuk a következő levelet, amelyet a legmelegebben olvasóink figyelmébe ajánlunk:

„Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Ismerve a Mult és Jövő irányát, amely a konzervativ zsidóságot is teljesen kielégiti, hiszem, hogy készségesen fogja felkarolni lapjában, mint eddig is tette, szent tóránk ügyét. Jelen esetben egy igen fontos és a konzervativ zsidóság szempontjából nagy horderejü intézményre akarom felhivni figyelmét.

A béke éveiben szép számmal müködtek hazánkban jesivák, amelyek a tórához hü ifjuságot nevelték és ilyképen a zsidóság jövőjének erős bázisául szolgáltak. Sajnos, a világháboru következtében ezen talmudiskolák majdnem mind feloszlottak, vagy megszállt területre kerültek, ugy, hogy most alig van Csonka-Magyarországon jesiva, ahol a gyermekek tórát és talmudot tanulhatnának. Különösen a szegény gyermekeknek nem áll módjukban magukat a Tórának szentelni.

E sulyos körülmények, különösen a mai időkben, végzetessé válhatnak a zsidóságra nézve. Éppen azért néhány hivemmel tanácskoztam az ügyről és elhatároztuk, hogy hadiárvák részére egy tóra-internátust alapitunk, ahol negyven-ötven szegény ifju minden anyagi gondtól menten a Tóra tanulásának élhet. E célból Nyirbalkányon egy husz szobából álló épületet szereznenk udvarral és kerttel, a környékbeli birtokosok pedig igéretet tettek, hogy az internátust élelmiszerekkel ellátják. A Joint Distribution Committee ugyancsak nagyobb arányu támogatást igért. A további költségek fedezésére száz koronás részjegyeket bocsátunk ki. Aki tiznél több részjegyet jegyez, érte és hozzátartozóiért növendékeinkkel a halálozási évfordulón káddist mondatunk, amivel egyuttal hittestvéreink vallási kegyeletét is szolgálni akarjuk. A nagyobb adakozók neveit intézetünk márványtábláján is megörökitjük.

Eddig mintegy ötvenezer korona gyült össze a környéken, de legalább még százezer koronára van szükségünk, hogy az épületet megszerezhessük. Az ország konzervativ zsidó lakosságához fordulunk tehát, hogy szent munkánkban bennünket támogasson és áldozatival e nemescélu intézményünk létesitéséhez hozzájáruljon. Az érdeklődőknek részletes felvilágositással szolgál a Hadiárvák Tórainternátusa Előkészitő Bizottsága, Nyirbalkány.

Szerkesztő ur szivességét előre is köszönve, vagyok

kiváló tisztelettel

hive

Lichtenstein Kisziél

főrabbi.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

VADÁSZ EDE:

Mesümedek.

Józseffy, a reformátor.

Kezdem egy visszatérttel az 1910 márc. 5-én a budai zsidó temetőben elföldelt *dr. Józseffy Vilmossal.* Kölcsey himnuszát ő forditotta héberre együttesen néhai Reich Ignáccal. Egy másik forditója a Himnusznak, a Talpra Magyarnak és a Szózatnak Bacher Simon; a Szózatnak az 1899 március 11-én elhunyt Schiller-Szinessy M. Eperjesen volt rabbi is, aki a szabadságharcban tanusitott hazafias viselkedése folytán emigrálni kénytelenülvén, Cambridgeben egyetemi tanárrá küzdötte fel magát. Szabadjon ez alkalommal itt is — valamint 1911-ben a Magyar Zsidó Szemle XXVIII. 160. lapján — tévesnek kijelentenem Szinnyei József Magyar Irók Élete és Munkái cimü lexikona XIV. kötete 723. lapján olvasható azon állitását, mely szerint a Szózat-nak, Kól-Kóré cimü (Wien, 1856.) héber forditása az én munkám volna. Józseffy quondam Grossmann a nyilt házáról hires előkelő amerikai Black család köréből Miskolcra jött a Bródy Wolf alapitotta „Nemzeti Iskolához" tanitónak, szabadságharcunk leverte után csendes visszavonultságban tengődött 1860-ig, de, amikor az október 20-iki diploma keltével rövid ideig „kiütött" a magyar szabadság, ő a budai zsidó templomban, az üresedésben levő rabbinusi állásra is pályázva, néhányszor prédikált — — eredménytelenül. Hosszabb ideig az ő majomszeretettel bálványozott becézett fiának, a Newyorkban elhunyt zongora-virtuosnak Rafaelnek, tournéejai alkalmával managerja volt, majd oszt', post tot discrimina rerum, Wienben megválasztják őt a fünfhausi zsinagogaközség rabbijának, de ezen állását alig negyedfél évi tartama után kénytelen elhagyni — elcsapták. Ő maga egy jomkipuri szünórai pihenőnk alkalmával az erzsébettéri Bihrkioszk, valamelyik asztalánál szürcsölve mokkáját és szíva havannáját következőleg dicsekedett elbocsájtatásával „mikor a községi előljáróság engem maga elé idézett és felsorolta büneim lajstromát, az elnök ezt is mondta: Igazságtalanság volna részünkről, ha Önnek hanyagságot kötelességmulasztást vetnénk szemére, Ön a kikötöttnél többször prédikált, azonban miről? — — politikumokról, társadalmakról néha etikumokról is hát mondia kérem miféle lelkész, mifajta hitszónok az, akinek három év alatt tartott számtalan prédikációi egyikében sem hallatszott az Isten neve, mely egyszer sem lépte át foga sövényét?! Ezen vádpontra Uraim — ugymond J. — büszke vagyok. Nemsokára ezután eltünt láthatárunkból, a skót társaság missionáriusa lett; ma sem tudjuk, hogy hol. A mult XIX század 80-as éveinek első felében Budapesten felbukkant és egy darab ideig ő, Back J. W. békési és Stern A. ujpesti exrabbik a magyar zsidóság reformálásában törték fejüket, de csakhamar kilépett a triasból, következőleg bucsuzván el tőlük: — Kedves barátim! — Nem folytatom veletek azt a dőreséget, hogy most extra dominium gondoliak elérhetni bármit abból, amit intra, mikor szószékünk is volt hiveink is voltak, elhanyagoltunk. — Még egyszer felkereste fiát, akiért feláldozta magát, akiben azonban csalatkozott. Mikor Rafaelnek szemére lobbantotta hálátlanságát, Rafael apjának azon kifakadására „ki meri még állitani azt, hogy a művészetek nemesitik az embert" következőleg válaszolt: „én sem tagadom azt, hogy igenis nemesitik az élvezőiket, de csak ezeket és nem a gyakorlóikat". A sorsüldözte öreg haza jött, hánvatott élete utolsó három lustrumát most már végleges visszavonultságban töltötte, fenn a várbeli Baltaközben, ahová éltefogytáig elküldte neki nyugdiját a skót misszió. — Ne csodálkozzék senki azon, hogy a minden formalitás nélkül visszatért missionárius helyt kapott a zsidó temetőben. Mint minden pozitiv vallás a zsidó is indelebilisnek tartja magát és a mesümedet is csak sulyosabban vétkezett zsidó gyanánt értékeli. „Áf ál pi sechótó Jiszroél hű". (Szánhedrin 44a). — Áchernek az Aboth IV. 25. idézett renegátnak a visszatérés iránti lelkiküzdelmét és tanitványával a nagy tannával r. Méirrel folytatott párbeszédét, mint a „Mult és Jövő" keretébe se nem férőt se nem valót, nem közlöm; akit érdekel, annak rámutatok (Chágigá 15a).

Vámbéry.

Anno Eszlár, a Nyiregyházán folyt „nagy pörnek" tárgyalását félbeszakitotta pár napi szünetre, Eötvös Károly az ő Balaton'ához sietett és Füreden az 1896 ban elhunyt Péchy Imre pénzügyminiszteri tanácsosnak, az államnyomda igazgatójának asztaltársaságában fogyasztotta el ebédjét. — Felségem csakhamar ott terem Eötvös mellett bemutatkozik, letesz a „Vajda" elé egy diszkrét virágcsokrot, kabátja gomblyukába pedig odatüz egy soho-szegfüt hódoló igaz hálánk jele gyanánt. Eötvös megköszöni a szives megemlékezést és megtudván a bemutatkozásból, hogy Füreden vagyok én is, meghi bennünket fekete kávéra; igy kerültünk Péchy asztalához és ott az akkor 51 éves *Vámbéry Arminnak* is (1832 márc. 19.—1913 szept. 15.) a társaságába. — Nem messze Péchy asztalától két egymáshoz tolt asztal mellé letelepedett egy épen nem csendes, de igen is praetensiosus társaság, már kikeresztelkedett és még ki nem keresztelkedett lipótvárosiak. Bár neveket felejtek már, még is tudnék közülök néhányat megnevezni; a halottak nyugodjanak in pace, számos eleven zsidónak pedig mai napság csak halálakor a parte-éből tudhatni meg felekezetét. Ugy látszott Vámbéry ismerte a „vegyes" társaságot, mert, amint annak tagjai felismerhetőleg elrendezkedtek, Eötvöst következőleg aposztrofálta: „Kedves Károlyom. *Petőfit egy gondolat bántotta, engem* több köztük a következő: Ha, mint ott lenn ama zajos asztalnál észrevehetni, vagy journokon, vagy hotelek halljaiban még zsidók és mesümedek (V. is ezt a kifejezést használta) egymással elkeveröd-nek, esznek, isznak, barátkoznak, melyikük a jellemtelenebbik, az-e aki folytatja viszonyát azokkal, akiktől elszakadt vagy azok-e, akik a rajtuk elkövetett sértést ignorálják? Bevallom ugyanis, hogy én a kikeresztelkedést, bár papnak közreműködésével történik, nem tartom vallási, hanem társadalmi aktusnak. Aki szülői vallását elhagyja, az annak követőivel rég' meghasonlott már, ezek iránt hol gyülölettel, hol undorral viselkedik, végre megunja visszás helyzetét és a kikeresztelkedés tényével manifestálja, hogy ő eddigi társaságával

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

szakitott, hogy semmi köze velük és hozzájuk, hát akkor mit forgolódnak egymás körül mint azok ott lenn; mikor én kikereszteltkedtem, akkor én már rég' éreztem, hogy ereimben már nem lüktet egy csepp sem — — zsidóvér; ki is vágatnám testemből, ha nem így volna. Eötvös a professori dissertatiónak véget vetett következőleg: Kedves Árminom! Érd be eddigi sikereiddel és ne bántasd magad effélе most előadott gondolataiddal, ami pedig zsidóvéredet illeti, bátran kioperáltathatod csuk arra vigyázz, hogy kitől. Azt pedig, hogy a mesümed V. mennyire szakitott előbbi vallása követőivel, rikitólag megvilágitják azon ebédek és vacsorák, melyeket Wahrmann Mórnál — néha a Rusztem gyereket is magával oda hozva — elköltött, és az, hogy dr. Schreyer Jakab urat, akkor az V., Erzsébet tér 8. emeletén volt Kereskedelmi Csarnok titkárát megkérte, hogy egy ott tartandó és meg is tartott felolvasásához hivja meg a fennköltszellemü Vadász Edéné urnőt.

MUNKÁCSI MÁRTON:

Küküllővölgyi rózsák.

Vagy tiz éve, hogy elkerültem Dicsőszentmártonból, a gyönyörü kis külüllőmenti városkából. Tündöklő rózsák, feledhetetlen gyermekkori emlékek füznek ehhez a szép fészekhez és nem egy könnycsepp gördül le arcomon, ha arra gondolok, hogy most idegenek törik fel azokat a kedves ösvényeket, melyeken oly szivesen barangoltam.

Pista bácsi.

A városka leghosszabb utcája az az utca volt, amely Ádámos felé vezetett és beletorkollott az országutba. Hivatalosan elnevezve nem lévén, ádámosiutcának neveztük, mert Ádámosra vezetett s mert utca volt. Mi is ebben az utcában laktunk . . . Mondom, nagyon hosszu volt. A világot ugyan nem érte át, de mentségére szolgált, hogy a tyuk még sem volt képes átlépni. Az ádámosiutca különlegességgel birt . . . Minden házban élt egy-két bolond, kiket a tébolyda helyezett házi kezelésbe az önként jelentkezőkhöz. Ez jó üzlet volt akkortájt. Bolondonként tizenöt forintot fizetett a tébolyda, de napjában csak kétszer kellett hust adni nekik. Reggeli kávé is jó volt. Ezek a bolondok „veszélytelen bolondok“ voltak és nem egy háznál váltak hamarosan „üzletvezetőkké“ és nem egy helyen közülük került ki „a család bölcse“. És ezek kiváló bölcsek voltak, mert valóban bölcs csak a bolond lehet.

Mi nem tartottunk bolondot (nagyon sokan voltunk) s igy én kénytelen voltam bolondot nézni a szomszédba lakó kisbirohoz járni, ki különben rossz ember hirében állt. A bolondnézés könnyen ment, mert mi — nálunk nem lévén kut — onnan hordtuk a vizet s én voltam a család vizhordozója. Ám egyszer baj történt.

A kisbiróék bolondja, aki nő volt és aki mindenkiben meghalt férjét látta, egy este beugrott a kutba. Az urát látta benne és érte ment. Az én édes atyám, ki a helyi tüzoltóság főmászója volt, hamarosan felhozta onnan és visszaadta őt bolond hivatásának . . . És ettől a naptól kezdve — Isten tudja miért — máshonnan hordtuk a vizet. Pista bácsitól, ki akkortájt jött haza Amerikából és igen jóvizü kutat ásatott. Felesége, a drága, jó Zsuzsika néni, nővéreim legjobb barátnője volt. A fiatal parasztmenyecske és a serdülő zsidólányok mindig együtt voltak. Együtt varrtak és együtt sétálgattak az alvégen . . .

A hosszu bevezetés után most következik a történet, amelyben én megtanultam, hogy az emberek nem egyformák; hogy két világfelfogás van. A helyes, feltisztult becsület által diktált és az, amelyet a gyülölet és a rövidlátás sugalmaz.

A kisbiró — ugyan, hogy lehetne máskép? — széltében, hosszában bizonyitotta az alvégi parasztoknak, hogy az ő bolondját a „zsidó“ beszélte rá a kutbaugrásra . . . Egyszer, mikor Pista bácsihoz mentem vizért, megpillantottam őt a pitvarban, amint szenvedélyesen beszélt Pista bácsihoz. Ők nem láttak engem s én — Isten bocsássa meg a bünömet! — kihallgattam a beszélgetést. Azt hiszem, pontosan le tudom irni:

— Ahogy mondom kendnek — biznyitotta a kisbiró — mert ojan bolondot még nem láttam, aki kutba láttya az urát!

— Mán hejába beszél ked nekem! — volt a válasz. — Nem hiszem én azt. Mi haszna vóna benne, ha egy bolondot kutba ugrat?

— A zsidótul minden kitelik.

— Hejnye, az áldóját! Ilyet ne mondjon, mert veresem gyülik meg a baja! . . . Már nem tuggya tán, hogy most gyüttem meg Amerikából?

— Már honne tudnam?!

— Nahát! tuggya meg, hogy ott megtanutam, hogy embereket egy mértékkel ké merni! Sok zsidó vót köztünk és mind ugy dógoztak, mint a pinty. És segéltük egymást. Mink üket, ük minket. Mert minnyájan emberek vótunk! Értize ked?!

— Érti az atyaisten! Ugy menti a zsidót, mint ha a nemzetiségibe is vóna vagy száz belüle.

— Hászen baj ippeg nem vóna, ha vóna, de nincs! Meg osztán — itt dacos lett a hangja — jobb, ha nem is beszélünk a dologról, mert az én véleményem másabb és hamarosan a gereblye nyakát kaparintanám meg . . .

Nem hallgatództam tovább. Szivemben valami megmagyarázhatatlan érzéssel álltam tovább. Gyorsan és viz nélkül, nehogy észrevegyenek . . . Otthon felmásztam a szénapadlásra és hosszasan elgondolkoztam. Mi volt ez?

A választ akkor hiába kerestem s csak husz éves koromban találtam meg agyam legeldugottabb sarkában busan elbujva . . . Mikor világra hoztam, rettenetesen elpirult.

Nyilatkozat. Kaptuk a következő levelet: Mélyen tisztelt Szerkesztő uram! Nagyon kérem becses lapjában közzétenni azon nyilatkozatomat, hogy nem igaz az, hogy én már kivándoroltam Palesztinába és egyelőre, tekintettel az óriási összegre, amibe ez kerül, nem is utazhatom. Műtermem ma is Lehel-utca 14., III. em. 3. dolgozom, munkát tisztességesen vállalok, minden egyéb hirresztelés tévedés vagy valótlan állitás. Kiváló tisztelettel, híve: Seelenfreund Salamon.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

most megelent számának gazdag és értékes irodalmi tartalomjegyzékét legutóbb közöltük. Ehhez a szépirodalmi, művészeti és tudományos tartalomhoz méltán illeszkedik az illusztrációk és műmellékletek pompás sorozata, amely a mai nehéz technikai viszonyok között valóban szenzációsan hat. Külön bekeretezésre alkalmas rézkarcszerü műmelléklet gyanánt kapják az olvasók H. Fenn palesztinai tengerpart-részletéét és második műmellékletként Sichel gyönyörü Judith-képét. Sebestyén Károlynak Lajta Béláról pompás cikkét kiegésziti három nagy melléklet Lajta Bélának Sába királynője c. operához tervezett diszletei, továbbá Lajta Bélának egy hatalmas Menorah-dekorációja és a zsidó gimnázium homlokzat-terve. Hermann Struck érdekes visszaemlékezését illusztrálja a világhirü berlini művésznek két grafikai tanulmánya egy zsidó diákról és egy öreg zsidóról. Dr. Venetianer cikkét a Libánon cédrusairól régi cédrusmetszet illusztrálja, továbbá a Herzl ciprus és egy háromezer éves relief, amelyen fogoly fejedelmek vágják a Libanon cédrusait. A dr. Neumann Árminnénak a Mult és Jövő és a zsidó nő cimü cikkét számos biblikus női alaknak régi és modern festmény után készült reprodukciói egészitik ki. A „Körséta müvészeink műtermében', valamint Bánóczi Józsefnek a zsidó művészekről szóló tanulmánya keretében helyet foglalnak Magyar-Mannheimer Gusztáv, Katona Nándor, Lakos Alfréd, Rottmann Mozart, Hermann Lipót, Fényes Adolf, Heller Andor, Hatvani János, Magyar-Mannheimer Nelly, stb. olajfestményei és rajzai után készült szebbnél-szebb reprodukciók. Székely Frigyesnek a Mult és Jövő és a zsidó iparmüvészet cimü cikkét illusztrálják Székely, Seelenfreund, Kardos Böske és a Bezalel jeruzsálemi iparmüvészeti iskola művei. Dr. Karl Schwartz a Mult és Jövő a külföldön cimü cikkével kapcsolatban egymás után sorakoznak legjelesebb külföldi zsidó művészek, Lilien, Struck, Krestin, Wachtel, Glitzenstein stb. képei és szobrai. Dr. Klein Sámuel Beszédes kövek Jeruzsálemből cimü nagyértékü tanulmányát megvilágositják palesztinai régi sirokról készült művészi acélmetszetek. Azro, a világhirü vilnai zsidó szinész három érdekes szerepéről találunk felvételeket. A bécsi Belvedere gobelinjeinek bibliai tárgyu darabjai illusztrálják Patai Edith cikkét, Bolgár Mózes héber költők a Mult és Jövőben cimü cikkét tarkitják Bialiknak, Morris Rosenfeldnek, Liliennek, a költő Münnhausen bárónak Izrael Zangwillnak dedikációi, amelyeket Patai Józsefhez és a Mult és Jövőhöz intéztek.

Az arcképek között találjuk sir Herbert Samuel, palesztinai kormányzó, Silberstein-Ötvös, Agai Adolf, Lajta Béla, Magyar-Mannheimer, Bacher Vilmos, Chacham Cebi, Jakobovits főkántor, valamint dr. Patai József diákkori és mai arcképét, Patai Józsefnek memoárszerü visszaemlékezésével kapcsolatban. Ezenkivül találunk még kottamellékletet, két héber népdalt és számos kisebb-nagyobb képet a szöveg között. A jubiláris számot a havi folyóirat előfizetői a napokban fogják kézhez kapni.

Hitközségi és Egyesületi Élet.

Főkántor-választás. A gyöngyösi statusquo izr. hitközség Fischer Henrik volt debreceni főkántort osztatlan tetszéssel fogadott próbaelőadás után egyhangulag főkántorrá választotta meg. 1920. őszén a pesti, majd az egri hitközség is főkántorrá választotta Fischer Henriket, de ezeket az állásokat lakáshiány miatt nem foglalhatta el. A gyöngyösi hitközség 48.000 K fizetést és a most épülő uj szökházban egy szép 3 szobás lakást ad az uj főkántornak.

Dr. Kálmán Ödön főrabbi bucsuja Jászberénytől. Lelkes ünnepségek keretében bucsuzott el Jászberény város zsidósága folyó hó 9-én szivéhez nőtt papjától, dr. Kálmán Ödön immáron kőbányai főrabbitól. A bucsuünnepet a Zsidó Nőegylet diszgyülése vezette be a délelőtt folyamán, amelyen a távozó lelkésztől, mint a nőegylet titkárától bucsuztak, közölték vele, hogy a nőegylet örökös tagjává választotta és az erről szóló jegyzőkönyvet átnyujtották az ünnepeltnek. Ugyancsak ezen ünnepély keretében bucsuzott a Zsidó Leányegylet a rabbitól, mint az egyesület megszervezőjétől és feleségétől, az egyesület elnöknőjétől, továbbá az egyetemi és középiskolai ifjuság a tanárjától és mély zsidó érzésü lelki vezérétől. Délután a hitközségnek zsufolásig megtelt templomában magasszárnyalásu ima és nagykoncepcióju beszéd kiséretében bucsuzott a pap a tórától, a szószéktől és hiveitől. „Ezt a jóindulatot tekintem, Uram, — mondta imájában — működésemért, ezen szeretetet tekintem egyedül lelkészkedésemért. Köszönöm neked és hálásan hajtom meg fejemet, hogy ezt megérni engedted, hogy szeretettel kisérnek uj utamra, akikkel eddig sorsom összekapcsolt. A bucsu pillanatára küldd le áldásos hatalmad, hogy legyen emlékezetes számomra. Uram, Atyám, nem akarok én nyerni vágyakat, nem járok én felhők között, nem vágyok én földi kincsek után, hogy örvendeni tudjak a nemes kincseknek. A biblia megtanitott arra, hogy nem a földi kincs a boldogság, hanem a szeretet, a nyugalom, a megelégedés és ezeket adtad nekem, Uram! Gazdagon távozom innen és hirdetem: itt a vagyon, mert itt szeretet kisér el utamon. Majd ha az én pályám is tulhalad delelőjén s majd bucsuznom kell végleg pályámon a szószéktől, akkor is adj nekem ily zavartalan békét, megelégedést, akkor is hiveim szeretete, jóindulata kisérjen örök bucsuutra." — Beszédének során röviden áttekinti jászberényi működését és fájdalommal álalpitja meg, hogy csaknem egy évtizedes működése alatt, a háborus viszontagságok következtében nem érhette el azt az eredményt, amelyet el szeretett volna érni. Ám e mostoha sors nem tétlen rezignációra hangolta az ő lelkét, hanem kezébe adta a szellemi küzdésnek nemes fegyvereit: a bátor szóvallást, vallásossággal átitatott faji meggyőződésének lángoló hirdetését. Maga köré gyüjtötte az ifjuságot, amelynek lelkéhez oly közel jutott, hogy megérttette vele, hogy a tudás a zsidó egyéniségnek éltető eleme, a hit, a meg nem alkuvó és rajongó, a próféták hite a gyökere. — Az ünnepségek sorát a hitközség iskolájában lefolyt szükebb ünnepély fejezte be, ahol a hitközség vezetősége meleg szavakkal mondott Istenhozzádot a távozónak. Domby Béla református lelkész emelkedett még szólásra és lelkes szavakkal, gyönyörü hasonlattal jellemezte lelkésztársának és barátjának papi működését. Dr. Kálmán meghatóan köszönte meg az ünneplést.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

KRONIKA ÉS SZEMLE

A Joint vidéki körzeti bizottságai. A Joint Distribution Committee of America áldásos működését a fővárosról a vidékre is kiterjeszti. E célból Magyarország területet bizonyos körzetekre osztották fel s e körzetekben csoportositották az összes vidéki hitközségeket. Minden hitközségi elnök felszólitást kapott, hogy a városban levő többi hitközségekkel és a Cionista Szervezet helyi képviselőjével lépjen érintkezésbe és alakitsa meg a Joint helyi bizottságát. Minden kérvény az illetékes hitközségekhez intézendő, amely azokat a megalakult helyi bizottsághoz döntés végett továbbitja. A Joint budapesti központja minden körzeti bizottságnak állandó havi segélyt fog folyósitani, amelyet a bizottság legjobb belátása szerint használhat fel a helyi nyomor enyhitésére. Az amerikai zsidóknak határozott kivánsága s az óriási méretü segélyezést teljesen ettől teszik függővé, hogy a vidéken, épp ugy, mint a fővárosban eddig is a zsidóság összes felekezeti árnyalatai, a hitközségek és a cionista szervezetek a legteljesebb harmóniában dolgozzanak együtt.

MÉG EGY ZSIDÓ AZ ANGOL KABINETBEN. Sir Edwin Sámuel Montagu indiai államtitkárt: lord Milner helyére angol gyarmatügyi miniszterré nevezték ki. Milner azért mondott le, mert nem helyeselte a Montagu által kidolgozott indiai reformokat. E kinevezés alkalmával rá kell mutatnunk arra, hogy Montagun kivül számos zsidó államférfiu foglal most helyet a britt világbirodalom jelentős pozicióiban. Igy lord Reading, indiai alkirály, William Meyer, indiai főkormányzó, Sir Mathew Nathan, ausztrália kormányzója, Sir Herbert Sámuel, Palesztina főkormányzója. Az uj zsidó miniszter 1879-ben született Londonban. A cambridgei Trinity Colleget látogatta és 1910-ben indiai alállamtitkár lett. (J. P. Z.)

Hármas bar-micvo. Kedves családi ünnep zajlott le 22-én a Fiuárvaház fasori zsinagógájában: dr. Hajdu Miklós, A Nap kiváló szerkesztőjének családjából három ifjut avattak fel a zsidóság közösségébe. Ez ifjak Hajdu György, a jeles zsidó iró fia, Hajdu Andor, nagynevű munkatársunk nemrég elhunyt fivérének, dr. Hajdu Viktornak fia és Davidovits István, Hajdu Miklós unokaöccse és gyámfia, akinek szülei korán elhunytak. A meghatóan szép papi beszédet Hevesi Ferenc mondotta.

Héber folyóirat Budapesten. E héten hagyta el a sajtót a dr. Blau Lajos szemináriumi igazgató szerkesztésében megjelenő „Hacófe" cimü héber folyóirat 1921. évi első száma, mely ujabb dokumentum lesz a külföld felé annak, hogy Magyarországon is él a héber kultura és itt is vannak a héber nyelvnek és tudománynak jeles művelői. Az első számba irtak: Dr. Blau Lajos néhány kiadatlan Rosenthal-levélről; dr. Guttmann Mihály egy nagyjelentőségü talmudikus kérdésről és több könyvről; dr. Weisz Miksa egy érdekes abbreviaturáról és Genuza-töredékekről; a londoni *Dusinszky* megirja Dávid Oppenheimer életrajzát; dr Patai József oxfordi kutatásai eredményéről, egy ismeretlen középkori héber költőnek: Mesullam Dapterának verseiről. dr. Goldberger Izidor a héber konkordancia kiegészitéséről. A „Hacófe"-re felhivjuk minden jó hebraistának figyelmét és reméljük, hogy ezekben az időkben akadni fog elég érdeklődő és támogató, hogy a héber folyóirat akadálytalanul jelenhessen meg. A szerkesztőség cime: Budapest, Váci-utca 85., dr. Blau Lajos igazgató cimén. A füzetet a budapesti Katzburg-nyomda állitotta ki igen izlésesen.

Chamisah-aszar gyermekünnepély. Vasárnap, január hó 23-án a Palesztina-Hivatal helyiségében chamisah-aszar ünnepélyt rendeztek a gyermekeknek. Az ünnepélyen a héber nyelv volt kötelező. Rosmann Mózes tanár megnyitója után a kis Herskovitz Lea és fivérei adtak elő igen kedves héber dalokat és költemenyeket. Taschlitzky óbudai főkántor kellemes hangjával gyönyörködtette a nagyszámu hallgatóságot. Rosmann tanár felnőtt tanitványai közül Priefer Hermina és Donath Lajos tartottak héber beszédeket. A gyermekek jókedvüen fogyasztották el a nagy mennyiségben összegyült édességeket és héber dalokkal fejezték be az ünnepélyt. Az ünnepség lezajlása után Seelenfreund Salamon iparművész által erre az alkalomra rajzolt képet Grauer Ignác ur, árverés utján, 1000 koronáért vette meg, mely összeget husz fa ültetésére használták fel Rosmann tanár kertjében, annak születésnapja alkalmából.

A Mult és Jövő Balassagyarmaton. A Mult és Jövő szerkesztősége a balassagyarmati zsidó ifjusági egyesülettel karöltve január 31-én nagyszabásu kulturünnepélyt rendez, amelyen a Mult és Jövő részéről dr. Patai József főszerkesztő és Sámson Mária, a M. Kir. Operaház tagja vesznek részt.

A Remény gyermekünnepélyén, amely február 6-án lesz a Fővárosi Vigadó fütött termében Leichner Endre, a 13 éves kiváló tehetségü gordonkaművész és egy 8 éves kis hegedüművész mutatkoznak be. Basa bácsi szép zsidó meséket fog mondani. Érdekesnek igérkezik Pallay Anna táncakadémiájának gyermekballetja, klasszikus, modern, magyar és tréfás táncokkal, valamint a Fodor vivóiskola szép spontgyakorlatokkal. Jegyek: Mult és Jövő kiadóhivatalában, Podmanicky-utca 39; Remény kiadóhivatalában, Magyar-utca 3; Bárd, Szinházy Élet és A Nap-nál kaphatók.

Weisz Margit hangversenye február 27-én lesz a Zeneakadémia nagytermében. A kiváló zongoraművésznő, aki kulturestélyünkön általános elismeréssel játszotta a Goldmark-trió zongoraszólamát, nagyszabásu műsorral lép közönsége elé. A hangverseny iránt oly nagy érdeklődés nyilvánul, hogy már csak néhány olcsóbb jegy kapható. A február 6-iki Beethoven matinén Weisz Margit a karakterisztikus-szonatát; Adler és Bárdossal a Geister-triót játszotta.

Halálozás. Folyó hó 18-án délelőtt temették el a rákoskereszturi izr. temető nagy szertartási termében Erdélyi J. Jenő budapesti kereskedelmi akadémiai tanárt. Megjelent a gyászolók körében az akadémia egész tanári kara Szuppán Vilmos udv. tan. igazgató vezetésével, az akadémia vezérlő bizottságának képviselője, valamint az intézet tanuló ifjusága is. Dr. Weiss főrabbi parentálta el az elhunytat, majd a tanári testület megbizásából dr. Láczer István búcsuztatta el a megboldogultat, kiemelvén egyéniségének egyszerü, becsületes voltát, 38 évi akadémiai tanárkodása folyamán tanusitott példás szorgalmát, az ifjuság és a tanügy iránti meleg szeretetét. A sirnál Steiner Ferenc maturandus tolmácsolta az ifjuságnak mestere halálán érzett fájdalmát.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára

„Az asszimiláció, a cionizmus és a zsidóság" cimen folyó hó 29-én, szombaton este 6 órakor kezdi meg az „Ezrah" helyiségében (Rombach-utca 9. II. em.) Simon Lajos dr. igen érdekes és aktuális előadássorozatát.

Adomány. Bolgár Ignác Tokajból 100 koronát küldött a zsidó egyetemi hallgatók részére.

Pályázati hirdetmény.

A sátoraljaujhelyi statusquo izraelita hitközségnél sürgősen betöltendő:

a) A főrabbi-anyakönyvvezető állása, melyre három elismert konzervativ főrabbi által képesitett rabbik, kik egyszersmind kiváló magyar szónokok, pályázhatnak. Hitközségünk multjának és rabbiszékünk tradicióinak megfelelő egyéniséget óhajtunk. Javadalmazás a mai viszonyoknak megfelelő megállapodás szerint.

b) A főkántor baromfimetsző állása. Szintén három elismert konzervativ rabbi által képesitett konzervativ multu, elsőrendü erőt keresünk. 45 évnél idősebbek nem pályázhatnak. Javadalmazás a mai viszonyoknak megfelelő megállapodás szerint. Csak a meghivottakat bocsátjuk próbaelőadásra.

Pályázati kérvények mindkét állásnál f. é. március 1-ig dr. Fried Samu hitk. elnök cimére küldendők. A képesitést, kort, családi állapotot és eddigi működést igazoló okmányok másolatban mellékelhetők.

Sátoraljaujhely, 1921 január hó 6-án.

A hitközség elöljárósága.

Pesti Izr. Hitközség.

Pályázat.

A pesti izr. hitközség elöljárósága **hitközségi titkári** állásra pályázatot hirdet.

Pályázhatnak 28 évesnél nem idősebb, legalább jogtudományi doktori oklevéllel biró egyének.

A palyázati kérvények a pesti izr. hitközség elnöki ügyosztályában (VII., Sip-utca 12., I. em. 9.) folyó évi február 15-ig nyujtandók be. Pályázók egészségi állapota orvosi bizonyitvánnyal igazolandó.

A kinevezés egy évi próbaidőre szól, melynek letelte után a pályázó, ha a kivánalmaknak megfelel, állásában véglegesittetik.

A további pályázati feltételek dr. Gábor Gyula hitközségi főtitkárnál tudhatok meg.

Budapest, 1921. január 18.

Háztartás minden ágában jártas, önállóan főzni tudó zsidó asszony vidéki családhoz kerestetik. — Cim a kiadóban.

Zweimal wöchentlich
informiert Sie über die Erscheinungen des gesamten jüdischen Lebens
DIE JÜDISCHE RUNDSCHAU
das Zentralorgan der deutschen Zionisten. Original-Korrespondenten in Palästina und in allen jüdischen Zentren der Welt sorgen für eine lückenlose Berichterstattung.
Die theoretischen Grundfragen des Zionismus und des Judentums werden von den besten jüdischen Schriftstellern behandelt. — Abonnements nimmt nur die Expedition der „Jüdischen Rundschau" entgegen. Bezugspreis für Ungarn K 40 pro Quartal. — Redaktion und Verlag: Berlin W. 15, Sächsischestrasse 8.

Brilliánsokat gyongyöket, ékszereket mindenkinél drágábban vesz **SZÉKELY EMIL** ékszerüzlete, BUDAPEST, KIRÁLY-U. 51, Teréztemplommal szemben. Cimre tessék figyelni! Telefon: József 105—35

CIPŐ-
különlegességek
nagy választékban
Gerő Adolf és Fia
cégnél BUDAPEST, IV.
Kossuth Lajos-utca 4. sz.

PALACE ÉTTEREM
Rákóczy ut 43.
ELSŐRENDŰ KONYHA

ATALAKITASI
munkálatok alatt a raktáron lévő illatszer-, haztartasi-, pipere-, kotottszovott gyarmataru es italok kedvező árban kerulnek eladásra:
Kepiló Aruhaz (Tulajdonos Holczer Lajos) **R.koczi-ut 18.**

„JÜDISCHE PRESSE"
WIEN.
Erscheint jeden Freitag.
Die «Jüdische Presse» vertritt die Interessen des orthodoxen Judentums. — Die «Jüdische Presse» bringt Berichte uber alle Vorgange im orthodoxen Leben mit besonderer Berucksichtigung der Tschechoslovakei und Deutschoesterreich. — Die «Jüdische Presse» berichtet auch in objektiver Weise uber alle Erscheinungen im öffentlichen Leben des Gesamtjudentums. Abonnementpreis per Jahr: Für Oesterreich, Ungarn und Polen Kronen 150.— Tschechoslovakei c Kr. 60.— Deutschland M. 60.— Schweiz Fr. 10.— America Dollar 2.— Holland hl. Gulden 3.— England Schilling 10.— Inserate die drei mal gespaltene Petitzeile 0 10 Franco. Redaktion und Administration Wien, II., Malzgasse 12a.

Perzsa szőnyegek
alkalmi vételek
STERNBERG, Dob-utca 24.

Ekszert
Brilliánst
Hamisfogakat
Platinat
legmagasabb napi áron vesz
GROSS ANTAL
BUDAPEST, VII. Jozsefkörut 28. (Nyitva 9—1.)

Hamisfogat drb **55** K vesz
AUSCH Erzsébet-körut 50 I. em. 9. Tel. [illegible]. Kivánatra házhoz jövök

Grünfeld Ármin
üveg, porcellán, zománcedény, lampaáru, gyógyszeruveg gyári raktára
BUDAPEST, X, MÁZSA UTCA 19.
Telefon: Jozsef 112—25. es Jozsef 36—78.
Városi raktár: **Nagytemplom utca 34.**
Telefon: Jozsef 35—45. es Jozsef 4—68.

P. Márkus Emilia
arcápoló
szappana
a legjobb babyszappan
a legfinomabb toilettszappan
P. Márkus Emilia titka, tulajdona, gyártmánya. Kapható mindenütt.

Felelős-szerkesztő és kiadó: dr. Patai József. — Helyettes-szerkesztő: Raab Andor. Rövó nyomda, Budapest.

Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Könyvtára